

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ વિજ્ઞાપક

સં. ૧૯૮૦-૮૧

કિંમત રૂ. ૧-૬-૦

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૨૨૩૪ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ ગુજરાત વિદ્યાપીઠ મિરાપડ

વિગય મ ૪ ૬૦૨૧૫૨૫

गूजरात विद्यापीठ विज्ञापक

सं. १९८०-८१

प्रकाशक

विठ्ठलदास भगनलाल कोठारी,
गूजरात विद्यापीठ, अमदावाद

मुद्रक

वेणीलाल छगनलाल बून,
नवजीवन मुद्रणालय, सारंगपुर, अमदावाद.

किंमत रु १-८-०

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૉપીરાઈટ સંગ્રહ

૧૨૨૭૦

નિવેદન

આ વિજ્ઞાપકમાં વિદ્યાપીઠને લગતી અત્યાર મુખ્યાની સર્વે માહિતી જાપવામા આવી છે. વિજ્ઞાપક છપાવા માલ્યા વાદ ધાર્યા કરતા ઘણે લાગે કાલે કામ પૂરુ થયુ. દગમ્યાન ઘણા ફેરફારો થઈ ગયા. પટલે ‘શુદ્ધિ-વૃદ્ધિ પત્રક’ માટુ થયુ છે. વાચકે ૭ પત્રકમાની કાપલીઓ કાઢી યાગ્ય ટેકાણે ચોટાડા દેવા ટૂપા કરવી નજર ચૂમ્ની, અને સમર્જી શકાય પવા મૂલો ઘણા જોડુ છુ, એનુ શુદ્ધપત્રક આપ્યુ નથી, ૭ માટે ક્ષમા માગુ છુ.

કિશોરલાલ ઘ. મશરવાલા

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ કાર્યાલય,
અમદાવાદ, વેશાલ શુ ૧૧ સ ૧૯૮૧ }

મદામાત્ર

અનુક્રમણિકા

શુદ્ધિ-શુદ્ધિ પત્રક
પૂરવણી

..

૧

૧૭ ૬૭

ભાગ ૧-ધારાધારણો

- ૧ બધારણ ૧-૧૧
- ૨ સમિતિઓના બધારણો—મર્યાદાક સભા (૧૧), કુમાર અને વિનયમદિર સમિતિ (૧૨), વિદ્યા સમિતિ અને વિદ્યાનિધિ મહલ (૧૩) પુસ્તક સમિતિ, ગૂજરાત પુરાતત્વ મદિર પ્રવચ સમિતિ (૧૪) ૧૧-૧૫
- ૩ જુદી જુદી સમિતિઓનાં કાર્યપદ્ધતિના અને પોતાના ક્ષેત્રમાં કરેલા નિયમો—કાર્યપદ્ધતિના સામાન્ય નિયમો, નિયામક સભાની કાર્યપદ્ધતિના નિયમો (૧૫), કુમાર અને વિનયમદિર સમિતિના નિયમો, વિદ્યાનિધિમહલ, પુસ્તક સમિતિના નિયમો (૧૭), વિદ્યા-પીઠની નીતિ સવધી ઠરાવો (૧૯), સેવકો માટે નિયમો (૨૨), ગૂજરાત પુરાતત્વ મદિર (૨૪), પદવીદાન સમારંભ વિધિ (૨૬), શાહાજા માટે નિયમો (૨૭), વિદ્યાપીઠને મઝેલી મેટ (૩૧). ૧૫-૩૧

ભાગ ૨-અભ્યાસક્રમો

- ક કુમાર મદિરો માટે અભ્યાસક્રમ અને પાઠ્ય પુસ્તકો ૩૨-૬૦
- ઘ વિનયમદિરો માટે અભ્યાસક્રમ અને પાઠ્ય પુસ્તકો ૬૦-૭૧
- વિનિત પરીક્ષાનો અભ્યાસક્રમ ૭૨-૯૧
- ગ મહાવિદ્યાલયોના અભ્યાસક્રમ, પાઠ્ય પુસ્તકો વગેરે—સામાન્ય નિયમો (૯૩-૯૭), પ્રથમા પરીક્ષા (૯૮-૧૦૦),
સ્નાતક પરીક્ષા ૧૦૧-૧૦૧

[મદિરો સામાન્ય નિયમો (૧૦૧), આર્યવિદ્યા મદિર (૧૦૨), સમાજવિદ્યા મદિર-રાજકારણ (૧૦૪), ઇતિહાસ, સપત્તિશાસ્ત્ર (૧૦૫) વાગ્વિદ્યામદિર-સંસ્કૃત, ગૂજરાતી (૧૦૬), મરાઠી, હિંદી (૧૦૭), બંગાળી (૧૦૮), ફારસી, અરબી, ફ્રેન્ચ, પાઠ્ય (૧૦૯), પાલી (૧૧૦), ગણિત મદિર (૧૧૦), વાણિજ્ય વિદ્યામદિર (૧૧૨), તત્ત્વજ્ઞાન મદિર (૧૧૪), ઔદ્યોગિક રસાયન મદિર (૧૧૫), પારગત પરીક્ષા (૧૧૬), અનુસ્નાતક અભ્યાસક્રમ (ગણિત-તત્ત્વજ્ઞાન) (૧૧૬), લલિત કલામદિર (૧૧૮), ચિત્રકલા (૧૨૦)]

૯૨-૧૨૧

પાઠ્ય તથા ભલામણ કરેલા પુસ્તકો પ્રથમા પરીક્ષા—માતૃ ભાષા (૧૨૧), રાષ્ટ્રીય ભાષા, ઇંગ્લિશ વિષયો, અર્વાચીન ભાષા (૧૨૩), સપત્તિશાસ્ત્ર, રાજ્યવ્યવસ્થા ૬૦ (૧૨૪)

૧૨૧-૧૨૧

સ્નાતક પરીક્ષા—માતૃભાષા (૧૨૪), રાષ્ટ્રીયભાષા (૧૨૬),

આર્ય વિદ્યામંદિર (૧૨૭), ભાષામંદિર—સંસ્કૃત, ગુજરાતી (૧૩૩); મરાઠી (૧૩૫), હિંદી (૧૩૬), વગાલી, હિન્દી (૧૩૭), ફારસી (૧૩૮), અરબી, પ્રેચ (૧૩૯), પ્રાકૃત, પાલી (૧૪૦)

૧૦૪-૧૪૯

ભાગ ૩ નિવેદન અને યાદીઓ

- ૧ સ. ૧૯૮૦ના પદવી દાન સમારંભ સમય કરેલું નિવેદન (સં ૧૯૭૫ નું)—નિવેદન (૧૪૧), દાતાઓની યાદી (૧૫૦), ૧૪૧-૧૫૧
- ૨ સં. ૧૯૭૯-૮૦ સુધી જુદા જુદા મંદિરોના અહેવાલ—ગુજરાત મહાવિદ્યાલય (૧૫૨), રાષ્ટ્રીય મહાવિદ્યાલય (૧૫૬), ગુજરાત પુરાતત્ત્વ મંદિર (૧૫૮), નવી ગુજરાતી શાળા (૧૬૦), રાષ્ટ્રીય શાળા, માગરોલ (૧૬૧), કુમાર મંદિર, વાઢજ (૧૬૨), રાત્રિશાળા, કોચરબ (૧૬૩) ૧૫૨-૧૬૩
- ૩ સ ૧૯૮૦ની સાલનું નિવેદન—નિવેદન (૧૬૪), દાતાઓની યાદી (૧૭૦) ૧૬૪-૧૭૦
- ૪ સ. ૧૯૮૧ની જુદી જુદી સમિતિઓ—કુલપાત, કુલનાયક, મહામાત્ર, નિયામક સભા (૧૭૧), કાયવાહક સભા, કુમાર અને વિનય મંદિર સમિતિ, વિદ્યાનિધિમંડલ (૧૭૨), વિદ્યા સમિતિઓ, પુસ્તક સમિતિ (૧૭૩) ૧૭૧-૧૭૩
- સ્નાતક નામાવલી—સ. ૧૯૭૮ ના (૧૭૪) ૧૯૮૦ ના (૧૭૫), ૧૯૮૧ ના (૧૭૭) ૧૭૪-૧૭૮
- ૫ માન્ય મંદિરો ૧૭૮-૧૭૯
- ૬ પુસ્તક સમિતિય મંજુર કરેલા પુસ્તકોની યાદી ૧૭૯-૧૮૫
- ૭ ગુજરાત વિદ્યાર્પીઠનો સ ૧૯૮૦ નો હિસાબ ૧૮૬-૧૯૨

ભાગ ૪-પત્રકોના નમુના

- (ક) શાળાઓને ભરવાના—માન્યતા મેલબવા માટે (૧૯૩), મદદ મેલબવા માટે (૧૯૭), નિરીક્ષણ માટે (૨૦૪), માસિક નિવેદન (૨૦૮). ૧૯૩-૨૦૯
- (ઁ) પુસ્તકોના અવલોકન સર્વંધી—અભિપ્રાયનુ (૨૧૦), અવલોકન માટે મોકલવાનુ (૨૧૧) ૨૧૦-૨૧૧
- (ગ) ચૂટણીના પત્રકો—સ્નાતક મતદાર મંડળના સભ્યને (૨૧૧), દાતા મતદાર મંડળના સભ્યને, પ્રતિનિધિ દરખાસ્ત પત્ર (૨૧૨) ૨૧૧-૨૧૩
- (ઘ) વિદ્યાર્થીઓને ભરવાના પત્રકો—પ્રથમ વર્ષ પ્રવેશ (૨૧૩), મંદિર પ્રવેશ, ધર્મરૂઢ પત્ર (૨૧૪), વિનીત પરીક્ષા માટે (૨૧૫), પ્રથમાપરીક્ષા માટે (૨૧૬) સ્નાતક પરીક્ષા માટે (૨૧૭) ૨૧૩-૨૧૭
- (ચ) પ્રમાણપત્રો—વિનીત પરીક્ષા (૨૧૮), પ્રથમાપરીક્ષા (૨૧૯), વિભાગીય સ્નાતક પરીક્ષા (૨૨૦), પદવીપત્ર (૨૨૧) ૨૧૮-૨૨૯

શુદ્ધિ-દૃઢિ પત્રક

પાનું ૪ છીટી નીચેથી ૪ થી—નોંધાયેલ સ્નાતકોના મતદાર મઠ્ઠે ચૂટવાના સભ્યોની સંખ્યા ૧૩ ને બદલે ૧૨ કરવી.

પાનું ૫ છીટી ૫ મી—કુમાર મદિરના શિક્ષકોના મતદાર મઠ્ઠે ચૂટવાના સભ્યોની સંખ્યા ૧ ને બદલે ૨ કરવી.

પાનું ૭ છીટી ૪—‘ કામ ’ ને બદલે ‘ કામ ’, છીટી ૨૨—‘ કરવામાં ’ ને બદલે ‘ કરવામાં ’ વાંચવું.

પાનું ૯ ઉમેરો:—

૨ અ. રાષ્ટ્રીય શાળાનો વ્યાખ્યા—મહાસભા એ કરેલી રાષ્ટ્રીય સંસ્થાની વ્યાખ્યાને નિયમક સભા સ્વીકારે છે, અને જે સંસ્થા આ વ્યાખ્યાને અનુસરી કામ કરતી ન હોય તેને તેમ થઈ જવા એક વર્ષની મદેતલ આપે છે (નિ સ ઠરાવ ૪૪/૧૯૮૧ માધ વદી ૧૪)

[મહાસભાની વ્યાખ્યા—(બેલગામની) મહાસભાનો એવો દૃઢ અભિપ્રાય છે કે દેશના મવિષ્યની આશા તેના યુવાનોમાં રહેલી છે, અને તેથી આશા રાખે છે કે પ્રાતિક સમિતિઓ વધી રાષ્ટ્રીય કેઢવણીની સંસ્થાઓને સજીવન રાખવા હજુ વળ વધારે જોશમેર પ્રયત્ન કરશે. પરંતુ મહાસભાનો હાલની રાષ્ટ્રીય કેઢવણીની સંસ્થાઓને પોષવાનો અને નવી ઉઘાડવાનો અભિપ્રાય હોવા છતાં એવી કોઈ પણ સંસ્થાને મહાસભા રાષ્ટ્રીય ગણતી નથી કે જેમાં—

૧. હિંદુસ્તાનની કોઈ ભાષા કેઢવણીના વાહન તરીકે વપરાતી ન હોય,

૨. હિંદુ મુસલમાન એકત્ર, અસ્પૃશ્યોની કેઢવણી અને અસ્પૃશ્યતા નિવારણને સક્રિય ઉત્તેજન મળતું ન હોય,

૩. કાતળ પીંજળ, વ્યાયામ અને આત્મરક્ષણની તાલીમ કરજિયાત ન હોય,

૪. શિક્ષકો અને બાર વર્ષની ઉપરની ઉમરના વિદ્યાર્થીઓ શાળાના દિવસોમાં દરરોજ અઢધો કલાક કાતતા ન હોય, અને

૫. વિદ્યાર્થીઓ અને શિક્ષકો સામાન્ય રીવાજની જેમ હમેશાં સ્વાદી પહેરતા ન હોય]

પાનું ૨૬ પદવી ઘાન સમારંભ વિધિ—કલમ ૩ પછી નીચે પ્રમાણે કલમ ૪ ઉમેરવી.

૪. મહામાત્ર ઉમેદવારોને નીચે પ્રમાણે સંવોધન કરે:—

વિદ્યાર્થીગણ, તમને પદવી એનાયત કરવા કુલપતિજીને વિનંતિ કરું તે પહેલાં નીચે પ્રમાણે તમારે કુલપતિજી, નિશામકો અને આ સભ્યો સમક્ષ પ્રતિજ્ઞા લેવી આવડ્યક છે તમારે મોઢેથી બોલી એ પ્રતિજ્ઞા લેવા તમને સૂચવું છું

(મહામાત્ર કટકે કટકે પ્રતિજ્ઞાના વાક્યો બોલે તે પ્રમાણે પ્રથમ ઉમેદવારે ધીમે ધીમે અને સ્પષ્ટ અવાજે એ વાક્યો બોલવા, અને બીજા ઉમેદવારોએ એના અવાજની સાથે પોતાનો અવાજ મેલવી વાક્યો બોલવા)

“હું પ્રતિજ્ઞા કરૂ છું કે જીવન પર્યંત મારા ધર્મનું પાલન કરવા અને મારાં વિદ્યાપીઠ, દેશ અને ભાષાની પ્રતિષ્ઠા વધે એવી રીતે જીવન ગાઢવા નિરતર પ્રયત્નશીલ રહીશ. પરમાત્માની કૃપા અને ગુરુ જનોના આશીર્વાદથી એ મારી પ્રતિજ્ઞા પાર પડે”

છાપેલી કલમ ૪ નો આક ૫ કરવો, અને શરૂઆતમા ‘પછી’ શબ્દ ઉમેરવો.

એજ કલમમાં ‘આ વિદ્યાર્થીઓ હવે સ્નાતક થઈ’ ને બદલે ‘તેઓએ સ્નાતક પ્રતિજ્ઞા કરી,’ તથા ‘ઈચ્છા ધરાવે છે’ ને બદલે ‘ઈચ્છા કરી છે’ વાંચવું

પાનું ૨૭ લીટી ૬ થી ૧૧—“ગૂજરાત વિદ્યાપીઠની પ્રતિષ્ઠા . કુલપતિ”
૧૮લો ભાગ કાઢી નાંખવો

લીટી ૧૨—“આપેલાં આશ્વાસનથી” ને બદલે “લીધેલી સ્નાતક પ્રતિજ્ઞાથી” વાંચવું

લીટી ૧૩—“સ્નાતક થઈ” એ શબ્દો કાઢી નાંખવા

લીટી ૨૧—‘(સ્ત્ર)’ અક્ષર કાઢી નાંખવો

પાનું ૩૨ લીટી ૩ ‘(ક)’ અક્ષર ઉમેરો

પાનું ૭૩ ઢાંચી ચાલુએ વિષય ૬ ઠો. ‘અરબી અથવા ફારસી’ ને બદલે ‘અરબી, ફારસી કે ફ્રેન્ચ’ કરવું

જમણી ચાલુએ ઉમેરો—“(૧) નેતરકામ”

લીટી ૨૦—“ગણિત અને” એ શબ્દો સ. ૧૯૮૧-૮૨ પછી રદ સમજવા

લીટી ૨૧ પછી ઉમેરો—વાણિજ્યના વિદ્યાર્થીઓએ અર્વાચીન ભાષા તરીકે ઇંગ્રેજી શીખવડ કરવી જોઈએ (નિ સ ઠરાવ ૪૬/૧૯૮૦ જેઠ વદ ૬)

પાનું ૭૪-૭૫ સં ૧૯૮૧-૮૨ નાટ પાઠ્ય પુસ્તકો

ગૂજરાતી—ગદ્ય-સરસ્વતીચંદ્ર ભાગ ૩ જો (અલક્ષ્ય પ્રકરણ બાદ કરીને)

પદ્ય—૧ નરસિંહસાર (દક્ષિણામૂર્તિ વિદ્યાર્થીભવન)

૨ કાવ્ય સમુચ્ચ ભાગ ૧ લામાથી નીચેનાં અકવાળા કાવ્યો—૧ થી ૩, ૭, ૯, ૧૦, ૧૨ (આ અકવાળાં બન્ને કાવ્યો). ૧૩, ૧૫, ૧૬, ૧૯, ૨૧, ૨૩, ૨૮, ૨૯, ૩૨, ૩૩, ૩૮, ૪૦, ૪૪, ૪૬ થી ૪૯, ૫૨, ૫૪, ૫૬, ૫૭, ૫૯, ૬૨, ૬૪, ૬૬, ૬૮, ૭૦, ૭૩, ૮૨, ૮૬ અને ૮૮ થી ૯૧.

ઇંગ્રેજી—ગદ્ય-૨ Fables and Legends of Tolstoy માંથી નીચેની વાતો—
The Story of Ivan the Fool, What Men Live By, If You Neglect the Little Fire, અને The Two Pilgrims

૨ David Copperfield (Abridged)—English Literature Series, Macmillan & Co.

પદ્ય—૧ Sohrab and Rustam—Arnold

૨ Poetical Selections for the Vinita Examination માથી નીચેનાં
અક્ષરવાળાં કાવ્યો—૧થી ૮, ૧૦થી ૧૩, ૧૫થી ૧૭, ૧૯, ૨૧, ૨૩, ૨૪, ૨૬, ૩૩થી
૩૬, ૩૮ અને ૩૯.

બગાઝી—સ. ૧૯૭૯-૮૦ પ્રમાણે

મરાઠી—ગદ્ય-૧. ગૌરિબાલીકે ચરિત્ર-કેલકર

૨ ગઢ આલા પળ મિંહ ગેલા—હ ના. આપટે

પદ્ય-બાલ નવનીત (શામગાવ રાષ્ટ્રીય શાળા)

વ્યાકરણ-જોશી કૃત ભાગ ૨ રા.

હિન્દુસ્તાની-હિન્દી-ગદ્ય-૧. સમ્રાટ અશોક—લે. વાલુ સપૂર્ણનંદ.

૨. હિંદીકી પાંચવી પોથી—રામદાસ ગૌડ.

પદ્ય-૧. વેન ચારેત્ર—લે. બદરીનાથ મઢ

૨. સક્ષિપ્ત તુલસી રામાયણ (હિન્ડિયન પ્રેસ, અલ્લાહાબાદ)
મેં તે લક્ષ્મી યાજ્ઞ દોહા ૧૮ થી દોહા ૪૩ તક (પૃ
૨૦૦ થી ૨૦૯) તથા પ્રસ્તાવનામાં તે તુલસીદાસજી કે
જીવન ચરિત્રકી મુખ્ય ઘટનાયે (પૃ ૧૨ થી ૫૧)—
કાલ આદિકે નિર્ણય કી ક્ષિપ્ત ચર્ચા છોડ કરકે

વ્યાકરણ—સુરઝ

ઉર્દુ—મુન્તઝેબાતે ઉર્દુ (ગુજરાત વિદ્યાપીઠ)

પાનુ ૭૬ વિષય ૪ થો પાઠ્ય-પુસ્તક—બ્રિટિશ રાજતત્ર અને આપણી મહાસમા
(ગુજરાત વિદ્યાપીઠ)

પાનુ ૮૧ સુધાર કામ—માટે નીચેનો સુધારેલો અભ્યાસક્રમ નીમવામાં આવે છે.

૧. પ્લાન, એલિવેશન, સેક્શન તથા એસોમેટ્રીક વ્યૂની માહિતી તથા તેનું આલેશન

૨ નીચેના સાધાઓના ચિત્રો કાઢવા તથા બનાવવા (૧) સાલ અને વેહનો સાંધો
(૨) શાચાવાળા સાલ અને વેહનો સાંધો, (૩) એક બાજુ કાતરવાળા સાલ અને વેહનો સાંધો,
(૪) બે બાજુ કાતરવાળા સાલ અને વેહનો સાંધો, (૫) ટૂંકા સાલનો સાંધો, (૬) ગમે તે
જુણે સાલ અને વેહનો સાંધો, ઊલવેલના સાધાઓ (આબલિક ટેનન), (૭) શાંચો, સ્લોપ અને
સાલ વેહનો સાંધો, (૮) ફાચરવાળો અધુરા સાલનો સાંધો, (૯) ફાચરવાળો આરપાર
વેહનો સાંધો

૩. સ્ટ્રલ, ડેકચેર, કીંગ પોસ્ટ, કાતરાની પ્રેમ, શેલ્કમાંથી બે નમુનાઓ પરીક્ષા
બચ્ચે દરેક ઝમેદવારે પોતે કરેલું છે એવા આચાર્યનાં પ્રમાણપત્ર સહિત રજુ કરવા જોઈએ.

પ્રાયોગિક પરીક્ષા-ઊપરના સાંધાઓની.

(९) नेतरकाम सं १९८१-८२

नेतरनी जाति, प्रत्येकनो उपयोग, हिंदुस्तानमां नेतरनी उपज, तथा सेनो करवामां आवतो उपयोग.

परदेशो नेतर.

नेतरनी परीक्षा.

नेतरनो उपयोग—छपेटवा तथा बांधवानी रीतो, कापवा—चीरवानी कुशळता, बणाटनी रीतो तथा प्रकार, खोखु तैयार करवाना नियम.

बांस अने नेतर वच्चे साम्य तथा संबध. बीजी उपयोगी वनस्पति साधे नेतरनी मुलमा,

वासना उपयोग.

नेतर काममां वपराता शक्तीनां नाम तथा उपयोग

प्रत्यक्ष परीक्षा—वास तथा नेतर छोलवां, साफ करवा, गांठ काढवी, पोलवां, कापवां, चीरवां, तार काढवा

बांसनी सादडी बणवी, कागळ नांखवानी टोपली गुथवी, नेतरना खुर्सी, टेबल, पालणु पेटी, पुस्तक मुकवानी नानी घोडी, देशी तथा परदेशी प्रकारांनी टोपलीओनां खोखा तैयार करवां तथा तारपी छपेटवां बांधवां वगेरे

खणाट—ससरीदार (डबल फेशन), भरतकाम, चटाईदार, स्वाज फेशन, डेमल कट इ० परीक्षा वखते नीचे पैकी वे वस्तुओ हाजर करवी जोईए, खुर्सी, मेज, कोच, आराम खुर्सी, पालणु, पेटी, टोपली, घोडी (शेल्फ)

पा. ९३ कलम १ हवे त्रण महाविद्यालयो मान्य थवां छे. त्रीजु मुबई, ठाकुरद्वारना रस्ता उपर “ धि एकेडेमिकल ऍन्ड सायन्टिफिक् टेनींग कॉलेज ऑफ फाइन आर्ट्स ” ए बिशेनी बिशेष माहिती त्यांथी मळशे

कलम ३ राष्ट्रीय महाविद्यालय (मुबई) चालु सालना वसन्त सत्र पछी बध करवानो निश्चय थयो छे

पा. ९४ कलम ९ उमेरो : खुलासो (३)—एकवार जे प्रश्नपत्रमां कोई उमेदवार उत्तीर्ण थयो होय तेज प्रश्नपत्रमां ए फरीथी बेंसी शके नहि

कलम १० लीटी १ ‘ प्रथमा ’ ने बदळे ‘ प्रथमा ’ बाचवु

पा. ९५ कलम ११ (फ) उमेरो—

८ अ. उपाधि पत्र के प्रमाणपत्र फाटी जाय के बीजी रीते कगडी जाय तो जूरुं पाछु लई नवी नकल माटे रु. १.

पा ९६ लीटी १७ ‘ एवा विद्यार्थी ’ ए शब्दो लीटीने आरमे उमेरवा.

પા ૧૭—છીટી ૧૧—‘ વિદ્યાર્થીઓને ’ બદલે ‘ વિદ્યાર્થીઓને ’ બાંધવું.

છીટી ૧૬ ‘ નિયમો ’ ને બદલે ‘ નિયમે ’ બાંધવું.

છીટી ૨૬ ‘ જુટી ’ ને બદલે ‘ જુટી ’ બાંધવું.

પા ૧૮—કુલ ગુણનો સરવાલો ૮૦૦ ને બદલે ૭૦૦ બાંધવો

ટીપ ચારમા ઉમેરો “ (વાણિજ્યના વિદ્યાર્થીઓએ અર્વાચીન ભાષા તરીકે ઇંગ્લેઝી પસંદ કરવી જોઈએ)—(નિ. સ. ઠરાવ ૪૫, ૧૯૮૦ જેટલો બદલો ૬).”

પા. ૧૦૨—પહેલાં સ્થાનામા ઔદ્યોગિક રસાયન મંદિર ને બદલે ‘ વિજ્ઞાન મંદિર ’, બીજા સ્થાનામા ‘ ઔદ્યોગિક રસાયન વિશારદ (ઔ ર વિ) ’ ને બદલે ‘ વિજ્ઞાન વિશારદ (વિ. વિ) ’ બાંધવું અને ત્રીજા સ્થાનામા ‘ ઔદ્યોગિક રસાયન ’ ઉમેરવું.

પા. ૧૦૩—ધર્મ અને તત્ત્વજ્ઞાન વિભાગમાં પ્રશ્નપત્ર ૫ માં ‘ પૂર્વમીમાંસા દર્શન ’ ને બદલે ‘ પૂર્વમીમાંસા દર્શનની સ્પરેક્ષા ’ બાંધવું.

પા. ૧૦૪—રાજકારણ વિભાગ ૮ માં પ્રશ્નપત્ર પછી ‘ ૧ ભારતીય સપ્તશીલ ’ ઉમેરવું.

પા. ૧૦૬ છીટી ૧૮—‘ ૧લા અને ’ એ શબ્દો કાઢી નાંખો.

પા. ૧૦૮—ઇંગ્લેઝી વિભાગમાં કલમ (ગ)ની નીચે નીચેની કલમ ઉમેરો.

સ્થાસ લેખનો અભ્યાસ કરનાર વિદ્યાર્થી માટે ૫૦ ગુણનો એક લેખી પ્રશ્નપત્ર રહેશે અને ૫૦ ગુણ માટે ત્રણ વર્ષ દરમિયાન તે લેખક ઉપર દસ નિબંધો તેને લખવા પડશે તે બદલ પરીક્ષામાં અરજી સાથે તેમાં ઉત્તીર્ણ થયાનું ઇંગ્લેઝીના અધ્યાપકનું પ્રમાણપત્ર રજુ કરવું જોઈશે.

દરેક લેખક ઉપર વિદ્યાર્થીને પસંદગી કરવા અવકાશ મળે એટલા નિબંધો લખવાની શરૂઆતમાં ઇંગ્લેઝીના અધ્યાપક જાહેર કરશે

આ ફેરફારનો અમલ સ. ૧૯૮૧ ની શરૂદ પરીક્ષાથી થશે, અને વસતમાં જૂની તેમજ નવી બન્ને રીતે પરીક્ષા લેવાશે

પા. ૧૧૨ પ્રશ્નપત્ર ૧ માં ઉમેરો . નીચેનાં પાઠ્ય પુસ્તકો નિયત કરવામાં આવ્યા છે:

૧ Unto This Last—Ruskin

૨ Pride and Prejudice— Jane Austin

પા. ૧૧૪ છીટી ૨૦ “ પ્રશ્નપત્ર પહેલાની પરીક્ષા આપવી પડશે ” એ વાક્ય રદ કરવું.

છીટી ૨૫ ‘ આવ્યા ’ એક વાર બાંધવું.

પા ૧૨૧ માતૃભાષા ગૂજરાતીમાં ઉમેરો સં. ૧૯૮૧-૮૨

૧ કાવ્ય સમુચ્ચય ભાગ ૧

૨ સુમત્રાહરણ-પ્રેમાનન્દ

૩ કાન્તા-મણિલાલ નમુભાઈ

મરાઠી—સ ૧૯૮૧-૮૨ માટે ગયા વર્ષ મુજબ,

પા ૧૨૨ હિંદી—સ. ૧૯૮૧-૮૨ માટે ગયા વર્ષ મુજબ.

ગૂજરાતી—(સરલ અભ્યાસક્રમ) ,, ,,

પા ૧૨૩ હિંદી—(રા મા) સ ૧૯૮૧-૮૨ માટે ગયા વર્ષ મુજબ

ઉર્દુ—સ ૧૯૮૧-૮૨ માટે

૧ જર્માદ મોઅઝમે ઉર્દુ

૨ અલીબાબા વ ચાલી ચોર

૩ કાગઝદે ઉર્દુ

પેચિલિક વિષય—નસ્રુલ- ૧૮૧-૮૨ માટે

૧ ગાલપાઠ ૧

૨ તુલ્કચરિતમ્ સગ ૧-૪—શ્રવણોષ

૩ પચરામ—ભાગ

ફારસી, અરબી, મરાઠી—સ ૧૯૮૧-૮૨ માટે ગયા વર્ષ મુજબ

પા. ૧૨૪ વગાલી, સ ૧૯૮૧-૮૨ માટે ગયા વર્ષ મુજબ

ઇંગ્રેજી— ,, ,, ,,

ફ્રેન્ચ— ,, ,, ,,

પા. ૧૨૫ લીટી ૧૨-‘૧૦૧’ ને બદલે ‘૧૦૨’ વાંચવું

લીટી ૧૫ ‘પ્રકરણ ૧૫ થી ૩૧’ (કામમીમાંસા અને યજ્ઞમીમાંસાના કૂટ અને

લાભા વિવેચનો બાદ કરીને) વાંચવું

લીટી ૨૩ પ્રકરણ ૩૨ થી પૂરું વાંચવું

પા. ૧૨૬—ગૂજરાતી [સરલ અભ્યાસક્રમ] અગાઉ મુજબ.

હિંદી ,, ,,

પા ૧૨૭—ઉર્દુ—અગાઉ મુજબ

આયં વિદ્યામંદિર પ્રશ્નપત્ર ૧ માં ઉમેરો ભારતવર્ષ કા ઇતિહાસ—લજપતરાય

પા. ૧૨૮—ધર્મ અને તત્ત્વજ્ઞાન વિભાગ પ્રશ્નપત્ર ૫ માં ‘પૂર્વમીમાંસા દર્શન’ ને બદલે

‘પૂર્વમીમાંસા દર્શનની રૂપરેખા’ વાંચવું પુસ્તકોની યાદીમાં ‘પ્રમાણર સ્કૂલ

ઑફ પૂર્વમીમાંસા’ ઉમેરવું.

पा. १३३—भाषामंदिर-संस्कृत प्र प. २ माथी 'अथ सग्रह-लौगाक्षी भास्कर'
काढी नाखवु.

पा. १३७—बगाळी प्र प. २ मा 'निवृत्ति चिन्ता' ने बदले 'उद्भ्रान्त प्रेम' बांधवु.
इंग्रेजी प्रश्नपत्र १ मा उमेरो—

First Book of English Literature—Saintsbury
Introduction to the Study of Literature—Hudson
Comparative Philology Ch. I only—Gune.

पा. १३८—Poetry including Dramas मा उमेरो.

Saint Joan—Bernard Shaw
Dark Lady of the Sonnets—
Loyalties—Galsworthy

तेमाथी काढी नाखो

Doctor s Lillemma—Bernard Shaw

Every Man in His Humour—Ben Jonson

4. Special Author मा उमेरो

Bernard Shaw

(૧ જ)

પૂરવણી

શિક્ષક પરીક્ષાઓ*

કુમાર મંદિર શિક્ષક પરીક્ષા—

(૧) આ પરીક્ષા દર વર્ષના વસંતમાં લેવામાં આવશે. એનો પહેલો અમલ સ. ૧૯૮૨માં થશે.

(૨) પરીક્ષાની અરજી કરવાની મિતિ પહેલાં બોલામાં બોલુ એક વર્ષ સુધી કોઈ પણ માન્ય રાષ્ટ્રીય કુમાર મંદિરમાં શિક્ષક તરીકે કામ કરનાર આ પરીક્ષા માટે ઉમેદવારી કરી શકશે

(૩) ઉમેદવારે ગૂજરાતી સાત ધોરણ સુધીનો અભ્યાસ પૂરો કર્યો હે, એવું એની શાળાનું કે કોઈ પ્રતિષ્ઠિત ગૃહસ્થનું પ્રમાણપત્ર રજુ કરવું જોઈશે તથા એને સારી રીતે કાતર્તા આવશે હે એવી મતલબનું એની શાળાના આચાર્યનું (અથવા આચાર્ય ઉમેદવાર હોય તો શાળા-અમિતિના મંત્રીનું) પ્રમાણપત્ર રજુ કરવું જોઈશે.

(૪) દરેક અરજી પોતે જે મંદિરમાં કામ કરતો હોય તેના આચાર્ય મારફતે ૬ ૨ ની ફી સાથે મોકલવામાં આવે

(૫) નીચે પ્રમાણે પરીક્ષા લેવામાં આવશે :

૧. ગૂજરાતી—

૨ પ્રશ્નપત્રો, દરેક ૧૦૦ ગુણનું અને ત્રણ કલાકનું તે પૈકી ૧૬ પ્રશ્નપત્ર નિયત પાઠ્ય-પુસ્તકોપરથી (તે વર્ષના વિનીત પરીક્ષા માટેના પાઠ્ય-પુસ્તકો આ પરીક્ષા માટે પણ મુકરર થયેલાં ગણાશે) બીજું પ્રશ્નપત્ર સામાન્ય ગૂજરાતી. વ્યાકરણ, નિબંધ, ૬૦ સહિત (મલામળ કરેલાં પુસ્તકો—કમલાક્ષકર ત્રિવેદીનું લઘુવ્યાકરણ ભાગ ૧-૨ તથા મધ્ય વ્યાકરણ પ્રકરણ ૧ થી ૨૨ અને ૨૬ થી ૨૮)

૨. ઇતિહાસ—

૧ પ્રશ્નપત્ર ૧૦૦ ગુણનું, ૩ કલાકનું [પાઠ્ય-પુસ્તકો-પૂર્વરંગ (વિદ્યાપીઠ), ગૂજરાતનો અર્વાચીન ઇતિહાસ (ગૂજરાત ઈન્સ્ટિટ્યુટ સોસાયટી), હિન્દુસ્તાનનો ઇતિહાસ (મલામળ પ્રાણલાલ ટી મુનશીનો હિંદનો ઇતિહાસ)]

૩. ભૂગોળ—

૧ પ્રશ્નપત્ર ૧૦૦ ગુણનું, ૩ કલાકનું જગતની રાજકીય તથા પ્રાકૃતિક ભૂગોળ [મલામળ કરેલા પુસ્તકો—અ ર. દેસાઈકૃત ભૂગોળ વિદ્યા ભા. ૧ ૨, છો. બા. પુરાણીકૃત પ્રાકૃતિક ભૂગોળ (વિદ્યાપીઠ તરફથી છપાશે)]

૪. સામાન્ય જ્ઞાન—

૧ પ્રશ્નપત્ર ૧૦૦ ગુણનું, ૩ કલાકનું, (પાઠ્ય-પુસ્તકો-આટલું તો જાણજો ભાગ ૧-૨; માનવવેદહર્મવિદ્યા બાનુસુભરામ મહેતા)

૫. અંકગણિત—

૧ પ્રશ્નપત્ર ૧૦૦ ગુણનું ૩ કલાકનું, (મલામળ—લાલશકરનું મોટું અંકગણિત)

---

* આ અભ્યાસક્રમ છૂટો એક આનાની કિંમતે મળી શકશે

૬. શિક્ષણશાસ્ત્ર—

૨ પ્રશ્નપત્રો દરેક ૧૦૦ ગુણનુ ૩ કલાકનુ, તે પૈકી એક માનસશાસ્ત્રનુ રહેશે, અને બીજુ શિક્ષણશાસ્ત્ર, વર્ગવ્યવસ્થા, પદ્ધતિ ૬ નુ રહેશે

[પાઠ્ય-પુસ્તકો-શિક્ષક અને શિક્ષણ (દક્ષિણામૂર્તિ વિદ્યાર્થીભવન) માથી પૃ. ૧ થી ૫૫, ૮૭ થી ૧૨૫, ૧૪૨ થી ૧૬૦, ૧૭૩ થી ૩૨૮ અને ૩૭૩ થી ૪૪૫, તથા કેન્દ્રવર્ણીની કલા અથવા શાસ્ત્રીય વ્યવસ્થા અને શિક્ષણ પદ્ધતિની સામાન્ય માહિતી, મંડાભાઈ પ્રાગજી કૃત)

૭. પ્રત્યક્ષ પરીક્ષા—

૨૦૦ ગુણની. ભાષા, ઇતિહાસ, ભૂગોળ તથા ગણિત એ ચાર વિષયોમાંથી કોઈ પણ બે વિષયો પર પરીક્ષક નક્કી કરે તે ધોરણમાં ઉમેદવારે પદાર્થપાઠ (નોંધ સહિત) આપવા

૬ ઉત્તીર્ણ થવા હજુ ગુણ માટે દરેક પ્રશ્નપત્રમાં તથા પ્રત્યક્ષ પરીક્ષામાં ૩૩ ટકા

૭. અરજીના નમુના એક આનાની ટીકીટ મોકલવાથી અથવા અર્ધ આનાની કિંમતે વિદ્યાપીઠ કાર્યાલયમાંથી મળી શકશે

વિનયમદિર શિક્ષક પરીક્ષા

૧ આ પરીક્ષાઓ દર વર્ષના વસન્ત તથા શરદમા લેવામાં આવશે પરીક્ષાની અરજી કરવાની મિતિ પહેલાં ઓછામાં ઓછુ એક વર્ષ સુધી કોઈ પણ રાષ્ટ્રીય વિનય મદિરમાં શિક્ષક તરીકે કામ કરનાર આ પરીક્ષાઓ માટે યોગ્યતા પ્રમાણે ઉમેદવારી કરી શકશે.

૨ દરેક અરજી પોતે જે મદિરમાં કામ કરતો હોય તેવા આચાર્ય મારફતે આજ્ઞી પરીક્ષા માટે રૂ. ૧૦ ની ફી સાથે, અને વિભાગીય સ્નાતક પરીક્ષામાં પ્રશ્નપત્ર દીઠ રૂ. ૩ ની ફી સાથે મોકલવામાં આવે.

૩ પરીક્ષા બે પ્રકારની લેવામાં આવશે

પહેલી—સ્નાતક પરીક્ષા—માં ગુજરાત વિદ્યાપીઠનો સ્નાતક અથવા કોઈપણ યુનિવર્સિટીનો પ્રેજ્યુએટ, અથવા જેણે આ પછી જણાવેલી પ્રથમા શિક્ષણ પરીક્ષા પસાર કરી હોય તે ઉમેદવારી કરી શકશે એ પરીક્ષામાં ઉત્તીર્ણ થનારને ' શિક્ષણશાસ્ત્ર વિષારદ ' ની પદવી આપવામાં આવશે

બીજી—પ્રથમાં શિક્ષણ પરીક્ષા—માં વિનિત કે મેટ્રિક થયેલ વિનય મદિરનો શિક્ષક ઉમેદવારી કરી શકશે એ પરીક્ષામાં ઉત્તીર્ણ થનારને વિદ્યાપીઠ તરફથી પ્રમાણપત્ર આપવામાં આવશે પણ પદવી આપવામાં નહિ આવે

૪ ઉત્તીર્ણ થવા માટે દરેક પ્રશ્નપત્રમાં ૩૦ ટકા ગુણ હજુ છે ૪૫ અને ૬૦ ટકા ગુણ મેલવનારને અનુક્રમે બીજા અને પહેલા વર્ગમાં મૂકવામાં આવશે. આજ્ઞી પરીક્ષામાં ઉત્તીર્ણ ન થઈ શકનાર વિદ્યાર્થી જે વિષયમાં ૪૦ ટકા ગુણ મેલવશે, તેને એ વિષયમાં ઉત્તીર્ણ થયેલો ગણવામાં આવશે, અને એમાં એને ફરીથી બેસવાની જરૂર રહેશે નહિ પરંતુ એવી રીતે હપતે હપતે ઉત્તીર્ણ થનાર વિદ્યાર્થીને પ્રથમા પરીક્ષામાં વર્ગ નહિ મળે

૫ સ્નાતક પરીક્ષામાં ગમે તે પ્રશ્ન માટે ગમે ત્યારે ઉમેદવારી કરી શકાશે. પ્રથમા પરીક્ષામાં આજ્ઞી પરીક્ષા માટે અથવા બાકી રહેલા સર્વ વિષયો માટે ઉમેદવારી કરવી પડશે.

૬ સ્નાતક પરીક્ષાના નિયમો—(દરેક વિષય પર એક પ્રશ્નપત્ર ૧૦૦ ગુણનુ ત્રણ કલાકનુ પરીક્ષા માટે રાખવામાં આવશે).

૧. માનસશાસ્ત્ર

પાઠ્ય-પુસ્તકો—Manual of Psychology — Stout, Talks to Teachers —James

૨. શિક્ષણનો ઇતિહાસ

પાઠ્ય-પુસ્તકો—Student's History of Education—Graves (Macmillan Co), Educational Institutions in Ancient India—Longmans.

૩ શિક્ષણ પદ્ધતિ

પાઠ્ય-પુસ્તકો — Principles of Teaching — Landon.

Direct Method of Teaching English — Stokes

૪. શિક્ષણ વિષયક સામાન્ય પ્રશ્નો

પાઠ્ય-પુસ્તકો — What Do We Mean By Education ?—Welton, Logical Basis of Education—Welton, What Is and What Ought to Be in Education ?—Edmund Holmes, Report on the Universities of the World—C R Reddy (Mysore University), Report of the Calcutta University Commission—Abridged (Govt. Printing), Ideals, Aims and Methods in Education—New Educator's Library (S. Govind & Son—Bombay)

૫ પ્રથમા શિક્ષણ પરીક્ષાના વિષયો—

(દરેક વિષયમા એક પ્રશ્નપત્ર ૧૦૦ ગુણનુ ૩ કલાકનુ રહેશે)

૧ માનસશાસ્ત્ર

પાઠ્ય-પુસ્તકો — માનસશાસ્ત્ર (ગૂજરાત ડર્નાક્યુલર સોસાયટી).
Talks to Teachers—James

૨ શિક્ષણનો ઇતિહાસ

પાઠ્ય-પુસ્તકો — શિક્ષણનો ઇતિહાસ—મણિશંકર રત્નજી મદ, Locke to Montessori—Adam Boyd

૩ શિક્ષણ પદ્ધતિ

પાઠ્ય-પુસ્તકો — સ્નાતક પરીક્ષા પ્રમાણે જ

૪. શિક્ષણ વિષે સામાન્ય પ્રશ્નો

પાઠ્ય-પુસ્તકો — વિદ્યાર્થીનુ માનસ — હરિશંકર ત્રિવેદી—દક્ષિણામૂર્તિ વિદ્યાર્થી
ભવન

Principles of Teaching—Findlay.

૮. ઉપરની બંને પરીક્ષાઓ—કુમાર મદિર શિક્ષક પરીક્ષા તથા વિનય મદિર શિક્ષક પરીક્ષા — માટે તૈયાર થતા ઉમેદવારોને ડઠતી શકાઓનાં સમાધાન માટે મહામાત્રને લખવાથી નિષ્ણાત શિક્ષકો મારફતે તેનુ નિરાકરણ કરાવવા પ્રયત્ન કરવામા આવશે, અને સર્વેને ઉપયોગી વિષયો માટે પત્રિકાઓ કાઢવા પ્રયત્ન કરવામા આવશે આ ઉપરાંત દરવર્ષે એક વ્યાખ્યાનમાળા ગોઠવવા પ્રયત્ન કરવામા આવશે.

જોડણીના નિયમો

નિયામક સભાનો સ ૧૯૮૧ નો ઠરાવ ૪૭—ગૂજરાતી ભાષાનું લખાણ ગૂજરાત વિદ્યાપીઠના કાગળપત્રો, પુસ્તકો વગેરેમાં તથા સર્વે માન્ય મદિરોમાં નીચેના જોડણીના નિયમોને અનુસરી કરવામાં આવે

૧ માધામા તત્સમ અને તદ્ભવ બને રૂપોને સમાન રીતે સ્વીકારવાં ઉદાહરણ કઠિન અને કઠણ, ફલ અને ફલ્લ, કાલ અને કાલ્લ, આશ્ચર્ય અને અચરજ, દશ અને દસ.

૨. સંસ્કૃત સ્વરાન્ત તત્સમ શબ્દો મૂલ પ્રમાણે લખવા ઉદા. મતિ, ગુરુ ગૂજરાતીમાં વ્યજનાન્ત તત્સમ શબ્દો સ્વરાન્ત ગણીને લખવા ઉદા. જગત, વિદ્વાન, અકસ્માત, પરિષદ, કવચિત અપવાદ-પશ્ચાત્, અર્થાત્ જેવા અવ્યયો એમજ લખવા

૩ તત્સમ સિવાયના એક સ્વરવાળા શબ્દોમાં ઈ, ઊ દીર્ઘ લખવા ઉદા. ધી, જૂ, છૂ, પળ એવા સાનુસ્વાર શબ્દો દ્વિસ્વ લખવા. ઉદા. હુ, છુ, તુ

૪. બહુ સ્વરવાળા તદ્ભવ શબ્દોની જોડણી કરવામાં શિષ્ટ ઉચ્ચાર પર અને જ્યાં વ્યુત્પત્તિનો આધાર મળી શકતો હોય ત્યાં વિશેષ કરીને વ્યુત્પત્તિ ઉપર ધ્યાન આપવું ઉદા. દૂધ, ફૂલ, શીશ્વ, ઝૂઢ, ઝૂઠ, નીવડ, મૂક, સૂકવ, જૂનું, જૂજવું, ગૂજરાત.

લિસકોલી શબ્દનો લિ દ્વિસ્વ કરવો

ટીપ—દરેક સદિગ્ધ જોડણીને પ્રસંગે આ નિયમ લાગુ કરતા વિચાર કરવો એવા શબ્દોની જુદી નોંધ કરવી અને એમાં કરેલા નિર્ણય પરથી બની શકે તો કોઈ નિયમ તારવવો

નોંધ—ત્રે કે ત્રણ સ્વરવાળા શબ્દોમાં જ્યાં પહેલો સ્વર દીર્ઘ હોય ત્યાં તેજ શબ્દો પરથી ઘટાતા વધારે સ્વરવાળા શબ્દોમાં પહેલા દીર્ઘ સ્વરને દ્વિસ્વ થવાનું વલણ છે કે કેમ તેનો વિચાર કરવો, દરમ્યાન, દ્વિસ્વ લખવાનો પદ્ધતિ રાખવી ઉદા. મૂલ-મુલામળી, શીશ્વ-શિશ્વામળ, શિશ્વ, ઝૂઠ-ઝૂઠમળ, રીસ-રિસાલ, મૂક-મુકાવ

૫ જે શબ્દોમાં ‘એ’ અને ‘ઑ’ એમ એક સ્વરવાળો જ ઉચ્ચાર થતો હોય તે શબ્દોમાં ‘એ’ અને ‘ઐ’ જ વાપરવા ઉદા. ‘પૈસો’, ‘ચૌદ’ લખવું ‘પૈસો’ ‘ચૌદ’ નહિ

૬ ‘એ’ તથા ‘ઐ’ના પદ્ધતિ તથા સાકડા ઉચ્ચારની ભિન્નતા દર્શાવવા જુદાં જુદાં ચિહ્નો વાપરવાની જરૂર નથી પરંતુ ઇંગ્રેજી ભાષાના ‘૦’, ‘ઑ’ના ઉચ્ચારમાં ભ્રાન્તિ ન થાય તે માટે ચિહ્નોનો ઉપયોગ કરવામાં હરકત નથી ઉદા. કૉલેજ, ઍક્ટ વ્યજનાન્ત ઉચ્ચારની વિશેષતા દર્શાવવા ચિહ્નોનો ઉપયોગ કરવાની જરૂર નથી.

૭. શબ્દમાં આવતા જોડાક્ષરથી જ્યાં આગલા સ્વરને ઘડકો લાગતો હોય ત્યાં ‘ઙ’ કે ‘ઞ’ જે હોય તે દ્વિસ્વ કરવા ઉદા. ઙુકર, ઞુસ્ત, ઙુસ્તી, ઞુસ્તો

૮ જ્યાં અનુસ્વારનો ઉચ્ચાર પછીના વ્યજનના અનુનાસિક જેવો ન થતો હોય, પણ સ્વરની સાથે કોમલ અનુસ્વાર બોલાતો હોય ત્યાં ‘૞’ ‘૞’ ‘ઞ’ દીર્ઘ જ વાપરવા ઉદા. પ૞ંછુ, સ૞ંચ, પૂછ્છુ, સ૞ંચણિયુ, છ્છ

૯. એકથી વધારે સ્વરવાળા શબ્દોમાં અન્ય ઊ સાદો કે અનુસ્વારવાળો હમેશા દ્વિસ્વ કરવો ઉદા. પૂઢ, ફરવું, ગાઢ

૧૦ અન્ય ' ડ ' અને ' ઓ ' શબ્દોમા ઉપાન્ય ' ઇ ' હોય તો ' ઇ ' દ્વસ્વ કરી ' યુ ' અને ' યો ' લખવા. ઉદા દરિયો, કઢિયો, રેંટિયો, સીંચણિયુ, માલિયુ, અઠવાલિયુ, જાલિયુ, ઘોલિયુ

૧૧ દીર્ઘ ईकारान्त નામોને વિભક્તિ કે વચનના પ્રત્યયો લાગતા ૧૦મો નિયમ લાગુ કરવો નહિ ઉદા નદિયો, છિયો નહિ પણ નદીઓ, છીઓ

૧૨ જોઈએ, કરીએ, લખીએ, છીએ, એ રૂપો માન્ય કરવા, પણ ગયેલો, થયેલો, નચ્ચાયેલો બગેરેમા ' યે ' રાખવો

૧૩ પીયર, દીયર, મહીયર, સહિયર, કાઠિયાવાડ એમ લખવું

૧૪ ' નહિ ' શબ્દ ' નહિ ', ' નહીં ' ' નહિં ' એમ થળી રીતે લખાય છે તેમાં ' નહિ ' એ જોડળી માન્ય રાખવી

૧૫ ચોક્કુ, ચિટ્ટી, પથરને વડલે ચોક્કુ, ચિટ્ટી, પથર એમ લખવું

તત્સમ શબ્દોમાં સંસ્કૃત જોડળી કાયમ રાખવી ઉદા. અશ્વન્ય, ઉત્થાન

૧૬ સાંજ, સજા, જિંદગી, સમજમા ' જ્ઞ ' નહિ પણ ' જ ' લખવો ગોશ્વાર, મજ્જા इत्यादिमा ' क्ष ' લખવો

૧૭ ચાંદલો-ચાંલ્લો, સાડલો-સાલ્લો બને રૂપો ચાલે પણ વિદ્યાપીઠે ચાલ્લો સાલ્લો લખવું

૧૮ પિછાન-પિછાણ, ઠડુ-થડુ, ઢામવું-ઢામવું, આશલી-આમલી, વિશે-વિષે, બને રૂપો ચાલે, પણ વિદ્યાપીઠે પહેલી જોડળી રાખવી

૧૯ કેટલાક શબ્દોના ઉચ્ચારમા ગૂંજરાતના કેટલાક ભાગમા થકાર થતિ થાય છે ઉદા. જાત્ય, આર્ય, લબ્ય તે લખવામા દર્શાવવાની જરૂર નથી આશ, લાવ, જાત (જાતિ તદ્ભવ) એમ લખવું

૨૦ કેટલાક શબ્દો (ઉદા. દોરડુ, જાડળી, દઢળુ, ચાઢળો)મા ર, ઢ, ઢ ને વડલે કેટલાક ય ઉચ્ચાર કરે છે, પણ જોડળી માટે મૂળ રૂપ જ લખવું

૨૧ કહેવડાવ-કહેવરાવ, ગવડાવ-ગવરાવ બને રૂપો ચાલે પણ વિદ્યાપીઠે પહેલું રાખવું.

૨૨ અનાદિ શ ના ઉચ્ચારની સાચતમા કેટલાક શબ્દોમા પ્રાચીન ઉચ્ચાર મેદ છે ઉદા. ડોશી-ડોસી, મેશ-મેસ, છાશ-છામ, પીરડ્યુ-પીરસ્યુ, બેશ-બેસ, આવા શબ્દોમા ' ક્ષ ' અને ' સ ' નો વિકલ્પ રાખવો, પણ વિદ્યાપીઠે ડોશી, મેશ, છાશ, પીરડ્યુ, બેસ લખવું

૨૩ દડુકો ઢડુકો, ટોચ, -ટોંચ, દાઢમ-દાઢમ, ગોટાઢો-વોટાઢોમા વિદ્યાપીઠે પહેલી જોડળી રાખવી

૨૪ તેમજ નાખવું, વાંચવું, ન હતું નહિ, પણ નાખવું, વાંચવું, નહોતું વાપરવા

૨૫ મુલતવી, મલ્લકુ બગેરેમાથી જોડાક્ષર કાઢી નાખવા

૨૬ શક, શોધ, શુમાં રૂઢ શ રાખવો સાકરમા સ રાખવો

૨૭ જુવો, ધુવો, ફુવો નહિ પણ જુઓ, ધુઓ, ફુઓ લખવું

૨૮ મ્હાર, ત્હાર, ક્યહાં, ત્હા નહિ પણ માર, તાર જ્યાં, ત્યાં લખવું

૨૯ અ મ્હોટો, ન્હાનો એમાંથી ' હ ' કાર કાઢી નાંખવો

(૬ અ)

૨૯ ક્હાલુ, ચ્હલુ, મ્હોડુ લ્હોડુ, ક્હલ્હી, ર્હાલ, અહાલ નહિ પણ કાલુ, ચલુ, મોલુ, લોલુ, કલો, ટાલ, અઠાર એમ લખવું

૩૦ ક્હેલુ, રહેલુ, પ્હોંચલુ, વ્હામ્, વ્હેન, પ્હેલ, વ્હેલુ એમ ન લખવું. પણ કહેલુ, રહેલુ, પહોંચલુ, વહાલા, બહેન, પહેલ, વહેલુ એમ લખવું

૩૦ અ નાલુ, ન્હાલુ, નહાલુ તથા નાહલુ એમ ઘણા પ્રયોગો થાય છે તેમા ' નહાલુ ' લખવાનું પસંદ કરવું ' નહ યો ' એમ ભૂતકાળના તથા ' નહાઈશ ' એમ ભવિષ્યકાળના રૂપમા લખાય

૩૧ જ્યાં પરમાણ્વમાથી અપભ્રંશ થયેલો શબ્દ રુઠ થઈ ગયો હોય ત્યાં તેજ અથમા તત્સમ શબ્દ ન વાપરવા, પણ રુઠ શબ્દ વાપરવા ઉદા૦ અક્ષિ, વાટિકા, પર્પટ, સ્વાહિશ, હૂબહૂ, આલીમ, ડગ્લિશ, ઇજિનોઅર નહિ પણ આશ્વ, બાહી, પાપલ, સ્વાયેશ, આવેહુન, ઉસ્મા, ફ્રેજી, ફ્રેજેર

૩૨ માલેક-માલિકમાથી માલિક રાખવો

૩૩ ઘોષ વિ અઘાષમા અઘાષ વ્યંજન સ્વીકારવો ઉદા કલકો, વાલકા, પલકારવું મુગટ, પ્રગટ

૩૪ ઉન, કલાટ નાન્યતર જાતિમા અને વિદ્યાપીઠ નારીજાતિમા વાપરવા

૩૫ કવિતામા પ્રસિદ્ધ જાહળો વાપરી દ્વસ્વ-દીર્ઘ જતાવનારા ચિહ્ના વાપરવા

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ વિજ્ઞાપક

સંવત ૧૯૮૦-૮૧

ભાગ ૧-ધારા ધોરણો

વધારણ

[સવત ૧૯૮૦ ના આમો મુદ ૭ ને દિને ગુજરાત રાજકીય પરિષદે નીમેલી રાષ્ટીય શિક્ષણ મમિતિન મનુર કરેલુ પાછલથી કરેલા મુધારા વધારા સાથે]

૨ આ મર્યાનુ નામ ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ' રામવામા આન્યુ છે પરંતુ આ વધા-
નામ રણમા એન દરમા વિદ્યાપીઠ કહેવામા આવશે

૧ અ (ક) સા વિદ્યા યા વિમુક્તયે ' (જે મુક્તિ આપે તે જ વિદ્યા) તથા 'અલ-
ન્યાનમત્ર અને હિંમતો ગ્રન્થતુલ મોમીને ફહેસો વજદહા અહકોબેહા' (હિંમત મુમલમાનોની
ગૂમ થયેલા નીજ છે, જ્યાયો તે મઝી આવે ત્યાથી તેને લઈ લેવી એ
તેમનો દુક છે) એને વિદ્યાપીઠના ધ્યાનમત્ર તરીકે સ્વીકારવામા આવે છે

(સ) નીચે પ્રમાણે વિદ્યાપીઠ માટે ચિહ્ન પમદ કરવામા આવે છે બે એક જ મન્યવિદુવાળા
વતુલો લેવા અદરના વતુલમા ગ્રન્થસૂચક વડનુ જાડ વચ્ચે મૂકવુ, તે ઉપર ચત્રકળા રાખવી,
નીચે અનામતિ દશન રસલ રાસવુ વડની નીચ યોગ્ય સ્થાન અરબી ન્યાનમત્ર લખવો, બન્ને
વતુલ વચ્ચેના ભાગમા ઉપર મસ્કૂન ન્યાનમત્ર લખવો નીચ 'ગુજરાત વિદ્યાપીઠ' એ શબ્દ લખવા,
અને અદરના વતુલના આવાગ આગલ 'અમદાવાદ' લખવુ, અને વચ્ચે વત્રે વાજુએ પ્રકાશસૂચક
દીપકો રાસવા x

૨. જ્યા જ્યા ડન્વય ઉપરથી સ્પષ્ટ ગતે જુદો અથ નીકલતો ન હોય, ત્યા ત્યા આ
વ્યાખ્યાઓ વધારણમા સર્વત્ર નીચેના અથમા શબ્દોની યોજના કરવામા આવી છે

માન્ય-અમાન્ય- (ક) માન્ય' એટલે વિદ્યાપીઠ સ્વીકારેલ, 'અમાન્ય' એટલે ન
સ્વીકારેલ, અને 'અવમાન્ય' એટલે એકવાર સ્વીકારી પાછલથી સ્વીકાર
અવમાન્ય રદ કર્યા હોય તેવુ

x ૭૬-૭૭/૧ નિ મ કાર્ય ૧ આમો મુદ ૧૦-૭૬

x સ ૧૯૭૯/૧ નિ સ કાર્ય ૩ જુ

मदिर	(ख) 'मदिर' एटले विद्यापीठे मान्य करेली कोई शाळा के इंतर जाननी सग्या
बाळमदिर	(ग) 'बाळमदिर' एटले छया मात वषना अदरना बाळकोने केळवणी आपवाना ईरादार्थी योजायेळु मदिर
कुमार-मदिर	(घ) 'कुमार-मदिर' एटले छथी सात वषना बाळकोथी आरभीने आशरे छ वर्षमा जेटली केळवणी आपी शकाय तेटली ज केळवणी आपवाना ईरादार्थी योजायेळु मदिर
विनय-मदिर	(च) 'विनय-मदिर' एटले कुमार-मदिरनी केळवणी लीधेला बाळकोने जीवनमा एमनो प्रवेश मारा रीते यई शके, ए माटे जेटला मामान्य ज्ञान अने मस्कार एमने प्राप्त यवा जोईए तेटली केळवणी आपवाना ईरादार्थी योजायेळु मदिर
महाविद्यालय	(छ) 'महाविद्यालय' एटले विद्यापाठ स्वीकारेला कोई पण विषयामा विद्याथाने निष्णान करवाना ईरादार्था योजायेळु मदिर
छात्रालय	(ज) 'छात्रालय' एटले रोई मदिरमा अभ्यास करवा माटे विद्याथाने माथे राखवाना ईरादार्था स्थापयेळु अने विद्यापीठे मान्य करेळु गृह
गृहपति	(झ) 'गृहपति' एटले छात्रालयनो व्यवस्थापक
विनात	(ञ) 'विनीत' एटले विनय-मदिरना केळवणा पूर्ण करी महा-विद्यालयना केळवणा लेवा योग्य छ एवा जातनु विद्यापाठ तरफथी प्रमाण पत्र मेळवनार
स्नातक	(ट) 'स्नातक' एटले विद्यापीठ तरफथा कोई पदवी मेळवनार
कुलपति	(ड) 'कुलपति' एटले विद्यापीठना प्रमुख
कुलनायक	(ढ) 'कुलनायक' एटले विद्यापाठना उप-प्रमुख
महामात्र	(ढ) 'महामात्र' एटले विद्यापीठनो मुख्य कारभारी के मंत्री
नियामक सभा- नियामक	(ण) 'नियामक सभा' एटले विद्यापीठनी कोई पण बाबत उपर विचार तथा निर्णय करा ते प्रमाणे अमल करवानी आज्ञा करवानी मत्ता धरावना मडळ 'नियामक' एटले कोई खास अधिकार न धरावनार नियामक सभानो मभ्य
कार्यवाहक सभा- कार्यवाहक	(ग) 'कार्यवाहक सभा' एटले विद्यापीठनो कारभार चलावनार मडळ जन कार्यवाहक एटले बीजो कोई खास अधिकार न धरावनार कार्यवाहक सभानो मभ्य

વિદ્યા (થ) 'વિદ્યા' ણ્ટલે કેલવણીના વે વિષયનુ વિદ્યાપીઠે સ્વાસ
કલાદિદુ શાસ્ત્ર ઠરાવ્યુ હોય ને.

વિદ્યાસમિતિ 'વિદ્યાસમિતિ' ણ્ટલે કોઈ વિદ્યા માટેનો વિચાર કરવા નિમાયેલુ
મહલ

વેત્તા 'વેત્તા' ણ્ટલે કોઈ વિદ્યાસમિતિનો સભ્ય

વિદ્યાનિધિ 'વિદ્યાનિધિ' ણ્ટલે કોઈ વિદ્યા-મમિતિનો પ્રમુખ

સ્કુલાસો—સાધારણ રીતે વિદ્યાના વિષયનુ નામ ઉપરના દરેક શબ્દની પૂર્વે દર્શાવવામા
આવશે ઉદાહરણાર્થે વળાટવિદ્યા, વળાટવિદ્યાસમિતિ વળાટવેત્તા, વળાટવિદ્યાનિધિ

નિધિપ (દ) 'નિધિપ' ણ્ટલે જે શસ્ત્ર કે સસ્થાને નામે વિદ્યાપીઠની,
અથવા વિદ્યાપીઠને માટે, કોઈ પણ જાતની સ્થાવર કે જગમ મિલકત મૂકવામા
અથવા તેને સોપવામા અથવા તેના કબજામા આવી હોય તે

નિધિપમહલ 'નિધિપમહલ' ણ્ટલે વિદ્યાપીઠે નીમેલા નિધિપોનુ મહલ

કોષાધ્યક્ષ 'કોષાધ્યક્ષ' ણ્ટલે વિદ્યાપીઠે નીમેલો વિદ્યાપીઠની મિલકતનો
રાખનાર અને સમાલનાર

મરકાર (ધ) 'સરકાર' ણ્ટલે ડ્રમેજ સરકાર તથા ડ્રમેજ સરકારના
શાસનથી સ્થપાયેલી કોઈ પણ યુનિવર્સિટી
हेतुओ અને उद्देशो ૩ આ વિદ્યાપીઠના हेतुओ અને उद्देशो નીચે પ્રમાણે છે

(ક) આપણા દેશની સંસ્કૃતિને પોષનારી અને દેશની પરિસ્થિતિને અનુકૂળ, તેમજ દેશની
પ્રજાને ધાર્મિક, સ્વદેશપ્રેમી, સ્વાશ્રયી, ચારિત્રવાન અને વલ્લવાન ઘનાવવાની તાલીમ આપવાને
તથા ૧ હેતુ માટે અધ્યાપકો તૈયાર કરવાને મરકારથી સર્વ પ્રકારે સ્વતંત્ર રહીને ગૂજરાતમા
તેમજ ગૂજરાત બહાર વસતા ગૂજરાતી ભાષા બોલનારાઓમા કેલવણી આપવાને મંદિરો સ્થાપવા,
સ્થપાવવા અને નીમાવવા,

(લ) કેલવણીના વિષયમા નવીન ક્ષિામા નવીન માર્ગે પ્રયોગો કરવા અને કરાવવા

(મ) મંદિરોના નિરીક્ષણ અને પરીક્ષણ કરવા,

(ઘ) યોગ્ય વિદ્યાર્થીને તથા વિદ્યાવ્યામગીઓને પદવીદાન દેવાં

(ચ) વિદ્યાનો ઉત્કર્ષ કરનાર અથવા પ્રાણીમાત્રની આદર્શરૂપ સેવા બજાવનાર ચારિત્રવાન
જનોને માનની પદવી આપવી,

(છ) અધ્યાપકો તથા નિરીક્ષકો નીમવા કે નોતરવા,

(જ) વિદ્યાના ઉત્કર્ષ માટે અપાયેલા દાન સ્વીકારવા તથા તેનો વહીવટ કરવો,

- (ક્ર) ફનામો, ઞાનો તથા છાત્રવ્રતિઓ આપવા.
- (ગ) છાત્રાલયો, ગ્રન્થાલયો, પ્રયોગશાલ્કાઓ, વેવશાલ્કાઓ, મગ્રહસ્થાનો ઇત્યાદિ રચાપત્રા, સ્થપાવવા અને નીભાવવા,
- (ઢ) સ્વેડુત, હુન્નરધધાવાલ્કા તથા વીજા શ્રમજીવી લોકો તથા મામાન્ય પ્રજાની ઉન્નતિ માટે વિદ્યાવિષયક ભાપણો અપાવવા, તથા લેલો પુસ્તકો ઇત્યાદિ પ્રગિલ્લ તરવા
- (ઢ) વિદ્યાર્થીઓ, અધ્યાપકો, ગૃહપતિઓ ઇત્યાદિના ઉપયોગ માટે તથા વિદ્યાપીઠના અન્ય હેતુઓ પાઠ પાઢવા માટે પાઠય પુસ્તકો, નિવધો, નિયતકાલ્કિતપત્રો પ્રગિલ્લ કરવા
- (ઙ) કેલ્લવળીને અગે જરૂરી માહિતિઓ અને આરુઢાઓ ભેગા તરવા તથા પ્રસિલ્લ કરવા
- (ઞ) વિદ્યાપીઠના વિનીતો તથા સ્નાતકોને સેવાના તથા આજીવિકાના મન્માર્ગો શોધવા મા મદદ કરવી, અને
- (ળ) મારાશમા, પૂરવળીમા દર્શાવેલા મિલ્લાન્તોને અનુસાર ગૂજરાત તથા ગૂજરાતી વોલ-નારાઓમાં વિદ્યાનો પ્રચાર, ધોધગ્ગોલ, તથા ભારતીય મસ્કૃતિનો વિલાય ત્રાય તેને માટે જે જે યોગ્ય લાગે તે ઉપાયો લેવા

૪. વિદ્યાપીઠની છેવટની સર્વ સત્તા નિયામક સભા વિષે છે, અને તે સત્તાની રૂપ સભા મિલ્લત ગરીદવાની, દાનથી લેવાની, ગીરો મૂકવાની, તેના સવનમા ગત્તાનો આરોપ તકરારો ઉઠતા તેનો જેમ યોગ્ય લાગે તેમ પડવો કરાવવાની આત્રા કરી શકે છે, મદિરોને માન્ય, અમાન્ય અવમાન્ય કરી શકે છે, વિદ્યાપીઠનુ માર્ય કરતી થીજી સભાઓ કે મલ્લોળ કરેલા ઠરાવો, નીકાલો તથા શિક્ષા કે ક્ષમાના પત્રો-માં ફેરફાર તરી શકે છે પોતાની સત્તાનો યોગ્ય લાગે તેવો ભાગ નિયામક સભાના કોઈ અધિકારીને કે મલ્લને સોપી શકે છે તથા વીજા સવ વહીવટને માટે જરૂરી કાર્યો કરી શકે છે.

૫. (૧) નિયામક સભા હુટાળ્લા ૫૦ સમ્યોની થશે અને કુલપતિ અને કુલનાયક નિયામક સભાઈ હોદ્દાની રૂપ નિયામક સભાના સભાસદો ગળાશે ણટલે નિયામક સભાના સમ્યા સમ્યોની સમ્યા વધુમા બધુ ૫૦ હશે

(૨) નિયામક સભાના સભાસદોની હુટળી નીચે જળાવ્યા મુજવના મતદાર મલ્લો મતદાર મલ્લો નીચે જળાવેલ સહ્યામા કરશે

મતદાર મલ્લનુ નામ	હુટવાના સમ્યોની સહ્યા
(૧) નોંધાળ સ્નાતકોનુ મતદાર મલ્લ	૧૩
(૨) ગૂજરાત પ્રાતિક સમ્મિતિ	૧૦
(૩) મહાવિદ્યાલય મતદાર મલ્લ	૧૦

† સ ૧૯૭૮ ના આસો વદ ૯ ને રોજ મજૂર થયેલા ઠરાવો પ્રમાણે સુધારીને.

(૧)	દાતા મતદાર મંડલ	૫
(૨)	વિનય મદિરના મુખ્ય અન્યાપકો અને નિરીક્ષકોનું મંડલ	૩
(૩)	પૂર્ણ અને અપૂર્ણ વિનય મદિરોમાં શીશવતા પાંચથી વધુ વર્ષના અનુભવવાળા શિક્ષકોનું મતદાર મંડલ	૨
(૪)	કુમાર મદિરના શિક્ષકોનું મતદાર મંડલ	૧
(૫)	વિશિષ્ટ મંડલના શિક્ષકોનું મતદાર મંડલ	૧
(૬)	ઉપરના નં ૧ થી ૫ મંત્રીના મતદાર મંડલોનું ચુટેલ ૪૫ મંત્રીઓનું ચુટવાના	૫

(૨) કુલપતિ તેમજ કુલનાયક ચુટાઇ સભાસદો પૈકી અથવા બહારના હોઈ શકે જો તે ચુટાઇ સભ્યો પૈકીના ન હોય અને બહારના હોય તો હોદ્દાની રૂપે નિયમક સભાના સભાસદ ગણાશે અને જો તે ચુટાઇ પૈકીના હોય તો કુલપતિ અથવા કુલનાયક તરીકેની તેમની નિમણૂકથી જે મતદાર મંડલ તરફથી તે ચુટાઇ હોય તે મતદાર મંડલોના ચુટાઇ સભાસદોમાં જમ્યા છાલી પડેલી ગણાશે નહિ

મતદાર મંડલોની રચના (૪) ઉપર વીજા નિયમમાં જણાવેલ મતદાર મંડલો નીચે મુજબ રચવામાં આવશે —

(ક) નોંધાયેલ સ્નાતકોનું મતદાર મંડલ:—

ગુજરાત વિદ્યાપીઠનો તેમજ વીજી કોઈ પણ વિદ્યાપીઠનો સ્નાતક જે આ વિદ્યાપીઠના ઉદ્દેશો સ્વીકારતો હોય અને કાર્ય વિષે સહાનુભૂતિ ધરાવતો હોય તેમજ કોઈ પણ સરકારી વિદ્યાપીઠ સાથે પ્રત્યક્ષ સંબંધ ન રાખતો હોય તેને કોઈ પણ વચ્ચે વિદ્યાપીઠના મહામાત્રને પોતાનું નામ “ નોંધાયેલ સ્નાતક મતદાર મંડલ ” મા નોંધવાને અરજી કર્યાથી તેનું નામ આ મતદાર મંડલમાં નોંધવામાં આવશે, તે એવી શરતે કે આ નોંધણી વાબત વચ્ચે વચ્ચે નિયમક સભા જે ફી ઠરાવેલ હશે તે તે સ્નાતક જ્યાં સુધી આપે ત્યાં સુધી જ તે મતદાર રહી શકશે *

(ખ) ગુજરાત પ્રાંતિક સમિતિ:—

રાષ્ટ્રીય મહાસભાના વચ્ચે વચ્ચેના વધારણ મુજબ ગુજરાતને માટે (બ્રિટિશ ગુજરાત-કાઠીઆવાડ તથા ગુજરાતમાં આવેલ દેશી રાજ્યો અને કચ્છ) જે સમિતિ વચ્ચે વચ્ચે હોય તે

* સ્નાતક મતદાર મંડલમાં નામ નોંધાવવાને ગુજરાત વિદ્યાપીઠના સ્નાતકો પાસેથી પહેલાં પાંચ વર્ષ સુધી કાંઈ પણ લવાજમ નહિ લેવાનું અને વીજી વિદ્યાપીઠના સ્નાતકો માટે એકી સાથે રૂ ૨૫) કે વાર્ષિક રૂ ૫) લવાજમ લેવાનું ઠર્યું છે

(ગ) મહાવિદ્યાલય મતદાર મંડળ :—

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠે માન્ય રાખેલા મહાવિદ્યાલયોના વચ્ચતો વચ્ચનના આચાર્યા અને અધ્યાપકોનુ આ મતદાર મંડળ બનશે

(ઘ) દાતા મતદાર મંડળ :—

આ મતદાર મંડળમા ચાર વિભાગ કરવામા આવશે —

- (૧) વિદ્યાપીઠને ઇકી વચ્ચતે રૂ ૧૦,૦૦૦) કે તેથી વધુ રકમ આપનારા દાતાઓનુ મતદાર મંડળ આ મંડળને ઇક સમાસદ ચુટવાનો હક રહેશે
- (૨) વિદ્યાપીઠને ઇકી વચ્ચતે રૂ ૧૦૦૦) અથવા તેથી વધારે પળ રૂ ૧૦,૦૦૦) થી ઓછી રકમ આપનારા દાતાઓનુ મતદાર મંડળ આ મંડળને ઇક સમાસદ ચુટવાનો હક રહેશે
- (૩) વિદ્યાપીઠને ઇકી વચ્ચતે રૂ ૫૦૦) અથવા તેથી વધારે પળ રૂ ૧૦૦૦) થી ઓછી રકમ આપનારા દાતાઓનુ મતદાર મંડળ—આ મંડળને ઇક સમાસદ ચુટવાનો હક રહેશે
- (૪) વિદ્યાપીઠને વાર્ષિક રૂ ૨૫) અથવા વધુ આપનારાઓનુ મતદાર મંડળ આ મતદાર મંડળમા પ્રથમ નામ નોંધવાને માટે કાઈ પળ લવાજમ આપવુ પડશે નહિ, પરતુ વાર્ષિક લવાજમ નહિ આપવાથી આ મતદાર મંડળમાથી નામ કાઢી નાચવામાં આવશે ફરીથી નામ દાચલ કરાવવુ હોય તો જે વર્ષમાં તે દાચલ કરવામા આવે તે વર્ષના વાર્ષિક લવાજમ ઉપરાત રૂ ૫૦) નુ નોંધણી માટે ચાસ લવાજમ આવેથી જ આ મતદાર મંડળમા ફરીથી નામ નોંધી શકાશે આ મંડળને બે સમાસદો ચુટવાનો હક છે *

(ચ) પૂર્ણ વિનય મદિરના મુખ્ય અધ્યાપકો અને નિરીક્ષકોનુ મતદાર મંડળ :—

વિદ્યાપીઠે માન્ય રાખેલા તમામ પૂર્ણ વિનય મદિરોના મુખ્ય અધ્યાપકોનુ તથા નિરીક્ષકોનુ આ મતદાર મંડળ રચવામા આવશે

(છ) પૂર્ણ અને અપૂર્ણ વિનય મદિરના શિક્ષકોનુ મતદાર મંડળ :—

વિદ્યાપીઠે માન્ય રાખેલા તમામ પૂર્ણ અને અપૂર્ણ વિનય મદિરોના શિક્ષકો પૈકી જેમને કોઈ પળ વિનય મદિરમા પાચ વર્ષ સુધી શિક્ષણ આપવાનુ કાર્ય કર્યુ હોય તેવા શિક્ષકોનુ મતદાર મંડળ રચવામા આવશે મતદાર મંડળમા દાચલ કરેલ કોઈ પળ શિક્ષક કોઈ પળ માન્ય વિનય મદિરમા નહિ હોય તો તેમનુ નામ મતદાર મંડળમાથી કાઢી નાચવામા આવશે †

* આ વર્ગમાં પચીસ સમાસદો નોંધાયેથી તે વર્ગનુ મતદાર મંડળ બનશે (સ ૧૯૭૯ ની ત્રીજી નિયામક સમાનુ કાય ૪ થુ સિતિ આસો સુદ ૧૨)

† પૂર્ણ વિનય મદિરના મુખ્ય અધ્યાપક તે શિક્ષકના મંડળમા ન આવી શકે (કા વા સમાનો ઠરાવ સ ૧૯૭૯ ના આસો વદ ૩ કાર્ય ૧ થુ)

(જ) કુમાર મંદિરના શિક્ષકોનું મતદાર મહલ :—

વિદ્યાર્પીઠે માન્ય રાखेલા તમામ કુમાર મંદિરોમા વસતો વસત કામ કરતા શિક્ષકો-નુ મતદાર મહલ રચવામા આવશે આ મતદારો ઓછામા ઓછા પાંચ વર્ષથી શિક્ષક તરીકે કામ કરનારા હોવા જોઈએ આ મતદાર મહલમા નોંધેલ કોઈ પણ શિક્ષક કોઈ પણ કુમાર મંદિરમા ન હોય તો તેમનુ નામ મતદાર મહલમાંથી કાઢી નાખવામાં આવશે

(ઘ) વિશિષ્ટ-મંદિરના શિક્ષકોનુ મતદાર મહલ :—

વિદ્યાર્પીઠે માન્ય રાखेલા મંદિરો પૈકી અમુક પ્રકારના અથવા અમુક મંદિરો વિશિષ્ટ મંદિરો તરીકે નિયામક સભા વસતો વસત ઠરાવે તે મંદિરોના વસતો વસતના તમામ શિક્ષકોનુ એક મતદાર મહલ રચવામા આવશે

ખુલાસો:—પાંચ વર્ષ સુધી શિક્ષક તરીકે કામ કરેલુ ન હોય તેમનાથી નિયામક સભા-મા સભ્ય તરીકે આવી શકાશે નહિ

હોદ્દો રાखेવા અને (૫) દરેક નિયામક પોતાનો હોદ્દો નીચેના નિયમોને અનુસરી અને છોડવાના નિયમો બાધ ન આવે તેવી રીતે ચાર વર્ષ સુધી ભોગવશે

(૧) ગુજરાત પ્રાતિક સમિતિની જ્યારે જ્યારે નવેસર ચુટણી થાય ત્યારે ત્યારે સમિતિ ૧૦ નિયામકો ચુટશે એવી રીતે ૧૦ નિયામકો ચુટાઈથી પ્રાતિક સમિતિએ પ્રથમ ચુટેલા જે ૧૦ નિયામકો હશે તે પોતાનો હોદ્દો છોડશે અને તેમની જગ્યાએ નવા ચુટાઈલ ૧૦ નિયામકો આવશે

(૨) બાકાના ૪૦ નિયામકો પૈકી દર વર્ષે ૧૦ નિયામકો બારાફરતી પોતાનો હોદ્દો છોડશે પ્રથમના ત્રણ વર્ષ આ બધારણની રૂપે પ્રથમ ચુટવામા આવેલ નિયામકો પૈકી કયા દશ નિયામકોએ હોદ્દો છોડવો તે નિયામક સભાની વેઠકમા ચીઢીઓ નાંખી નક્કી કરવામા આવશે અને ચોથે વર્ષ બાકીના દશ નિયામકો હોદ્દો છોડશે જે મતદાર મહલ તરફથી ચુટેલા નિયામકો એ રીતે હોદ્દો છોડશે તે મતદાર મહલો હોદ્દો છોડનાર નિયામકોની જગ્યાએ વીજા નિયામકો ચુટશે એ રીતે નવા ચુટાઈ આવેલા નિયામકો ચાર વર્ષ સુધી પોતાનો હોદ્દો ધરાવશે અને પ્રથમના ચાર વર્ષમા હોદ્દો છોડવાનો જે અનુક્રમ ચીઢીઓ નાંખી નક્કી થયો હોય તે મુજબ ચાર વર્ષ પછીથી પણ નિયામકોની નવી ચુટણા મતદાર મહલો દર વર્ષે કરશે હોદ્દો છોડનાર નિયામકો ફરી ચુટણા માટે લાયક ગણાશે

(૬) કુલપતિ અને કુલનાયક દર વર્ષની આસરે પોતાનો હોદ્દો છોડશે તે નવા વર્ષમા મહત્તી પ્રથમની નિયામક સભામા કુલપતિ અને કુલ-
કુલપતિ-કુલનાયક- નાયકની નવેસર ચુટણી થતા મુખા તેઓ કુલપતિ અને કુલનાયક તરીકે રહેશે
ની મુદત હોદ્દો છોડનાર કુલપતિ અને કુલનાયક ફરી ચુટાવા લાયક ગણાશે

(१) नियम ४ मा जणावेल मतदार मडळोमा जे जे कोड दाखल फरी चुटावानो अधिकार यई शके ते तमाम त्नी के पुरुष पोंताना मतदार मडळ तरफया नियामक चुटावाने लायक छे

अपवाद :—नियामक सभाए वखतो वखत नियामकोनी अयोग्यता मवधी जे नियमो कर्या होय ते नियमो मुजब जे अयोग्य होय ते नियामक यई शकशे नहि †

खुलासो :—कोई पण मगीर, दाताओना मतदार मडळमा नोवाई शके, परंतु तेना सगीरपणामा तेना वालीने तेनी अबेजीमा मत आपवानो तेमज नियामक तरीके चुटावानो हक रहेशे

(८) एक ज व्यक्ति एकथी वधु मतदार मडळोमा मतदार होई अनेक मडळमा शके अने एकी वखते दरेक मतदार मडळमा मत आपवानो हन सभ्यता धरावी शके

अपवाद :—दाताओना मतदार मडळमा कोई पण मतदार जे वर्गमा नोधाया होय त मिवाय ते मडळना बीजा वगमा मतदार तरीक मत आपा शकशे नहि अन ओछी रकमवाळा वर्गमा नोवाएल मतदार वधु रकम आपी वधु रकमवाळा मतदार वगमा नाम नोधाव तो तेम यवायी ओछी रकमवाळा मतदार वर्गमा मत आपवानो तेमने हक रहेशे नहि परंतु वधुमा वधु रकमवाळा मतदार वगमा नाम नोधाववामा आव्यु होय ते एक ज मतदार वगमा ते मत दार तरीके मत आपी शकशे

खुलासो :—दाताओना मतदार मडळनो मतदार बीजा कोई पण मतदार मडळनो मतदार यई शकशे

(९) महामात्र अने निरीधको नियामक सभाना सभ्यो होई मर नहि परंतु महामात्र नियामक सभाना बेटकमा हाजरो आपी शकशे, वाद महामात्र अने निरी- विवादमा भाग लई शकशे दरखास्तो रजु करी शकशे परंतु कोई पण धकोना अधिकार- बाबतमा नियामक सभामा मत लेवामा आवे त्यारे ते मत आपवा ह्मदार नथी अनधिकार

५ अ ५ जे नियामक लागलागट चार सभामा, अगर बे महिना सुधा निया गेरहाजरीधी मक सभानी मजुगी मेळव्या सिधाय हाजरी न आपे, तेने नियामको बरतरफी पैकी रुमा थयेला समजवा आ बे पैकी जे मुदत लाबी हशे ते गणवामा आवशे

---

† सरकारी नोकरा करनार तथा जेने १८ वर्ष पूरा तथा न होय, ते नियामक सभाना सभ्य थई शके नहि

५ स १९७७ ना फागण वद ३ नी नि स जु कार्य २ जु

६ नियामक सभा नियामकोनी जुदी जुदी विद्याना वेत्ताओ तरीके बहेचर्णा करी देखे
ए सर्वे वेत्ताओ पोताना कार्यमा आ बाबतमा घडेला नियमानुसार नियामक
विद्यासमिति सभानी बहारना जनोने पण वेत्ता तरीके मेळवी शकशे एवी रीते बनेला
मडळने आ कार्यमा ते ते विद्यानी विद्यासमिति गणवामा आवशे दरेक
विद्यासमिति पोतपोताना विद्यानिधिने चुटशे पण नियामक सभानो सभ्य न होय एवो कोई
वेत्ता विद्यानिधि थई शकशे नहि *

७ नियामक सभा पोतामाथी ओछामा ओछा त्रण अने वधारेमा वधारे सात निधिपो
चुटशे विद्यापीठनी सर्व स्थावर मिलकत तथा तेने लगता हुको ए निधिपोने
निधिपमडळ नामे रहेजे विद्यापीठना सर्वे जगम मिलकत, बँकना खाता, सरकारी नोट
के बाजा मुडा भागना खतपत्रो निधिपो पकै कोई पण बे अथवा त्रणने
नामे राखवानी निधिपो गोठवण करशे +

८. कुलपति, अथवा कुलनायक, अथवा बन्ने तथा महामात्र अने निधिपो मळीने एक
कोषाध्यक्ष नामांशे § ए कोषाध्यक्षना कबजामा विद्यापीठना स्थावर तथा जगम
कोषाध्यक्ष मिलकतना सव खत पत्रो, रोकड नाणु तथा सभाळीने राखवानी वस्तुओ
रहेशे

९. नियामक सभा एक अथवा वधारे योग्य पुरुषोन विद्यापीठना हिसाबो तपासवाने
अन्वेषको नामांशे अने हीसाबनी चौखट करवा माटे तेमने योग्य
अधिकार आपशे

---

* विद्या समिति अने विद्यानिधि मडळनु बधारण स्वतंत्र ठरावीथी आ कलम करता
काईक जुदी रीते थयुं छे ए बधारण पाछळ योग्य स्थळे आपवामा आव्युं छे. ए बधारण
नियमसर लेखाय ए गीते उपर्ला कलम राखी होय तो ते नीचे प्रमाणे बचाय—

“ प्रति वर्षे नियामक सभा जुदी जुदी विद्याना विषयमा विद्यासमितिओ नीमशे अने
तेमनो कार्यप्रदेश नक्की करशे दरेक विद्यासमिति पोतपोताना विद्यानिधिने चुटशे, पण
नियामक सभानो सभ्य न होय एवो कोई वेत्ता विद्यानिधि थई शकशे नहि. ”

+ चाल पद्धति प्रमाणे गृजरात प्रातिक ममिति विद्यापीठना निधिप मडळनुं कार्य मारे छे

§ चाल पद्धति प्रमाणे नियामक सभा कोषाध्यक्षनी नीमणुक करे छे

પૂરવણી.

સિદ્ધાન્તો	વિદ્યાપાઠના સિદ્ધાન્તો નાચ મુજબ છે એ સિદ્ધાન્તોને અનુસરારને જ વિદ્યાપીઠ પોતાનુ કાર્ય કરે.
રાજ્યસત્તાનોઅકુશ	(૧) શિક્ષણ વિષે ધોરણ ઠરાવવામા, તેમજ મંદિરોના વ્યવસ્થામા વિદ્યાપીઠ મરકારથા મપૂર્ણ રાતે સ્વતન્ત્ર રહે
ત્રે ઠંકાણે માન્યતા ન હોય	(૨) સરકાર સાધનો પળ પોતાના મવન કાયમ રાખે અને વિદ્યાપાઠ માથ પળ જોડાવા ડચ્છે, તવા કાઢ મંદિરને વિદ્યાપાઠ માન્ય કરે નહિ પરતુ કોઈ પળ મસ્થાના વિદ્યાર્થીઓન યાગ્ય ગરને પરીક્ષા માટ સ્થાનગા વિદ્યાર્થી તરીકે દાખલ કરવાને હરકત નથા
વિવિધતા	(૩) વિદ્યાપીઠના દરેક માટરમા શિક્ષણના ઁક જ પદ્ધતિ રલાવવાનો આગ્રહ ન હાય
પરાધાના મર્યાદા	(૪) પરાધાના સગવડ માટે જ શિક્ષણક્રમમા ફેરફાર કરાવવો નહિ.
કેલવણીનુ ન્યેય	(૫) ામિક વ્રત્તિન પાપવા એ કેલવણીનુ ન્યેય છે
જનાહત	(૬) મર્વે સામાન્ય જનતાન ઁચ્ચ વડાવવા છે એ વધા શિક્ષણનુ દાટલિન્દુ હોવુ જાઈએ
અમેદ	(૭) કોઈ પળ વ્યક્તિના ધમ, જાતિ, કે મત એના શિક્ષણમા વાધરૂપ ન ગણાય *
કેલવણીનુ વાહન	(૮) શરૂથા આશ્વર મુર્ધા કેલવણીનુ વાહન ગૂજરાતા જ હોવુ જોઈએ
શારિરીક-શ્રમ	જુલાસો-આ સિદ્ધાન્ત ૧૪ મા સિધાન્તને વાધક ગણવામા ન આવે અપવાદ-ભાષા શિક્ષણ તે ત ભાષામા જાપવાને હરકત નથા (૯) વિદ્યાપીઠના દરેક મંદિરમા ઔદ્યોગિક કેલવણા અથવા શારિરીક મહેનત ફરજ્યાત ગણવામાં આવે
શનિષા-ક્રમ	(૧૦) વિદ્યાપીઠમા કામ કરતા અધ્યાપકો વગેરે કામદારોની શિષ્ટા કે કદર ઠરાવવામા તેમના પગાર ઉપર ધ્યાન ન અપાય.
શતિનિધિત્વ	(૧૧) વિદ્યાપીઠના દરેક મંદિરને વિદ્યાપીઠના કામમા પોતાનો મત દર્શાવવાની યોગ્ય રીતે તક મલે

* આ સિદ્ધાન્તના એક અર્થ એવો છે કે વિદ્યાપીઠે માન્ય કરેલુ કોઈ પળ મંદિર કેવલ અન્ત્યજનોનો વ્રહ્મિકાર ન કરી શકે (૨ જી નિયામક સભા, આમો વદ ૫/૭૨ કાર્ય ૪ થુ.)

લોકમત (૧૦) વિદ્યાપાઠના કાર્યા વિષે વિદ્યાપીઠના મદિરામા મળતા વિદ્યાર્થીઓના વહિલોનો અભિપ્રાય જાણવાને યોગ્ય વ્યવસ્થા હોય

ગૂજરાત બહારના (૧૩) ગૂજરાત બહાર જઈ કસેલ ગૂજરાતીઓના હિત તરફ પળ ગૂજરાતીઓ વિદ્યાપીઠ યોગ્ય ધ્યાન આવે

ગૂજરાતમાં બોલાતી અન્ય ભાષાઓ (૧૪) ગૂજરાતમાં રહેતા મરાઠી, હિન્દી, ઝડું વગેરે ભાષા બોલનારા વિદ્યાર્થીઓ માટે જો તે તે ભાષામાં કેલેક્ષણી આપવાની સંસ્થા સ્થપાય તો વિદ્યાપીઠ તેમને પળ માન્યતા અને આશ્રય આપી શકે; પળ તેવા મદિરામા ગૂજરાતી ભાષા ફરચાત મળાવવામાં આવે.

દાનસ્વીકાર (૧૫) આ સિદ્ધાન્તોને બાધ આવે એવી કોઈ શરતે અથવા સ્થિતિમા વિદ્યાપીઠ કોઈના દાન કે સેવા સ્વીકારે નહિ

(૨) સમિતિઓનાં બંધારણો

(ક) કાર્યવાહક સભા

૧ કાર્યવાહક સભા ૧૧ સભ્યોની બનશે

૨ કાર્યવાહક સભાને નીચેનાં કાર્યો કરવાની મત્તા છે —

(ક) વિદ્યાપીઠના દરેક સ્વાતામા મજુર કરેલા સર્ચની હદમાં રહી તથા જે નિયમો ઠરાવવામા આવ્યા હોય તેને અનુસરી તે માટે યોગ્ય લાગે તેવો સર્ચ કરવાની

(સ) જે સ્વાતા માટે સર્ચ મજુર કરવામા ન આવ્યો હોય અને કાર્યવાહક સભાને તે સર્ચ ઉતાવળે કરવાની આવશ્યકતા લાગતી હોય, તો તે કામ માટે રૂ ૫૦૦૦ મૂધી સર્ચ મજુરી મેલવ્યા પહેલા કરવાની અને પાછલ્થી મજુરી મેલવવાની

(ગ) જે સ્વાતાઓ માટે જુદા સમિતિઓ નિમાઈ ન હોય તે સ્વાતાઓ માટે જરૂરા માળસની નિમણુક કરવાની, તેમને છુટા કરવાની, રજા આપવાની, પગાર વધારવા ઘટાડવાની અને ઢઢ કરવાની

(ઘ) વિદ્યાપીઠની પરીક્ષાઓ માટે ફી ઠરાવવાની, પરીક્ષકો નીમવાની અને તેમની ફી ઠરાવવાની

(ચ) મદિરાને માન્ય કરવાની *

* સ ૧૯૭૯ ની નિયામક સભાની બીજી બેઠકના કાર્ય ૧૨ માના ઠરાવથી આ મત્તા કુમાર અને વિનય મદિર સમિતિને સોંપવામાં આવી છે મિતિ આશાઢ સુદ ૧/૭૯

(છ) જે મંદિરો પોતાની મેલે વિદ્યાર્પીટના માથે મરબ તાડવા ડચ્છ તેને અવમાન્ય કરવાની તથા બીજા મંદિરોન અવમાન્ય કરવાની મલામળ કરવાની

(જ) જે છાતાઓ માટ જુદા સમિતિઓ નામવામા ન આવા હાય તે સર્વ છાતાઓના ચઢિવટ કરવાની અને તેને માટે નિયમો ઘઢવાની અને—

(ઝ) માત્ર નિયામક સભા કરી શકે એવા જે કામો હોય તેમા નિયામક સભા મેલે તે પહેલા કોઈ વિષયમા કાઈ વ્યવસ્થા કરવાની કે હુકમ કાઢવાની કે નિર્ણય આપવાની જરૂર પડે, તો નિયામક સભા ૧ વિષે છેલ્લો નિર્ણય આપે ત્યા સૂધીને માટે તેને યોગ્ય લાગે તેવી વ્યવસ્થા કરવાની, હુકમ કાઢવાની તથા નિર્ણય આપવાની x

૩ કાર્યવાહક સભા મનારણ રીતે દર મહીને એક વગત મલ્લજ અસાધારણ બેઠક કુલનાયક પોતે અથવા ચાર મમ્યોની અરની ઉપરથી ડોનાત્રી ધક્કો વેઠકની સ્વચ પાન્વ ડિવસ પહેલા આપવી †

કાર્યવાહક સભાન સાંપાચેલા કામો

(૧) માદગી કે એવા કોઈ બીજા સર્વલ કારણસર મોડ વિદ્યાર્થી સગ્રની હાજરી મરા ગેરહાજરીની ટરગુજર શક્યો ન હોય તેની મહાવિદ્યાલયના આચાર્યની મલામળ વિચારી ગેરહાજરી ટરગુજર કરવાની

(ચ) કુમાર અને વિનયમંદિર સમિતિ.

નામ	૧ કુમાર મંદિરો, વિનયમંદિરો, અને અધ્યાપન મંદિરો માટે એક સમિતિ નિમાર્શ તેનુ નામ “ કુમાર અને વિનયમંદિર સમિતિ ” રહેશે
મમ્યા	૨ આ સમિતિના મમ્યાની મમ્યા પાચથી ઓછા અને બારથા વધારે નહિ હાય
સુદત	૩ આ સમિતિના ચૂટણા એક વર્ષને આતરે નવેસરથી થશે જૂના મમ્યો ફરીથી ચૂટાડ શકાશે
પ્રમુગ	૪ સમિતિ પાતાના પ્રમુગ નામજ
કાર્યપ્રદેશ	૫ કાર્યપ્રદેશ — (૧) કુમાર મંદિરો, વિનય મંદિરો અને અધ્યાપન મંદિરોના અમ્યાસકમ સૂચવવા પાઠ્ય પુસ્તકો નામવા, વિનીત પરીક્ષાના પરીક્ષકો નીમવા, અને બીજુ જે કામ કાર્યવાહક સભા આ સમિતિને સોપે તે કરવા ૬

x ૭૬-૭૭/૪ ની સ ૧૯ કા વદ ૩-૫૭

† ૭૮-૭૯/૧ ની સ ૨ કા સુદ ૧૩-૭૮

* ૭૮-૭૯/૨ ની સ ૧૭ મહા સુદ ૧૫-૭૮ કા ના સભાના ઠરાવ ૬૩/૮૦ થી દશ દિવસ સુધીની ગેરહાજરી ટરગુજર કરવાની સત્તા આચાર્યને આપવામા આવી છે

‡ સ ૧૯૭૮-૭૯ ની ૧ લી ની સનુ કાર્ય x થુ

(૧) વિદ્યાપીઠ તરફથી ચલાવવામા આવતા કુમાર મદિરોના આવક-મદિરોના અદાજપત્ર સંચાલના અદાજપત્ર તૈયાર કરવા અને મજુર થયેલા અદાજપત્ર પ્રમાણે કરવાના સ્વર્ચે ઉપર અકુશ રાખવો

શિક્ષકોની નીમણુક (૨) મદિરોના શિક્ષકોની નીમણુકો તથા પગારનુ ધોરણ નિયામક નુ ધોરણ સમાની મજુરીથી નક્કી કરવુ §

(૪) મદિરોને માન્ય કરવાી

કાર્યવાહક સમાપ સોંપેલું કામ

- (ક) વિદ્યાપીઠ હસ્તક ચાલતી શાલાઓના અદાજપત્ર તૈયાર કરવા
- (ઘ) કાર્યવાહક સમા પાસે તે અદાજપત્રો મજુર ગ્રાવી તે પ્રમાણે શાલાઓનો વહીવટ કરવો
- (ગ) શાલાઓના નિરીક્ષણ અને પરીક્ષા મંચથી નિયમો ઘડી, કાર્યવાહક સમાની મજુરી મેલવા, તે સંબંધી ગોઠવણ કરવી
- (ઘ) શાલાઓને માન્ય કરવા અને મદદ આપવા માટે તપાસ કરા કાર્યવાહક સમાને છેવટની મલામત કરવી
- (ચ) વિદ્યાપીઠની શાલાઓમા શિક્ષકોન માટે ગોઠવણ કરવી અને નિરાશક અને અધ્યાપન મદિરના આચાર્યની નિમણુક માટે મલામત કરવી *

(ગ) વિદ્યાસમિતિ અને વિદ્યાનિધિ મંડલ

- (૧) નિયામક સમા મહાવિદ્યાલયના ટ્રસ્ટ મદિર માટે ણક વિદ્યાસમિતિ નીમણે સિવાય કે ભાષામદિર, જેમા નીચે પ્રમાણે ત્રણ વિદ્યાસમિતિઓ નોમવામા આવશે
- (ક) અરવ્હી, ફારમો અને ઉડુ માટે 'ઇમલામી વાગ્વિદ્યા સમિતિ'
- (ઘ) હિદો, ગૂજરાતો, મગઠા વગાલા, અન સસ્કૃત માટે 'આર્ય વાગ્વિદ્યા સમિતિ'
- (ગ) યુરોપાય ભાષાઓ માટે 'યુરોપાય વાગ્વિદ્યા સમિતિ'

§ ૭૮-૭૯/ ૩ નિ મ ૧૧ (આમો વદ ૭-૭૮) ઉપરથી પેટાક્લમ (૩) ઘડા છે સદરહુ ઠરાવ નીચે મુજબ —

વિદ્યાપીઠ તરફથી ચલાવવામા આવતા પ્રાથમિક શાલાઓનુ આવકસ્વર્ચેનુ અદાજપત્ર વિદ્યાપીઠની શાલાસમિતિ તૈયાર કરે અને અદાજપત્ર મજુર થયા પછી પળ જે કાઈ સ્વર્ચે તેને અગે કરવાનુ હોય તે આ સમિતિની મહુરી પછી જ થકે શાલાઓના શિક્ષક વર્ગની નીમણુકો તેમજ પગારનુ ધોરણ પળ નિયામક સમાની મજુરી સાથે શાલાસમિતિ નક્કી કરે

† સ ૧૯૭૯ની ૧૦ મા નિયામક સમાનુ કાર્ય ૧૨ મુ મિતિ અષાઢ સુદ ૧-૭૯

* ૭૮-૭૯/૧ કા વા, સમા ૭ (કા, વદ ૧૩-૭૮)

- (૨) દરેક વિદ્યાસમિતિ નાક વર્ષને આતરે નવેમરથી ચટાશે, અને જુના સભ્યો ફરિયાદ કરી શકાશે.
- (૩) દરેક સમિતિ પોતાનો વિદ્યાનિધિ નીમશે
- (૪) કાર્યપ્રદેશ—પોતપોતાના મદિરોને લગતા વિષયોમાં અભ્યાસક્રમ સૂચવવો, પાઠ્ય પુસ્તકો નક્કી કરવા, અને પરીક્ષકો નીમવા
- (૫) જો કોઈ વિદ્યાસમિતિના વેત્તાઓ કાર્યમાં ભાગ ન લે તો એ સમિતિનો વિદ્યાનિધિ પોતાની સમિતિનું સર્વ કાર્ય ઇકાકી કરી શકશે
- (૬) સર્વ વિદ્યાનિધિઓનું એક વિદ્યાનિધિ મહલ બનશે અને મહાવિદ્યાલયના આચાર્યો વિદ્યાનિધિ મહલના મત્તાની રૂપ સભ્ય ગણાશે દરેક વિદ્યાસમિતિના ઠગવોનો ન મહલ પહેલા વિચાર કરી નિયામક સભાની મજુરી માટે પોતાની દરખાસ્તો અને મલામણો રજુ કરશે
- (૭) વિદ્યાનિધિ મહલ જ પરીક્ષા સમિતિ તથા નિબંધ સમિતિના કામ કરશે.*
- (૮) વિદ્યાનિધિ મહલને પરીક્ષા સમિતિનું કામ સોંપાયલું હોવાથી અવિષ્યમાં ટનામી નિબંધોના પરીક્ષક નીમવાની સત્તા પણ ન મહલને મોપવામાં આવે છે †

(ઘ) પુસ્તક સમિતિ

વિદ્યાપાઠ તરફથી દરેક જાતના પુસ્તકો પ્રગટ કરવા, તૈયાર કરવા અને કરાવવા, તથા ત્રીજા લેખકો વિદ્યારીઠ પામે પુસ્તકો મજુર કરાવવા અથવા પ્રગટ કરાવવા માગતા હોય તેવા પુસ્તકોની તપાસ કરવા સારું નાક સમિતિ પોતાના નાક અલગ મત્રી સાથે નીમવામાં આવે છે

મદરહુ સમિતિના પુસ્તક પ્રગટ કરવા મવધા તથા પાઠ્ય પુસ્તકો નક્કી કરવાની વાવતમાં પાતાનો અભિપ્રાય નિયામક સભાને જાહેર કરવો x

(ચ) ગુજરાત પુરાતત્ત્વ મંદિર પ્રબંધસમિતિ

આ મંદિરના સર્વ પ્રકારના ચાલુ પ્રબંધના વ્યવસ્થા કરવા માટે નિયામક સભા એક પ્રબંધ સમિતિ નામશે જેમાં આચાર્ય અને ત્રીજા પાત્ર સમાવેલા રહેશે, અને ત્રીજા આ મંદિરમાર્થા

— મ ૧૯૭૮-૭૯ના પહેલા નિયામક સભાનું કાર્ય ૨ જુનિ મિતિ કારતક મુદ ૧૩-૭૮ તથા મ ૧૯૭૯ના પહેલા તથા ત્રીજા નિયામક સભાનું અનુક્રમે કાર્ય ૩ અને ૧૦ મુનિતિ ત્રૈત્ર મદ ૩ તથા આમો મુદ ૧૨-૭૯ મેલકીને ડપલા નિયમો માડયા છે

હાલમાં નીચે મુજબ વિદ્યાસમિતિ નીમાય છે

આર્યવિદ્યા, ઇસ્લામી વાગ્વિદ્યા, યુરોપીય વાગ્વિદ્યા, સમાજ વિદ્યા, ગાણતવિદ્યા, વાણિજ્યવિદ્યા, લલિતકલા આર્યવિદ્યા આર્યભાષા અને પાશ્ચાત્ય તત્ત્વજ્ઞાન માટે એક જ સમિતિ નીમાય છે

† સં ૧૯૭૯ના ૧૫મી વા વા-સભાનું કાર્ય ૩જુ મિતિ ત્રૈત્ર વદ ૯-૭૯

x મ, ૧૯૭૮-૭૯ની છટ્ટી નિયામક સભાનું કાર્ય ૯ મુનિતિ આસો વદી ૨/૭૯

કામ કરનારામાર્થી હશે એ પ્રબંધ સમિતિ જરૂર પ્રમાણે પોતામાર્થી એક અથવા અનેક મંત્રીઓ પસંદ કરશે આ મંદિરની જુદી જુદી પ્રવૃત્તિઓને પહેાંતી વઢવાને માટે પ્રબંધ સમિતિ જુદી જુદી ઉપસમિતિઓ અદરના કે બહારના યોગ્ય વિદ્વાનોમાર્થી નામી શકશે *

(૩) જુદી જુદી સમિતિઓએ કાર્ય પદ્ધતિના અને પોતાના ક્ષેત્રમાં કરેલા નિયમો કાર્યપદ્ધતિના સામાન્ય નિયમો

- ૧ કુલનાયક વિદ્યાર્પાઠના દરેક સમિતિમા સત્તાની રૂપે સભ્ય ગણાશે
- ૨ કુલનાયક એ દરેક સમિતિની બેઠકમા પ્રમુખ તરફ કાર્ય કરશે અને ગેરહાજરીમા સમિતિ પોતાનો પ્રમુખ ચુટી લેશે
- ૩ મહામાત્ર દરેક સમિતિના સામાન્ય મત્રા લેવાશે જો કોઈ સમિતિનો સ્વાસ મત્રી નામવામાં આવ્યો હોય તો તે મહામાત્રની સામાન્ય ઢેસરેસ નીચે પોતાનું કાર્ય કરશે પણ મહામાત્ર અથવા તેવા મત્રીનો અધિકાર ધરાવનાર પુરુષની તે સમિતિના સભ્ય તરીકે જાણ્યથી નિમણુક કરવામા આવી ન હોય તો તે એ સમિતિના વિચાર-નિર્ણયમાં ભાગ લઈ શકશે નહિ
- ૪ જે સમિતિ માટે કાર્યસાધક સહ્યા ઠરાવવામા આવી ન હોય તેવી સમિતિના સભ્યોનાં ચતુર્થાંશ સહ્યા કાર્યસાધક ગણાશે †
- ૫ ગુજરાત વિદ્યાર્પાઠની નિયામક સભાની કે રાજા સમિતિઓનાં વેઠકમા હાજરી આપવા અવકાશ મળ્યાના સભ્યોને આવવા જવાનું રાજા વર્ગનું માર્ગમાડુ અને વીજી મુસાફરીને અંગે થયેલું પરચુરણ સર્વ માંગે તેને આપવાનું ઠરાવવામા આવે છે §

નિયામક સભાની કાર્ય પદ્ધતિના નિયમો

(સ ૧૯૭૬-૭૭ની પાંચમી નિયામક સભાનું કાર્ય ૧ જુ તથા મઘત ૧૯૭૮ની પહેલી નિયામક સભાના ૯ મા કાર્ય પ્રમાણે સુધારા સહિત)

* મ ૧૯૭૬-૭૭ની છઠી નિયામક સભાનું કાર્ય ૧ જુ. મિતિ માગસર સુદ ૧૨/૭૭

† સ ૧૯૭૬-૭૭ ની પાંચમી નિયામક સભાનું કાર્ય ૨ જુ મિતિ કારતક વદ ૧૦

મ ૧૯૭૭

§ - ૧૯૭૬-૭૭ ના આઠમા નિયામક સભાનું કાર્ય ૫ મુ-મિતિ પાષ વદ ૨/૭૭

१. नियामक सभा साधारण रीति वपमा चार वखत नीचे मुजब मळशे
साधारण बैठकी १ जुनना अतमा २ सप्टेंबरना अतमा
३ नवेबरना अतमा ४ फेब्रुआरीना अतमा

असाधारण बैठकी • सभानी असाधारण बैठक कुलनायक पाते घोलावा शकश

२. वर्या पदर नियामकोनी लेखा मोगणी आल्याथा कुलनायक नियामक सभाने
बोलावी शकशे

३. नियामक सभा सलवाना ओछामा ओछा एक अठवाडीआ अगाउ महामात्र दरेक
बैठकीनी खबर नियामकन ते सभामा रजु करवाना तरेक समनो निदेश करशे निदेशपत्र
अने कार्य निदेश मळवा सवर्धा अनियामतनाना बाधा ते अथवा त्याच पछाना नियामक स
भामा रजु करा शकाशे पण त्याच सुभामा बाधा न रजु थया हाय, तो
त नियामक सभामा थयेलु काय याग्य रीत थयेलु मनाश

४. उपर प्रमाण निदेश कया मिवायना काड हकारन महामात्र प्रमुखना समतिथी रजु
आनदिष्ट काय करा शकश, पण जावा रान पसार करला काड पण ठगव साम कड
नियामकन बाधा हाय, ता त्याच पछाना यात्रा ज नियामक सभामा ते विषे
सुधारणे लावी शकश

कुलपति, तना गरहाजरासा कुलनायक अन तना गरहाजरासा सभा पसद करलो
प्रमुखपद हाइ पण नियामक, नियामक सभानु प्रमुख पद रेश

५. बार नियामकोनी हाजरी कायसाधक (quorum) गणाश, पण कार्यसाधक सख्याने
कार्यसाधक सख्या अभावे मुलतवी रहेला सभामा गमे तटला हाजराए पण काय थद शकशे
मुलतवा रहेली सभाना खबर एक दिवस अगाउ मने तो पुरता गणाशे

६. काइ पण दरखास्त लावनार नियामके सभामा थनारा कायकमनी खबर साये ए दर
दरखास्तो खास्तनी खबर आपी शकाय एवी गते महामात्रने आगळथी जणावतु जो-
इशे कायकममा न जणावेला विषय उपर महामात्र सिवाय बीजा कोइथी
दरखास्त लावी शकाशे नहि

७. नाचिनी बाबतनी निणय प्रमुख आपा शकश

(१) कायकममा जेना निदेश थयो न होय, तेवी कोइ बाबत
प्रमुखनी सत्ता महामात्र रजु करे ते विषे

(२) कार्यवाहाना नियामतन सव रीना बाधाओ विषे (points of order)

(३) मन लेवानी पद्धति विषे

(४) नियामकोने गेलवाना हक तथा क्रम विषे

(५) सामान्यन नियामक सभानु काय वगवर चाले ते सभाळवा माट

૧૦ દરેક નિયામક, સભામાં આવતા જ એક ઠરાવેલા પુસ્તકમાં પોતાની સહી અને નિયામકોની ફરજ આવવાનો વસ્તુ નોંધશે જે કમમાં સહી થઈ હશે, તે કમમાં નિયામકો આવેલા ગણાશે

૧૧ બનતા સુધી દરેક નિયામકે ગૂજરાતી અગર હિંદુસ્તાનીમાં જ વ્યવહાર ચલાવવો સમાજ ભાષાવાહન મહામાત્રે કાગળો ગૂજરાતીમાં જ રજુ કરવા *

૧૨ નિયામક સભા જે કોઈ બાબત ઉપર એક વસ્તુ નિર્ણય ઉપર આવી હોય, તે ચાલત્યનિષેધ બાબત ઉપર ત્રણ માસ પહેલાં ફરીથી વિચાર નહિ કરે, સિવાય કે તે બાબત હાથ ધરવાને માટે નિયામક સભાના અર્ધ ઉપરાત સભ્યોની તે માટે અરજી આવે †

કુમાર અને વિનય મંદિર સમિતિના નિયમો

૧. રજા આપવાની સત્તા—વિદ્યાપીઠના કુમાર અને વિનય મંદિરના આચાર્યો તથા નિરીક્ષકોને જોઈતી ૨૦ દિવસ સુધીની આવશ્યક રજાઓની અરજીઓનો નીકાલ કરવાની પ્રમુખને સત્તા આપવામાં આવે છે, અને મદદનીશ શિક્ષકોને એવી રજા આપવાની સત્તા તે તે મંદિરના આચાર્યને આપવામાં આવે છે

૨. મંદિરોમાં શિક્ષકોની નીમણુક—વિદ્યાપીઠના મંદિરોમાં માસિક રૂ ૩૦ સુધીના પગારના શિક્ષકો વગેરેની નીમણુક કરવાની સત્તા પ્રમુખને આપવામાં આવે છે તેવી નીમણુક થયે તેનો નોંધ સમિતિની બેઠકમાં લેવા +

વિદ્યાનિધિ મંડળ

વિદ્યાનિધિની ગેરહાજરી માટે નિયમ—

વિદ્યાનિધિ મંડળની કોઈ બેઠકમાં કોઈ વિદ્યાનિધિન હાજરી આપવી અશક્ય હોય તો તે બેઠક માટે તે પોતાના વિદ્યાસમિતિના કાંઈ વેત્તાન વિદ્યાનિધિ તરીકે નીમા શકે †

પુસ્તક સમિતિના નિયમો

પરિપત્રથી કાર્યની ઉકેલ—

(૧) જે વિષય માટે મહામાત્રને એમ લાગે કે પત્રથી અભિપ્રાય માગી શકાય, તે માટે સમિતિને બોલાવવાને બદલે અઠવાડીયાનો મુદત ઠરાવી પરિપત્ર (મરક્યુલર)ની મધ્યોના અભિપ્રાય માગી લે

(૨) ઠરાવેલ મુદતમાં ઓછામાં ઓછા ત્રણ અભિપ્રાયો આવે અને તે સર્વે એક સરસા હોય તો તે પ્રમાણે સમિતિ ઉઠાવ કર્યો છે એમ સમજાવ પ્રમાણેનો ઠરાવ

* સ ૧૯૭૬-૭૭/૧૧ નિ સ કાર્ય ૧૦ મુ મિતિ કાગળ વદ ૩/૭૭

‡ ૧૯૭૮-૭૯ ૧ નિ સ ૧૦ કા મુ ૧૩/૭૮

+સ ૧૯૭૮-૭૯/૧૧ કુ વિ મ સમિતિ કાર્ય ૧૦ મુ મિતિ ચૈત્ર વદ ૧૪/૭૯

† સ ૧૯૭૯ની નિયામક સભાની ત્રીજી બેઠક કાર્ય ૧૦ મુ મિતિ આસો સુદ ૧૨/૭૯

અહેવાલના પુસ્તકમાં ઉતારી લઈ, તે ઉપર કુલનાયકની મજૂરી લઈ તે મુજબ મહામાત્ર અમલ કરે

- (૩) જો અભિપ્રાયોમાં મતભેદ હોય, અથવા ચર્ચાના માગણી કરવામાં આવે હોય, કે તેની જરૂર લાગી આવે તો સમિતિની મંજૂરી થોભાવવામાં આવે §
- (૪) જે વિષય માટે પરિષદ ફેરવવામાં આવ્યું હોય તેજ વિષય માટે સમિતિની બેઠક મરવી પડે તો ૮ બેઠકમાં કાયમીપદ મળ્યા જરૂર ન ગણવી *

અવલોકનાર્થે ફેરવેલા પુસ્તકો ૬ ના અભિપ્રાય સ્વચ્છી નિયમો—

- ૧ અન્યથા પ્રકાશિત પુસ્તકને, મો પાન ત્રણ દિવસ લેખે વાંચવા શકાય એ મુદતમાં લેખી અભિપ્રાય સાથે પાઠ્યુ આપવું જાડા
- ૨ નીચેની કાઢપણ એક રીતે અભિપ્રાય આપવો —
 “પાઠ્ય પુસ્તક તરીકે ————— ધારણા માટે મલામળ”
 “શાલકોના પુસ્તકાલયમાં ગણવા ન ગણવા જેવું
 સામાન્ય ન ગણવા”
 “શિક્ષકોને ઉપયોગી”
 “ ————— ને ઉપયોગી, પણ નીચેનો ભાગ કાઢી નાંચવામાં આવે તો ”
 (ભાગ સ્પષ્ટપણે જણાવવા)
 “ના પમદ”
- ૩ લેખકને પ્રકાશકને માફ મૂલના અથવા પુસ્તક વિષે કાઢ સામાન્ય ટીકા કરવાની ઇચ્છા હોય, તો તેને ત સાથે જુદા લખા મોકલવી
- ૪ વિદ્યાપીઠ દ્વારા પ્રમિદ્ધ કરાવવા માટે આવેલ હસ્તલેખ કે છેલ્લુ પ્રૂફ તો પાને પાંચ દિવસ લખ વાંચવા ગણવા શકાય (૮ વિષે અભિપ્રાય આપવા માટે સમ્યે યોગ્ય લાગે તે ભાષા વાપરવા)

દાતાઓને આપવાની મેટ સ્વચ્છી નિયમ—

પહેલા વર્ગના દાતાઓને મર્વ પુસ્તકો, બીજા વર્ગના દાતાઓને ૬ ૧) ની કિંમત મુધીના પુસ્તકો અને ત્રીજા વર્ગના તથા પહેલા બે વર્ગના દાતાઓને વિદ્યાપીઠના નિવેદનો વગેરે મેટ મોકલવા x

વિદ્યાપીઠના મુખ્ય આડતીઆ—

શાલગાવિદ કુબેરદાસની કુ ને વિદ્યાપીઠના પુસ્તકો વેંચવા માટે મુખ્ય આડતીઆ નીમવામાં આવે છે †

§ સ ૧૯૭૮-૭૯ ની ૮ મી પુસ્તક સમિતિનું કાર્ય ૫ મુ મિતિ ચૈત્ર વદ ૧/૭૯

* સ ૧૯૭૯ ની પુસ્તક સમિતિની પદરમી બેઠક ઠરાવ ૨ મિતિ આસો વદ ૧/૭૯

x સ ૧૯૮૦/૨ પુ સ ઠરાવ ૨ પોષ વદ ૯

† સ ૧૯૭૯ ની પુસ્તક સમિતિની નવમી બેઠકનું કાર્ય ૧ મિતિ દ્વિ જેઠ સુદ ૩/૭૯

વિદ્યાપીઠની નીતિ સંબંધી ઠરાવો

૧ કાતળ કામ ઉપર ખાર—

આ નિયામક સમાનો ઇવો ઠરાવ છે કે રાષ્ટ્રીય મહાસમાના અસહકાર ઉપરના ઠરાવને માન આપવાને ક્ષાતર અને ઇક વર્ષની અવર સ્વરાજ્ય મેલ્લવાના પ્રયત્નમા સાહાય્ય આપવાને ક્ષાતર ગુજરાત વિદ્યાપીઠે માન્ય કરેલી બધી શાલામા વ્યવસ્થાપકો, અધ્યાપકો બગેરેઇ વિદ્યાર્થીઓને કાતવાનુ શિક્ષણ આપવુ, અને સ્વદેશીનો પ્રચાર પૂરા વેગથી થાય તેને સારુ અને દેશમા સૂતગ્ની જબરદસ્ત તૂટી છે તેની પૂર્તિ કરવા સારુ જે જે વિદ્યાર્થીઓ તૈયાર થાય તેઓની પાસે સૂતર ઉત્પન્ન કરાવવુ, અને આમ કરતા વસ્ત્રનો મોગ આપવો પડે તે મોગ આપવા શિક્ષકોઇ વિદ્યાર્થીઓને સમજપૂર્વક તૈયાર કરવા, અને ઇ અભિપ્રાયનો અમલ કરવા માટે જે વ્યવહાર પગલા ખરવા જરૂરી લાગે તે પ્રત્યેક મદિરોને લેવા આ સમા મલામણ કરે છે †

૨ હિંદુસ્તાની ઉપર ખાર—

આ સમાનો ઇવો અભિપ્રાય છે કે રાષ્ટ્રીય શિક્ષણમા હિંદુસ્તાનીના જ્ઞાનની ક્ષામી અત્યત જણાય છે, તે દૂર કરવાને સારુ વિદ્યાર્થીઓને હિંદુસ્તાની જલદી શીખવવાનો પ્રયત્ન વિદ્યાપીઠને લગતી શાલાઓઇ કરવો ઘટે છે, કે જેથી નવી શિક્ષણ પદ્ધતિ દાક્ષલ કરવામા વિદ્યાપીઠને અનુકૂલતા મલે †

૩ *પુરાતત્ત્વ મદિર અને મહાવિદ્યાલય—

(૧) ગુજરાત પુરાતત્ત્વ મદિર અને ગુજરાત મહાવિદ્યાલય બન્ને સસ્થાઓ ઇકજ ઉદ્દેશ વાઠી ઇકબીજાને સહાય કરનારી સસ્થાઓ છે, અને તેથી ઇ બે વચ્ચે સહકાર હોવો જોઈઇ

કુલાસો—આ વિધાનનો ઇરાદો નિયામક સમાઇ સ ૧૯૭૭ ના માગસર સુદ ૧૨ ની બેઠકમા, પુરાતત્ત્વ મદિરની યોજના મજુર કરતી વસ્ત્રતે જે સાત ઉદ્દેશો નક્કી કરી આપ્યા છે, તેમા ફેરફાર કરવાનો નથી, પળ વિદ્યાની વૃદ્ધિ (advancement of learning) ઇ બન્ને સસ્થાઓનો ઇક પરમ ઉદ્દેશ છે, ઇ કહેવાનો જ છે

(૨) પુરાતત્ત્વ મદિરની અન્તર્ગત વ્યવસ્થા માટે નીચે પ્રમાણે સગવડ જોઈઇ—

ક—(૧) પુરાતત્ત્વ મદિરના પુસ્તકાલયની પૂર્ણ વ્યવસ્થા ઇમની પ્રબધ સમિતિના હાથમા રહે ઇટલે પુસ્તકો ક્ષરીદવા, બહાર કાઢવા—ન કાઢવા, અને પુસ્તકોની વ્યવસ્થા રાક્ષવી (લાઈબ્રેરિયનની ફરજો) પ્રબધ સમિતિના નિર્ણય પ્રમાણે થાય, પળ પુસ્તકો નકામા બેવડાય નહિ તેટલા માટે બન્ને સસ્થાઓઇ પુસ્તકો ક્ષરીદતા પહેલાં તે પુસ્તકો બીજા પુસ્તકાલયમા છે કે નહિ તેની પરસ્પર તપાસ કરવી

(૨) પુસ્તકોનુ અદાજપત્ર પુરાતત્ત્વમદિર તરફથી સૂચવવામા આવે, અને કાર્યવાહક સમા તે ઉપર વિચાર કરી મલામણ કરે, અને નિયામક સમા મલામણનો વિચાર કરી રકમ નક્કી કરે

† સ ૧૯૭૬-૭૭ ની સાતમી નિયામક સમાનુ પોષ સુદ ૫/૭૭ નુ કાર્ય ૧

* સ ૧૯૭૯ ની કાર્યવાહક સમાની બાવીસમી બેઠકનુ ૬ હુ કાર્ય મિતિ આસો વદ ૨/૭૯

સ્વ—મહાવિશાલયના શિક્ષણ માટે પુરાતત્ત્વ મંદિરના અધ્યાપકોનું મદદ કરવા જોડાઈ, એ નિયામક સભાનો ઠરાવ ધ્યાનમાં લઈ પુરાતત્ત્વ મંદિરના આચાર્ય મારફતે મહાવિશાલયના આચાર્ય ન વિષે ગોઠવણ કરે

ગ—પુરાતત્ત્વ મંદિરમાં મશોધન, સ્વાધ્યાય દત્ત્યાદિ કામના યાજના પુરાતત્ત્વ મંદિરની પ્રવધ સમિતિ નક્કી કર, અને તના નોંધ નિયામક સભા પાસે વગતાવરતન રગવે

ઘ—પુસ્તકોના પ્રકાશન મંચા નિર્ણય પ્રવધ સમિતિ કર ન પુસ્તકો દિદાપીઠના પુરાતત્ત્વ મંદિર પ્રસ્થાવલી રૂપ પ્રાયદ્ધ થાય નના પ્રૂફ વગરના મશોધન માટે પ્રવધ સમિતિના મંત્રી જવાબદાર ગણાય, પુસ્તકોના નકલના મંચા મેટ વગર જાપવાના નિયમા વિષે પ્રવધ સમિતિ નિર્ણય કરે, પળ નન છપાવવા રચના વ્યવસ્થા વિદ્યાપાઠ કાયાલય દ્વારા થાય

ચ—પુરાતત્ત્વ મંદિરના અધ્યાપકોનું પુસ્તકાલયમાં વેમાન શાતપણ ડ્યાર ગમે ત્યારે કાંય કરવાની સગવડ જોડે

(૩) મહાવિશાલય પુસ્તકાલય અને પુરાતત્ત્વ મંદિર પુસ્તકાલયની વ્યવસ્થા હાલમાં મિત્ર રાણવી જ યોગ્ય છે પળ વગે પુસ્તકાલય મિત્ર છતાં નક જ મકાનમાં ગાઠવાય એ ઇષ્ટ છે નટલે આ પ્રશ્ન કેવળ યોગ્ય મકાન મલવા ઉપર રહે ડ

૪ વેતનો—

વિદ્યાપીઠના સેવકા વિષે વેતન વિચારિણા સમિતિના નિવેદનો વિચારી નાંચે મુજબ કાયાવાદક સભાનું ઠરાવ કર્યો છે —૧

(ક) વિદ્યાપીઠના જવાબદાર સેવકાના વેતનો વિષે નાંચે પ્રમાણ મારણ સ્વીકારવામાં આવે છે, અને મવિધ્યમાં થનારા દરેક નીમણક સમયે નામાવા ડચ્છતા સેવકોન ન ધોરણની જાણ છે નમ માનવા ન આવશે

હુલામી—જવાબદાર સેવકોમાં નાંચના પ્રમાણ સેવકોનો સમાવેશ કરવો કુલનાયક, મહામાત્ર, ગૂજરાત મહાવિશાલયના આચાર્ય અને અધ્યાપકો, પુરાતત્ત્વમંદિરના આચાર્ય અને અધ્યાપકો તથા સામાન્યત જમને કાર્યવાદક સભા જવાબદાર સેવકના શ્રેણીમાં મૂકવા ઠરાવે તે

(૧) વિદ્યાપીઠમાં વાઈને પોતાની આર્થિક સ્થિતિ મુધારવાને માટે ક્ષેત્ર નથી

(૨) વિદ્યાપીઠ નવી આશા રાખે છે કે દરેક સેવક પોતાના સશક્ત આયુધ્યનો મોટો ભાગ પોતાની શક્તિ પ્રમાણે ગૂજરાતની પ્રજાની સેવા કરવાની શક્તિથી પ્રેરાઈને આવેલો છે અને ન સેવા કરવાને માટે નને નિશ્ચિતતા મલ્લે તથા નના શક્તિ જલ્લવાઈ રહે તેટલા માટે જ ને વિદ્યાપીઠમાથી જરૂર હોય ત્યારે અને તેટલી નિવાહ્યક્તિ સ્વીકારવાની ફરજ પડે છે આથી વિદ્યાપીઠના સેવકોને આર્થિક નુકસાન સહન કરવું પડે ન સ્વાભાવિક ગણાય

૬ સ ૧૯૭૧ ની કાર્યવાદક સભાની વાવીસમી વેઠકનું ૫ મુ કાર્ય મિતિ આસો વદ ૧/૭૧

(૩) સેવકોની પ્રતિષ્ઠા કે કદર કરવામા તેમના પગારનો કશો સબધ નથી એ વિચાર-પીઠનો એક સિદ્ધાન્ત છે

(૪) આથી કરીને દરેક સેવક જોડાય ત્યારે પોતાની બધાઈ ગમેલી રહેણીની ટેવો, કૌટુંબિક પરિસ્થિતિ અને અનિવાર્યપણે દેખાતા પ્રસંગોને લીધે જે જરૂરીઆતો પોતે ઓછી કરી શકે એમ ન હોય તેને તથા તેને પહોંચી વળવાના બીજા સાધનો હોય તેને ધ્યાનમા લઈ જે પગાર ઠરાવી એ તેમા કંઠી વધારો થવાની એણે આશા રાખવી ન જોઈએ

(૫) જ્યાં જ્યાં રીતે પગાર ઠરાવતી વચ્ચે શરૂઆતમાં ગણત્રીમા કાફલ મૂલ થઈ હતી એમ માલમ પડે ત્યારે જ એકાદ પ્રમગ એવો સમવિત ગણાય કે જેમા પગારમાં વધારો કરવાની માગણી કરી શકાય ગણત્રીમા આથી ઊલટી મૂલ થઈ હોય તો પગાર ઘટાડવાની માગણી પણ આવે, અને વિચારપીઠ આવી આશા રાખે કે કોઈ પણ સેવક એમ કરવામા સકોચ ન માને

(૬) વિચારપીઠ સામાન્ય રીતે કોઈને એવો પગાર ન આપી શકે કે જે સામાન્ય રીતે એને અદા કરવાની ફરજો માટે મળતા પગારથી વધારે પડતો હોય, ઊલટું વિચારપીઠ એને બહાર મઠી શકે તેના કરતા ઓછા પગારે એની સેવા મેલવવા ઉમેદ રાખે વધા સેવકોના પગારો રાખા કરવાનું ધોરણ વિચારપીઠ રાખી શકે એમ નથી

(૭) ભવિષ્યમા નીમવાના જવાબદાર સેવકો માટે સામાન્યતઃ માસિક રૂ. ૧૦૦) નો પગાર પૂરતો ગણાશે, અને હાલના કે ભવિષ્યના કોઈ પણ સેવકનો પગાર માસિક રૂ. ૨૦૦)થી વધુ રાખવામા આવશે નહિ

અપવાદ—શ્રી ધર્માનંદ કોસમ્બીની નીમણુક અપવાદ રૂપ ગણવામા આવે

(૮) પગાર ઠરાવવામા સેવકન પ્રામાણિકપણે બીજી રીતે ઉપજતી અથવા ઉપજી શકે એવી આવકનો હ્યાલ કરવામા આવે અને તેને માટે યોગ્ય પરવાનગી તેમજ તે ઉપર અકુશ વિચારપીઠ મૂકી શકશે

(૯) વિચારપીઠ કોઈ પણ સેવકને એક માસ પહેલાં સ્વર આપી છૂટા કરી શકે

(૧૦) આ મિલાયના બીજા દફતરખાતાઓના, કુમારમદિગના અને બીજા સેવકો વિષે નીચે પ્રમાણે ધોરણ રાખવામા આવે છે—

૧ ઉપર જણાવેલા નિયમ ૧ થી ૫ ને એ સ્વીકારે એવો પ્રયત્ન કરવામાં આવે, પણ એ સ્વીકાર્યા છે એમ માની લેવામા ન આવે

૨ એને અદા કરવાની ફરજ માટે જગદ્દૃષ્ટિ અને એની લાયકાત કરતાં વધારે પગાર ઠરાવવામા ન આવે

૩ કાંઈ પણ સેવકને રાહ્યા બાદ છ મહિના પહેલાં પગારમાં વધારો કરવામાં ન આવે

૪ વર્ષમા એકથી વધારે વચ્ચે પગારમા વધારો કરવામા ન આવે

૫ એકી સામટો માસિક રૂ. ૫ થી વધારે વધારો કરવામા ન આવે

૬ પગારની આખરી હદ દરેક સેવક માટે એની લાયકાત મુજબ જુદી જુદી હોઈ શકે તેમા એણે કરેલી સેવાની મુદત વિચારવા જેવી એક બાબત ગણાય, પણ એ નિર્ણયકારી બાબત ન ગણાય એ આખરી હદ નીમણુક વચ્ચે અથવા ભવિષ્યમા કોઈ પણ સમયે ઠરાવી શકાય

૭ છ મહિના ત્રાદ અથવા વર્ષમાં એક વાર પગાર વધવો જ જોઈએ એમ હક ન ગણાય

(ग) नवी गुजराती शाळांना शिक्षकांना वेतना विषे नीचे मुजब बोरण राखवामा आव्यु छे —

(१) सिनियर ट्रेन्ड—१५-३॥-६०-१-३५-वार्षिक

बीजु वर्ष पास—३५-३-५०-१-६०— „

पहेळु वर्ष पास अथवा अभ्यापन मदिरमा पास—३०-३-४५-१-५०

(२) सदरहु शिक्षकोने अनुक्रमे रु .०, .० अने १५ नु वेतन मळतु थाय त्या सुधी एक कलाक खानगी शिक्षण आपवानी उट आपवामा जावजे उपलो पगार मळतो थाय त्यारे शिक्षकोण खानगी शिक्षण बध करवु पडजे ५

सेवको माटे नियमो

१. सेवकोनी बीजी प्रवृत्ति—

विद्यापीठना सेवकाण पाताना विद्यापीठना साधारण काममा विक्षेप थाय एवी कोइ पण बीजी प्रवृत्ति उपाडया पहेलो कायवाहक सभाना पगवानगा मेळवची जोइण *

२. संचालकोनुं महनताणु -

(परीक्षाना) नियामका तथा संचालकोने महनताणु आपवानी पद्धति न बेसाडवी ए आ सभाने इण लाग छे पगक्षाआनु माय ग्केलवामा गुजगत महाविद्यालयना अभ्यापकोण सहाय आपवानी सभा फरज समज छ त उपरान नेटला नियामको-संचालकानी जरूर जणाय तेउला स्वयसेवका-विद्यार्थीओ मित्रा तथा मान्य मदिरमाथा मेळवचा प्रयत्न करवामा आवे †

३. निरीक्षकनी नोध—

विद्यापीठना निरीक्षको दर अठवाडाण पाताना समना नित्यनोध शाळा समिति उपर मोकलावे, अन ते समितिना सभ्योन जोवा माटे प्रातिक समिति मायालय जेवा मध्यस्थ अने अनुकूल स्थळे राखवामा आवे अथवा सभ्यामा फेरववामा आवे x

४ नीमणुको करवा सवधी नियमो-रू ३१) उपरनी नीमणुं—

सर्व खाताओमा मागिय रु ३०) के तथा ओछा पगारनी नीमणुको ते खानाना अधिकारी करी शके पण ते नीमणुकना कार्यवाहक सभामा नोध लेवडावा जोइण ते उपरना सर्वे नीमणुको कार्यवाहक सभानी मजुरी लईने पछाज करवा +

५ स १९८०/८ कु वि. म म ठराव ५३-आषाढ व. १०

* स १९८०नी कार्यवाहक सभानी बीजी बैठकनु कार्य १ लु ठराव २४ मिति पोष मुद १५/८०

† स १९७९ नी १५ मी का वा सभालु कार्य १२ मु मिति चैत्र वद ९/७९

x स १९७८-७९ नी छत्री नियामक सभालु कार्य १२ मु मिति आसो वदी २/७८

+स १९७९ नी कार्यवाहक सभानी १८ मी बैठकनु कार्य ४ धु ठराव १ मिति भावण वद १/७९

૫. રજાના નિયમો—

(ક) મહાવિદ્યાલયના અધ્યાપકો માટે

- ૧ કોડ પળ રજા મેઝવવાનો હક મનાશે નહિ
- ૨ વર્ષમા ૧૦ દિવસ સુધી આવશ્યક કારણોને માટે રજા આપવાનો અધિકાર આચાર્ય-ને આપવામા આવે છે સદરહુ રજા ગેરહાજર રહ્યા પહેલા મેઝવવી જોઈએ અને તે એક સાથે છ દિવસથી વધુ અથવા તહેવારોની લાભી રજાના અનુસધાનમા ભોગવી શકાશે નહિ
- ૩ સ્વાસ કારણો માટે કાર્યવાહક સમાની પહેલેથી મજુરી મેઝવી એક વર્ષે એક માસની અર્ધે પગારે રજા ભોગવી શકાશે
- ૪ ઉપરના નિયમોનો ભગ કરી રાખેલી ગેરહાજરીની સપૂર્ણ મુદતનો (એટલે તહેવારોના દિવસો સુદ્ધાનો) પગાર કાપી લેવામા આવશે +

(જ) પુરાતત્ત્વ મંદિર માટે

મહાવિદ્યાલયમા મોટી રજાઓ ચાલતી હોય ત્યારે મદિરના અધ્યાપકો તથા મન્ત્રીઓ પરસ્પર સમતિથી રજા લઈ શકશે X

બાકીના અધિકારીઓને મદિરના વહીવટને વાધો ન આવે એ રીતે ડનાઢામા એક માસ સુધીની રજા આપવાની મન્ત્રી ગોઠવણ કરી શકે *

(ગ) વિદ્યાપીઠ દ્વારા ચાલતાં મદિરો માટે

- ૧ વિક્રમ વર્ષમા બે સત્રાન્ત રજાઓ તથા તહેવારો ઉપરાંત વધારેમાં વધારે ૨૦ દિવસની આવશ્યક કારણો સારૂ રજા મઢી શકે
- ૨ એ આવશ્યક રજા એકી વચ્ચે એક અઠવાડીયાથી વધુ ન હોય રજા દરમિયાન સાપ્તાહિક છુટ્ટીનો દિવસ ન આવતો હોય, તો તે મુદતથી જુદો ગણાય
- ૩ આવશ્યક રજા મત્રની તથા તહેવારોના રજાઓના અનુસધાનમા ન મઢી શકે
- ૪ આવશ્યક રજાઓ મેઝવવાનો સેવકોનો અધિકાર જ છે એમ ન ગણાય.
- ૫ પહેલેથી રજા મેઝવવી અશક્ય અથવા લગભગ અશક્ય હોય તે સિવાય બીજા પ્રસગોમા સેવક રજા પહેલા મેઝવી પછી જ ગેરહાજર રહી શકે જે પ્રસગોમા એમ ન બન્યુ હોય તે વચ્ચે એમણે ગેરહાજરીની તુર્ત જ સ્વર આપવી જોઈએ
- ૬ માદગી કે બીજા કોઈ અતિ આવશ્યક કારણોને લીધે આવશ્યક રજા કરતાં વધુ રજાની કોઈ સેવકને જરૂર પડે તો એક વર્ષ સુધી નોકરી કરેલ સેવકને અર્ધે પગારે એક મહીના સુધીની, અને કપાતે પગાર વધારે મુદતની રજા મઢી શકશે 7 કરતા ઓછી નોકરી બજાવેલ સેવકને એવી રજા મઢી શકશે નહિ આવી રજા માંગવા માટે દર્શાવેલાં કારણોની યોગ્યાયોગ્યતાનો નિર્ણય રજા આપનાર અધિકારી કરશે

+ સવત્ ૧૯૭૯ ની કાર્યવાહક સમાની ૧૬ મી બેઠક કાર્ય ૧૪ મુ મિતિ બીજા જેઠ સુદ ૧૦/૭૯

X ગૂ પુ પ્રબધ સમિતિ ૨ જો ઠરાવ મિતિ શ્રાવણ સુદ ૫/૭૯

* ગૂ પુ પ્રબધ સમિતિ ૨ જો ઠરાવ મિતિ મહા વદ ૨/૭૯

૭ યોગ્ય કારણોને લીધે સ્થાન પ્રસંગોમા માદગીની રજા વિષેના નિયમોમા આ (કુમાર અને વિનયમદિર) સમિતિ ફેરફાર કરી શકશે †

(ઘ) દફતરી કામ કરતા સેવકો માટે રજાના નિયમો

૧-(ક) વિદ્યાપીઠની જે તે સ્થાના પઠાતી તહેવાગના રજાઓ અને અઠવાડીક રજા ઉપરાંત દફતરી કામ કરતા દરેક સેવકને પર્કી માસ કે છુટક છુટક વર્ષમા એકદરે એક માસની ચઢતે પગારે 'હકના રજા' મળજા તે રજાનો સમય દરેક સેવક માટે દરેક સ્થાના અધિકારીએ કાયમી અનુકૂળતા પ્રમાણે નક્કી કરવો

(ખ) મહાવિદ્યાલયના કારકુનાને વર્ષમા એકદરે આપવાની હકના રજાની મુદત નક્કી કરવાની સભા આચાર્યશ્રીને આપવામા આવે છે

૨ હકની રજા ઉપરાંત આવશ્યક પ્રસંગમા દરેક સેવકને વર્ષમા વધારેમા વધારે ૨૦ દિવસની 'આવશ્યક રજા' મળી શકશે, પણ તે મોગવવાનો કોઈનો હક નહિ ગણાય એકા સાથે સામાન્ય રીતે એક અઠવાડીઆ કરતા વધારે 'આવશ્યક રજા' કાઢીને આપવામા નહિ આવે, તેમ તે લાચી રજાઓના મધાળમા સ્થાન અનિવાર્ય મજાગા સિવાય કોઈને મળી શકશે નહિ આ રજાઓ આપવાનો અધિકાર પણ દરેક સ્થાના અધિકારીને આપવામા આવે છે

૩ રજા વરમ્યાન અઠવાડીક રજાનો દિવસ ન આવતો હોય તો તે એ મુદતથી જુદો ગણાશે

૪ દરેક સેવક સામાન્ય રીતે પહેલા રજા મેઢવા પછા જ ગેરહાજર રહી શકશે સ્થાન અલ્પચ્છને લીધે તમ ન થઈ શક્યુ હોય ત વચ્ચે તૂત જ ગેરહાજરની સ્થિતિ આપી રજા મેઢવા લેવી જોઈએ.

૫ માદગા કે લીજા અતિ આવશ્યક કારણાને લીધે આવશ્યક રજા કરતા વધારે રજાની કોઈને જરૂર પડે તો તે સમયા અરજાનો નિયમ કાયદામા સમા કરશે

૬ ઉપરના નિયમાનો ભંગ કરા રાખેલી ગેરહાજરીની મુદતનો પગાર કાપી લેવામા આવશે *

ગૂજરાત પુરાતત્ત્વ મંદિર

૧ ગૂજરાત પુરાતત્ત્વ મંદિરની યોજના—

(છટ્ટી નિયામક સમાએ સ ૧૯૭૭ ના માગસર મુદ ૧૦ ને દિવસે મજૂર કરેલી)

નામ ૧ આ સંસ્થાનુ નામ 'ગૂજરાત પુરાતત્ત્વ મંદિર' એવુ રાખવામા આવે છે

૨ (૧) સાધારણ રીતે તો જાણા હિંદુસ્થાનના અને સ્થાન કરીને ગૂજરાતના પ્રાચીન ઇતિહાસ, સાહિત્ય, સ્થાપત્ય, ભાષા, કલા, વિજ્ઞાન, ધર્મ, સમાજ અને તત્ત્વજ્ઞાન વગેરે વિષયોની શાખાઓ કરવી અને તેના પરિણામો પ્રકાશિત કરવા

† સ ૧૯૭૮-૭૯ ની કુ વિ મ ની ૧૦ મી બેઠકનુ કાર્ય ૫ મુ-માસ વ ૩-૭૯

*કાયદાક સમા ઠરાવ ૯૬/૮૦

(૨) હિંદુસ્થાનના પ્રાચીન ઇતિહાસ, સાહિત્ય અને દર્શનશાસ્ત્રોનું, તેમજ સંસ્કૃત, પ્રાકૃત અને પાલી આદિ ભાષાઓનું શાસ્ત્રીય અને તુલનાત્મક પદ્ધતિએ શિક્ષણ આપવું

(૩) શોધસ્રોતના વિષયમા રસ લેનારા શોધકોના ઉપયોગ માટે એક સારામાં સારું પુસ્તકાલય બનાવવું, જેની અંદર પ્રાચ્ય વિદ્યાને લગતું આજ સુધીમા પ્રકટ થયેલું સમગ્ર સાહિત્ય સંગ્રહિત કરવામા આવે

(૪) સંસ્કૃત, પ્રાકૃત, પાલી, અપભ્રંશ, અને જુની ગૂજરાતી, ફારસી, અરબી, આદિ ભાષાઓમા લખાયેલા અભ્ય-દુર્લભ ગ્રંથોને નવીન પદ્ધતિએ સશોધિત-મુદ્રિત કરી પ્રકટ કરવા-કરાવવા

(૫) દેશ અને વિદેશની જુદી જુદી ભાષાઓમા લખાયેલા પુરાતત્ત્વ વિષયક સાહિત્યને ગૂજરાતી ભાષામાં ઉતારવું

(૬) શોધસ્રોત વિષયના અભ્યાસીઓને તેમના અભ્યાસકાર્યમાં દરેક પ્રકારના સાહિત્ય સબધી સહાયતા આપવી

૨ પુસ્તકોની ખેટના નિયમો

પ્રબંધ સમિતિના સભ્યોને અભિપ્રાય અર્થે પુરાતત્ત્વ મંદિર તરફથી પ્રસિદ્ધ થતા પુસ્તકોની એકેક નકલ આપવી સભ્યોમાંથી કોઈ પોતે જ પ્રથકાર હોય તો પ્રથકાર તરીકે તેને ચોપડી-ઓ મળતી હોવાથી એને સભ્ય તરીકે પ્રત ન આપવી

ટીપ —પુરાતત્ત્વ મંદિર તરફથી પ્રસિદ્ધ થતાં પુસ્તકો અવલોકનાર્થે માસિકોને મોકલવામા આવે છે *

૩ 'પુરાતત્ત્વ' સંબંધી નિયમ

ત્રૈમાસિક કૉમ્પલીમેન્ટરી લિસ્ટમાં પ્રબંધ સમિતિના સભ્યોનાં નામ રાખવા, એવી માન્યતાથી કે પ્રબંધ સમિતિના સભ્યો ત્રૈમાસિકમા હમેશા લખતા રહેશે

ટીપ —પુરાતત્ત્વ ત્રૈમાસિકની એક નકલ દરેક લેખકને આપવામા આવે છે અને લેખકના કહેવાથી તેના પોતાના લેખની બધારેમા બધારે પચાસ નકલ યોગ્ય લાગે તો વાઢા આપવામાં આવે છે લેખક પાંતે જો પ્રબંધ સમિતિનો સભ્ય હોય તો પણ તેને તે અકની ણકજ નકલ આપવામાં આવે છે †

૪. પુસ્તકોનું સપાદન

પુરાતત્ત્વ મંદિર તરફથી જે પુસ્તકો તૈયાર કરવામા, સપાદન કરવામાં અથવા પ્રસિદ્ધ કરવામા આવે તે વિષે દરેક વચ્ચે નીચે પ્રમાણે વ્યવસ્થા કરવી

* ગૂ. પુ. પ્ર. સમિતિનો ઠરાવ ૫, મો. મિતિ ધામો વદ ૧૨/૭૮

† ગૂ. પુ. પ્રબંધ સમિતિ ઠરાવ ૬ ટો. મિતિ ધામો વદ ૧૨/૭૮

ક—ગ્રન્થ-લેખક અથવા-સપાદક કયા ધોરણસર અને કઈ રીતે ચોપડી તૈયાર કરવા માગે છે, અથવા તેને તૈયાર કરવી જોડા, અને તેને માટે અને કઈ કઈ સગવડ જોડા અને કેટલો વચ્ચત આસરે તેમા અને રોકવો પડે તે વિષયની યોજના પ્રવધ સમિતિ પ્રથમ મંજુર કરે

જ—આ રીતે ચોપડી અથવા તેનો પ્રથમ નકા કરેલો જીવ તૈયાર થયા પછી અથવા લગભગ તૈયાર થવા આવે ત્યારે પ્રવધ સમિતિ ફરી મઠી તે ગ્રન્થનું પ્રકાશન કઈ રીતે કરવું અને તેના સ્વર્ચને માટે શી સગવડ કરવી તે વિષે ટગવ કરે

ગ—છાપવા માટે ચોપડી બગવર તૈયાર થયા પછી જ તે છાપવા માટે આપવામા આવે

ઘ—આ પ્રણાલી પ્રમાણે કામ કરતા જો ચોપડી છપાતા દરમ્યાન અમુક જાતના ફેરફારો અથવા સુધારા વધારા કરવાની જરૂર જ જણાય તો તે પ્રમાણે છુટ આપવાની સત્તા આચાર્યશ્રીને રદશે માત્ર તેમ કરવાના કારણો આચાર્યશ્રી લેખીને પ્રવધ સમિતિ આગળ રજુ કરશે †

પદવીદાન સમારંભ વિધિ*

૧ નિયામકો, મહામાત્ર તથા ઉમેદવારોએ શુદ્ધ શ્વાદીના પોષાકમા હાજર થવું પોષાકમા માત્ર ધોતીડ (કે પાંચજામો) પહેરણ અને ટોપી એટલું જ હોય જનલો વગેરે વધારે પડતો પોષાક ન હોય ગાંધી ટોપી સર્વે ઉમેદ-વારોએ પહેરવી જ જોડા નિયામકોએ ઉપવીત પ્રમાણે આસમાની રંગનો ટુપટો રાખવો

૨ ઉમેદવારોએ એક 'સ્નાતક સ્થવિકા' રાખવી, પણ તેની પર રંગીન પટ્ટાની જરૂર નથી, પણ સર્વે 'વિશારદ' પદવીના ઉમેદવારોએ ગુલાબી રંગનું વિદ્યાપીઠનું સ્થવિકા અને ચિહ્ન ચિહ્ન સ્થવિકા ઉપર રાખવું નિયામકોએ ધ્યાન ચિહ્ન બતાવવાની જરૂર નથી

૩ મહામાત્રને મોજરે રાખી કુલપતિ, કુલનાયકો, કાર્યવાહકો, નિયામકો, અને સરઘસ ઉમેદવારો, તે કમર્સા બંધેની દારમા સરઘસ આવે

૪ મહામાત્ર નીચે પ્રમાણે કુલપતિને સંબોધન કરે —
કુલપતિજી, આ વિદ્યાર્થીઓ (વિદ્યાર્થીના નામ વાંચવા) વિદ્યાપીઠના ક્રિયાવિધિ ધારાધોરણ પ્રમાણે તાલીમ લીધી છે, તથા અભ્યાસ પૂરો કર્યો છે, અને સ્નાતક માટે અભ્યાસકો તથા પરીક્ષકોએ તેમને પોતપોતાના વિષયમા 'વિશારદ'ની પદવીને લાયક જાહેર કર્યા છે, તથા આ વિદ્યાર્થીઓ હવે સ્નાતક થઈ જીવનની ફરજો અદા કરવા ઇચ્છા ધરાવે છે, માટે તેમને 'વિશારદ'ની પદવી એનાયત કરવા આપને વિનંતિ કરું છું

કુલપતિજી આ વિદ્યાર્થીઓ (નામ વાંચવા) 'વિશારદ' પદવી માટે યોગ્ય ગણાય એટલી તાલીમ લઈ તથા અભ્યાસ કરી રાષ્ટ્રની સારી રીતે સેવા બજાવી છે, અને

† ગૂ. પુ. પ્રવધ સમિતિ ઠરાવ ૧ લો મિતિ માહા સુદ ૧૩-૮૦

* આસો સુદ ૫/૭૯ ની કાર્યવાહક સમાનુ કાર્ય ૩ જુ

સેવાયેપદવી કાર્યવાહક સમાજ એમને પોતપોતાના વિષયમા 'વિશારદ'ની પદવી માટે લેનારા માટે લાયક જાહેર કર્યા છે, માટે તેમને 'વિશારદ'ની પદવી એનાયત કરવા આપને વિનંતિ કરુ છુ

કુલપતિ—આ વિનંતિ સામે કોઈનો વિરોધ છે ?

નિયામકો મૌન રાખે તો—

કુલપતિ—આગના મૌનથી આપ સર્વની સમતિ છે, એમ હુ માનુ છુ (એમદવારને)— ગૂજરાત વિદ્યાપીઠની પ્રતિષ્ઠા અને ગૌરવનુ સરક્ષણ અને સવર્ધન થાય, અને સ્વધર્માચરણથી તમારી, સ્વદેશની અને સ્વભાષાની ઉન્નતિ થાય, અને આ રીતે તમારુ જીવન અમોઘ થાય,—એ તમારા કર્તવ્ય પ્રતિ તમે જાગ્રત રહેશો ?

એમદવારો—જી

કુલપતિ—વિદ્યાર્થીગણ, ગૂજરાત વિદ્યાપીઠના નિયામકોએ આપેલી સમતિ અને સત્તાથી તથા તમે આપેલા આશ્વાસનથી હુ તમને પોતપોતાના વિષયમા 'વિશારદ'ની પદવી અર્પણ કરી, સ્નાતક થઈ જગતમાં જઈ પોતાના જીવનની ફરજો અદા કરવા અનુમતિ આપુ છુ

૫ સરઘસ

પ્રાર્થના—સંસ્કૃત તથા અરબી

કાર્યક્રમ મહામાત્રનુ નિવેદન

પદવીદાન

કુલનાયકનુ વ્યાખ્યાન

કુલપતિનુ વ્યાખ્યાન

રાષ્ટ્રગીત

(સ્વ) શાઝાઓ માટે નિયમો

મદિરોને માન્ય કરવાના નિયમો*

- ૧ ગૂજરાત અથવા બીજા કોઈ ભાગમાં ગૂજરાતી લોકોના અને ગૂજરાતી ભાષામાં શિક્ષણ આપતા મદિરોને આ વિદ્યાપીઠ માન્ય કરી શકશે
- ૨ ગૂજરાત વિદ્યાપીઠની માન્યતા માગનુ હોય તેવા મદિરના ધ્યવસ્થાપકોએ મહામાત્રને અરજી કરવાથી મદિરની બાબતમાં યોગ્ય તપાસ કરી તેને માન્ય કરવામાં આવશે માન્ય કરતી વચ્ચે નીચેની શરતોનુ પાલન કરવા ઉપર સ્પષ્ટ ધ્યાન આપવામાં આવશે

(૧) મદિરની ગામમાં અગર લક્ષમાં જરૂરી ખાત, વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા, ગામના લોકોનો ઉત્સાહ, અને નીમાવવા માટે કરવામાં આવતી સગવડ

* સ. ૧૯૭૧ ની નિયામક સભાની બીજા બેઠકનુ ૧૪ મુ કાર્ય મિતિ અષાઢ સુદ ૧/૭

- (૧) મદિરના મકાનની હવા અજવાબ અને તદુરસ્તીના નિયમ પ્રમાણે ચોમ્યતા
- (૨) મદિરમાં તદુરસ્તી અને વ્યસ્થિતતાના નિયમો ઉપર અપાતુ ધ્યાન
- (૪) શિક્ષણ માટે યોગ્ય અને પરતા સાધનોની સામગ્રી
- (૫) અભ્યાસકર્મોની લાયકાત અને પગાર
- (૬) મદિરના પત્રકો તથા હિમાલ વગેરેની ચોક્કસવટ
- (૭) અત્યજ વિદ્યાર્થીઓ પ્રત્યે મદિરની વૃત્તિ
- (૮) ઔદ્યોગિક શિક્ષણ અને કતામણ ઉપર અપાતુ ધ્યાન
- (૯) મદિરની વિદ્યાર્થીઓના ચાલિત્ય ઉપર થતી અસર
- (૧૦) મદિરની આર્થિક સ્થિતિ

૭ માન્યતા મેલવવા માટેની અરજી પરિશિષ્ટ ૧ મા જણાવેલા નમુના મુજબ કરવી અમલદારો તે ઉપર પરિશિષ્ટ ૨ મા સૂચવ્યા મુજબ સલાહ આપવી માન્ય કરેલા મદિરને પરિશિષ્ટ ૩ મા દર્શાવ્યા મુજબ પ્રમાણપત્ર આપવામા આવશે *

૪ જે મદિરને જેટલે અંશે માન્ય કરવામા આવ્યું હોય તેથી જુદા વિષયોમા માન્ય ગણી શકાશે નહિ એ વિષયમા માન્યતા મેલવવા ફરીથી અરજી કરવી જોઈશે

૫ વિદ્યાપાઠ તરફથી માન્ય રાખેલા સઘડા મદિરોએ નીચેના નિયમો પાઠવા પડશે —

- (૧) મદિરના સર્વ દફતરો વિદ્યાપીઠ ઠરાવે તે પ્રમાણે રાખવા
- (૨) વિદ્યાર્થી પહેલવહેલો દાખલ થાય તે વચ્ચે મદિરના પત્રકમા વિદ્યાર્થીનાં બાપ અગર વાલીની સહા કરાવા લેવી
- (૩) વિદ્યાર્થી પહેલાં કોઈ માન્ય મદિરમા અભ્યાસ કરેલો હોય તો તે મદિરનું, ઉમર તથા ધોરણ વગેરેના દાખલાનું પ્રમાણપત્ર મદિરના દફતરમા ગણવું જો તેવું મદિર માન્ય ન હોય તો વિદ્યાર્થીનાં બાપ અગર વાલી પાસે વિદ્યાર્થીનાં ઉમરની તથા અભ્યાસના માહિતી મગાવી તેની નોંધ રાખવી
- (૪) ઈકઝ ગામમા વિદ્યાપીઠે માન્ય કરેલા એક કરતા વધારે વિનય મદિર હોય તો આજ એક મદિરમાથી બીજા મદિરમા વિદ્યાર્થીને સત્રની શરૂઆતના પદર દિવસ સુધામા જ દાખલ કરી શકાય અને તે મુદત પછી વિદ્યાર્થીને દાખલ કરવામા ન આવે અને કોઈ જાતની ગફલત કે બીજા કારણથી દાખલ થઈ નયો હોય તો તે ભૂલ નજરે આવતા તેને તૂતજ તેના મૂલ મદિરમા પવી વમુલ થયેલો ફોની રકમ સાથે મોકલા દેવો, અગર તે મદિરમા તેને રહેવા દેવા માટે મજૂરી મેલવવી
- (૫) વિદ્યાર્થીનાં બાપ અગર વાલી માગે ત્યારે તરતજ વિદ્યાર્થીના અભ્યાસ વગેરેનું પ્રમાણપત્ર મદિરે આપવું

* સદરહુ પરિશિષ્ટો ભાગ ૩ મા આપ્યા છે

- (૭) વિદ્યાપીઠે માન્ય કરેલુ કોઈ પળ મદિર કેવલ અત્યજોનો બહિષ્કાર કરી નહિ શકે.
- (૮) વિદ્યાપીઠ તરફથી ઘડવામાં આવે તે નિયમોનુ પાલન કરવુ
- (૯) વિદ્યાપીઠના અમલદારોને મદિરોમા તપાસ કરવાની સગવડ કરી આપવી પડશે
- (૧૦) વિદ્યાપીઠ નક્કી કરે તે ધોરણ ઉપર લક્ષ આપી માન્ય કરેલા બધાં મદિરોનો વહીવટ ચલાવવામા આવશે
- (૧૧) મહામાત્ર જે કાઈ સ્થાન માગે તે મદિરના વ્યવસ્થાપકોએ વસ્તુતસર પૂરી પાડવી પડશે

ટીપ --માન્ય કરવાના નિયમો અને પત્રકો વિદ્યાપીઠ કાર્યાલયમા લેખવાથી મોકલવામાં આવશે

વિનયમદિરોને મદદ આપવાના નિયમો.*

૧ વિદ્યાપીઠની પહેલેથી મજુરી મેલવ્યા સિવાય સ ૧૯૭૯ ના પ્રથમ જેઠ સુદ ૧ પછી કોઈ પળ નવુ વિનયમદિર અથવા ચાલુ મદિરોમા નવા વર્ગો ઉઘાડવામાં નવા મદિરો અને આવશે તો તે મદિરો અને વર્ગોને અગે થતો સ્વર્ચ ત્રણ વર્ષ સુધી વિદ્યાપીઠ વર્ગોનો પ્રતિબધ આપશે નહિ

૨ નીચે પૈકી કોઈ પળ વર્ગમાં આવતા વિનયમદિર પાસે વધારેમાં વધારે ત્રીજા માળ જેટલી મદદ મેલવવાથી ચાલી શકે એટલા સાધન હશે, તેનો છેલ્લા છ મહિનાનો વહિવટ સતોષકારક જણાયે વિદ્યાપીઠ તેને મદદ આપવાનો વિચાર કરી શકશે —

(ક) સબત ૧૯૭૯ ના પ્ર જેઠ સુદ ૧ પહેલા માન્ય થયેલાં

(સ) એ સુદત પછી કલમ ૧ મા જણાવ્યા મુજબ મજુરી મેલવી ઉઘડેલાં અથવા માન્ય થયેલા, પળ આ પ્રમાણે ઉઘડેલાં મદિરોના પહેલા છ મહીનાના સ્વર્ચ પેટે કાઈ મદદ કરી શકાશે નહિ

૩ (૧) મદદ માટેનુ વર્ષ વૈશાખ સુદ ૧ થી ચૈત્ર વદી ૩૦ સુધીનુ ગણવામા આવશે, અને તે મુજબ પહેલુ વર્ષ મ ૧૯૭૯ ના વૈશાખ સુદી ૧ થી સ ૧૯૮૦ વર્ષની ગણતરી ના ચૈત્ર વદી ૩૦ સુધીનુ ગણવામાં આવશે

(૨) વર્ષની વચ્ચે માન્ય થયેલાં મદિરને વૈશાખ સુદી ૧ થી માન્યતા માટે મલામળ કરવાની મિતિ સુધીના સ્વર્ચ પેટે મદદ મળી નહિ શકે

૪ આગલા વર્ષનો સ્વર્ચ તથા ચાલુ વર્ષનો અદાજ તથા ચાલુ વર્ષની વીતેલી સુદ-તમાં થયેલો સ્વર્ચ ધ્યાનમા લઈ વિદ્યાપીઠના અમલદારો મદદ માટે કુલ સ્વર્ચની ગણતરી સ્વર્ચનો આંકડો નક્કી કરે તે યોગ્ય ગણવામા આવશે

૫ મદદ મેલવવા હચ્છતા વિનયમદિરમાં કુલ વિદ્યાર્થીની હાજર સહ્યા સરેરાશ ૬૦ ની વિદ્યાર્થીની સહ્યા હોવી જોઈએ

*સ ૧૯૭૯ ની નિયામક સભાની બીજી બેઠકનુ ૧૫ મુ કાર્ય. મિતિ અષાઢ સુદ ૧-૭૯

શુલામો—મદદ માટે વિનયમદિરના ઓછામા ઓછા પાંચ ધોરણ શાસ્ત્રવવાની વ્યવસ્થા આવે
મદિરમા હોવી જોઈ

બે મદિરનો સ્વર્ચ ૬ સામાન્ય રીતે એક સ્થળમા બે વિનયમદિરોને વિદ્યાર્થી મદદ આપશે નહિ
સ્વર્ચના નિયમો ૭ નાંચે જણાવેલા સ્વર્ચ માટે વિદ્યાર્થી મદદ કરશે નહિ

(૧) મદિર અને છાત્રાલયને લગતા બાગમાં (૨) એક ઔદ્યોગિક વર્ગમાં ઓછામા ઓછા
૧૫ વિદ્યાર્થી થાય તે પહેલાં બીજો ઔદ્યોગિક વર્ગ શરૂ કરવાનો અને નીમાવવાનો સ્વર્ચ (૩)
વિદ્યાર્થીને વધારે પડતા લાભે પડતા માહિત્યા, સાધના, પુસ્તકો, સગમામાન તથા બીજા સ્વર્ચ
(૪) જે વિનયમદિરમાં ૧૦૦ કરતાં ઓછા વિદ્યાર્થી હોય, તે મદિરમા વગર શિક્ષકોના ઉપરાંતના
શિક્ષકોના પગાર

શુલામો—ઉપર જણાવેલા કાંઈ સ્વર્ચ માટે સ્વાસ (ear-marked) દાન હશે તો તે
દાનમાથી મદદ આપવાનું આ નિયમ બાધક થશે નહિ

૮ આ ઉપરાંત મદદ આપતી વખતે કોઈ મદિર માટે સ્વાસ કરવાની વિદ્યાર્થી
છૂટ રાખે છે

૯ મદદ માટેનાં અરજી આવતા વિદ્યાર્થી ઘટતી તપાસ કરાવા અને મદિરના વ્યવસ્થાપક
સ્વાસ કરતો જે વિગતો રજુ કરે તે માબાજી મદદના રકમ, પ્રકાર અને શરતો નક્કી કરશે
રકમ નક્કી કરતા વિગતો ૧૦ મદદની રકમ નક્કી કરતી વખતે નીચની વિગતો ઉપર ધ્યાન
રવા યોગ્ય વિગતો આપવામાં આવશે

- (ક) મદિરનો ગામમા અગર લગતમા અરુચિયત
- (લ) મદિરના મકાનની હવા અજવાળા અને તદુસ્તીના નિયમો પ્રમાણે યોગ્યતા,
- (ગ) તદુસ્તીના નિયમો અસરત, યુક્તિમા રમવાની રમતો તથા વિદ્યાર્થીઓના શારીરિક
વિકાસ ઉપર અપાતુ ધ્યાન
- (ઘ) શિક્ષણ માટે યોગ્ય અને પૂરતા સાધનાની સામગ્રી
- (ચ) અધ્યાપક વર્ગની લાયકાત અને પગાર
- (છ) માલિકનો મદિરમાથી પોતાને સ્વાતે ઉપાડ
- (જ) કાયમનું મકાન, જીલ્લા અથવા તાલુકા સમિતિ તરફથી મળેલી રકમ,
- (ઝ) ઔદ્યોગિક શિક્ષણની સગવડ
- (ટ) અત્યંત વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા અને એમના પ્રત્યે દર્શાવવામા આવેલી શક્તિ,
- (ઠ) મદિરોના પત્રકો તથા હિસાબ વગેરેની ચોક્કસ

માન્યતાના નિય- ૧૧ મદદ મેળવતા મદિરોએ માન્ય મદિરોને પાલવાના નિયમો અવશ્ય
ગોનો સ્વીકાર પાલવા જોઈશે

૧૨ મદિરોએ મદદ માટેની અરજી બતાવેલા નિયમો પ્રમાણે કરવી અને તે ઉપર અરજીનો નમુનો સલાહ આપનાર અમલદારોએ બતાવેલા નમુના પ્રમાણે સલાહ આપવી †

(ગ) વિદ્યાપીઠને મળેલી ભેટ

પુરાતત્ત્વ મંદિરના પુસ્તકાલય માટે ભેટ—

૧ શેઠ પૂજાભાઈ હીરાચંદે લલ્લેલ પત્ર મૂજબ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજીના સ્મરણાર્થે એકઠા થયેલ રૂ. ૩૦૦૦૦ ની રકમ ગૂજરાત પુરાતત્ત્વ મંદિરના પુસ્તકાલય માટે સામાર સ્વીકારવી અને પુસ્તકાલયનું નામ શ્રીમદ રાજચંદ્ર જ્ઞાનભંડાર રાખવું *

ચાંદીનાં કાસ્કેટો—

૨ મુબાઈ શ્રી ટિલક સ્વરાજ ફાઢાના ટ્રસ્ટીઓ પાસેથી ભાઈ એન્ડ્રુસને મળેલા ૧૦૦૦૦ આઠ કાસ્કેટોની ભેટ, કાસ્કેટોને જાળવી રાખવા અને વેચવા નહિ ૯ શરત સાથે સામાર સ્વીકારવામા આવે છે કાસ્કેટોને ગૂજરાત મહાવિદ્યાલયમા રાખવા.†

તિજોરીની ભેટ—

૩ મેસર્સ ગોદરેજ અને વૉઈસની કુ મુબાઈ તરફથી એક તિજોરીની ભેટ મળી છે.‡

---

† પત્રકો માટે ભાગ ૩ જુઓ

* સ. ૧૯૭૬-૭૭ ની અગીઆરમી નિયામક સમાનુ કાર્ય ૫ મુ, મિતિ ફામણ વદી ૩

† સ. ૧૯૭૮-૭૯ ની નિયામક સમાનુ કાર્ય ૫ મુ મિતિ શ્રાવણ સુદ ૧૪-૭૮ આ કાસ્કેટો હાલ વિદ્યાપીઠ કાર્યાલયમા રાખેલા છે

‡ સ. ૧૯૭૯ ની નિયામક સમાની ત્રીજી બેઠક મહામાત્રનુ નિવેદન. (૯)

ભાગ ૨

અભ્યાસક્રમો

કુમાર મંદિરો માટે અભ્યાસક્રમ અને પાઠ્ય પુસ્તકો*

શિક્ષકોને સ્મરણ

- ૧ 'શિક્ષક અને શિક્ષણ'—પ્રકાશક, દક્ષિણામૂર્તિ વિદ્યાલય, ભાવનગર ॥ દરેક શિક્ષકે વાંચી જવું જોઈયે
- ૨ મળતર પરીક્ષા માટે નથી પણ વાઢક ॥ માણમ છે, અને વધારે માણમાઈ મેઢવવા આપ્યો છે, ॥ મૂલ્યુ નહિ
- ૩ તથીયતને મોગે કાંઈ પણ મળાવવુ નહિ
- ૪ મારીને અથવા બીક વતાવીને મળાવવુ નહિ
- ૫ મળતરથી જ માણસાઈ આવતી નથી માટે મદબુદ્ધિ વિદ્યાર્થી તરફ દયાભાવ રાખવો, અને તે આપણુ મળાવ્યુ ન મળે તો ચિંતા ન રાખવી, પણ ઁનામા શુ મળવાની શક્તિ છે, તે શોધી કાઢવુ
- ૬ વિદ્યાર્થીની નીતિ અને બુદ્ધિમા દોષ દેખાય, ત્યારે માવાપ સાથે સહકાર વધારવો, અને ઁમની વાઢકો પ્રત્યે સહાનુભૂતિ મેઢવવી
- ૭ સ્વદેશીના સવાદો—સરખસો હદ બહાર કાઢવા નહિ, પણ સ્વદેશીનો રસ ઁમની રંગોમાં ઉતારી દેવો
- ૮ ફરવા જવા માટે જરૂર સમય રાખવો
- ૯ કેઢવળી ઁ જ રાષ્ટ્રીય ચઢવઢ છે, મટે આપત્કાઢ વિના શિક્ષકોઁ મદિર સિવાયની ચઢવઢોમા હાથ ઢાલવો નહિ, પણ ઁ વધારી વાકેફ રહેવુ, અને વિદ્યાર્થીઓને ઁ વિષે સમજાવવુ
- ૧૦ ઉદરનિર્વાહને માટે શિક્ષક થવુ નહિ, રાજકીય ચઢવઢના કાર્યક્રમનુ કેઢવળી ઁક પેટા—અગ છે ઁમ સમજી શિક્ષક થવુ નહિ, પણ વાઢકો પ્રત્યેના પ્રેમથી, ઁમને અજ્ઞાન-

---

* આ અભ્યાસક્રમ જુદો ચાર આજની કિંમતે મઢી શકશે પોસ્ટેજ જુદુ

માંથી જ્ઞાન તરફ દોરવા, એમની માણસાઈ વધારવા કેલ્વણીને ધર્મ સમજીને જ શિક્ષક થવું અને તેથી જે મંદિરનું સૂત્ર હાથમાં લીધું હોય, તેને બીજા પ્રલોભનોને વશ થઈ છોડી દેવું નહિ

- ૧૧ જો બાલકોમાં સ્વાશ્રય, સ્વાભિમાન, નીડરતા, સત્યાપ્રયતા, અને સ્વાર્પણની વૃત્તિ ન આવે તો શિક્ષણ મિથ્યા ગયું છે એમ સમજવું

અભ્યાસક્રમ *

સારાંશ

પૂર્ણકુમાર મંદિરનો નીચે પ્રમાણે સાડા આઠ વર્ષનો અભ્યાસક્રમ રાખ્યો છે—

વર્ષ	ધોરણ	વય વર્ષ
પહેલા છ મહીના	તાલીમ વર્ગ	૫-૬
૧ જી	બાલ વર્ગ	૬-૭
૨ જી	પહેલું	૭-૮
૩ જી	બીજું	૮-૯
૪ થું	ત્રીજું	૯-૧૦
૫ મું	ચોથું	૧૦-૧૧
૬ ઠું	પાંચમું	૧૧-૧૨
૭ મું	છઠ્ઠું	૧૨-૧૩
૮ મું	સાતમું	૧૩-૧૪

ધોરણ છ, સાત અને આઠનો અભ્યાસક્રમ વિનયમંદિરના પહેલા ત્રણ ધોરણને મળતો છે, પણ ઘણા વિદ્યાર્થીઓ ૧૩-૧૪ વર્ષની ઉમરે પોતાનો અભ્યાસ બંધ કરતા હોવાથી વિનયમંદિરના પરીક્ષાની દૃષ્ટિથી વિનયમંદિરમાં દાખલ કરેલા કેટલાક વિષયો ટાળીને તેને બદલે એ જીવનમાં પ્રવેશ કરવા યોગ્ય બને એવું કેટલુંક જ્ઞાન આપવાનો અભ્યાસક્રમ ઘડ્યો છે તોયે પૂર્ણ કુમાર મંદિરમાં અભ્યાસ કરેલા વિદ્યાર્થીને વિનયમંદિરના ૪ થા ધોરણમાં પ્રવેશ થવામાં મુશ્કેલી નહિ નહે, કારણ કે એને કેટલાક વિષય નવા લાગશે, તો કેટલાક ઉપયોગી વિષયોમાં એ આગળ વધેલો હશે

વિનયમંદિરના પહેલા ત્રણ ધોરણમાંના ટાળેલા વિષયોનું અધુરું જ્ઞાન, એ વય પછી અભ્યાસ છોડી દેનાર વિદ્યાર્થીઓને કેવળ કાલક્ષેપ કરાવનાર હોવાથી, મંદિરોના વ્યવસ્થાપકોએ ૫ મા ધોરણ સુધીનું કુમારમંદિર અને ત્યાર બાદનું અપૂર્ણ વિનયમંદિર કરવાની લાલચમાં પડવું ઇષ્ટ નથી

તાલીમ વર્ગ—છ મહીના.

વિષયો—૧ શારીરિક સ્વચ્છતા ૨ વસ્ત્રની વ્યવસ્થા ૩ કાર્યવ્યવસ્થિતિ ૪ નિયમ-પાલન
૫ રમત-પર્યટન ૬ વાર્તા-વચન ૭ કવિતા-ગાન ૮ વાચન-પ્રયોગ

* આ અભ્યાસક્રમ માર્ગદર્શક અને સુચનારૂપે છે.

१. शारीरिक स्वच्छता (दररोज ०॥ समय)

(१) दातण करता शीखववु, (२) नख, आख, कान, नाक, बाळ, हाथ, पग, म्हा स्वच्छ रखाववा (बाळ होय तो होळतां शीखववु), (३) हाथ धोता अने कोगळा करता शीखववु

सामग्री—दातण, डोल के कुड्ड, लोटी, माटी, आरमी, कासका

२. वस्त्रांनी व्यवस्था (दररोज ०॥ समय)

(१) कपडां काढता अने पहेरता शीखववु—ग्मा बोरीआ बीडता, नाडी बाधता शीखववानु आवी जाय, (२) (बाळक धोतीउ क ओढणी पहेरिने आवतु होय तो) धोतीआने कमर आगळ ओटी देता,—काछडा पाटली बाळता, अने कच्छ करता—काम करती अने बेसती बखते धोतीउ सकेलता—दोडता धोतीउ पगमा भराय नहि—बारेवारे धोतीउ छूटी न जाय—एवी व्यवस्था बताववी, तेंमज छोकरिने ओढणीनो छेडो खोसता अने पाटली बाळता—छूटो छेडो जमीन पर घसटाय नहि एवी रीतं खमे राखता, बाळ बीखराय नहि एवी राते माथे ओढतां, दोडता छूटो छेडो पग नळे आवे महि एवी व्यवस्था राखता शीखववु, (३) कपडांने लगती कुटेवो दूर करवी—उदा० कपडा चाववा, कपडाधी नाक, हाथ लोवा बगेरे, (४) कपडांनी साचवण, घडी करवी बगेरे (५) (नदी के कोशनी अनुकूळता होय त्या) नाना नाना कपडा धोता अने सूकवता शीखववु

३ कार्य—व्यवस्थिति (दररोज ०॥ समय)

(१) खावापीवानी—खाता के पाणा पीता पहेला हाथ धोता, अने लो'ता—वेर्यां बिना चवाणु बगेरे खाता अने पीरसता—माटलामाथी दोळ्या बिना पाणी काढता, पीता, अने पाता—खाधा पछी हाथ धोता अने कोगळा करता—शीखववु, (२) हाथ पगनी—बालता, दोडता, वदन करता, वस्तुओ व्यवस्थित रीतं शांतता लावता, लडू जता अने मूकता—शीखववु; (३) रीतभातनी—विनय विवेकधी बोलता, मेळावडा, भीड बगेरेमा वर्तता, त्या बेसता, र्याधी उठता—आसन गोठवता, सकेलता, मूकता, ते उपर बेसता, अने ते उपरधी उठता—शीखववु

सामग्री—आसन, पाणा काढवा माटे डोयो अथवा लोटा, पीवानो प्यालो

४. नियम-पालन (दररोज ०॥ समय)

(१) मळमूत्रना त्याग माटे, थुकवा माटे, पाणी दोळवा माटे बगेरे जे स्थानको नकीं करीं होय त्यां ज ते क्रियाओ करवाना टेव (२) ते स्थानकोए क्रिया करी त्या माटी बगेरे नाखवानी टेव, (३) हाथ स्वच्छ धोवानी टेव, (४) वर्गमा नियमित आववानी टेव—पाडवी, (५) विद्यार्थीने सवारे नियमित रीते शौच माटे जवानी टेव छे के नहि ते तपासवु, अने न होय तो ए टेव पाडवी

५ रमत-पर्यटन (दररोज ० समय)

(१) रमतो—दोडधामनी तेंमज रमवानी देशी रमतो—हारजीत माटे अति रस के विषाद बिना अने घोंघाट बिना रमवी

- (૨) પર્યટન—ફરવા જેવા સ્થાનકોએ ફરવા જવું ત્યાની વિશેષતા કે સ્ખામીઓ, સ્વચ્છતા કે ગદકી, પશુ, પક્ષી, જાડ, પાન વગેરેને જોવા ચિત્તાકર્ષક વસ્તુઓ ઉપર ધ્યાન લેવું.
- (૩) પર્યટનમાં ધધો—જાતજાતના ફૂલ, પાન, બીજ, ઘાસ, કાકરા, છીપ મેળા કરવાં એની રચના તપાસવી ઉદા—

અરઢાના જેવા જાડો નવા ડગતા હોય, ત્યારે તેનાં પાનોની અળીઓ ગળવી,
કોઈ જીવને ડુભવ્યા વિના એની રચના તપાસવી,

કોઈ જાડ નીચે, ડુગરા પર, નદી કિનારે, ક્ષેતરમાં કે દેવાલયમાં જેવી વાર્તા
કહેવી, કે પ્રાર્થના કરવી, કે ભજન ગાવા

૬ વાર્તા—કથન (પર્યટનના સમયમાં)

બાલ વાર્તાઓ કહી સમજાવવી (વાર્તા બાલક પાસે કહેવડાવવી નહિ, અને વાર્તાનો બોધ કહેવો નહિ પણ બાલકો પોતાની મેલે જ પરસ્પર વાતો કહે અથવા કહેલી વાર્તા પર ટીકા કરે તેમાં રોકવાની જરૂર નહિ)

શિક્ષકોને વાંચવા યોગ્ય પુસ્તકો—

‘ બાલ વાર્તાઓ ’ વિષે વ્યાખ્યાન—શ્રી ગિજુભાઈ વઘેકા અને કાકા કાલેલકર
(ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ—કિ ૦-૩-૦)

બાલવાર્તાની સુધીઓ—શ્રી કાલેલકર (દક્ષિણામૂર્તિભવન, ભાવનગર)

બાલવાર્તા કહેનારને—શ્રી ગિજુભાઈ વઘેકા (દક્ષિણામૂર્તિભવન, ભાવનગર)

વાર્તાઓ શોધવા માટે પુસ્તકો

હસપ કથા મા ૧-૨ (ચિત્રશાલ્કા પ્રેસ, પૂના)

બાલવાર્તાઓ મા ૧-૨-૩ (દક્ષિણામૂર્તિભવન, ભાવનગર)

હિતોપદેશ (પ ધીમતરામ નવલરામ)

પંચતંત્ર (ગૂજરાતી પ્રેસ)

મૂરખો (ગૂજરાતી પ્રેસ)

ચતુરસીંગ (ગૂજરાતી પ્રેસ)

સીતાહરણ (નવજીવન પ્રકાશન મંદિર)

બાલવાર્તા (ગગાશકર વૈષ્ણવ)

અરેબિયન નાઈટ્સ

પુરાણની બાલબોધક વાર્તાઓ (સૌ શારદા મહેતા)

૭. કવિતા-ગાન (પચટનના સમયમાં-અથવા છાત્રાનરે છક સમય)

ચણીબોર (ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ)

સુંદર મેટ (દક્ષિણામૂર્તિમઘન, માવનગર)

—આમાંથી બાલ-વગમા ચલાવવા જેવા કવિતાઓ ગાવી અને ગવરાવવી પળ મોઢે કરાવવાનો આગ્રહ ન રાસવા

૮ વાચન-પ્રયોગ (છાત્રાનરે અથવા રાંજ ૧ સમય)

સહેલી વાતાઓ અને જાનજાનના વાઝપાયાઆમાંથી મારી રાતે વાચન કરી સમઢાવલુ

બાલવર્ગ વર્ષ ૧ લું

વિષયો—૧. માપા ૨. લેલન ૩ ગણિત ૪ સામાન્યજ્ઞાન ૫ કવાયદ-રમત

૧. માપા

(૧) વાચન—મૂઢાક્ષર અને વારાક્ષરીનુ (શુદ્ધ ઉચ્ચારણ સાથે) જ્ઞાન છક ચોપડીનુ વાચન (છટ્ટલે મલામળ રુગેલ્ટ મોંડપળ છક પુસ્તક અથવા છવા વાક્યો વાચવાના શક્તિ)

વાપરી શકાય છવા પાઠથ પુસ્તકો

નાની અને મોટી ચાલળગાડી (ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ)

સરલ ચાલપોથી (નવી ગૂજરાતા શાઢા, અમદાવાદ)

નવી પહેલી ચોપડી (લક્ષ્માં ડલેક્ટરિક પ્રેમ, વઢાંદરા)

(૨) અ-કવિતા—મોઢે આશરે ૨૫ લીટી તથા વીજો આશરે ૧૦૦ લીટી શિક્ષક સાથે ગાવી

પાઠથ-પુસ્તકો

વાચનમાઢાના પુસ્તકમાંથી અથવા

ચણીબોર (ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ) માગ ૧ માથા પમદગી

બાલવાડી માગ ૧ લો (રાષ્ટ્રીય પ્રથમાઢા કાર્યાલય, મુરત)

સુંદર મેટ (દક્ષિણામૂર્તિમઘન માવનગર)માંથી ચણીબોરને રોરળે પસન્દગી

વીરપસલી (વનિતાવિશ્રામ પાઠશાઢા અમદાવાદ)માંથી ૭ જ રોરળે પસન્દગી

આ-તાઢી સાથ ધૂન ગાવી

સહેલી ધૂનો—૧ રાજા રામ રામ રામ સીતા રામ રામ રામ

૨ ગોપાલ કૃષ્ણ-રાધે કૃષ્ણ

૩ રામ કૃષ્ણ ગોવિંદ, જય જય ગોવિંદ,
હરે રામ ગોવિંદ, જય જય ગોવિંદ

૪ શ્રી રામ જય રામ જય જય રામ

(સૂચના—દરેક ધૂન સાથે જાતજાતની ચાલની, તાલની, હાથ ફેરવવા વગેરેની રમતો પણ રમી શકાય ઉદા. પહેલી બીજી અને ત્રીજી ધૂનો વચ્ચે છોકરા અથવા ટોઢીઓ વચ્ચે બોલી શકાય, બીજી ધૂન બે વિદ્યાર્થી સામસામા બેસી આ રીતે રમી શકે—‘ ગોપાઢ ’ બોલતી વચ્ચે પોતાના હાથોની તાલ, ‘ કૃષ્ણ ’ બોલતી વચ્ચે સાથેના છોકરાના બે હાથ પર તાલ, ‘ રાધે ’ બોલતી વચ્ચે પોતાની સાથઢ પર તાલ, અને ‘ કૃષ્ણ ’ બોલતી વચ્ચે પાછી સાથે તાલ આપવી)

અવકાશ અને આવડત હોય તો—

૬-રાસ

(૩) ચિત્રવાચન—ઁટલે ચિત્ર જોડ ઁનુ વર્ણન કરવુ, અને ઁની વાર્તા કહેવી વર્ણનમાં આશ્વા ચિત્રનો ક્યાલ, અવયવો, રગ, સ્થિતિ, સમય, પરિસ્થિતિ વગેરે અથવા ચિત્ર દ્વારા સમજાતી વાર્તાઓ

સાધનો—ચિત્રશાઢા પ્રેસ (પુના) ના ચિત્રો

પ્યુપિલ્સ પિક્ચર કૉમ્પોઝિશન (કે અને જે કૂપર, મુબદ)

હિંદી પચ (મુબદ સમાચાર પ્રેસ, મુબદ)—ના કારદનોની ચોપડી

ફાધર ટક (Tuck) ની ડીટ (Calico) સિરીઝના ચિત્રનાં પુસ્તકો જેવી ચોપડીઓ ઢુનીઆનાં પશુ, પક્ષી વગેરેના મોટા નકશાઓ

સચિત્ર પુસ્તકો

પુષ્પ, ણાઢ, છોડવા વગેરેનાં માટીના પ્લાસ્ટરના કે લાકઢાનાં રમકઢાં વગેરે

વાલમાસિકો

(સૂચના—આ વિષય માટે પુસ્તકો કે ચિત્રો વિદ્યાર્થી પાસે ઢેવાતાં લેવઢાવવાની ઝરૂર નથી કોઈ વિદ્યાર્થીઓ પાસે આવા પુસ્તકો, ચિત્રો કે રમકઢાં હોય તો બીજા વિદ્યાર્થીઓને ઢેઢાઢવા ઁને સમજાવી મગાવવા)

(૪) વાર્તા—તાલીમ વર્ગના અભ્યાસક્રમમા સૂચવેલી યાદીમાંનાં પુસ્તકોમાંથી

૨. લેખન

(૧) શબ્દ લેખન—વિદ્યાર્થીની મરજીમા આવે તે લેખ

(સૂચના—વિદ્યાર્થીની પાટી પર ચોરસ ણાના પઢે ઁવી લીટીઓ ઢિશકે આંકી ઢેવી, અને ચોરસના બરાબર અમુક માગમા જ અતરવુ પ્રમાણ સાચવી લેખવાની ઢેવ પાઢવી, ઁ ણલાહ મર્યુ ઢે ચોરસ અર્ધા ઢચનો)

સામગ્રી અને અવકાશ હોય ત્યાં—

(૨) આલેખન—અ જુઢા જુઢા આકારના નાના પાટીયા વગેરેની આસપાસ કાંકરો ફેરવી તેવો આકાર પાટી પર ઢઠાવવો, અથવા તેવા આકારનાં ઢિઢોવાઢાં

पाटीयां पाटीपर गोठवी, अदर काकरो फेरवी तेवो आकार पाडवो
एवा आकारमा गुनां खडीधी रग पूरवो

आ. विद्यार्थीनी इच्छामा आवे एवी आकृतिओ काढवी
(नाना बाळको काढी शके एवा योग्य चित्रो बनी शके तो वगमा राखवा)

३. गणीत.

- (१) आंक— $१० \times १० = १००$ सुधी जुनी पद्धतिधी, अथवा $२० \times ५ = १००$ सुधी नवी पद्धतिधी
- (२) पल्लाखां—सीधां (ण्टले पांच सत्ता ? छ अड्डा ? चोगडेपाचडे ? वगेरे)
- (३) गणत्री—एकधी सो सुधी पदर्थोनी गणत्री
- (४) उलट्टी गणत्री—सोधी एक सुधी
- (५) पदार्थांनी उमेरणी तथा बादबाकी

पुस्तको—देशी हिसाब

आंकनी चोपडी

नवा आंक (चरोतर एज्युकेशन सोमाईटी, आणद)

विद्यार्थी गणीत भा. १ लो („ „)

नवु सरल मुखगणित—प्रेमचंद करमचंद शाह

मुखगणित शिक्षक भा-१ लो (छगनलाल मोनीराम शाह, मुरत)

गणितमाळा बाळपोथी (न्यु हाई स्कूल, मुंबई)

(सूचना—विद्यार्थीने देशी हिसाब के एकाद आंकनी चोपडी सिवाय बीजा पुस्तकोनी जरूर नथी)

साहित्य—पदार्थ गणत्री माटे—चचुका, माळाना मणका, कोडी, लखोटा, काकरा, घास के धान्यना बीज वगेरे

४. सामान्य ज्ञान

(१) इद्रियोनी केळवणी—

मूळरगोनी ओळखाण आकारनी ओळखाण—गोळ, त्रिकोण, चतुष्कोण वगेरे बाजुओ बाळी आकृतिओ, परिचित माणसोना फोटा परधी तेमने ओळखवा इत्यादि अवाजनी ओळखाण, प्राणीओना अवाज, धाळी के बीजी वस्तुओ उपर वेलण, धातुनो सळीयो वगेरे वस्तुओ अफाळी शु अफाळ्यु छे ते ओळखवु बर्गना विद्यार्थीओना अवाज ओळखवा, (साधन होय त्यां, जुदां जुदां बाजींत्रोना अवाज ओळखवा), आख वींचीने अवाजनी दिशामा जवु वगेरे, गधनी ओळखाण—गधवाळा पांदडाने आगळीमा चोळी ए झाड के वेलाने ओळखवा उदा० तुळसी, मरवो, कपास, लीबडो, आंबो, कणजी, काकडी वगेरे ए ज प्रमाणे नवसार, गधक,

રબ્બર, ચુનો વગેરેને તપાવવાથી નીકળતા ગધ ઓઝસાવવા સ્પર્શ જ્ઞાન—આજ્ઞા બીંચીને સરસા આકારની જુદી જુદી चीजો ઓઝસવી—માટીનો, લાકડાનો અને ધાતુનો દડો, અડધો અને પૈસો, ઢંબુ અને રૂપીઓ, જુદી જુદી આકૃતિઓ, સ્પર્શથી વર્ગના વિદ્યાર્થીઓને ઓઝસવા, રમકડા ઓઝસવાં વગેરે

(૨) વ્યવહાર જ્ઞાન—

- ૧ પ્રદેશના સામાન્ય જીવ, જડુ, પશુ, પક્ષીઓની ઓઝસાણ—ઉદા. કોયલ, હોલો, બુલબુલ, તેતર (કાબર), લેલા, માકડી (ઘાસનો ઘોઢો), નોઢીઓ, સરડો, બો, સાપોઢીડ, ચાકલ, સાપ इ.
- ૨ જુદા જુદા ધાન્યો, મસાલા, જ્ઞાડો, છોડો અને તેના પાંદડા તથા ફૂલોની ઓઝસાણ
- ૩ સામાન્ય ધાતુઓની ઓઝસાણ—ઉદા. લોહ, તાંબુ, પિત્તલ, રૂપ, સોનુ વગેરે
- ૪ ચલણી નાણાની ઓઝસાણ
- ૫ પોસ્ટની ટીકીટોની ઓઝસાણ (એ ઉપરથી રંગ પળ શીસવી શકાય)
- ૬ રેંટીયાના મુખ્ય ભાગોની ઓઝસાણ—ત્રાક, સાડી, ચમરસા, માલ, પાંજાં, હાથો, પાલકો, પાલકી, કોકડુ, સોલી
- ૭ રાષ્ટ્રધ્વજની તથા મોટા વેસ્ટોની ધજાઓની ઓઝસાણ, સ્વદેશી અને વિદેશીનો અર્થ.

(૩) નિયમોનુ જ્ઞાન—

કદ બાજુથી વર્ગ બહાર નીકળવુ, કદ બાજુથી જવુ, કોઈ આવે ત્યારે એનો કેવી રીતે સત્કાર કરવો, પ્રણામ કેમ કરવો, ક્યારે કરવા, કોને કરવા, જયકાર કેવી રીતે બોલવો, આસન કેમ માડવુ, પાટી ક્યા ચોવી, શા વડે લૂછવી, કાકરો ક્યા ઘસવો, ચોપડી કેમ ઉઘાડવી, કેમ પકડવી, કેટલે છેટે રાસવી, इ.

(સૂચના—નિયમોનુ પાલન કૃત્રિમ ન થવુ જોઈએ, નિયમના પાલન પાછલ ડમળ, હેડુ, સ્વાભાવિકતા ન હોય, પળ યાત્રિકતા હોય, તો તે પાલન નકામુ છે).

૫. કવાયદ—રમત

કવાયદ— “ એક બોલતા ડમા થઈએ ” વગેરે હારમા ચાલવુ, સીધા ડમા રહેવુ, ટટાર વેસવુ, શાંતિ જાલ્લવી, પલછાયો હાલે નહિ તેવી રીતે ડમા રહેવુ કે વેસવુ વગેરે. (કોઈપળ હુકમ વધારેમા વધારે ત્રણ મીનીટે બદલવો)

પાળી ભરેલુ પ્યાલુ કે લોટી વગર ઢોલે લઈ જવુ, લોટામાંથી પ્યાલામાં પાળી વગર ઢોલે રેલવુ, લીટી, પાટા વગેરે ઉપર ચાલવુ

રમતો—દોડવાની શરત

દોડધામની રમતો—ડદાહરણાર્થ સાતતાઢી (ડાન), ઢાહીનો ઘોઢો, ચલકચલાણુ, ધૂપછાવ, મારદઢી, લકઢીયોડાન, અગદ (ડચો) કૂદકો, હનુમાન (લાંવે) કૂદકો, ગજગ્રાહ (ઢોરડુ સેંચવુ), વગેરે

બેટી રમતો-ચળચળ મોગરી (વગલી) ૬૦, ટોપી સતાડવી, અડકો દડકો વગેરે
શાંતિના રમતો—

રમતો વિષે પુસ્તકો

દેશી રમતો (છાનલાલ ઠા મોદી મુરત).

ઘરમ; રમવાના રમતા (મોવિંદભાઈ હાથાભાઈ)

ઘરમા રમવાની રમતો (વડોદરા સેન્ટલ લાયબ્રરી)

પહેલું ધોરણ—વર્ષ ૨ જું

વિષયો— ૧ ભાષા ૨ લેખન ૩ આલેખન ૪ ગણિત ૫ સામાન્યજ્ઞાન ૬ કવાયદ—
રમત ૭ ઉદ્યોગ

૧. ભાષા.

(૧) વાચન—મુખ્યવાચન—શબ્દના અર્થ, જોડાક્ષરોના શુદ્ધ ઉચ્ચારણ માથે

મુકવાચન—ચીંત્રોઓના કે પાટીઆ ઉપર લખેલી આજ્ઞાઓ મનમા વાંચી
તેનો અમલ કરવો અવાજ કયા વિના મનમા પાઠ વાંચવો

પુસ્તકો—વિદ્યાપીઠ વાચનમાળા-પહેલી ચોપડી (વિદ્યાપીઠ)

મોટી ઘેન (દક્ષિણામૂર્તિભવન, ભાવનગર),

ત્રિવેદી વાચનમાળા પુસ્તક ૧ લુ (એમ. સી કોઠારા, કાપડીની
પોઠ, વડોદરા)

સરકારી વાચનમાળા પહેલી ચોપડી

(૨) કવિતા—અ મોઢે આશરે ૫૦ લીટી તથા બીજી આશરે ૧૦૦ લીટી શિક્ષક સાથે ગાવી

પુસ્તકો—વાચનમાળામાથી અથવા

બાલઘાડી ભાગ ૧ લો, ખંડ ૨ જો (રાષ્ટ્રીય ગ્રંથમાળા કાર્યાલય, મુરત),

ચળીચોર (વિદ્યાપીઠ) ભાગ ૧ લો

સુંદર મેટ [દક્ષિણામૂર્તિ, ભાવનગર] માથી પસંદગી

આ તાલી સાથે ધૂન ગાવી—પહેલા વર્ષની અને તે ઉપરાંત બીજી

પુસ્તકો- બાલમજન સંગ્રહ ભા ૧ ૨ [ચંદુલાલ કાશીરામ દવે, વનિતાવિશ્રામ

પાઠશાળા અમદાવાદ] આશ્રમ મજનાવલિ (સત્યાગ્રહાશ્રમ, સાબરમતી),

આદર્શમાધના (લાલન નિકેતન, મદદા)

अवकाश अने आवडत होय तो—

रास—अथवा संगीतझिल

पुस्तक—संगीतझिल, गाधर्वमहाविद्यालय [मुंबई-४]

(३) चित्रवाचन—वधारे वीगतवाळु, एक ज विषयने लगता जुदा जुदा चित्रोने जोईने एनी वार्ता कहेवी, वगेरे

साधनो—पहेला वर्ष माटे जणावेला साधनो उपरात—

१ सक्षिसरामायण—इन्डियन प्रेस, अल्लाहाबाद

२ चित्ररामायण—पत प्रतिनिधि-औंधस्टेट

(४) वार्ता

पुस्तको—आगला वर्षमा सूचवेला पुस्तको उपरात—

१ बादशाह अने विरबल

२ सद्गुणी बाळको [सस्तु साहित्य, अमदावाद]

३ बाळ सद्बोध [सदर]

२. लेखन

(१) लेखन—विद्यार्थीनी ईच्छामा आवे तेनु

(२) अनुलेखन—सीसापेन अने काकसथी बे लीटी वच्च—मोटा अक्षरे वाक्योनु- पुस्तकमाथी के पाटीआपरथी जोईने

[सूचना—आगला वर्षना जेवी पाळी आकेली राखवी.]

(३) श्रुत लेखन—पाठोमाना शब्दोनु अथवा नाना वाक्योनु

साधन अने अवकाश होय त्यां—

३. आलेखन

(१) चोकडीवाळी पाटीपर सीधी लीटीना आकारो, जेवा के जूदी जूदी जातु साथीआ, आरसी, स्लेट वगेरे.

(२) अमुक भागोमां काकरा वडे के रगनी खडी वडे जग्या भरवी.

पुस्तको—[१] रागोळीना चित्रोना पुस्तकना बे भाग

[मुंबईना कोइपण मराठी पुस्तक वेचनाराने त्या मळी शके]

[२] चोरस खानाओनी आकृतिओनी आलेखनमाळाओ, वगेरे

[३] किन्टरगार्टन पद्धतिर्ना पुस्तको

(टीप—आ पुस्तको विद्यार्थीने लेवानी जरूर नथी, मीत पर पर टगाडी शकाय एवा चित्रो होय तो चाळे, अथवा एक चोरस आकेला पाटीआ पर शिक्षक आळेखी आपे)

૪. ગણિત

૧ આંક—૩૦×૧૦=૩૦૦ મુઘી અને અડધા-પલાસા સાથે
પલાસાના ઉપયોગના દાસલા

૨. સંખ્યાનું મહાળ—નવ હજાર નવસો નવ્વાણ મુઘી

[સૂચના—આંક નવી પદ્ધતિથી શરૂઆતમા શાસવાડવામા આવે તોયે જુના પદ્ધતિથી પણ આવડે એ સલાહ મર્યું છે]

પુસ્તકો

- ૧ ૧ લા ધોરણમા જણાવેલા પુસ્તકોનો આગલો ભાગ
- ૨ વાઠ અકગણિત—હે શ્રી જેઠાલાલ ચીમનલાલ સ્વામિનારાયણ
- ૩ અકગણિત ભાગ ૧ લા—મગનલાલ ન લાકઢાવાળા, સુરત

૫. સામાન્ય જ્ઞાન

વાઠવર્ગના સામાન્ય જ્ઞાનના દરેક વિષય વિષે વિશેષત ચાર દિશાઓ વજનની ઓઠસ, ત્રાજવાના ઉપયાગ, બની શકે ત્યાં ધાન્યોના છોડની ઓઠસાળ, ઢેફુ, પત્થર અને રેતી, મિશ્ર રંગો (લીલો, નારંગી, જાબુડો, ગુલાબી, પોપટીયો, વાઢો, તપસીરી), પશુ પક્ષી વચ્ચે મેદ, વેલા, છોડ અને જાડની ઝાઢવાળ, રામ અને કૃષ્ણની વાતો, શાઢા રવચ્છ કરાવવી, ફેરા આટાવાઢા સહેલાં કામો કરાવવા, શિક્ષકની મેરઢાજરીમા વ્યવસ્થા રાસતા શીસવવુ

નિયમપાલન—

૬. કવાયદ-રમતો—દોડધામની રમતો, પહેલા વથ ઉપરાત-દોરી કુદાવવી, જાડ પર ચઢવુ શાંત રમતો, તાલ સાથે ચાલવુ (૧ લા વર્ષના હુકમો વધારેમા વધારે ૭ મિનિટ પઢાવવા)
- ૭ ઉદ્યોગ—કાતતા શીસવવુ, વાગના વ્યારા સાફ કરાવવા, ઘાસ નીંદાવવુ

બીજું ધોરણ-વર્ષ ૨ જું

વિષયો—૧ ભાષા ૨ લેસન ૩ આલેસન ૪ ગણિત ૫ મૂગોઢ ૬ સામાન્યજ્ઞાન
૭ કવાયદ-રમતો ૮ ઉદ્યોગ

૧. ભાષા

(૧) વાચન—

પુસ્તક—વિદ્યાપીઠ વાચનમાઢા, બીજી ચોપડી [વિદ્યાપીઠ ૧
સરકારી વાચનમાઢા, બીજી ચોપડી.

૧) કવિતા- અ મોટે ૫૦ લીટી, માવાથ સાથે વીજી ૧૨૫ લીટી સાર્થ

પુસ્તકો—૧. ચળીબોર—ભાગ ૨ જો

૨. ચાલવાડી ભાગ ૨ જો, સ્લ ૧ લો

૩. સુંદર મેટ.

આ. સહેલા મજન-ધૂન, તાલ સાથે

આવડત અને અવકાશ હોય તો—

૬. રાસ અને ડ્રીલ આગલ

(૩) વાર્તા—કહેવી અને કહેવડાવવી

વિશેષ પુસ્તકો—૧ ચાલકોનો આનંદ મા ૧-૨ [ગૂજરાતી પ્રેસ]

૨ મીઠી મીઠી વાતો.

૩ નીતિ શિક્ષણ.

૪ જાતક માલ્લા.

૫ શિશુસંબોધમાલ્લા

(સૂચના—જે વાતો વિદ્યાર્થી સમજી શકતા નથી, અથવા એનો રસ લઈ શકતા નથી
 એવું લાગે, તો તે કહેવી નહિ, અને એનો અનુભવ કાર્યાલયમાં લખી મોકલવો)

૨. લેખન

(૧) અનુલેખન—અનુલેખનમાલ (જોશીની કુ ઓડ) મળકો ૧ લો પાટી ઉપર અથવા
 વેવડી લીટીમાં આંકેલ કાગલ પર પેનસિલથી જોડને લખવું

(૨) શ્રુતલેખન --વાક્યો-બે લીટી

સાધન અને અવકાશ હોય ત્યા—

૩. આલેખન

(૧) ચોરસના ચૂના જોડી આકાર બનાવવા

(૨) સીસોટી, આરસો, પાટી, કાસકી, ધજા, લોટી, ચડીયો, તકીઓ, ડુગઢી, કાકડી,
 પીપલાનું પાન, સુરજમુલ્લી ફુલ, વીજનો જલ્લ, ઘટી વગેરેમાંથી દશ ચિત્રો

પુસ્તક—ઉસમાન ચલની અને એવી વીજી ચિત્રપોથીઓ.

૪. ગણિત

(૧) આંક—પાયા, દોઢા, અઢીઆ.

(૨) પલાશ્માં—અને આકના ઉપયોગના હિસાબ

(૩) મંડાળ—લાલ સંખ્યા સુધીનું

(૮) દાઝા—લાલ મુઘીના જવાબ આપે છવા સરવાળા ગુણાકાર, ઉતરતી માજણી બાદ-
વાકી અને વે આકડાના ભાગાકાર

[કોષ્ટકો—દેશી-નાણાનુ, તોલનુ, લબાડનુ ત્રિદેશી લબાડનુ (ડચ, ફુટ, અને વાર મુઘી)]

પુસ્તક—આગળ મૂચવેલા પુસ્તકોના આગલા ભાગ

લાલશકરનુ નાનુ ગણિત.

૫. ભૂગોળ

દિશાઓ, ડુંગર, નદી, તળાવ, વાગ, ગામડુ, શહેર, વાવકુવા—ળની ઓઝઝાણ, શાળાના
ગામની ભૂગોળ, આગગાડીના નકશા દ્વારા ગૂજરાતના જાણવા જેવા યાત્રા વગેરેનાં સ્થળોના
રસ્તા બતાવવા

સાધનો—હિંદુસ્તાનનો નકશો, જેમાં ગૂજરાતના ભાગો સ્પષ્ટ હૃદમા બતાવ્યા હોય તેવો

ગૂજરાતનું આગગાડીનો નકશો

૬. સામાન્ય જ્ઞાન

(૧) હિંદિયોની કેલ્લવણી—નજરે જોડેને નાની સીધી લીટીઓ વગેરેના વે ભાગ કરવા, ચાર
ભાગ કરવા, વજન ઓઝઝવુ, નાની નાની લબાડનો અદાજ કરવો, સીધી લીટી દોરવી,
નીચી ઝૂચી જમ્યા પારખવી (સાધન હોય તો મમ રવર પારખવા) જુદા જુદા
અક્ષરોના ઉચ્ચાર મુખના કયા ભાગમાં િ િકલે છે તે પારખવુ સ્પશ્યી વજન ઓઝઝવુ,
મોટા કોરેલ્લ અક્ષરો ઓઝઝવા મળ્યી બઢતી વસ્તુઓ પારખવી—૩૦ આછી મધ
પારખવાની ટેવ પાડવી, ઓછો સ્વાદ પારખવાની ટેવ પાડવી

(૨) ધ્યવહારજ્ઞાન—

આપણા મહીનાનાં નામ, પખના નામ ળને ઓઝઝાણ તિથિઓ, ઋતુઓ નીચેના
તહેવારો—શિવરાત્રી, હોઢી, રામનવમી, વઢેવ, જન્માષ્ટમી, દશેરા અને દીવાલ્લી

તોલતાં આવડવુ (ત્રાજવાની દોરી દાંડીપર વઢવાયી તોલમા થતો ફરક પર ધ્યાન
જવુ) વજન ઓઝઝવા

ગામનાં ક્ષાડો, વેલાઓ, છોડવા, શાક માજી, ધાન્ય, ફલ, ફુલ, જાત-જાતના
વાસળો, પશુ, પચી, પોષાક, અવયવો, પોતાના પુસ્તકો, સાહિત્યો, કપડાલતાં વગેરેની
યાદી કરાવવી ઘડીયાલ જોતા આવડવુ

(૩) નિયમોનું જ્ઞાન—સમય-પત્રક સમજતા અને તે પ્રમાણે વર્તતા આવડવુ, શાલ્કાનો વાડો
સાફ કરાવવો અલ્પ મહેનતના કામ કરાવવા શૈચ, સાવા-પીવા, દાતળ કરવાની
નિયમિતતાના ફાયદા સમજાવવા

૭. રમત-કવાયદ.

કવાયદ—‘સધવ્યાયામ’, પાઠ ૧ લો (પ્રો મળિકરાવ જુમ્માદાદા ધ્યાયામશાલ્ક, વઢોદરા)

રમતો—ગ્રાહ-ગજ (દોરડું સેંચવા) જેવી રમતોમા સાથે બઢ કરવાથી અને અવ્યવસ્થિત બઢ કરવાથી હારજીતમાં થતો ફરક સમજાવવો

શરતો—દોડવાની, કુદવાની, એક આસન ઓછું રાખી તે ઉપર બેસવાની વગેરે

૮. ઉદ્યોગ

કાંતણ—કાતવાની ક્ષર્ય વધારવી, માઢ કરવી, સાઢી ચઢાવવી, હાથો બેસાડવો ે.

શિવળ—ફાક મરવી, ઓટલું

ત્રીજું ધોરણ-વર્ષ ૪ થું.

વિષયો—૧ ભાષા ૨ લેખન ૩. આલેખન ૪ ગણિત ૫ મૂળોઢ ૬. સામાન્યજ્ઞાન
૭ કવાયદ-રમત ૮. ઉદ્યોગ.

૧. ભાષા

(૧) વાચન—પહેલા ભાગ જેટલા પાઠો

પુસ્તક—સરકારી ત્રીજી ચોપઢી

(૨) હતર વાચન—આશરે ૬૦ પાનાં

પુસ્તકો—૧ નીતિ વાચનમાઢા—ભાગ ૧-૨.

૨. ઢાઢવાર્તા—ગગાશકર વૈષ્ણવ

૩. જીવનદોરી, સત્ય વિના ઢીજી કશું નથી, માણસ કેટલી જમીનનો માલીક હોઈ શકે, મૂરસરાજ વગેરે વાર્તાઓ [ગાંઢીવ સાહિત્યમદિર, સુરત]

૪ ઢાઢવાર્તાઓ—(દક્ષિણામૂર્તિ, માવનગર)

(૩) કવિતા—મોઢે ૧૦૦ લીટી, સાર્થ ૧૫૦ લીટી

પુસ્તકો—

૧ રાયળ ભાગ ૧

૨. સુંદર મેટ—આગઢ થઈ ન હોય તે ભાગ

૩ ઢાલવાઢી—મા ૨ જો, સઢ ૨ જો

(૪) વાર્તાઓ—મહાભારત રામાયળની વાતો, ઐતિહાસિક વાતો

પુસ્તકો—રાસમાઢા, રત્નમાઢા, કૌતુકમાઢા અને ઢોધવચન (ગળેશજી જેઠાભાઈ), ઢાંશેોમાની વાતો (સૌરાષ્ટ્ર મુદ્રણાલય), કુરવાનીની કવાઓ (સૌરાષ્ટ્ર મુદ્રણાલય).

(૫) વ્યાકરણ—અક્ષરવિચાર, શબ્દ અને વાક્ય, નામ, સર્વનામ, સકર્મક અને અકર્મક ક્રિયવચ્.

પુસ્તક—લઘુવ્યાકરણ મા-૧ લે, પાઠ ૧ થી ૫ (કમલશકર ત્રિવેદી).

૨. લેખન

- (૧) અનુલેખન—અનુલેખનમાત્રા, મળકો ૨ જો
બેનસિલ વહે ચેવડી લીટીમા આકેલા કાગળ પર પુસ્તકમા કે પાટીઆ પર
જોડને લખવું
- (૨) શ્રુતલેખન—વાક્યો ૩ લીટી—મુદ્ધ્ય વિરામચિહ્નો માટીને
- (૩) નિર્બંધલેખન—વાર્તાલેખન, જોગલી વસ્તુઓ અથવા વનાવોનું સ્પૃતિ-લેખન, નજર આગળના
ચિત્રનું વર્ણન

સાધન અને આવકાશ હોય ત્યા—

૩. આલેખન

દશ ચિત્રો—પદાર્થ, વનસ્પતિ, પ્રાણીઓ (વકલીટી).

સાધનો—સમાન વચ્ચેની ટોઈંગની ચોપડીઓ, પરિકાર (કમ્પાસ) અને અકિત આકળી
(ફુટપટ્ટી) નો વપરાશ, મીના રંગનો વપરાશ

૪. ગણિત

- (૧) આંક —પોળા અને સવાયા (૨) કોષ્ટકો—તોલ-માપના (દેશી તથા ઇમ્પ્રેજી)—
વિભાજીતી નાનાં અને તોલના, (૩) પલ્લાશ્ચા—આઠ અને કોષ્ટકોનો ઉપયોગ
ધાય તથા (૪) ગણિત—ચઢતી માંજળી, વિવિધ પરિમાણના મરવાઢા,
ગુણાકાર, વાદવાકી અને માળાકાર, આળપાળના મરવાઢા, વાદવાકી

૫. ભૂગોળ

ગામની આસપાસનો પ્રદેશ અને ગૂજરાત પ્રાન્ત-હિન્દુસ્થાનના નક્શામાથી
પુસ્તકો અજારીયા, વસારીયા કે અમીધર દેસાઈની ભૂગોળના યોગ્ય માગ

૬. સામાન્યજ્ઞાન

ત્રીજી ચોપડીના ત્રીજા માગના પાટો

સ્વચ્છતાના નિયમોનું જ્ઞાન

ફઢીડ સાફ રાખવું કપડાં ટોશ સામાન્ય મહેનતના કામ કરવા શાઢાની કોઈ
વ્યવસ્થામાં માગ, ૬૦

૭. કવાયદ્—રમત

- (૧) કવાયદ્ — સઘવ્યાયામ, પાઠ ૨ જો
- (૨) વ્યાયામ — નાનાં મગદઢ.

(३) रमतो—देशी-जेवी के आटापाटा, खोखो, हु तू तू

(४) पर्यटन—डुकी मुसाफरी

८. उद्योग

(१) कांतण—झडप वधारवी, पुणी बनाववी (पोंजण नहि), सुतर ठरडवु

(२) शिवण—मोटा रुमालनी कोर ओटवी, थोंगडु देवु, केस (क्यास, काच, गाज) करवा, जाळीवाळी कोर बाधवी.

चोथु धोरण—वर्ष ५ मुं

विषयो—१ भाषा २ लेखन ३. आलेखन ४ गणित ५ भूगोल ६ इतिहास
७ सामान्यज्ञान ८ रमत-कवायद ९ उद्योग

१. भाषा

(१) वाचन—१०० पाना

पुस्तको—(१) सरकारी चोथी चोपडी, महात्माओना चरित्रो [दक्षिणामूर्तिभवन]

(२) इतर वाचन—आक्षरे ७५ पाना—आगला वर्षोमांथी वार्ता कहेवा माटे सूचवेला पुस्तकोमाथी पसदगी

(३) कविता—मोटे १२५ लीटी सार्थ, २०० लीटी

पुस्तको—(१) रायण (विद्यापीठ) माथी नीचेमांथी पसदगी

नागदमन, कृष्णसुदामानी मेट, चदा, करियाद, भाई ने झेन, मानो गुण, देशभक्तनी याचना, स्वदेश प्रीति, बीर पुरुष, सवारनु वर्णन, एक प्रवास, खेडुत, मधमाखी, बळद, ईश्वरस्तुति, माबापना गुण, महेनत विषे, सपुत कोण, कपुत कोण, अदेखा विषे, करी देखाडवु, तारो, पोलु छे ते वागे छे, कुहाडी, पडघा विषे, टेकचद शाह, प्रार्थना, दाढम लुमे झमे छे, लाबडी

(२) गूजराती कविता—प्रथम वर्ष माटे (दक्षिणामूर्तिभवन—भावनगर,)

(३) बालवाडी भाग ३ जो, खड १ लो

(४) मधुबिन्दुमाथी उपला धोरणे पसदगी

(५) गोपकाव्यो.

(६) कवि-वाणी, भाग १ लो (बीले-पालें साहित्य सभा).

(४) इतर काव्यवाचन—

पुस्तको—(१) बालभजनसंग्रह, भा-१-२.

(२) अजवाळी रात

(३) बीरपसली

(५) व्याकरण—कमळाशकर त्रिवेदीनु 'लघु व्याकरण' भा-१ ला जेटछ पुरु.

૨. લેખન

- (૧) અનુલેખન—અનુલેખનમાઝા મળકો ૩ જો અને ૪ થો વેવડી લીટીમા શાહીથી લલ્લવુ
- (૨) શ્રુતલેખન—૫ લીટી ગૂજરાતી તથા દેવનાગરી લીપીમા
- (૩) નિબંધલેખન—નાનો ચીઢીઓ લલ્લવી, વાર્તાલેખન, સ્મૃતિથી સહેલા વર્ણન

સાધન અને અવકાશ હોય ત્યા—

૩. આલેખન

- (૧) આગલ્લના દશેક ચિત્રો (૨) મિતાલેખન (પ્રેક્ટિકલ ઝ્યોમેટિ)—રંગ સાથે

૪. ગણિત

આળપાળના ગુણાકાર અને ભાગાકાર (ગુણક અને ભાજકમા આના ન આવે ણવા), ગુરુતમ સાધારણ અવયવ અને લઘુતમ સાધારણ અવયવી અપૂર્ણાંકના સાદા સરવાળા, નાદનાકી, ગુણાકાર અને ભાગાકાર ગુણોત્તર અને પ્રમાણનુ પ્રાથમિક જ્ઞાન આપીને સમન્વિરાશિ

૫. ભૂગોલ

ગૂજરાતની સવિસ્તર, અને હિંદુસ્થાનની રૂપરેલ્લા

પુસ્તકો—આગલા વર્ષોમાં સૂચવ્યાં છે, તેના આગલા ભાગ

૬. ઇતિહાસ

ગૂજરાતના ઇતિહાસની વાતો

પુસ્તકો—ધ્રી છગનલાલ ઠા મોદી (સુરત), અથવા ધ્રી વલ્લભભાઈ લ. પટેલ, અથવા ધ્રી નાનવદ વલ્લારીયા (જુનાગઢ) ના રચેલા પુસ્તકો અથવા રાસમાઝા મા ૧-૨ ને આધારે

૭. સામાન્ય જ્ઞાન

- (૧) સરકારી ૪ થી વોપડીમાંના ભાગ ત્રીજાના પાઠો

તથા નીચેના પુસ્તકોને આધારે—

- [૧] સામાન્યજ્ઞાન પ્રશ્નમાઝા અને તેના શુલાસા (છગનલાલ ઠાકોરદાસ મોદી, સુરત).
- [૨] આરોગ્ય વિષે સામાન્ય જ્ઞાન (મહાત્મા ગાંધી, સસ્તુ સાહિત્ય વર્ધક કાર્યાલય)
- [૩] સામાન્ય ઘરગથુ ઉપાયો

૮. કવાયદ-રમત

- (૧) કવાયદ—સઘવ્યાયામ, પાઠ ૩ જો
- (૨) વ્યાયામ— મગદલ, બેઠક (સાધન અને જાણકાર હોય ત્યાં એની સૂચના મુજબ વિશેષ)
- (૩) રમતો—આગલા વર્ષની પદ્ધતિસર
- (૪) પર્યટન—મુસાફરી

૯. ઉદ્યોગ

- (૧) વણાટ - કપાસ લોઢવો, નાની પીંજળથી પીંજવું, પુળીઓ કરવી
- (૨) વાગકામ
- (૩) શિવણ—બટન, થેલી, ટોપી કરવી

પાંચમું ધોરણ-વર્ષ ૬ ટું.

વિષયો—૧ ગૂજરાતી ૨ હિંદુસ્તાની ૩ ગણિત ૪ ભૂગોળ ૫ ઇતિહાસ ૬ સામાન્ય-જ્ઞાન ૭ ઉદ્યોગ

૧. ગૂજરાતી

- (૧) ગદ્ય—વાચન, અર્થ અને શ્રુતલેખન સાથે પાઠ ૩૦

પુસ્તકો—(૧) સરકારી પાંચમી ચોપડી

- (૨) ત્રિવેદી વાચનમાળા પાંચમી ચોપડી

- (૩) બાલ-સિત્ર

ઇતર વાચન માટે આગલા વર્ષોમા વાર્તા કહેવા ઉપયોગમા લીધેલી હોય તે પછી યોગ્ય ચોપડી

- (૨) કવિતા—મુખપાઠ ૨૦૦ લીટી, સાર્થ ૪૦૦ લીટી

પુસ્તકો—(૧) સરકારી વાચનમાળા—મુખપાઠ માટે નીચેમાથી પસંદગી

- (૨) પાઠ ૧૨, ૨૪, ૪૪, અનુવાદ માટે—પાઠ ૭, ૧૨, ૨૪, ૩૦, ૪૪

પુસ્તકો—(૧) રાધણમાથી (આગલા વર્ષમા ન શીખવાઈ હોય તેમાથી અથવા નીચેમાથી)—

બઝામણ, થઈ મરણીયા ધસલુ, કુમકર્ણ, સદ્વિદ્યા, મોગરો ને કૌંચ, સર્વ સરહુ નથી, ટેવ, નાઠે ન મૂકે, જુદુ જગત, મૂછ કે પૂછ, વોલ, હલેસા, દશાનન, વાપાની પીપર, જોવા જોગ જેવી ગુજરાત, સુદામા-ચરિત્ર, કર્મી સાપ ને ઉદ્યમી ઉદર, પસ્તાવો, બગલાની વાર્તા, રાજવીજ, દરબારમા કળવી, ગોપીચંદનો રાસડો, હાલરડુ.

- (૨) ગૂજરાતી કવિતા—દ્વિતીય વર્ષ માટે (દક્ષિણામૂર્તિ વિદ્યાલય, ભાવનગર)

- (૩) વ્યાકરણ—ત્રિવેદીકૃત લઘુવ્યાકરણ ભાગ બીજાના પાઠ ૧ થી ૮ જેટલુ.

(૪) સુલેખન—અનુલેખનમાંના મળકો ૫ મો

જેવહી લીટીવાળી ચોપડીમાં સારા અક્ષરે લખવું

(૫) નિબંધલેખન—કોઈક વાંચેલા પાઠનો સાર, પરિચિત મનુષ્યનું જીવન—જેવા કે દરિશ્વર, રામ, ગાંધી વગેરે, પત્રલેખન

૨. હિંદુસ્તાની

વાચન—લેખન સાથે

પુસ્તકો—(૧) સુબોધિની વાચનવાળા મા ૧ લો (પ્રોગ્રાઇટરી હાઈસ્કુલ, અમદાવાદ), અથવા
(૨) રાષ્ટ્રીય શિક્ષાવલી

૩. ગણિત

અપૂર્ણાંકનો મહાવરો, મમ અને વ્યસ્ત ત્રિરાશિ, વહુરાશિ, સાદુ વ્યાજ (માત્ર વ્યાજ કાઢવાના સહેલા દાસલા), નફો ટોટો (સાદા દાસલા)

પુસ્તકો—આગળ સૂચવ્યા છે તે ઉપરાંત —

લાકડાવાળા, કાટાવાળા કે લાલશકર ત્રવાડીનું અકગણિત

૪. ભૂગોળ

પુસ્તકો—આગળ સૂચવ્યા છે તે ઉપરાંત દિવાનજીની માધ્યમિક ભૂગોળ મા ૧

૫. ઇતિહાસ

પુસ્તકો—આપણા દેશનો ઇતિહાસ મા. ૧ ૨ (દક્ષિણમૂર્તિ વિદ્યાલય, માવનગર)

૬. સામાન્ય જ્ઞાન

રાજકારણ—ખાટલું તો જાણજો-ભાગ-૧ માથી નીચેના પ્રકરણો —

રાજ્યપદ્ધતિઓ, નોકરશાહી, મહાસભા (૧), મહાસભા (૨), અસહકાર, સ્વદેશી, અસ્પૃશ્યતા, હિંદુમુસલમાન એકતા, ગોરક્ષા અને સ્વરાજ્ય

આરોગ્યવિજ્ઞાન-પુસ્તકો—આગળ સૂચવેલા પુસ્તકો ઉપરાંત—

(૧) પાંચમી ચોપડીના શરીર વિજ્ઞાનના પાઠો

(૨) ‘માનવ દેહધર્મ વિદ્યા અને આરોગ્યવિજ્ઞાન’ લેખક—ખાનુસુલ્ત્રામ નિર્ગુણરામ મહેતા તથા કલ્યાણરાય નધુભાઈ જોશી, પ્રકાશક—એમ સિ કોઠારી, વડોદરા

(૩) આરોગ્યવિજ્ઞાન—ડૉ. રામચંદ્ર મહાદેવ જોશી (મેક્મિલન કું)

સમાજ શાસ્ત્ર—વર્ણાશ્રમ વ્યવસ્થા

૭. ઉદ્યોગ

પાના ૫૪ થી આગળ જુઓ

છટું ધોરણ-વર્ષ ૭ મું

વિષયો—૧ ગૂજરાતી ૨ હિંદુસ્તાની ૩ ગણિત અને નામું ૪ ભૂગોળ ૫ ઇતિહાસ ૬ સામાન્ય જ્ઞાન ૭ ઉદ્યોગ.

૧. ગૂજરાતી

(૧) ગદ્ય—પાના ૭૫ થી ૧૦ માવસહ વાચન, અર્થ અને શ્રુતલેખન સહ

પુસ્તકો—૧ નીતિ શિક્ષણ

૨ સરકારી વાચનમાળા-છટ્ટી ચોપડી.

૩ ત્રિવેદી વાચનમાળા-છટ્ટી ચોપડી.

૪ પાઠ સચય ભાગ ૧ લો (વિશાપીઠ)

દ્વિતરવાચન માટે આગલા ધોરણોમા વાર્તા કહેવા માટે લીધેલી હોય તે પૈકી કોઈ યોગ્ય ચોપડી

(૨) ગદ્ય—મુલ પાઠ ૨૦૦ લીટી, સાર્થ ૪૦૦ લીટી

પુસ્તકો—(૧) વાચનમાળા

(૨) સામઝ તથા દલપતસારમાથી પસંદગી

(દલપતસાર-ગૂજરાત સાહિત્ય સમા, અમદાવાદ તરફથી પ્રકાશિત)

(૩) ગૂજરાતી કવિતા-તૃતીય વર્ષ માટે (દક્ષિણામૂર્તિ વિદ્યાલય, માવનગર)

(૪) પદ્યપાઠ સંગ્રહ ભાગ ૧ લો—સપાદક-કેશવ દ ધ્રુવ તથા ઢાઢ્યા-ભાઈ પિ દેરાસરી (મૅકમિલન કુા)

(૩) વ્યાકરણ—ત્રિવેદીકૃત લઘુવ્યાકરણ ભાગ ૨ જો પૂરો

(૪) લેખન—અનુલેખનમાળા મળકો છટ્ટો ંકવડી લીટીવાળી ચોપડીમા સારે અક્ષરે લખવુ

(૫) નિબંધ—કોઈક વાચેલી વાર્તા, કે ચોપડી કે આલ્યાનનો સાર, પત્રલેખન, માહા ચિઢી, ગણોતપટ્ટા, હુડી વગેરે લખવા

૨. હિંદુસ્તાની

પુસ્તકો—(૧) સુબોધિની વાચનમાળા ભા. ૨ જો

(૨) રાષ્ટ્રીય શિક્ષાવલી ભા. ૨ જો

૩. ગણિત અને નામું

(૧) ગણિત—સાદુ વ્યાજ પૂર, પાતિ, દશાંશ અપૂર્ણાંક, ચક્રવૃદ્ધિ વ્યાજ (માત્ર વ્યાજ કાઢવુ), શેર, લોન, હુડીયામળ, વઢતર, પતીઆલુ.

(૨) નામું—રોજમેઢ (અથવા રોકઢમેઢ અને નોંધ), આતાવડી.

પુસ્તકો—પ્રેમવદ વરમવદ શાહનુ અથવા હગનલાલ લલ્લુભાઈનુ ‘દેશી નામા’ વિષેનુ પુસ્તક.

૪. ભૂગોળ

દુનિયાની પ્રાકૃતિક ભૂગોળ અને સ્વગોળ સાથે

પુસ્તકો—આગલ પ્રમાણે

૫. ઇતિહાસ

રજપૂતોનો ઇતિહાસ—‘ મેવાડની જાહોજલાલી ’ અથવા ૧૧૦ મોઈ વીજુ પુસ્તક

મરાઠા સમય અને ઇ. સ. ૧૮૧૮ સુધીનો બ્રિટિશ સમય—માત્ર મુદ્દય ત્રીગતો

૬. સામાન્યજ્ઞાન

રાજકારણ—ખાટલુ તો જાણજો મા ૧ લો પ્રો

આરોગ્ય-વિજ્ઞાન—છટ્ટી ચોપડી પ્રમાણે, અથવા ૧૮૮૦ કોટ વીજા પુસ્તકને આધારે

સમાજ શાસ્ત્ર—વર્ણ અને આશ્રમના ધર્મો, ગૃહ પ્રત્યે, ગામ પ્રત્યે અને સમાજ પ્રત્યેનાં મનુ
ધ્યના કર્તવ્યો, પુરુષાર્થો

શિક્ષણ શાસ્ત્ર—શ્રી ગિરજાશંકર વધેકા કૃત વિદ્યાર્થીઓને ઉપયોગી પુસ્તકો (૧ પ્રમિદ્ધ
કરશે)

૭. ઉદ્યોગ

પાના ૫૪ થી આગલ જુઓ

સાતમું અથવા શાલાન્ત ધોરણ-વર્ષ ૮ મું

વિષયો—૧ ગૂજરાતી ૨ હિંદુસ્તાની ૬ ગણિત અને નામુ ૪ ભૂગોળ ૫ ઇતિહાસ
૬ સામાન્યજ્ઞાન ૭ ઉદ્યોગ

૧. ગૂજરાતી

(૧) ગદ્ય—વાચન, લેખન અને શ્રુતલેખન વિરામચિહ્નો મૂકવાની સમજણ સાથે

મહામણ કરેલા પુસ્તકો—

(૧) સાતમી ચોપડી—સરકારી

(૨) „ —ત્રિવેદી કૃત

(૩) પાઠમન્વય ભાગ ૨ જો (વિદ્યાપીઠ તરફથી બહાર પડશે)

(૪) સીતાહરણ (નવજીવન પ્રકાશન મદિર)

(૫) રામાયણ તથા મહાભારતનો સાર (નર્મગદ્ય)

(૬) રામ અને કૃષ્ણ (નવજીવન પ્રકાશન મદિર)

(૭) ગદ્યમગ્રહ (ચરોતર એ સોસાયટી, આણંદ)

(૨) પદ્ય—૨૦૦ લીટી મુલ પાઠ ૫૦૦ લીટી સાર્થ

પુસ્તકો—(૧) વાચનમાળા અથવા નીચેનામાથી પસંદગી

(૨) શામલ

(૩) લલપતસાર

(૪) કવિવાણી (વિલેપાલે સાહિત્ય સભા)

(૫) પદ્યસંગ્રહ (હિં. ગ અજારીઆ ગુ વ સોસાયટી)

(૬) સાહિત્યરત્ન

- (૩) વ્યાકરણ—ત્રિવેદી કૃત લઘુવ્યાકરણના બે ભાગ પૂરા, અને તે ઉપરાત ત્રિવેદીના મધ્ય વ્યાકરણમાથી કેટલીક પૂરવણી
- (૪) નિબંધલેખન—વર્ણનાત્મક પરિચિત અને સહેલા વિષયોપર ચર્ચાત્મક, ચરિત્રાત્મક વગેરે
- (૫) લેખન—પોતાની ચોપડીમા સારે અક્ષરે લખવું,
ઝડપથી સારે અક્ષરે લખવા ટેવ પાડવી,
વગર લીટીના પુસ્તકમા લખવા ટેવ પાડવી

૨. હિંદુસ્તાની

- (૧) વાચન પાના ૫૦—(૧) સુબોધિની વાચનમાળા ભાગ ૩ જો, અથવા
(૨) રામદાસ ગૌડ કૃત દુસરી પોથી
કાઘ્ય પરિચય સાથે
- (૨) હિતરવાચન—ઈન્ડિયન પ્રેસ, અલાહાબાદનુ ' બાલ-સંસ્કાર ' જેઠુ માસિક
- (૩) વ્યાકરણ—હિંદી-ગૂજરાતી-શિક્ષા-લે. શ્રીરામ રામપ્રસાદ શર્મા (બુદાયૂં સિટિ)-જેઠુ

૩. ગણિત

- (૧) આગલા વર્ષોનું પુનરાવર્તન, તથા વર્ગમૂલ, ક્ષેત્રમાપન, ક્ષેત્રફલ, ટ્રિજનક, ઘનફલ, સરાસરી, વીમા, કમીશન &c
- (૨) નામું—રોજમેલ, સાતાવહી, કાપી ધ્યાજ, ટૂંકી લખવાની રીત, હવાલા પાડવા, વર્ષ આશરનો હિસાબ કાઢવાના મૂલ્યતત્ત્વો

૪. ભૂગોળ

દુનિયાની ભૂગોળ સાથે વિશેષ પરિચય

પુસ્તકો—આગલ પ્રમાણે—

૫. ઇતિહાસ

હિંદુસ્તાનનો ઇતિહાસ—સરલ

૬. સામાન્યજ્ઞાન

રાજકારણ—આટલું તો જાણજો, તથા હિંદ કેમ પાયમાલ થયું ?

આરોગ્યવિજ્ઞાન—

પુસ્તકો—૧ આરોગ્ય વિષે સામાન્ય જ્ઞાન—મ૦ ગાંધી

૨ ગરીબોની વૈદ

સમાજશાસ્ત્ર—વેદ ધર્મ, અને સપ્રદાયો, જૈનધર્મ, બૌદ્ધધર્મ, મુસલમાન અને ખ્રિસ્તી ધર્મ
વિષે સામાન્ય માહિતિ, સ્વદેશી ધર્મ, નાગરિકતા, ગૃહસ્થધર્મ આચારધર્મ

આધાર લેવા યોગ્ય પુસ્તકો—

(૧) હિંદુધર્મની શાલપોથી—આનંદશંકર શા ધ્રુવ

(૨) ધર્મઘર્ષણ—

”

(૩) સ્વદેશીધર્મ—દત્તાત્રય શાસ્ત્રકૃષ્ણ કાલેલકર

(૪) મોહમ્મદ પયગમ્બર—દક્ષિણામૂર્તિ વિદ્યાલય

(૫) હિંદુસ્થિસ્ત (નવજીવન)

(૬) બુદ્ધ અને મહાવીર (નવજીવન)

(૭) પાઠસંચય (વિદ્યાપીઠ)

વિજ્ઞાન—સગોઠ-ભરતી-ઓટ, ચક્રકલા, ચોમાસુ, પાંચમી, છઠ્ઠી અને માતમી ચોપડીના
વિજ્ઞાનના પાઠો

૭. ઉદ્યોગ

ઔદ્યોગિક અભ્યાસક્રમ

છેલ્લાં ત્રણ વર્ષમાં નીચેમાંથી એક વિષયનું વ્યવહાર અને એક વિષયનું શાસ્ત્રીય જ્ઞાન
વિદ્યાર્થીને થવું જોઈએ

(૧) ક્ષેતી (૨) વણાટ (૩) સુધારકામ (૪) શિવણકામ (૫) વ્યાયામ (૬) અથવા
તે ઉપરાંત કોઈ બીજા ઉદ્યોગ, સ્થાનિક અનુકૂળતા મુજબ.

વિદ્યાર્થીનો જે ધંધો હોય તેનું વ્યવહાર જ્ઞાન અને ધેર બેઠા મળતું હોય તો એનું શાસ્ત્રીય
જ્ઞાન માત્ર શાળામાં મળે તો ચાલે.

શાસ્ત્રીય જ્ઞાન માટે ઉપયોગી થઈ શકે એવાં પુસ્તકો—

ક્ષેતી—અજારીયા કૃત પુસ્તકોમાંથી એક નાનકડા પુસ્તકની પસંદગી

વણાટ—વણાટશાસ્ત્ર—સત્યાગ્રહાશ્રમ

,, —તારાચંદ પોપટલાલ અડાલજા

દેશી રંગ—સત્યાગ્રહાશ્રમ

શિવણકામ—(૧) શિવશા વેતરવાની કલા (૨) શિવણ ગૂંચળકલા

અભ્યાસક્રમ

વર્ષ ૧ જું

જાત મહેનતના સર્વે ધધાદારીઓને નીચે પ્રમાણે સામાન્ય જ્ઞાન અવશ્ય હોવું જોઈયે

(૧) યંત્રશાસ્ત્ર (Mechanics)—શક્તિ અથવા વજ, કાર્ય (Work), અશ્વવજ (horse-power), યંત્રોની કાર્યશીલતા, શક્તિનું એકીકરણ, પૃથક્કરણ અને સ્તંભન (parallelograms and triangles of forces, and resultant and anti-resultant forces)

(૨) કારીગરી—સુધારી ઓજારોનો પ્રયોગ અને વ્યવહાર—ચીરવું, રદો મારવો, જોડવું, સરાદવું, સામાન્ય ફર્મા બનાવવા, ફર્માને માટે ઉપયોગી લાકડું પસંદ કરવું

સુધારી—ઓજારોનો પ્રયોગ અને વ્યવહાર—મટ્ટી કરવી, ટીપીને લાંબું કે પાતલું કરવું, અથવા ટુકું ને જાડું કરવું, તાવ ચઢાવવો, ઘાઠવું, છિદ્ર પાડવું, પાણી રેવું, નકામા ટુકડા-ઓમાંથી ગોઠ કે ચોસ્ટુનો કડી બનાવવી, છીદ, શારડો, ફરશી, સ્ત્રીલા, ચાવી જેવી સાદી चीजો બનાવવી

(૩) ધધાઓમાંથી કોઈપણ એકની પ્રાથમિક શરૂઆત

વર્ષ ૨ જું—એક વિષય

(૧) જોતી

- ૧ જમીનના પ્રકાર—રેતી, માટી, સેન્દ્રિય પદાર્થનું પ્રમાણ
- ૨ જમીનની બનાવટ—પાણીના ઘસારાથી, કાપથી, વહેતા અને વધીયાર પાણીથી, જુદા જુદા પ્રકારની વનસ્પતિથી, અને જમીનના જીવહાથી થતા ફેરફાર
- ૩ જમીનના પ્રાકૃતિક ધર્મ—હલકી કે મારે, ચીકાશ, છિદ્રાલુપણ, પાણી રાખવાની શક્તિ, કેશાકર્ષણ, ઉષ્ણતા, શોષકપણ, મિનાશ, રંગ, ફુલવું અને સંકોચાવું, ક્ષાર અને મેજ શોષવાપણ
- ૪ ઉપલા ધર્મોની પાક અને જમીન ઉપર થતી અસર, અને તેને અનુકૂળ કરવાના ઉપાય.
- ૫ જમીનનો કસ—સેડાણ, પાણીની નિકાશ, વિવિધ પાક, વિવિધ જાતનાં છાતર—લીલો પાક, છાણ, સોઢ, મેલુ, વિલાયતી છાતર, દરેકની પાક ઉપર અસર, છાતરને સાચવવાની રીત
- ૬ છોડ ઉપરના જીવહા—ઘટપદોની રચના, ઇથી થતું પાકને નુકસાન, તેના કુદરતી દુસ્મન, તેનો નાશ કરવાનો અનુકૂળ સમય
- ૭ પ્રાણીઓ, પક્ષીઓ અને જંતુઓના લાભાલાભ
- ૮ પાક—સ્થાનિક પાક, ફલ, ફાલ વિષે સામાન્ય માહિતિ
- ૯ ક્રિયાત્મક જ્ઞાન—વ્યારો કરવો, વાવવું, રોપવું (transplant), નીંવવું, ગોંડવું, પાણી પાવું, વાઢમરવી, બેલા ચઢાવવા ઇત્યાદિ

ત્રીજું વર્ષ

- ૧ છોડ-એને ઉપયોગી મુખ્ય ઘટકો-નાઇટ્રોજન, કૉલ્ફરસ, પોટેશ્યમ, કેલ્શ્યમ-નો પાક સાથે સબધ, ઇકદલ અને દ્વિદલ અકુરમા તફાવત, ઘાંજના ભાગ, થડ અને મૂલ્લુ વધતુ તેની દિશા, મૂલ્, -ધોરીમૂલ્-નાના મૂલ્-તના કાર્યો, પાદડા, નસો, કુપલ્લો વગેરે
૨. છોડનુ કાર્ય-છોડમાંથી પાણાનુ ડહી જતુ, શ્વાસોચ્છ્વાસ, અજવાલ્લાની અમર, ફૂલ, પરાગ, ફલ, બીજ, મઢજ અને પાદડા, મઢજ વનાવતા છોડમાંથી નીકલ્લો વાયુ.
- ૩ છોડના રોગ
૪. ઘોર, તેની પરીક્ષા અને માવજત, તેના રોગ અને સ્વોરાક
- ૫ બીજની સાચવણી
- ૬ ઋતુના ફેરફાર અને તેની પાક પર અસર
- ૭ ઘર, કોઠાર અને માલની વ્યવસ્થા
- ૮ બજાર, વેપારી ભૂગોલ, આનાવારી, સહકારી બેંક
- ૯ મજુરની વ્યવસ્થા, મૂઢલ, પાક કાપવાનો, ઇકટો કરવાનો, લળવાનો, વળવાનો વસ્ત, બાર માસના કામની વેંચણી
૧૦. ક્રિયાત્મક જ્ઞાન—
  - (૧) છેલ્લુ-સમારદેવો-ચાસ કાઢવા-ઓરલુ-કરબડી દેવી-દતાર દેવુ-રાપલુ
  - (૨) નીંદલુ-વાઢલુ-લળલુ-મસલ્લુ-ફડકલુ-ધાર કરવી
  - (૩) સઢીયા પાઢવાં-પાળી પાલુ વગેરે.
  - (૪) ગાઢુ જોઢલુ, કોશ હાકલો, દોહલુ
  - (૫) સાધનોનુ સમારકામ

(૨) વળાટ

ત્રીજુ વર્ષ

૧ કાતળ —૬, ૯, ૧૨, ૧૫, અને ૨૦ આકનુ સુતર પ્રત્યેકનો એક એક તોલો એક સરસી રીતે વલ્લદાર અને રુઢ વગરનુ ઓછામા ઓછા કલાકે ૧૦૦ વારની શઢપે કાતલુ (ઉત્તમ શઢપ કલાકની ૨૩૩ વાર) કાતળમા સુતરની સરસાઈ આક અને સમય એ ત્રણ વસ્તુ પર ધ્યાન આપવામાં આવે

૨ પીંજળ—ઓછામા ઓછુ કલાકે ૨॥ તોલા પ્રમાણે પીંજી, પુળી બનાવવી (ઉત્તમ શઢપ કલાકે ૬॥ તોલા)

(પીંજળની સફાઈ અને પુળીની વળાઈ ઉપર ધ્યાન આપવામાં આવે)

૩ પીલાઈ—કપાસ શઢલો અને પીલલો ઓછામા ઓછો કલાકે ૩૦ તોલા (ઉત્તમ શઢપે કલાકે ૭ ઘોર)

૪ ઘણાટ—કલાકે ઓછામા ઓછી પોળો વાર નાહી અને પોળો વાર પાટી [સાદી તથા ચટાપટા વાલી], સાદા આસનો વળવા

૧ રંગકામ—સૂતર રંગુ અને ધોઈને ઝજલુ કરવુ

૬ સમારકામ—માઠ બનાવવા સાડી ચઢાવવી તાત ચઢાવવી, નાહી અને પાટી માટેની નાળી ગોઠવવી વગેરે

ત્રીજું વર્ષ

૧ કાંતણ—૫, ૧, ૧૨ અને ૨૦ આકુનુ સુતર એક એક તોલો સરસી રીતે બઢવાર અને રૂઢી વગરનુ ઓછામા ઓછુ કલાકના ૨૦૦ વારની કાંતવુ.

૨ પીંજણ—ઓછામા ઓછુ કલાકમા ૫ તોલા પીંજી પુણી બનાવવી

૩ પીલાઈ—કપાસ કુડવો અને પીલવો ઓછામા ઓછો કલાકે ૦.૧૧ શેર

૪ ઘણાટ—(૧) તાળી પાવી અને કરવી, રાચ બાધવી, પાવડી બાધવી, (૨) ૩૦ ફા પનાનુ ઓછામા ઓછુ કલાકે ૦.૧ વાર વળવુ, (૩) તરાહનું ઘણાટ—જીન, બેવડું જીન, લેહેર ખાત, મધપુડા ખાત, ત્રણ અને પાચ રાચની (૪) સાદા આસનો કે કોઝજીઓ, વળવા

૫ રંગ—દેશી રંગ પ્રમાણે

૬ સમાર કામ—માઠ બનાવવા તાંત ચઢાવવી, માગ્યુ દ્રવ્યુ સમારી લેવુ, દોરી વળવી વગેરે

(૩) સુધારકામ

ચીજું વર્ષ

વિષયો—

જુદા જુદા કામો વાટે વાપરવા યોગ્ય લાકડાનુ જ્ઞાન

સુધારી ગણિત—ઉદા. લાકડાનુ ધનમાપ કિંમતના દાસલા વગેરે

ફારીગરીની પરીક્ષા—

ત્રણ કલાકમા તૈયાર કરા શકાય એવા કોઈ વસ્તુ જેવી કે પંટી, બાંકડો [સ્ક્રલ], કલમદાન, ઘોડી વગેરે પૉલિશ માટે તૈયાર થાય એવા બનાવવાં.

૧. વાંસલાનુ કામ—લાકડાને દોરો મારીને વાસલાથી સીધુ કરવુ, સરસુ ગોઠ કરવુ, ચઢવુ ઉતરવુ ગોઠ કરવુ इत्यादि

૨. દોરો મારવો

૩. રધાવડે સાફ અને સીધુ કરવુ, સાચાં પાડવો. બહારની (Convex) ગોઠાઈ કરવી, અંદરની (Concave) ગોઠાઈ કરવી; જુદી જુદી જાતના રધા ચલાવતા આવડવા

૪. કરવત ચલાવતાં આવડવી—કેવા લાકડા માટે કેવી કરવત ચલાવવી એનું જ્ઞાન, અમુક લાકડુ કાપતા કઈ કરવત પચદ કરવી તેની સમજ સામટાં લાકડાં વૈરવાં

૧. છિદ્રકામ-ચરમા અને ઘારડા વહે-સીધા છિદ્ર પાડવા ચરમા પકડવાના કુશલતા ૩૦
૨. ગુળીઓ અને ફરંગીનું કામ-ગુણાના ઉપયાગ પરથી વહે છિદ્ર અને ચૂલ પાડા લાકડા જાંઘવા અને ચોકટા બેસાડવા
૩. ત્રીસા મારવા-માથાવાળા, માથા ઘસારના ત્રીસાથી પાગાયા જાંઘવા શ્કુ બેસાડવા, ૩૦

વર્ષ ત્રીજું

૧. સરાદનું અને લામ્બધા રંગનું
  ૨. ગાલાકૃતિઓ બનાવવા
  ૩. આકૃતિઓ કાંતરવી-જેવાં કે પુતળાઓ તૈનાવવા કલા ૩૦
  ૪. ત્રિકોણથી અષ્ટકોણ મુલાના કામા
  ૫. જ્ઞાના પાડવા, બેસાડવા ૩૦
- વધુ કરી શકાય તેવું લાકડાનું કામ-ઉદા. પોથી મુકવાના બેઝક, સ્ટાટલો, બાજટ.
૧. પટાના થાળા, ગાંઠાં, દર વગેરેને લગતા ભાગો તૈયાર કે જે કેમકાનગ પેટીઓ બનાવવા વગેરે.
  ૨. માર્દી નકર્શા

(૪) શિવળકામ--(બે વર્ષનાં અભ્યાસક્રમ)

૧. કાચ (કાસ અથવા ગાજ), ચટન પાકવું, આટવું ઝાંઘકા ભરવો, પ્લેટ કરવા કપડાં ચોમવું સ્વાપા ઉગ્ર કરવા, ચુણ કરવા, ડાઘા કરવા
૨. નીચેનાં પોશાક શિવતા આવડવા
પુરુષોના-રુમાલ, કોથળા દફતર ગલ્ફ લગાટ, મદરા માટું પહેરણ કલાવાલું પહેરણ ચઢી પાસાવડા, ટબલ વડા કવજા ત્રમાશ ચાર્ટીઆ કવજો ગાંધા ટોપી, ઝવેરી ટોપી ચગલધેલા
બાલકોનાં--સમલ, લઘા, ચઢાં ચાલાટાપા, પાંચ
૩. (૧) માપ લેવાનું તથા વતરવાનું (૨) કપડું કેટલું જાણે તેના હિસાબ લેવાનું (૩) મચાનું શિવણ (૪) હાથ શિવણ (૫) શિવેલા પોશાક પર્ણ કરવાનું (૬) ચગડી ચલેલા કપડાં મુધારી આપવાનું
૪. પોશાક પહેરવાના હતુ તેને ચર લાવવા માટે શિવવામા કઈ ચાલતો ઉપર લક્ષ આપવું રમિત અને મકેદ કપડા પહેરવાથી થતા લાભલાભનું જ્ઞાન જુદા જુદા વધાદારોઓ માટે કપડાં શિવવામા કરવા જોડતા ફેરફાર અને તેના કારણાનું જ્ઞાન હવામાનને લીધે પહેરવેશમા ફેરફાર અને તેના કારણે શિવણકાર તરીકે સમાજમા પ્રતિષ્ઠા અને સ્વનવ્રતા જાલવવા માટે જાડતા તત્ત્વોનું જ્ઞાન
૫. મચાના સામાન્ય સજ્જાર કામના માર્ગતા ઉદા. કમા ભાગ નથી તે જાણવું તેને નવો લાક્ષી બેસાડતા આવડવું

(૫) વ્યાયામ—(જે વર્વનો અભ્યાસક્રમ)

શાસ્ત્રીય વિષયો— વ્યાયામ શાસ્ત્ર શરીર મરક્ષણ મનઘી તથા વ્યાયામના વિષયા સ્વર્ણી શાસ્ત્રીય જ્ઞાન.

પ્રત્યક્ષ વિષયો — ૧ દડ બેઠક	૨ લાટી	૩ કુસ્તી
૪ જોડી (મગદલ)	૫ આટાપાટા	૬ પટા
૭ લેજિમ	૮ ચોચા	૯ કચાવદ
૧૦ મલ્લસ્થ	૧૧ હુ તુ તુ	૧૨ તરવાનો કલા

(સાધન હોય ત્યાં)

૧ દડ બેઠક— નીચે લખેલા પ્રકારોના શાત અને પદ્ધતિમર આવડત—

(અ) સીધે, સીનાકસી, નમસ્કાર વજે, મયુરદલ, વજરગ દડ, જુટ, વડ જોર, વીર દડ અને સાફસૂફ

(આ) આગે પાંચ, પીછે પાંચ, બાજુ પાંચ, પટ ગુઠન, ટાગનોલ, સ્ક્રી બેઠક, કુદન, નીમવમલી અને સ્ક્રી સ્વમલી

૨ જોડી (મગદલ)— નીચે લખેલા પ્રકારોની મફાડથી ણક બાજાને જોડીને કરવાની આવડત—કોલે કલાડ, દુર-બગલ, બગલી, દુહરી-બગલી, બગલ-લપેટ, કલાડ-શીરી, કમાલી ણક, કમાલી ઢો, દુહરી શીરી, ફેકન સીધી, ફેકન ડલટી, મોંઘા કસી, વડન ફેર, વજેદાર ડલટી સીધી કલાડ મોંઘ, વજેદાર કલાડ મરોડ અને બહાર લપેટ

૩ લેજીમ— નાચ લખેલા પ્રકાર મલમા ણકા અવાજે કરવાની આવડત—ણક જગ્હે, આઠી, પવિત્રા, ગોલચાલ, ચક્ર ગોલ, ગાલ બેઠક, અને મુઢ મિલાક

૪ મલ્લસ્થ પ્રકારા -

સલામી જે પ્રકાર, માધા બગલી, કેચા, સ્વદા, ણક શર્તા ધાપ, ફિરકી ડડી, ધોડા જે પ્રકાર કાનમલી ચોપરી, મચક, સલામી ચાર પ્રકાર, સાધી— આડી ઢોનોં બાજુ, ડપેકી સલામા, બગલી આડા ઢોનોં બાજુ, કેચી આઠા ઢોનોં બાજુ ડનરની ગટ્ટન આઠી, સ્વદા આડી, ડલટી ડડી, વડર પકડ સંપૂર્ણ

૫ લાટી—

ઢોલ્લ, સલામી ણક, સલામી ઢા, ચોમુર્ચી ઢા, બગલમા જગમા, ચોમુર્ચી બગલ, ચીંકમા (આની કાટ), ચોમુર્ચી જગ, ણકસે ગોલ, ગોલસે ઢો કનાર

૬-૮ - આટાપાટા, ચો ચો. હુતુતુ-પદ્ધતિમર રમત

૯—કુસ્તી—

સલામી સવ પ્રકારના ઢકલ, સવ પ્રકારના ચાલ, કુલ, હાથ ઢોઢાવવાનાં સર્વપ્રકાર, ડચેડ, પટ કાઢવાના અને તેના ચલાવના સર્વપ્રકાર, મરાવા, નોંડર ચેંચવો, તે ડપર ચલાવ.

૧૦—પટ્ટા—તટ્કથા બદન તોડીન—

સીધી સલામી, કુવેદ સલામા દ્વિહુવેદ, શેરશ્વજ, હુલ્ફેર, માધા ગર્દન કાટ
ચીર આની, પાલટ આની, ગર્દન કાટ, દ્વિચીર

૧૧—કથાયદ

પોતે કરવા, વાજા પાસે કરાવવી મધ વ્યાયામ પુસ્તકમાધા પ્રથમ અર્ધભાગન
હુકમો લેતાં અને દેતાં આવડવા

૧૨—બાલચમ્

૧૩—સરચું—આસનો સાથે—સિદ્ધાસન, બદ્ધ પદમામન, દ્વિપાદ શિર્ષાસન
દ્વિપાદ શિર્ષાસન

ભલામણ કરેલાં પુસ્તકો

- ૧ સ્વ-વ્યાયામ તથા બીજાં જુમ્મા-દાદા વ્યાયામ મંદિર વડોદરાના પુસ્તકો
૨. વ્યાયામ-શાસ્ત્ર (હિંદી)—ચિત્રશાળા પ્રેસ પૂના
- ૩ આરોગ્ય ઓર વ્યાયામ (હિંદી) ,,
- ૪ મહાચય હીં જીવન હૈ, વીર્યનાશ હીં મર્યુ હૈ—હિંદી—કર્તા સ્વામા શિવાનંદ, પ્રકાશક—બાબુ
કેદારનાથ ગુપ્ત, છાત્ર હિતકારી પુસ્તકમાળા, ડકનગજ, મીરજાપુર
- ૫ શરીરસરક્ષણ સબધી શાસ્ત્રોક્ત શિશ્વામળ—વડોદરા રાજ્ય
- ૬ દવા વગરનો દાકતર યાને શરીરની સ્વોલ્લક્ષી—જે પાં માદન મુબઈ
- ૭ વ્યાયામ મંદિર—ટા વલ્લભદાસ લેખરાજ આટાવાળા, મુબાઈ

સ્વ-વિનયમંદિરો માટે અભ્યાસક્રમ અને પાઠ્યપુસ્તકો*

શિક્ષકોને સ્મરણ

- (૧) વિદ્યાપીઠના નીચેના સિદ્ધાન્તોનું વિસ્તરણ થવું ન જોઈએ —
  - (૫) માર્મિક કૃતિને પોષવા ન કેલ્લવણીનું ધ્યેય છે
  - (૭) કોઈ પણ વ્યક્તિના ધર્મ, જાતિ કે મત નાના શિક્ષણમા વાધા રૂપ ન ગણાય
  - (૮) શરૂથી આશર મળી કેલ્લવણીનું વાહન ગૂજરાતી જ હોવું જોઈએ
  - (૯) વિદ્યાપીઠના દરેક મંદિરમાં ઔદ્યોગિક કેલ્લવણી અથવા શારીરિક મહેનત ફરજિયાત ગણવામા આવે
- (૨) મળતર પરીક્ષા માટે નથી પણ વાલ્લક એ માણસ છે અને વધારે માણસાઈ મેલ્લવા આવ્યો છે એ મુલ્ય નહિ
- (૩) તબીયતને ભોગે અથવા મારની વીંક વતાવીને મળાવવું નહિ

* આ અભ્યાસક્રમ જુદો ચાર આનાની કિંમતે મઝી શકશે પોસ્ટેજ જુદું

× ગૂજરાત વિદ્યાપીઠના વધારણની પૂરવણીમા આપેલા સિદ્ધાન્તો

- (૪) મળતરધા જ માળસાઈ આવતી નથી, માટે મદબુદ્ધિ વિદ્યાર્થી તરફ દયાભાવ રાખવો, અને તે આપણુ મળાવ્યુ ન મળે તો ચિંતા ન રાખવી પણ એનામા શુ મળવાની શક્તિ છે તે શોધી કાઢવુ
- (૫) વિદ્યાર્થીની નીતિ અને બુદ્ધિમા દોષ દેસાય, ન્યારે માબાપ સાથે સહકાર વધારવો અને ઇમની બાઢકો પ્રત્યે સહાનુભૂતિ મેઢવવી
- (૬) જગતના વર્તમાન બનાવોથી વાકેફ રહી, વિદ્યાર્થીઓન બરાબર સમજાવવા
- (૭) ઉદર નિર્વાહ માટે શિક્ષક થવુ નહિ, રાજકીય ચઢવઢના કાર્યક્રમનુ કેઢવળી એક પેઢા-અગ છે એમ સમજી શિક્ષક થવુ નહિ, પણ બાઢકો પ્રત્યેના પ્રેમથી એમને અજ્ઞાનમાંથી જ્ઞાન તરફ દોરવા, ઇમની માળસાઈ વધારવા કેલવળીને ધર્મ સમજીને જ શિક્ષક થવુ, અને તેથી જે મદિરનુ સૂત્ર હાથમા લીધુ હોય, તેને બીજા પ્રલોમનોને વશ થઈ ઢોઢી નેવુ નહિ

અભ્યાસક્રમ

મારાંશ

પૂળ વિનય મદિરના સાત વર્ષનો અભ્યાસક્રમ છે તમાર્થી ઢેઢા વર્ષનો અભ્યાસક્રમ વિનીત પરીક્ષા માટે હંવાથી, તે દરેક વર્ષના વિનીત પરીક્ષાના અભ્યાસક્રમ પરથી સમજવાનો છે

પહેલા ત્રણ ધોરણનો અભ્યાસક્રમ કુમાર મદિરનાં ઢેઢા ત્રણ ધોરણને મઢતો છે, પણ વળા વિદ્યાર્થીઓ ૧૩-૧૪ વર્ષની ઉમરે પોતાનો અભ્યાસ વધ કરતા હોવાથી વિનીત પરીક્ષાની દષ્ટિથી વિનય મદિરમાં દાખલ કરેલા કેટલાક વિષયો ટાઢીને તેને બદલે એ જીવનમા પ્રવેશ કરવા યોગ્ય બને એવુ કેટલુક જ્ઞાન આપવાને કુમારમદિરનો અભ્યાસક્રમ વઢ્યો છે પણ તેથી પૂર્ણ કુમારમદિરમા અભ્યાસ કરી આવેલા વિદ્યાર્થીને વિનયમદિરના ૪થા ધોરણમા બેસવા અઢચળ ન આવર્વા જોડા અને એના શીઢી ગયેલા વિષયોમાર્થી અને ષટતી રીને મુક્ત કરી નવા વિષયો ઉપર વિશેષ સમય આપવાની વ્યસ્થા હોર્વા જોડા ઉદા. અને અકગણિત અને ઉદ્યોગોમા માગ્યે જ નવુ કરવાનુ રહે એથી ઉલ્લટુ ઇતિહાસ અને ભાષાના વિષયોમા અને વિશેષ સમય આપવો પઢે

હાલની વિનીત પરીક્ષાના અભ્યાસક્રમ પ્રમાણે ગણિત અને પ્રાચીન ભાષાની અબેજીમા ઉદ્યોગ લઈ શકાય છે આવો વિકલ્પ રાખવાનો ઉદ્દેશ એ નથી કે વિનયમદિરોએ એ બે વિષયો શીઢવવામાં પહેલેથી જ પ્રમાદ રાખવો, અને વિદ્યાર્થીને પગદગી કરવાનો જે હક્ક છે, તે કરવી જ પઢે એવી પરિસ્થિતિ ઉત્પન્ન કરવા

વર્ષ ૧ હું.૬

વિષયો— ૧ ગૂજરાતા ૨ હિંદુસ્તાની ૩ ઇતિહાસ ૪ મૂગોઢ ૫ અર્વાચીન ભાષા- (ઇપ્રેજી, * મરાઠી, વગાઢી કે હિંદુસ્તાની) ૬. ગણિત

૬ વર્ષ ૧ થી ૬ મુધીનો અભ્યાસક્રમ માર્ગદર્શક અને મૂચનારૂપે છે

* ઇપ્રેજી ભાષાનો અભ્યાસક્રમ મૂચવ્યો છે બીર્જી ભાષાના અભ્યાસક્રમ, માંગળી વચેર્થી મૂચવવામાં આવશે

૧. ગુજરાતી.

(૧) ગદ્ય - પા ૧ થી ૫૧ માવસહિત વાચન, અથ અન ધ્રુતલેખન સાથ

પાઠ્ય-પુસ્તકો

- ૧ વાલ્મીકિ
- ૨ મરકારી વાચનમાળા પાંચમા ચોપટા
- ૩ ત્રિવેદી વાચનમાળા પાંચમા ચોપટા.

(૨) પદ્ય - ૧૦૦ લાટા અથ ગાથે નેમાર્થી ૧૦૦ લાટા કટ

પાઠ્ય-પુસ્તકો

- ૧ વાચનમાળાની કવિતાઓ
- ૨ રાયળમાર્થી વાચના કવિતાઓનો ભલામણ —

વલ્લભણ, થઈ મરળીયા ધમવુ, કુભવળ મદિયા મોગરા ને કૌંચ, સર્વ મરણુ નધી
ડવ વોલ દલેયા, ઢગાનન ગાપાના ગીપર, જોવા જોગ જેવા ગૂજરાત, મદામાચરિત્ર કર્મી
સાપ ને ડગ્ધર્મી ડદર, પસ્તાવા અગલાની વાતા રાજર્વાજ, દરબારમા રણર્વી, દાલરડુ (નદાનાલાલુ)

૩ ગૂજરાતી કવિતા ત્રિતીય વય માટે - (દક્ષિણામૂર્તિભવન, માવનગર)

(૩) વ્યાકરણ—ત્રિવેદાનુ લઘુવ્યાકરણ મા ૧ ના પાટ ૧ થી ૮ જેટલુ

(૪) સુલેખન—અનુલેખન તથા શેવટા લાટીઆવાગી નાટવચ્ચમા માગ અક્ષર લગચુ
અનુલેખન માટે — અનુલેખનમાળા (જાણીની વુ નાટ) મળર્ગો ૧ મા

(૫) નિયમલેખન—કાઢક વાચલા પાઠના ક નાપડાના માગ લલ્લવા પરિચિત માળસનુ
નોવન લલ્લવુ—જેવા ને દરિશ્વર, ગમ ગમ્મી વગેરે

૨. હિંદુસ્તાની

મજુર કરેલા પાઠ્યપુસ્તકો—

(૧) મર્બાધિતા વાચનમાળા મા ૧ થી ૨૧

અથવા

(૨) ગવ્દાય શિક્ષાવલ

૩. ઈતિહાસ.

૧ આપળા ઢગના ઇતિહાસ—મા ૧ થી ૨ [દક્ષિણામૂર્તિ વિદ્યાલય, માવનગર]

૪. ભૂગોળ

અભ્યાસક્રમ --હિંદુસ્તાન અન વૃહદઆયાવત્તની સ્વાસ દુનિયાના રૂપરેસા

પાઠ્યપુસ્તક—દાવાનગી કન માધ્યમિક ભૂગોળ મા ૧

૧. અર્વાચીન ભાષા.*

ઇંગ્રેજી:

પાઠ્યપુસ્તકો—નીચે પૈકી કોઈ પણ એક વાચનમાળાનું પહેલું પુસ્તક અને ગ્રાહ્ય

- ૧ આણિમાનદની Boys Own Home Readers (કલકત્તા)
- ૨ Yate's Reformed Readers
- ૩ Tipping Readers
- ૪ Palmerston Readers
- ૫ Dutt's Bengal Readers
- ૬ New Royal Readers
- ૭ Nelson Readers
- ૮ Literary & Scientific Readers

૬. ગણિત

અભ્યાસક્રમ—ગણિતના ચાર સાદા અને મધ્યમ રીતો, ભાજના, સામાન્ય અપૂર્ણાંક, હકભાજક અધુતમ માધારણ ભાજ્ય, મમ અને વ્યસ્ત ત્રિગુણી, માત્ર વ્યાજ કાઢવાના મહેલા દાખલા, નફોટોટા (સાદા દાખલા)

પાઠ્યપુસ્તક—૧ લાકડાવાળાનું અકગણિત

- ૨ કાટાવાળાનું અકગણિત
- ૩ લાલશકર ૩ શ્રવાડીનું અકગણિત
- ૪ વિદ્યાર્થી ગણિત [ચરોતર એજ્યુકેશન મોસાયટી, આણંદ]

વર્ષ ૨ જું

વિષયો—૧ ગૂજરાતી • હિંદુસ્તાની • ઇતિહાસ • ભૂગોળ • અર્વાચીન ભાષા—(ઇંગ્રેજી, મરાઠી, બંગાળી, હિંદુસ્તાની), ૨ ગણિત

૨. ગૂજરાતી

(૧)—ગદ્ય—પા ૭૫ થી ૯૦ ભાવસહ વાચન, અર્થ, અને ધ્રુતલેખન સાથે

પાઠ્યપુસ્તક—૧ નીર્તાશિક્ષણ

- ૨ સરકારી વાચનમાળા છદ્દી ચાપડા
- ૩ ત્રિવેદી વાચનમાળા છદ્દી ચાપડા

* ઇંગ્રેજી ભાષાના અભ્યાસક્રમ મુજબના ૪ શ્રીજી ભાષાના અભ્યાસક્રમ માંગણી થયેથી મુજબવામા આવશે

૬ સવાદ પદ્ધતિની મલામણ કરવામા આવે છે

૧ જે વાચનમાળા પહેલા વર્ષ માટે પસંદ કરી હોય, તે જ વનતા સુધી ત્યાર પછીના વર્ષો માટે ચાલુ રાખવી

(૨) પદ્ય—અર્થ સાથે ૮૦૦ થી ૫૦૦ લીટી તેમાર્થ ૨૦૦ લીટી કહે

પાઠ્યપુસ્તકો—૧ ચોપડીમાના કવિતાઓ

- સામઝ નથા દુલપતસારમાર્થ પસદગા
[દુલપતસાર, ગૂજરાત સાહિત્ય સભા તરફથી પ્રકાશિત]
- પદ્યપાઠ મગ્રહ ૧ લો—કર્તા કેશવ હ ધ્રુવ નથા ડાઘાભાઈ
પી દેરાસરી—પ્રકાશક મેકમિલન કુા મુબાઈ
- ગૂજરાતી કવિતા—ત્રીજા વર્ષ માટે [દક્ષિણામૂર્તિ વિદ્યાલય
ભાવનગર]

(૩) ધ્યાકરણ—ત્રિવેંદા કૃત લઘુવ્યાકરણ મા • જા—પૂર

(૪) સુલેખન—અનુલેખન તથા એક લીટીવાળી નોટબુકમા મારા અક્ષર લખવું
રાષ્ટ્રીય અનુલેખનમાઝા મળકો ૬ ટા

(૫) નિબંધ—પત્રલેખન, પાઠનો માર લખવો, માઝાચિટ્ટી, ગળોનપટ્ટો, હુડા વગેરે લખવા

૨. હિંદુસ્તાની

મજુર કરેલા પાઠ્યપુસ્તક—૧ મુબોધિના વાચનમાઝા મા ૧ જો
અથવા

- રાષ્ટ્રીય શિક્ષાવલી મા • જો

૩. ઈતિહાસ

અભ્યાસક્રમ—રજપુતોનો ઈતિહાસ

પાઠ્યપુસ્તક—મેઝાડની જાનોજલાલા અથવા એ વપયના બીજી જે કોઈ ચોપડી મઝી શકે તે

૪. ભૂગોળ

પાઠ્યપુસ્તક—દીવાનજી કૃત માધ્યામિક ભૂગોળ મા. ૧—પ્રાકૃતિક અને સ્થગોળ ઉપર
લક્ષપૂર્વક—પૂરી

૫. અર્વાચીન ભાષા

અગ્રેજી—પહેલા વયમા જણાવેલા કોઈ પણ વાચનમાઝાની બીજી ચોપડી

પાઠમાઝા મા ૧ લો

અથવા

માદા ગૂજરાતી વાક્યોના અગ્રેજીમા તરજુમો

ધ્યાકરણ—શબ્દના પ્રકાર ઓલ્લસતા શીખવવું

કોપીયુક—કોગે કે વેવડી લીટીની નોટ અથવા આર્નોલ્ડ કે મેકમિલનની કોપી

૬. ગણિત

અભ્યાસક્રમ—સાડુ વ્યાજ, દશાશ, પાતિ, દેશી રોકડમેઢની રીતિ
પાઠ્યપુસ્તકો—પહેલા વર્ષે પ્રમાણે

વર્ષ ૩ જું

વિષયો—૧ ગૂજરાતી ૨ હિંદુસ્તાની ૩ ઇતિહાસ ૪ ભૂગોઢ ૫ અર્વાચીન ભાષા—(ઇંગ્રેજી, *
મરાઢી, બગાઢી કે હિંદુસ્તાની) ૬. ગણિત.

૧. ગૂજરાતી

(૧)—ગદ્ય—પા ૧૦૦ વાચન, અર્થ અને શ્રુતલેખન સાથે
મંજુર કરેલા પાઠ્યપુસ્તકો—

- ૧ સીતાહરણ—લે. ચંદ્રશંકર પ્રાણશંકર શુક્લ (નવજીવન પ્રકાશન મદિર, અમદાવાદ)
- ૨ રામાયણ તળા મહાભારતનો સાર—લે. નર્મદાશંકર ઢાલશંકર [ગુજરાતી પ્રેસ]
- ૩ રામ અને કૃષ્ણ—[નવજીવન પ્રકાશન મદિર, અમદાવાદ]
- ૪ સાતમી ચોપડી—સરકારી
- ૫ „ „ —ત્રિવેદી

(૨)—પદ્ય—અભ્યાસક્રમ ૫૦૦ લીટી અર્થ સાથે, ૨૦૦ લીટી કઢે
પાઠ્યપુસ્તકો—૧ ચોપડીમાંની કવિતાઓ

- ૨ સામઢમાથી પસદગી
- ૩ દલપતસારમાથી પસદગી
- ૪ કવિ-વાળીમાથી પસદગી [વિલે પાર્લે સાહિત્ય સમા]

(૩) વ્યાકરણ—પ્ર ૧ થી ૧૦, ૧૨ તથા ૨૧

પાઠ્યપુસ્તક—ત્રિવેદી કૃત મધ્ય વ્યાકરણ.

(૪) નિબધલેખન—વર્ણનાત્મક—ઉદા. મુસાફરી, જોવાલાયક સ્થાઢ, ઇત્યાદિ ઉપર.

(૫) સુલેખન—પોતાની નોટમા મારે અક્ષરે લખવુ

૨. હિંદુસ્તાની

૧ સુબોધિની વાચનમાઢા—મા ૩ જો
અથવા

૨ ઢુસરી પોથી—રામદાસ ગૌઢ.

---

* ઇંગ્રેજી ભાષાનો અભ્યાસક્રમ સૂચવ્યો છે બીજી ભાષાના અભ્યાસક્રમ માંગળી થયેથી સૂચવવામા આવશે.

૩. ઇતિહાસ

પાઠ્યપુસ્તક—ઇતિહાસિક વાર્તામાળા—મોગલવંશ—ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ

૪. ભૂગોળ

અભ્યાસક્રમ—હિંદુસ્તાનની વસાહતો અને ઇશિયા સહ.

પાઠ્યપુસ્તક—ભૂગોળ મા ૨ જાં-દિવાનજી.

૫. અર્વાચીનભાષા

ઇંગ્રેજી.

- ૧ પહેલા વર્ષમા જળાવેલી કોઈ પણ વાચનમાળાની ૩ જી ચોપની
- ૨ Oral Exercises અથવા પાઠમાળા મા ૨
- ૩ ડિગ્લોટ્રુ ઇંગ્રેજી ગૂજરાતી વ્યાકરણ મા ૧ (મસમિલન ઇન્ટ વુ મુવાઈ)
- ૪ મુલેક્ષન

૬. ગણિત

અભ્યાસક્રમ—નફાટોટાના માદા હિસાબ, ચક્રવર્તિ વ્યાજ, (માત્ર વ્યાજ માલવાના દાખલા),
દશાશની રીતે પ્રમાણભાગ અને પત્યાત્રાના માદા હિસાબ, પાતી, દેશીનામુ,
રોજમેલ અને જ્ઞાતાવહી

પાઠ્યપુસ્તકો—પહેલા વોરણોમા મુલવ્યા છે તે તથા દેશીનામા પદ્ધતિના બે પુસ્તકોમાથી
ગમે તે પૃથક

વર્ષ ૪ થું

વિષયો—૧ ગૂજરાતી ૨ હિંદુસ્તાની ૩ ઇતિહાસ ૪ ભૂગોળ ૫ અર્વાચીન ભાષા (ઇંગ્રેજી,
મરાઠી, બંગાળી કે હિંદુસ્તાની) ૬ ગણિત ૭ પ્રાચીન ભાષા (સંસ્કૃત, કે ફારસી)

૧. ગૂજરાતી

(૧) ગદ્ય—પા ૧૦૦ થી ૧૨૫ વાચન, શ્રુતલેખન, અથ

મજૂર કરેલાં પાઠ્યપુસ્તકો—

- ૧ વનરાજ ચાવડો.
- ૨ પ્રતાપ નાટક
- ૩ રશુનુ બલિદાન—નવજીવન પ્રકાશન મદિર

(૨) પદ્ય—લીટી ૬૦૦ થી ૭૦૦ અર્થ સાથે, ૨૦૦ લીટી કહે

પાઠ્યપુસ્તકો—૧ નર્મદાશકરના વીર કાવ્યો તથા

- ૨ પ્રેમાનંદના પ્રહ્લાદાલ્યાનનું નવનીત (હરિલાલ માળેકલાલ દેસાઈ
અને કલ્યાણરાય નથુભાઈ જોશી) અથવા સુદામાચરિત્ર.

- (૩) વ્યાકરણ—ત્રિવેદી કૃત મધ્ય વ્યાકરણના પ્ર. ૧૧, ૧૨ થી ૨૦ અને ૨૬ જેટલું.
 (૪) નિબંધ લેખન—સૃષ્ટિ વર્ણન.
 (૫) સુલેખન—સારે અક્ષરે સૂવ લખવાનો મ્હાવરો

૨. હિંદુસ્તાની

પુસ્તકો—સુબોધિની વાચનમાલા ભાગ ૨ જો, અથવા રામદાસ ગૌડ કૃત ત્રીસરી પોથી

૩. ઇતિહાસ

હિંદુસ્તાનનો મુસલમાન સમય (રૂ. ૬૪૮ થી ૧૪૨૬)

પુસ્તક—હિંદી તવારીખ—પઠાણ અને તુર્ક સમય (વિદ્યાપીઠ)

૪. ભૂગોળ

યુરોપ સહ-ભૂગોળ ભાગ ૨ જો—દિવાનજી

૫. અર્વાચીન ભાષા

ઇંગ્રેજી—૧ વાચન—પહેલા વર્ષમા જણાવેલી કોઈપણ વાચનમાલાની ૪ થી ચોપડી

૨ ઇતર વાચન—નીચે પૈકી માલમાથી એક નાનું ક્રમિક પુસ્તક.

(ક) A. L. Bright Story Readers

(ખ) Oxford Readers

(ગ) Books for the Bairns

(ઘ) Stories Told to Children Series

નોંધ—હિંદુસ્તાનના પારાણિક કે દત્તકથાઓ ઇંગ્રેજી દ્વારા ન શીખવવી

૩ Oral Exercises—અથવા પાઠમાલા મા ૩

૪ વ્યાકરણ—ટિગ્લોટનુ ઇંગ્રેજી-ગૂજરાતી વ્યાકરણ મા-૨-જો (મેકમિલન)

૫. કવિતા મુખપાઠ—૧૦૦ લોટા વાચનમાલામાથી અથવા નીચે પૈકી ક્રમબદ્ધ કાવ્ય-માલાના એક પુસ્તકમાથી

Types of English Poetry—By A. C. Mukerji—(Macmillan & Co, અથવા The Indian Press, Allahabad).

P. C. Wren ની કાવ્યમાલા (K. & J. Cooper, Bombay)

Gems of Poetry—Wadia.

૬ Simple Composition

૭ Handwriting.

૬. ગણિત

અકગણિત—ચક્રવૃદ્ધિ વ્યાજ પૂરું, વર્ગ અને વર્ગમૂળ, ઘન, વ્યાજ ગણવાની દેશી રીત, વીમો-કમિશન, દેશ દેશના નાણાના વદલાના હિસાબો (પૌંડ, ગ્રેન અને ડોલર), બીજગણિતનો અકગણિત સાથેનો સબધ, કૌંસ છોડવાના તથા બાંધવાના

બીજગણિત—સરવાળા, બાદબાકી, ગુણાકાર અને ભાગાકાર

ભૂમિતિ—ઉપકરણોનો ઉપયોગ, તે વડે લીટી તથા છુણાના બે સરખા ભાગ કરવા લીટીપર લઘુ દોરવો, આપેલી લીટાને સમાન્તર લીટી દોરવી, આગલા છુણા વરાબર છુણો દોરવ (સાબીતીની જરૂર ન હોય), પ્રમાણ માપથી અંતર, ડચાઈ અને ભૂમિતિની આકૃતિઓ (જે કે ઓરઠા મકાન વિગેરે) દોરવી

પાઠ્યપુસ્તકો—**બીજગણિત**—છાનનલાલ ચુનીલાલ મહેતા (મગલદાસ હરકાશનદાર સુરત)

ભૂમિતિના મૂલતત્ત્વો ભાગ ૧—મીલાભાઈ કુબેરભાઈ પટેલ (ચરોત એજ્યુકેશન સોસાઈટી, આણંદ)

૭. પ્રાચીન ભાષા

૧ **સંસ્કૃત**—૧ **ગીર્વાણભાષાપ્રવેશ-પૂર્વાર્ધ**—(પાઠુરગ ચિટ્તલ વઝામે) પહેલા ૧૧ પાઠ, અથવા **મર્ગોપદેશિકા** (માઢારકર) પાઠ ૧ થી ૨૦

૨. કથામુક્તાવલી પહેલા શ્રેણીમાથી પાંચ નાની વાતો

૩ મુખાષિતરત્નસમુદ્ધય ૩૦ શ્લોક

૨. **ફારસી**—ગદ્ય આરસીવાઝાની પહેલી ચોપડીમાંથી વાર પાઠ

પદ્ય—કરીમામાથી દશ ટુકો

વ્યાકરણ—કાઢ બનાવવા તથા એક વચન અને બહુવચનના રૂપ બનાવવાન નિયમ

વર્ષ ૫ મું

વિષયો—૧ ગૂજરાતી ૨ હિન્દુસ્તાની ૩ ફાતહાસ ૪ ભૂગોલ ૫ અર્વાચીન ભાષા (ઇંગ્રેજી-મરાઠી-બંગાળી-હિન્દુસ્તાની) ૬ ગણિત ૭ પ્રાચીન ભાષા—(સંસ્કૃત કે ફારસી)

૧. ગૂજરાતી

(૧) ગદ્ય પાના ૧૨૫ થી ૧૫૦ વાચન, અર્થ, શ્રુતલેખન, ભાષા શૈલી, પાત્રનુ ચારિત્ર ૩૦ નો વિચાર

પાઠ્ય પુસ્તકો—૧ **મક્ષિપ્ત કરણઘેલો** (ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ)

૨. મેવાડ પતન

૩. બુદ્ધ અને મહાવીર (નવજીવન)

૪ **બુદ્ધલીલાસારસગ્રહ** (ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ)

પદ્ય ૬૦૦ થી ૭૦૦ લીટીઓ અર્થ માથે, કઠે ૨૦૦ લીટી લઘુ-ગુરુ તથા ગણની સમજ સાદી અને અલકારિક ભાષાની સમજ, શબ્દાલકાર તથા અર્થાલકારનો મેદ

પાઠ્ય પુસ્તકો—૧ **પ્રેમાનંદની પ્રસાદી**

૨ રણયજ્ઞ

૩ નઠાણ્યાન અથવા મામેરું—(ભાનુસુખરામ મહેતા)

૪ શ્રાદ્ધ

વ્યાકરણ—પ્ર ૨૧ થી ૩૦—ત્રિવેદીનું મધ્ય વ્યાકરણ

નિબંધ લેખન—જીવન ચરિત્ર વર્ણન

૨. હિંદુસ્તાની

પુસ્તકો—૧ ચૌથી પુસ્તક-રામદાસ ગૌડ

૨ હિંદી મિડલ વ્યાકરણ

૩. ઇતિહાસ

૧ હિન્દુસ્તાનનો—મુગલ, શીખ, મરાઠા અને યુરોપીય પ્રજાઓ—ઈ સ ૧૭૬૧ સુધી

૨ ઇસ્લાહનો ઇતિહાસ ૭ મા હેત્રી સુધી (નવલરામનું ઈંગ્રેજી ઇતિહાસનું પુસ્તક અથવા એવું કોઈ બીજું પુસ્તક)

૪. ભૂગોળ

આફ્રિકા અમેરિકા અને એશિયા

૧ ભૂગોળ મા. ૨ જો—દિવાનજી

૫. અર્વાચીન ભાષા

ઈંગ્રેજી—૧ વાચન—પહેલા વર્ષમાં જણાવેલી વાચનમાળાની પાંચમી ચોપડી

૨ રૂતર વાચન—૪થા વર્ષમાં વાપરી હોય તેના કરતા ઊંચા ક્રમની

૩ કવિતા—મુખપાઠ અને અર્થ સાથે લીટી ૧૫૦

(૧) વાચનમાળામાંથી અથવા ૪થા વર્ષમાં જણાવેલી કોઈ એક કાવ્યમાળામાંથી અથવા

(૨) Tennyson for the Young

(૩) Children's Treasury of Songs

(૪) Wadia's Gems of Poetry Book II

૪ Oral exercises અથવા પાઠમાળા ભાગ ૪

૫. Nesfield's Grammar Part II

૬. Composition-Reproduction of Stories

1 Junior Composition by Nesfield

2 Short Stories-Chambers

૬. ગણિત

અકગણિત—કાટચુણ આકૃતિઓનું ક્ષેત્રફળ, કાપીયુ વ્યાજ, મુદત કાપવાના હિસાબ, નફોટોટો

વીજગણિત—સાદા સમીકરણ અને તેના કૂટ દાખલા, અનેકવર્ણ સમીકરણ, સાદા અવયવ
પુસ્તકો—છગનલાલ ત્રુ મહેતાનું વીજ ગણિત અમવા આયવલેની કે એવી કોઈ વીજી
વીજગણિતની ચોપડી

ભૂમિતિ—એક બિંદુ આગળના છુના, સમાન્તર લીટીઓપરના છુના, એકરૂપ ત્રિકોણ,
ત્રિકોણની બાજુઓ અને છુનાઓની સમાનતા અને અસમાનતા

ચોથા વર્ષમા કરેલી ભૌમિતિક રચનાઓનું પુનરાવર્તન—સાવાતી સાથે

પુસ્તક—ભૂમિતિના મૂલતસ્થો (ચરો ૧ મા , આણદ)

૭. પ્રાચીન ભાષા

૧ સસ્કૃત—

(૧) ગીર્વાણભાષાપ્રેશ—પૂર્વાધ—લે પાડુરગ વિદુલ વલ્લભે—પૂર્ગ
અથવા

માર્ગોપદશિકા પૂર્ગ અને માટારકરની વાંજા ચોપડી પહેલા ૧૦ પાટ

(૨) કથામુક્તાવલો અથવા ૧૫૫ જ વીજી કોઈ ચોપડામાથી દશથી વાર વાતા

(૩) મુખાપિતગ્તનસમુચ્ચય શ્લોક ૪૦

૨ ફારસી—ગદ્ય—આરમીવાલ્લાની વીજી ચોપડીમાયા ૧૦ પાટ

પદ્ય—કરોમા—ચોથા ધોરણમા થયેલ માગની આગલ ૧૦ ટુકો
ટુકોનો મુરપાટ

વ્યાકરણ—કામાનુ—પ્રકરણ ૧-૩-અથવા ૧૫૫ વીજા વ્યાકરણમાધો ૧૫૫૦ વિષય,
ગૂજરાતીમાથી ફારસીમા તરજુમા—સીમા વાક્યોનો

વર્ષ ૬ ટુ

વિષયા—૧ ગૂજરાતી ૨ હિન્દુસ્તાની ૩ દર્શિદાસ ૪ મૂગાલ ૫ અવારીન ભાષા ૬ ગણિત
૭ પ્રાચીન ભાષા—સસ્કૃત કે ફારસી ૮ ડગ્લોગકલા

૧. ગૂજરાતી

ગદ્ય—પા ૧૫૦ થી ૨૦૦ વાચન, અર્થ, શ્રુતલેખન, સાદી ટીકા, ચર્ચા

મજુર કરેલા પાઠ્ય પુસ્તકો—

૧ રાજા પવત (-કો એક વાદ)

૨ હિમાલયનો પ્રવાસ તથા ઉત્તરાખંડની યાત્રા—નવજીવન પ્રકાશન મદિર

૩ વીરમતી નાટક—નવલરામ

૪ મુક્તધારા કરસનદાસ માગેકનો અનુવાદ

૫ જોન ઓફ આર્ક—સસ્તુ સાહિત્ય

૬. બુકર ટી વોર્શિંગટન—,, ,,

પદ્ય—લીટી ૬૦૦ થી ૭૦૦ અર્થ સાથે ૨૦૦ લીટી કઠે, પ્રચલિત છદો અને સાદા અલકારની પાસ

પાઠ્ય પુસ્તકો—૧ નઠાસ્યાન ૨ કાવ્યમાધુર્ય ૩ કવિતા પ્રવેશ ૪ સાહિત્ય રત્ન
૫ પદ્ય સમ્રહ (અજારિયા)
(આ પુસ્તકોમાથી શાળાના આચાર્યની મજુરીથી શીખવવાનો ભાગ પસંદ કરવો)

૬ દલપતરામનુ પિંગલ

વ્યાકરણ—પુરુ ત્રિવેદી કૃત મધ્યમ વ્યાકરણ

સાહિત્ય—ઇતિહાસ

૧ કાવ્ય માધુર્યની પ્રસ્તાવના

૨ સાહિત્ય રત્નની પ્રસ્તાવના

નિબંધ લેખન—ચર્ચાત્મક

૨. હિંદુસ્તાની

૧ રામદાસ ગોડ કૃત પાંચમુપુસ્તક

૨. હિન્દી મિડલ વ્યાકરણ

૩. ઇતિહાસ

૧ હિંદુસ્તાન —મરાઠા શીખ અને અંગ્રેજ

૨ સ ૧૭૬૧ થી મ૦ ગાંધીને જેલમા પૂર્યા ત્યા મુધી

૨ ઇંગ્લાડ-૭ મા હેન્રિથી ઍન રાણી મુધી (૨ સ ૧૭૨૪)

૪. ભૂગોળ

૧ પ્રાકૃતિક ૨ વ્યાપારી

નોંધ—શિક્ષકે ૧ વિષયની તૈયારી કરી લેવી

૫. અર્વાચીન ભાષા

ઇંગ્રેજી.

૧ વાચન પુસ્તક ૬ ડુ અથવા

School Selections from Modern Prose—E. Smith (K & J Cooper & Co., Bombay)

અથવા

Prose Selections from Scott (K. & J. Cooper & Co., Bombay)

૨. હિતર લાલન—પાલમા વર્ષથી આગલ અથવા

Stories Retold to Indian Students

(Oxford University Press) માથી ઁક.

૩. કવિતા—મુલપાઠ ૧૫૦ લીટી—અર્થ, તરજુમો—ગદ્યાનુવાદ (પૅરામેલ્લ) સાથે
પુલ્તકો—Horatius—Macaulay—(બે આનાવાલ્લી)

Lake Regillus, Selections from Idylls of the King અથવા

૫ મા ધોરણથી આગલની કાવ્યમાલ્લા

૪. Composition—Simple Description, Essays, Letter Writing.

૬. ગણિત

અલગગણિત—લોન—શેર, ક્ષેત્રફલ, ઘૂમ્ફલ, ધનફલ, ઢેશી નામુ પૂરુ

બીજ ગણિત—આગલના અવયવો, હલ્લમાજક, લઘુતમ સાવારણ માજ્ય, અપૂર્ણાક, અનેક વર્ણ
સમીકરણ—અને ને ઉપરના ફૂટ ઢાલ્લા, આલેખ, ઘિડુઓ ટપકાવવાનુ, ઢ્વિવર્ણ સમી-
કરણ છોડવાનુ

મૂમિતિ—પહેલો સ્કન્ધ પરો, બીજો સ્કન્ધ—વર્તુલના સ્પર્શક અને સક્રિય ચતુષ્કોણ મુધીના
મિઢ્ઢાન્તો, મિઢ્ઢાન્ત ઉપર સાઢા ઢાલ્લાઓ તયા તયા મુધીમા આવતી રચનાઓ સાથે

૭. પ્રાચીન માપા

૧ મલ્લુત—(૧) ગીર્વાણમાપાપ્રવેશ—ઉત્તરાર્ધ—લે પાઢુરગ ઘિઢ્ઢલ વલ્લામે અથવા
માઢારકર બીજુ પુલ્તક પૂરુ

(૨) ગદ્યપદ્ય માલ્લા (જોગલેકર) અથવા લેલ્લે વાલ્ચનમાલ્લા માગ ૧.

(૩) શ્રગકો આસરે ૪૦

ફારસી—ગદ્ય આરમીવાલ્લાની ત્રીજી ચોપઢી—૧૫ વાર્તા અથવા બીજી કોઈ ચોપઢી-
માથી ૧૫ વાર્તા

પદ્ય—બોલ્તાન

વ્યાકરણ—કાગા ૧-૫ પ્રકરણ અથવા ઁલુ બીજુ કોઈ વ્યાકરણ, ગૂજરાતીમાથી
ફારસીનો તરજુમો

૮. ઉદ્યોગકલ્લા

ગણિત અને પ્રાચીન માપાને બઢલે નીચેમાંથી ઁક

(૧) વળાટ, (૨) સુથારકામ, (૩) કૃષિ, (૪) શીવળકામ, (૫) વાળિજ્ય,
(૬) સળીત (૭) આલેલ્લન, (૮) વ્યાયામ

અભ્યાસક્રામ—ઘિનીત પરીક્ષાનો ઉદ્યોગોને લગતો અભ્યાસક્રામ બે વર્ષનો છે, તેમાથી
ઘટતો માગ આ ધોરણમા કરવો

વર્ષ ૭ મું

વિનિત પરીક્ષાનો અભ્યાસક્રમ

વિનિત પરાક્ષા નીચના વિષયોમા લેવામા આવશે

- ૧ ગૂજરાતી—ભાષાન્તર માટે હિન્દુસ્તાની ફકરા અથવા સાથે (પ્રશ્નપત્ર ૧૦૦ ગુણનુ ૧ કલાકનુ) ૫ અને ૬ ન બદલે નીચનામાંથી
- ૨ અર્વાચીન ભાષા—મરાઠી, બંગાળી ગમે તે એક (દરેકમા ૩૨૫ ગુણ)
હિન્દુસ્તાની અથવા રૂઝ્કા (,,) (૧) કાતણ, પીજણ, વળાટ અને રંગાટ
- ૩ ઇતિહાસ— (,,)
- ૪ હિન્દની રાજવ્યવસ્થા અને રાષ્ટ્રીય મહાસભાનુ (૨) સુધારકામ
બધારણ (૧ પ્રશ્નપત્ર ૫૦ ગુણનુ ૨ કલાકનુ) (૩) ટિપ્પી
- ૫ ગણિત—અકગણિત, બીજગણિત, અને (૪) શીવણકામ
ભૂમિતિ દરેકનુ ૧ પ્રશ્નપત્ર ૭૫ ગુણનુ (૫) વ્યાપાર અને હિન્દી અને રૂઝ્કા
બે કલાકનુ કુલ ગુણ ૨૨૫) નામાના સિદ્ધાન્તો—
- ૬ પ્રાચીન ભાષા—સંસ્કૃત, અરબી અથવા (૬) સંગીત
ફારસી (૧ પ્રશ્નપત્ર ૧૦૦ ગુણનુ ૩ કલાકનુ) (૭) આલેખન
(૮) વ્યાયામ

ગૂજરાતી તથા અર્વાચીન ભાષા માટે પ્રતિ વર્ષે પાઠ્ય-પુસ્તકો નીમવામાં આવશે

ઔદ્યોગિક પરીક્ષાઓ લેખિત અને પ્રત્યક્ષ લેવાશે, કદાચ મૌખિક પણ લેવાય

પરીક્ષાની પ્રાવેશિક ફા રૂ (૧૦) છ

પરીક્ષાઓ દરેક વિષયમા ગૂજરાતીમા જ લેવાજ, મિલાય કે ગણિત અને વાણિજ્ય જે રૂઝ્કામા પણ આપવાની છૂટ રહેશે

વિનિત પરાક્ષામા ઉત્તાણ થવા માટે ભાષાના વિષયોમા ૫૦ ટકા અને બીજા વિષયોમા ૨૫ ટકા ગુણ મેલવવા જોઈએ

વાણિજ્ય પરીક્ષામા ‘વ્યાપારના મુક્તત્ત્વો’ ના (૧૦૦ ગુણના) પ્રશ્નપત્રમા ૩૦ ટકા અને બીજા ત્રણ (૨૨૫ ગુણના) પ્રશ્ન પત્રોમા ૨૫ ટકા ગુણ મેલવવા જોઈએ આ વિષય પસંદ કરનારે અર્વાચીન ભાષા તરીકે રૂઝ્કા જ લેવી જોઈએ

બીજા ઉદ્યોગોમા લેખી (અથવા મૌખિક મર્કાને) ૧૦૦ ગુણનો પ્રશ્નપત્ર રાખવામાં આવશે અને તેમા ૩૦ ટકા ગુણ મેલવવા જોઈશે પ્રત્યક્ષ અથવા પ્રયોગાત્મક પરીક્ષા ૨૨૫ ગુણની થશે, અને તેમા ૨૫ ટકા ગુણ મેલવવા જોઈશે

વાણિજ્યમા અને ઉદ્યોગોની પ્રયોગાત્મક પરાક્ષામા સારી રીતે કસોટી કરીને ગુણ મુકવા પરીક્ષકોને સૂચવવામા આવશે

અભ્યાસક્રમ અને પાઠ્ય પુસ્તકો

વિષય ૧ લો ગુજરાતી

મ ૧૯૮૦-૮૧ માટે પાઠ્ય-પુસ્તકો.

ગુજરાતી—દિ. બા. અબાલાલ સાકરલાલના ભાષણો (શ્રી બ ક ઠાકોરની પ્રસ્તાવના છોડાને)

મધ્યમ નાટક—શ્રી કે હ ધ્રુવ

રણયજ્ઞ—પ્રેમાનંદ

કાવ્ય સમુદાય ભાગ ૧ લો—સપાદક શ્રી પાઠક-માથી નીચેના કાવ્યોની પસંદગી —

(માઝાનાથ સારાભાઈ) સ્તુતિ, (દલપતરામ) ગૂજરાતીનો વકીલ, સાવેલુ બજાવે તો હુ જાણુ, અન્યનુ ના ણક વાકુ, જુના રીત, ધારે ધીરે મુધારાનો સાર, (નર્મદાશંકર) સૌ ચલા જીતવા જગ, ના હઠવુ, (ભામરાવ) ભારત દર્શન, (હ હ ધ્રુવ) રૌદ્ર વર્ષાવર્ણન, યુદ્ધના લાવળા, કસરીઆ (નવલરામ) વમતવર્ણન, (કાન્ત) મહેમાનોને, વ્હાલાને ઉપદેશ, (મણિલાલ) પાછલી રાત, રણભૂમિ, (કલાપા) વાજમુરને, ગ્રામ્ય માતા, વનમા એક પ્રભાત, વીણાનો મૃગ, (મલબારી) બાલ્યુ પાઠા, ગૂજરાતનુ ભાવા ગૌરવ (અનંબર) જાગો જાગો પ્રેમો સ્નેહો, કાયા તારા શાથી બદલાળા (કશવલાલ મશ્ર) તારનુ તૂટનુ, (સૌ. મુમતિ) સિધુને, (નરસિંહરાવ) સહસ્રલિંગ નઠાવ, ચંદા (ન્યાનાલાલ) કવિ દલપતરામને, વારની વિદાય, (ખબરદાર) ગુણવતી ગુજરાત, ગુજરાતના યજ્ઞકુટ, કવિ નમદનુ મંદિર, રમ્ય રજની, દમણગામા વિહાર, (બોટાદકર) સૌરાષ્ટ્ર, ગ્રામ્ય જાવન, ઉપા (બ ક ઠાકોર) ચેતા, અસલનેરના નૂર, (દોલતરામ) સમુદ્રવર્ણન, (લલિત) જન્મભૂમનુ જય મગલ (મગનભાઈ) કાઠ, (કરીમ મહમ્મદ) અજ્ઞાન, (આવસત્થી) શિખરિન્, મરિતા અને (અજ્ઞાન) પ્રાર્થના

વ્યાકરણ—શ્રી ત્રિવન્નાના મધ્ય વ્યાકરણ જેટલુ.

વિષય ૨ જો અર્વાચીન ભાષા

મ ૧૯૮૦-૮૧ માટે પાઠ્ય-પુસ્તકો

(૧) **ઇંગ્રેજી પદ્ય**—The Coming of Arthur,

The Passing of Arthur,

Poetical Selections for the Vinita Examination

માથી નીચેના કાવ્યો ક્રમાંક ૫, ૯, ૧૩, ૧૪, ૧૭, ૧૮, ૨૧,

૨૩, ૨૪, ૨૫, ૨૬, ૨૯, ૩૨, ૩૪, ૩૬ અને ૩૮

મધ્ય—૧ Fables and Legends of Tolstoy (Ganesh and Co.)

માથી નીચેની વાર્તાઓ —

How much land does a man need,

The Story of Ivan the Fool,

Where Love is there God is,

If you neglect the little Fire.

૩ Irving's Sketch-Book માથા નીચેના નિબંધો —

Author's account of himself, the Voyage, Roscoe, the Wife, Rip Van Winkle, English Writers, Rural life in England, the Broken-heart, the Art of Book-making, a Royal Poet, the Country Church the Widow and her Son, અને a Study in London

(૨) બંગાળી ગદ્ય (૧) પાઠ સચચ શ્રી રવીન્દ્રનાથ ઠાકુર

પદ્ય (૧) વાલ્મીકીર પ્રતિમા શ્રી રવીન્દ્રનાથ ઠાકુર

વ્યાકરણ સરલ બાલ્યાકરણ-ઈડીઅન પબ્લીશીંગ હાઉસ, કલકત્તા

( ) હિંદુસ્તાની—

હિંદી-ગદ્ય (૧) ગુરુ ગોવિંદસિંહ—લે. વેળીપ્રમાદ (મનોરજન પુસ્તકમાલા, કાશી-નાગરી પ્રચારિણી સમા)

(૨) હિંદી કી પૌંચવી પૌંથી—રામદામ ગૌડ—(હિંદી પુસ્તક મજનસી, ૨૦૬ હૅરિસન રોડ, કલકત્તા)

પદ્ય—(૧) મૌર્ય વિજય—લે. મિયારામશરણ ગુપ્ત (માનિન્ય મન્ન, ચિરગૌંવ જિ જ્ઞાસી)

(૨) સક્ષિત રામાયણ—(કન્ડિયા પ્રેમ, અલ્લાહાબાદ) મે સે અયાધ્યા કાણ્ડ દો ૧૭૪ સે કાણ્ડ કે અન્ત તક (પક્ષિ ૧૯૮, પૃ ૧૩૮ સે ૧૪૫) તથા પ્રસ્તાવના મે સે તુલસીદાસજી કે જીવનચરિત્ર કાં મુખ્ય ઘટનાયે (પૃ. ૧૨ સે ૫૧) કાલનિર્ણય આદિ કી ક્ષિત્ર ચર્ચા છોડકર કે ।

(સર્વે હિંદી પુસ્તકો માધી પુસ્તક મંડાર, કાલકાદેવી, મુબઈમાધી ઘણુ કરીને મલકશે)

વ્યાકરણ—હિંદી મિહલ વ્યાકરણ

ઉર્દુ—મુન્તાલે બાતે ઉર્દુ (ગૂજરાત વિશ્વાપીઠ)

વ્યાકરણ—સરલ

મરાઠી—ગદ્ય ૧ ગોવિન્દાચી ગોષ્ટ (શિ મ પરાજપે)

૨ ટેરેન્સ મેક્સવીની (ના સિ. ફડકે)

પદ્ય બાલ નવનીત (રાષ્ટ્રીય શાલા, મ્યામગાવ-વિરાર)

વ્યાકરણ—જોશીકૃત લઘુ વ્યાકરણ

(આ પુસ્તકો પરચુરે પુરાણિકની કુ, સિ પિ ટૅન્ક રોડ, મુબઈમાધી મલકશે)

વિષય ૩ જો હિતિહાસ

૧ હિંદુસ્તાનનો—મોગલ, મરાઠા અને બ્રિટિશ સમયનો ફે સ ૧૯૨૦ સુધીના

૨. ઇસ્લાંકનો—ફે સ ૧૪૮૫થી ૧૯૧૪ સુધીનો.

વિષય ૪ થો

હિન્દી બ્રિટીશ સરકારનું ગાજતર અને હિન્દી મહાસભાનું વધારણ.

- (૧) ઇતિહાસિક દર્શન — કંપનાના શરૂઆત, તપાસમાયા ગણ્ય, અને રાજ્યને લીધે રાજ્યવધારણન લગતા માયટા—૧૩૩૨, ૧૩૮૪, ૧૩૯૨, ૧૮૧૦, ૧૮૩૩, ૧૮૫૩, ૧૮૫૮, ૧૮૭૧, ૧૮૯૧, ૧૯૦૦, ૧૯૨૦ના મોટા ફેરફારો નોંધી ટુકમા દર્શન કરાવવું
- (૨) હિન્દી વર્ગીર અને તેની મહાના ટુક ઇતિહાસ અને હાલનું વધારણ (વ્યાવહારિક દૃષ્ટિ)
- (૩) વડી સરકાર અને તેના કાયવાહી મહાના ટુક ઇતિહાસ હાલની સ્થિતિ, સત્તા તથા ફરજો માથે
- (૪) પ્રાન્તિક સરકારનો ટુક ઇતિહાસ હાલની સ્થિતિ તથા ફરજો માથે
- (૫) જિલ્લા સરકાર—મત્તા તથા ફરજો—તાલુકો અને ગ્રામ્ય સ્વરાજ
- (૬) સ્થાનિક સ્વરાજ —ટુક અહેવાલ તથા હાલની સ્થિતિ
- (૭) જમીન મહેમુલ
- (૮) જાહેર સહીસલામતી (લડકર, પોલીસ, છુપા પાલીસ તથા જેલ)
- (૯) ન્યાય અને અન્ય પ્રજોન્નિફારક કામો (કેલવળી, વૈદ્ય અને આરોગ્ય, ટુકાલ-શમન, રેલ્વે ફરીગેશન, જાહેર વારકામ)
- (૧૦) નાણાલાલુ—ટુક ઇતિહાસ—હાલની વગણા અને વજેટ
- (૧૧) ધારાસભા—ટુક ઇતિહાસ—હાલનું વધારણ (વ્યાવહારિક દૃષ્ટિ)
- (૧૨) હિન્દી મહાસભાનું હાલનું વધારણ ટુક ઇતિહાસ સાથે
- (૧૩) દેશી રાજ્યા
- (૧૪) બ્રીટીશ સસ્થાનોમા ભારતવાસીઓ અને તેમના હક્ક

વિષય ૫ મો ગણિત

અકગણિત

૧૧૬ પ્રશ્નપત્ર—(૨ કલાક)—૭૫ ગુણ

ત્રિરાશિ, ચતુરાશિ, સાધારણ અને દશાશ અપૂર્ણાંક (આવર્ત દ અ સિવાયના) અને તેમના ગુણાકાર ભાગાકારની ટુકી રીત, પ્રમાણ માટર પદ્ધતિ, સાદુ, વ્યાજ, તુર્તકિંમત, લોન, શેર, નફોતોટો કાટલખણ, ચતુષ્કોણ, વતુલ, તથા નઝાકાર પદાર્થોના પૃષ્ઠફલ, ઘનફલ

બૈજિક ચિહ્ન અને પદ્ધતિઓ વાપરવા દેવામા આવશે

ફ્રિટ અને લઘાણવાળી રીતોના દાખલા આપવામા આવશે નહિ

बीजगणित

एक पक्षपत्र (२ कलाक)—७५ गण

પ્રાથમિક રીતો, સહેલા અવયવો, ગુરુતમ સાધારણ અવયવ અને લઘુતમ સાધારણ અવયવો (બને સહેલા અવયવોના દ્વારા વાઢી શકાય તેવા), સાદા અપૂર્ણાંકો, શુદ્ધ એકવર્ણ અને દ્વિવર્ણ સમાકરણો (વાર્ગિક ઉપગુણ વિનાના), અવયવોના દ્વારા સહેલાં આંકિક † વર્ગસમીકરણો, ઉપરોક્ત સમીકરણો ઉપર કૂટ દાખલાઓ, વર્ગમૂલ, વિંદુઓના અને સુરેખાઓના આલેખન માટે આલેખપત્રનો ઉપયોગ, આલેખ દ્વારા શુદ્ધ અનેકવર્ણ સમીકરણોનો ઉકેલ, આકાશાશ્રિત આલેખ*

भूमिति

एक प्रक्षपत्र—(२ कलाक)— ७५ गुण

પ્રાયોગિક ભૂમિતિ:—ક વિભાગમાં બતાવેલી રચનાઓ તથા જરૂર હોય ત્યાં દાખલાના સ્વરૂપમાં તેમના સાદા વિકાસ ઉપર પ્રશ્નો પૂછવામાં આવશે વિદ્યાર્થી પાસે નીચેનાં સાહિત્યો હોવા જોઈએ—ઇંચ, દશાંશઇંચ, સેન્ટીમીટર અને મીલિમીટરના માપની પટ્ટી, કાટશુનિયુ, કોણમાપક, પરિકર (કમ્પાસ) અને સક્ષત પેન્સિલ વધી આકૃતિઓ માપસર દોરવી જોઈએ

તાત્વિક ભૂમિતિ:—ખ વિભાગમાં બતાવેલા સિદ્ધાન્તો તે પર પ્રશ્નો સહેલા દાખલાઓ અને આંકિકાં ઉદાહરણો ઉપર પ્રશ્નો પૂછવામાં આવશે વિષયના વ્યવસ્થિત નિરૂપણના અગ્રરૂપ હોય એવી કોઈપણ ઉપપત્તિ સ્વીકારવામાં આવશે ય વિભાગમાં બતાવેલો ક્રમ એ જ વિષયના નિરૂપણનો ક્રમ હોય એવો આગ્રહ નથી

સહેલાઈથી સમજી શકાય તેવા સંક્ષેપ ચિહ્નો વાપરવાની મલામળ કરવામાં આવે છે.

ક વિભાગ

કોણ, સુરેખા અને વર્તુલના ત્રણ (arc) નું દ્વિભાજન

સુરેખા પર લંબની રચના

આપેલા કોણ બરાબર કોણની રચના

આપેલી સુરેખાને સમાંતર સુરેખાની રચના

પુરતા પક્ષ (data) પરથી સહેલી ત્રિકોણરચના

સુરેખાના ગમે તેટલા સરખા ભાગ પાડવાની રચના

વર્તુલના સ્પર્શક (tangent) ની રચના

આપેલા વર્તુલને અંતરગત અથવા પરિગત ૩, ૪, ૫, ૬ વાજુની નિયમિત આકૃતિઓની

રચના

ત્રિકોણ અને ચોરસને અંતરગત અથવા પરિગત વર્તુલની રચના

આપેલી સુરેખા ઉપર આપેલો છુનો આતરાય એવા વર્તુલ સહની રચના.

* Not involving literal coefficients † Arithmetical

* આ વિષય નવીન છે,

શ્વ વિભાગ

ત્રિદુ આગળનો કોણ

જો એક સુરેખા પર બીજા સુરેખા પડે તો તેથી થતા બે કોણના સરવાળો બે મૂલકોણની બરાબર છે અને તેનો પ્રતિસિદ્ધાંત

જો બે સુરેખાઓ પરસ્પર છેદે તો અભિકોણ સરેખા થાય

સમાંતર સુરેખાઓ

જો એક સુરેખા બીજી બે સુરેખાને છેદે અને જો (૧) યુગ્મકોણ સરેખા હોય, અથવા જો (૨) અનુકોણ સરેખા હોય, અથવા જો (૩) છેદક રેખાની એક બાજુના અંતકોણનો સરવાળો બે મૂલકોણની બરાબર હોય તો તે બે સુરેખા સમાંતર હોવી જોઈએ અને તેનો પ્રતિસિદ્ધાંત

એક જ સુરેખાને સમાંતર એવી સુરેખાઓ પરસ્પર સમાંતર હોય

ત્રિકોણ અને સુરેખા આકૃતિઓ

ત્રિકોણના કોણોનો સરવાળો બે મૂલકોણના બરાબર છે

જો ઉપરતાદર બહુકોણના ભુજ ક્રમશઃ લંબાવીને તો તેથી રીતે ઉપજેલા કોણોનો સરવાળો ચાર મૂલકોણ બરાબર છે

જો એક ત્રિકોણના બે ભુજ અનુક્રમ બાજા ત્રિકોણના બે ભુજની બરાબર હોય, અને જો આ ભુજના અંતર્ગત કોણ પણ સરેખા હોય, તો તે બે ત્રિકોણ એકરૂપ છે

જો એક ત્રિકોણના બે કોણ અનુક્રમે બીજા ત્રિકોણના બે કોણની બરાબર હોય અને જો એક ત્રિકોણનો એક ભુજ બાજા ત્રિકોણના અનુવર્તી ભુજની બરાબર હોય, તો તે બે ત્રિકોણ એકરૂપ છે

જો ત્રિકોણના બે ભુજ સમાન હોય તો સમાન ભુજની મામેના કોણ પણ સમાન હોય, અને તેનો પ્રતિસિદ્ધાંત

જો એક ત્રિકોણના ભુજ અનુક્રમે બીજા ત્રિકોણના ભુજ બરાબર હોય, તો તે બે ત્રિકોણ એકરૂપ છે

જો બે મૂલકોણ ત્રિકોણના કર્ણ સરેખા હોય, અને એક ત્રિકોણનો એક ભુજ બીજા ત્રિકોણના એક ભુજની બરાબર હોય, તો તે બે ત્રિકોણ એકરૂપ થશે

જો ત્રિકોણના બે ભુજ અસમાન હોય તો મોટા ભુજના મામેના કોણ મોટો હોય અને તેનો પ્રતિસિદ્ધાંત

આપેલા ત્રિકોણી આપેલી સુરેખા સુધી દોરેલા સર્વ સુરેખાઓમાં લંબ સર્પાથી ટુકી છે

સમાંતર ચતુષ્કોણના સામસામેના ભુજ અને કોણ સમાન છે પ્રત્યેક વિકર્ણ ચતુષ્કોણને દુભાગે છે અને બને વિકર્ણ પરસ્પર દુભાગે છે

જો કોઈ સુરેખા ત્રણ અથવા વધારે સમાતર સુરેખાઓને છેદે અને જો તેથી ઉપજતા અતરાલ સમાન હોય તો તે સમાતર સુરેખાઓને છેદનાર વીજી કોઈપણ સુરેખાથી ઉપજતા અતરાલો પણ સમાન થશે.

ક્ષેત્રફલ

એક જ અથવા સમાન આધાર અને સમાન ઉચાઈવાળા સમાતર ચતુષ્કોણોનું ક્ષેત્રફલ સમાન છે

એક જ અથવા સમાન આધાર અને સમાન ઉચાઈવાળા ત્રિકોણનું ક્ષેત્રફલ સમાન છે

એક જ અથવા સમાન આધાર પરના સમક્ષેત્ર ત્રિકોણની ઉચાઈ સમાન છે

ત્રિકોણના બે ભુજ વચ્ચેનો કોણ લઘુ મૂલ અથવા ગુરુ હોય, તે પ્રમાણે અનુક્રમે તે બે ભુજ પરના વર્ગોનો સરવાળો ત્રીજા ભુજ પરના વર્ગ કરતા મોટો, સમાન અથવા ન્હાનો હોય જ્યાં અસમાનતા હોય. યા બે ભુજમાથી એક, અને તેના ઉપર ત્રીજા ભુજનો પ્રક્ષેપ-આ બે વડે થતા આયાત જેટલું અસમાનતાનું અંતર હોય

કોઈપણ ત્રિકોણની બે બાજુ પરના વર્ગોનો સરવાળો અર્ધો આધાર અને આધારને છેદતી મધ્યગા એ બે વર્ગોના સરવાળાથી ઘમણો છે

નિધાન

બે અચલ બિંદુઓને સમાતર એવા કોઈ ત્રીજા બિંદુનું નિધાન અચલ બિંદુઓને જોડનાર સુરેખાની લઘુ દ્વિભાજક છે

બે પરસ્પર છેદતી સુરેખાથી સમાતર એવા કોઈ બિંદુનું નિધાન તે બે સુરેખાથી થતા ચાર કોણને દુભાગનાર બે સુરેખાઓ છે

વર્તુલ

વ્યાસ નહિ એવાં કોઈ પણ જીવાની દ્વિભાજક સુરેખા કેન્દ્રમાથી દોરી હોય તો તે જીવાને લઘુ ધાય, પ્રતિસિદ્ધાતે, કેન્દ્રમાથી દોરેલી જીવા પરનો લઘુ જીવાને દુભાગે

એક સુરેખા પર ન આવે એવા ત્રણ બિંદુમાથી પસાર થનાર એક, અને એક જ વર્તુલ દોરી શકાય.

સમાન (અથવા એક જ) વર્તુલમા—(૧) જો બે ચાપ કેન્દ્ર આગળ સરેખા કોણ આંતરે તો તે બે ચાપ સમાન છે,

(૨) પ્રતિસિદ્ધાતે જો બે ચાપ સમાન હોય તો તે કેન્દ્ર આગળ સરેખા કોણ આંતરે

સમાન (અથવા એક જ) વર્તુલમા—(૧) જો બે જીવા સમાન હોય તો તેના ચાપ પણ સમાન હોય

(૨) પ્રતિસિદ્ધાતે જો બે ચાપ સમાન હોય તો તેમની જીવા પણ સમાન હોય

સમાન જીવાઓ કેન્દ્રથી સમાંતરે હોય અને, અને તેનો પ્રતિસિદ્ધાત.

વર્તુલમા કોઈ પણ બિંદુ આગળનો સ્પર્શક અને તે બિંદુમાથી જતી ત્રિજ્યા પરસ્પર લઘુ હોય

જો કોઈ બહારના બિંદુથી વર્તુલને બે સ્પર્શકો દોરવામા આવે, તો

(૧) તે બે સ્પર્શકો સમાન થાય.

(૨) તેઓ કેન્દ્ર આગળ સમાન કોણ આતરે,

(૩) આપેલા બિંદુન કેન્દ્ર સાથે જોડનાર મુરેલા સાથે તેઓ સમાન કોણ કરે,

જો બે વર્તુલો સ્પર્શે તો સ્પર્શબિંદુ કેન્દ્રમાથી જતી મુરેલા પર હોય

વર્તુલનાં ત્રણ શેષ પરિધિના કોઈ પણ બિંદુ આગળ જે કોણ આતરે તના કરતાં ચમળો કોણ કેન્દ્ર આગળ આંતરે

તે જ વૃત્તચ્છેદ પરના કોણ સમાન છે અને જો બે બિંદુને જોડનાર મુરેલા પોતાની એક જ બાજુ પરના કોઈ બે બિંદુ આગળ સરલા કોણ આતરે તો તે ચાર બિંદુઓ ચક્રીય છે

વૃત્તાર્ધ પરના કાળ મૂલકોણ છે વૃત્તાર્ધ કરતા મોટા ત્રણ પરના કોણ શુદ્ધકોણ અને વૃત્તાર્ધ કરતા ન્હાના ત્રણ પરના કોણ લઘુકોણ છે

ચક્રીય ચતુષ્કોણ સામસામેના કોણોનો સરવાળો મૂલકોણ છે, અને તેનો પ્રતિમિદ્ધાત

જો કોઈ મુરેલા વર્તુલને સ્પર્શ અને જો સ્પર્શ બિંદુમાથી કોઈ પણ જાવા દોરવામા આવે, તો તે જીવા અને સ્પર્શક વચ્ચેના કાળ તે જીવાથી ણકાતરજ્જતલ્લડમા આંતરાયેલા કોણની બરાબર છે

જો વર્તુલની બે જાવા વર્તુલની બહાર અથવા અંદર પરસ્પર છેદે તો તે જીવાના સ્વરૂપે આવત બીજી જીવાના સ્વરૂપે આવત બરાબર છે અને તેનો પ્રતિમિદ્ધાત

વિષય ૬ ઠો પ્રાચીન ભાષા

સંસ્કૃત—(પ્રચલિત ધોરણ પ્રમાણે—૫૮૯) માળદાગકરના બે પુસ્તકો જટલો નાચનો ભાગ બાદ કરીને—પરોક્ષ ભૂતકાલ (લિટ્ Perfect Tense) ના પહેલા (ઉત્તમ) અને બીજા (મધ્યમ) પુરુષોના રૂપો

નોંધેનાં રૂપો માત્ર ઓલસતા આવડવા જોઈએ અદ્યતન ભૂતકાલ (લટ) Aorist આશિર્લિંગ (Benedictive), મનન્ત (Desiderative), ચઢન્ત (Frequentative) સહેલા શાક્યો અને શ્લોકોનો અનુવાદ

કારસી અને અરબી—શ્યાકરણ તથા અનુવાદ

૫મા અને ૬ઠ્ઠાને ચર્ચેલે ઉદ્યોગ કલાઓ

પરીક્ષા લેખી (અથવા લેખી અને મૌલિક)

૧૦૦

પ્રત્યક્ષ અથવા પ્રયોગાત્મક

૨૨૫

૧ ઘણાટ

ઘણાટ માટે સ ૧૯૮૦-૮૧ માં નોંધેના અભ્યાસક્રમ પ્રમાણે પરીક્ષા લેવામા આવશે —
૧ પ્રશ્નપત્ર—૧૦૦ ગુણ ૩ કલાકનું

પાઠ્ય-પુસ્તકો—૧ વળાટશાસ્ત્ર મા. ૧ લો કર્તા મગનલાલ હુ ગાધી, (નવજીવન અમદાવાદ) ૨ દેશી રગ કર્તા પ્રફુલ્લચંદ્ર રૉય અનુવાદક મગનલાલ ગાધી, (નવજીવન અમદાવાદ)

પ્રત્યક્ષ ક્રિયા—૨૨૫ ગુણ

- ૧ કાતણ—૬, ૯, ૧૨, ૧૬ અને ૨૦ આક્રુ સૂતર ૫૫ ૫૫ તોલાં સરસી રીતે વઢવાર અને ફઠી વગરનુ ઓછામા ઓછુ કલાકના ૨૦૦ વારની ઝડપે શાતવુ (ઉત્તમ શઢપ કલાકની ૨૫૦ વાર)
- ૨ પીંજણ—ઓછામા ઓછુ કલાકના ૫ તોલા પીંજી પૂળી બનાવવી (ઉત્તમ શઢપ કલાકે ૧૦ તોલા) (મધ્યમ પીંજણ)
- ૩ પીલાઈ—કપાસ ઝુડવો તથા પીલવો—ઓછામા ઓછુ કલાનો ૦૥૥ શેર (ઉત્તમ શઢપ કલાકે ૨ શેર)
- ૪ વળાટ—(૧) ૩૦ ઇંચ પનાનુ ઓછામા ઓછુ કલાકે ૦૧ વાર (સારી શઢપ કલાકે ૦૥ વાર) (ગુણ આપવામા શઢપ કરતા મુઘડતા પર વિશેષ ધ્યાન આપવામા આવે)
(૨) તરાહનુ વળાટ—જિન, વેવડુ જિન લહેરમાત, હીરામાત, મધપુડામાત (ત્રણ અને પાંચ રાવની)
(૩) રગ—દેશી રગ ના પુસ્તક પ્રમાણે,
- ૫ સમારકામ—માઠ બનાવવી, સાટી પહેરાવવા, તાત ચઢાવવા રાત્ર કરવી, તાળ કરવી, ત્રાક સુધારવી इत्यादि

(૫) સુધારકામ

વિષયો -જુદા જુદા કામો માટે વાપરવા યાગ્ય લાકડાનુ જ્ઞાન
મુશારી ગણિત—ઉદા લાકડાનુ ઘનમાપ, કિમતના ઢામલા વગેરે

કારીગરીની પરીક્ષા

ત્રણ કલાકમા તૈયાર કરા શકાય ૫વી કાઢ વસ્તુ જેવી કે પેટી વાકડો (ચ્ચ), કલમદાન, ઘોડા વગેરે પૉલિશ માટે તૈયાર થાય ૫વુ બનાવવા આપવામા આવશે અને ૫ની પગલામા નીચનાં વાગનાં ઉપર ધ્યાન આપવામા આવશે —

- ૧ વાસલાનુ કામ—લાકડાન વામલાથી દોરે મારીને મીધુ રરવુ, સરવુ માલ કરવુ, ચઢનુ ઉત્તરનુ ગોલ કરવુ इत्यादि
૨. દોરો મારવો—
- ૩ રધાનુ કામ—૧ ગવડ માફ અન માવુ કરવુ, જાવો પાડવો, વહારની (Convex) ગોઝાઈ કરવી, અન્દરની (Concave) ગોઝાઈ કરવી. તુદી જુદી જાનના રધા ચંચાવતા આવડવા
૪. કરવત ચલાવતા આડવી —કવા લાકડા માટે કેવી કરવત ચલાવવી તેનુ જ્ઞાન, અમુક લાકડુ કાપતા કઈ કરવત પમન્દ કરવી તેની સમજ, સામટા લાકડાં બ્હેરવા

- ૫ છિદ્રકામ—બરમા અને શારદી વહે—સીધા છિદ્ર પાડવા, બરમો પકડવાની કુશલતા ૮૦
- ૬ ગુળીઓ અને ફરસીનું કામ—ગુળીઓનો ઉપયોગ, ફરસી વડે છિદ્ર અને ચૂલ પાડી લાકડા જોડવા અને ચોકઠા બેસાડવા
- ૭ સ્ત્રીલા મારવા—માથાવાળા અને માથા વગરના માથા વગરના ગીલાથી પાટીઆ જોડવા સ્કૂ બેસાડવા, ૬૦

(૩) કૃષિ

જમીન

- ૧ જમીનના પ્રાકર (પ્રયોગસહ)
૨. જમીનની બનાવટ ગરમી, ટંકા, અને વિજઢી-પર્વતોનું ફુલવું અને ચીરાવું પાળી—
(૧) વહેતું પાળી, (૨) ચડીઆર પાળી—બરફ, વરફના ડુગર હવા, શાકઢ, યુમસ, ટુળો, ફાટ વગેરે જુદા જુદા પ્રકારની વનસ્પતિ જમીનના જીવડા
- ૩ જમીનના પ્રાકૃતિક યમ સ્ત્રી કે મારે ચારાશ (structure) કુમાશ અથવા બરછટ-પણ (texture) છિદ્રાલુપણ પાળી રાગવાની શક્તિ—(saturation) કેશાક-ર્પણ—(સપ્રયોગ) ઉષ્ણતાશોષપણ— રાનાશ રાગ ફુલવું અને મકોચાવું ધાર શોષકતા હવામાની મીનાશ ચૂગવાની ગુણ
- ૪ ઉપલા ધર્મોની પાક અને જમાન ઉપર થતા અસર અને તેમા પાકને અનુકૂલ ઘટતા ફેરફાર કરવાના ઉપાય
- ૫ છોડને ઉપયોગા મુલ્ય ઘટકો—નાડટોજન, ફાસ્ફરસ પોટશ્યમ અને પેશ્શ્યમ, પાકના મબધ પાળીમા તથા તેજાબમા દ્રાવક અને અદ્રાવક પદાર્થ (સપ્રયોગ) સેન્ડ્રીય પદાર્થોનો ફો વાયુ, તેજાઓનું છુટા પડવું, અને અદ્રાવક પદાર્થોનું દ્રાવક વનવું ફાસ્ફરસ અને પોટશ્યમ—સાતર નાડટોજન, પેશ્શરીઆ અને લશ્યુ ૫ લાડમીંગ—પોટાશ અને ફાસ્ફરિક ઍમિડન છુટા પાડવા
- ૬ જમીનનો કસ—ઘેડાળ પાળીની નાકાશ (drainage) વિવિધ પાક સાતર—વિવિધ જાત-છાળ, લીલો પાક, સોઢ, મેલુ તવલાયતા સાતર, વગેરે—દરેકની પાક ઉપર અસર, સાતરને સાચવવાની રીત

છોડ

છોડના માગ—અકુરોદ્ભવ—અક દઢ અને દ્વિદઢના અકુરમા તફાવત ઘીજના માગ (સપ્રયોગ) થડ અને મૂઢનું વધવું અને તેની દિશા મૂઢ-ધોરીમૂઢ, નાના મૂઢ અને તેના કાર્યો પાડડા નમો કુપઢો વગેરે

છોડનું કાર્ય—૧ પાળીનો ઉપયોગ અને કલલ બિંદુ (cells) (સપ્રયોગ) છોડનું ટટાર રહેવું ક્ષારની દ્રાવણ અને છોડવા ઉપર અસર (સપ્રયોગ) સ્ત્રી જમીન અને પાક (સપ્રયોગ)

- ૨ પાણીનું મૂલ્ય વાટે ઉચે ચઢવું
- ૩ છોડવામાથી પાણીનું બાષ્પીભવન
- ૪ મડજ (starch) અને પાદડા—લીલા પાદડા અને તાપ મડજનો ને છોડનો ઉપયોગ—મડજ બનાવતા છોડમાથી નીકળતો વાયુ (સપ્રયોગ)
- ૫ શ્વાસોચ્છ્વાસ (સપ્રયોગ)
૬. છોડવા અને અજવાલું (સપ્રયોગ)
- ૭ વેલાઓ
- ૮ ફૂલ, ફલ, બીજ પરાગસન્નમણ, વાજનું ફેલાવું, વેરાવું, જીવન કલહ વિગેરે

છોડના રોગ

છોડ ઉપરના જીવડા—(૧) પટ્પદના વાગ્ય શરારની રચના, શરીરના ભાગ અને વિકાસ, તેનાથી થતું પાકને નુકસાન

(૨) તેના કુદરતી દુશ્મન, તેનો નાશ કરવાને અનુકૂળ વસ્તુ.

(૩) પ્રાણીઓ, પક્ષીઓ, અને જંતુઓથી થતા લાભાલાભ

પાક—૧ સ્થાનિક પાક

- ૧ ફલ, જાડ વિષે સામાન્ય માહિતી
- ૨ કલમ કર્ચી છાટવું (pruning) વગેરે

સામાન્ય જ્ઞાન

- ૧ ભેટમા વપગતા ઝોજાર, તેના ભાગ, તેની કિંમત, તેનાથી થતું કામ, તેની કાઢજી વગેરે
- ૨ ટોર, તેની પરીક્ષા અને નાવજત
- ૩ જનના ફેરફાર અને તેની ાક ઉપર થતી અસર—વહતા પાણી (monsoon currents), ભેજમાપક યંત્ર (barometer).
- ૪ કામ, દરિયાની સપાટી (sea-level) કાટો, નદી, પર્વત, જાડ, હીમ, તાપ, ધૂસ, જાકલ વગેરેની પાક અને વરસાદ ઉપર અસર
- ૫ છેદતના ઘર, કોટાગ અને માલની વ્યવસ્થા અને હિસાબ, બીજની સાચવણી.
- ૬ મજુરની વ્યવસ્થા, સૂઢલ, પાક કાપવાનો, એકઠો કરવાનો, લાવવાનો વસ્તુ અને મોસમનું જ્ઞાન, છેદતની જરૂરીઆતો અને વાર માસના કામની વહેંચણી
- ૭ ડેરી, દૂધનું વેચાણ
- ૮ પાક, ફલ અને વજાર

છેતીને અને બીજું ઉપયોગી જ્ઞાન

વેપારી ભૂગોળ પાકના નકશાનું જ્ઞાન, જમીનના નકશાનું જ્ઞાન સપ્રમાણ નકશો : (scale drawing) મહેમુલી આનાવારી સામાન્ય મુધારીકામ બેંક . અર્થશાસ્ત્રનું સામાન્યજ્ઞાન પપ-પાણીનું માપ, કોસની પદ્ધતિ-લાભાલાભ ગણતપદ્ધતિનું જ્ઞાન અને વ્યાજનું જ્ઞાન,

ક્રિયાત્મક જ્ઞાન

ચેડવું-મમાર ઢવા-ચામ કાઢવા-ઝાંરવું-કચ્છડી ટવા-દનાર દવું-રાપવું-નીંદવું-વાટવું-
લણવું-મમલવું-ફટકવું ધાર કચ્છી મઢીયા પાઢવા-પાળા પાણુ બગેરે ગાઢુ જાંઢવું, ટારની
માવજન, ઢોહવાની ક્રિયા ટાગના ઓઢલાણ સાધનોનું મમાર કામ

(૪) શિવળકામ

અ કાચ (કામ અથવા ગાજ) બટન કાપવું, ઓટવું, કાંઢેકા ભરવો, પ્લેટ કરવા
કપડું મોમવું, સાગા ડગ્ગ કરવો, ચુણ કરવા, ડાઢા કરવી

આ નાચના પાશાક ચાચા પર તથા દાથ ધારના આવડવો—

પુરુશના—પમાલ, કાચઢા, દફતર, ગલેફ, લગોટ, મદરા, માદુ પહેરણ, કઢીવાઢુ
પહેરણ, વઢા, પામારડો, ડવલ વટા, કવજા, સમીશ, વાડીઓ કવજો, ગાધા
ટાપો, કાચરા ટાપો, વગલથેલા

નાટકોના—કામલ, ડેઢી, ચડા, વાલાટાપા, ક્રોફ

ક (૧) માત્ર ડેગાડુ તથા પતંગના (૨) કપડું ફેટડું તાણ તનો હામાવ લેવાનું,
(૩) ગચાડુ તાવળ (૪) દાથ ધારણ (૫) શિવલા પોપાક પૂળ કરવાનું (૬)
વગના ગચલા પડા મમાર આવવાનું.

ક પાશાક પહેરનાના હેતુ તર વગ ધારના માટ તાવવામા કડ વાચતો ઉપર લક્ષ
આપા. તાત વગ મપેદ કપડા પહેરવાના થના લામાલામનું જ્ઞાન જુદા જુદા
તાદાના મા માટ વગના તાવવામા કરવા જાડતા ફેરફાર અને તેના કારણોનું
જ્ઞાન, તાતના તાત પહેરવડામા ફેરફાર અને તેના કારણોનું જ્ઞાન, શિવળકામ
પર તમામા પ્રાપ્ત અને સ્વતંત્રતા જાઢવવા માટ જોડના નિયમોનું જ્ઞાન

ક મચાના તમામા મમાર તામના માહિતા ઉદા. કયા માગ નથા ત જાણવું તેને
તેના તાવા બસાડતા આવડવું

પરીક્ષા—૧ પદપદ

૨ દાથશિવળ

૩ સચાનું શિવળ

૪ મમાર કામ

(૫) વાણિજ્ય

૧ વ્યાપારનાં મૂલ્યતત્ત્વો—વ્યાપાર ણ્ટલે વસ્તુઓનો વિનિમય તેમા મુખ્યત્વે
અરાશ્વાત અને તાવાની બે ક્રિયાઓનો સમાવેશ થઈ શકે —

(૧) અરાદ કેમ કરવા

(૨) જથાથ વપારાનાં માટે—વસ્તુઓના બનાવનાગઓ પાસેથી તમના કેંટલોગો,
યાનઓ, તમુનાઓ વિ મગાવીને તે ક્રિયા માટે કાગઢો લખવા, ભરતીયા તપાસવા,
માલનો ઑંઢર આપવો, માલની તપાસની, કોઢાર વ્યવસ્થા (warehousing),

માલ લાવવાના વાહનો, નૂર વિષે જાણવા જેવી માહિતી, રેલ્વે, સ્ટીમર, બીલ ઑફ લેડીંગ, માલનો વીમો વગેરે

(૨) છૂટક વેપારી માટે—જથાબધ વેપારીઓ પાસેથી માલ કેવી રીતે લેવો, તે બનાવનાર પાસેથી કેમ ન લઈ શકે માલ આવે ત્યારે તેને કેમ ગોઠવવો

(૨) વેચાણ કેમ કરવું

(ક) જથાબધ વેપારી માટે—ગામેગામ ફરનારા સેલ્સમેનો તથા કમીશન ઉપર કામ કરનારા આડતીયાઓ તથા સરવ્યુલર કાગઝો, ભરતીયા (invoices) તૈયાર કરવા, માલને પેક કરવો અને બહારગામ મોકલવો.

(ઘ) છૂટક વેપારી માટે —સ્ટોરની શાખાઓ કાઢીને, અથવા મલ્ટીપલ શૉપ કાઢીને અથવા એક જ વિંમતે દરેક વસ્તુ વેચવાની દુકાન કાઢીને, તે રીતોનું સામાન્ય જ્ઞાન તથા વ્યવસ્થા, નામાની પદ્ધતિ, માલને તપાસી લેવાની પદ્ધતિ, સેલ્સમેનોને આપવાની સૂચનાઓ વિ

(ગ) માલનું વેચાણ કેમ વધારવું —સેલ્સમેનના ધધા બાબત દ્રુક માહિતી

(ઘ) ભરતીયા, હિસાબ આપવો—લેવો (statement of accounts), પહોંચનો નમુનો, વેચાણ માટેનો નમુનો વિ

(૩) વેપારને અગે લેવડદેવડ —રોકડ, ઘટાવ કાપવો, હુડીઓ, ચેકો, તથા પ્રોમીસરી નોટો, આ વસ્તુઓના ચલણ તથા લેવડવાની રીત વિષે દ્રુક માહિતી

(૪) શાખ (credit) એટલે શું ? ધરાકોની શાખ વિષે માહિતી કેમ મેળવવી, લેવડા કેમ પતાવવાં અને તેનો હિસાબ કેમ રાખવો

(૫) શરાફી —ચન્ક એટલે શું ? બેન્કની સાથે બાંધી મુદતનો, દ્રુક મુદતનો, ચાલુ કે સેવીંગ્સ ખાતાનો વ્યવહાર શરૂ કરવા બાબત અને પૈસા ઉપાડવા બાબત, બેન્કમાંથી પૈસા કેમ ઉઠીના લઈ શકાય, 'બેન્ક-રેટ' એટલે શું ?

(૬) શેર બજાર —શેર બજારની જરૂર, ગુણ તથા દુર્ગુણ, તેજી, મદી, વાયદા વિ. ક્રિયાઓનો વ્યવહાર, શેર બજારની કાર્યપદ્ધતિ, શેર દલાલો, બેન્કોનો શેર બજાર સાથેનો સંબંધ.

(૭) કાર્યાલય (office)નું કામ —પત્રોની ફાઈલો તથા નોંધ રાખવાનું તથા હાલ ચપરાતી કાર્યાલયને લગતી નવી રીતો

(૮) તાર કેમ કરવા —તારના દેશ તથા પરદેશના દર, તાર કેમ લેખવા.

(૯) વ્યાપારી પત્રવ્યવહાર, વ્યાપારને અગે લેખાતા દરેક જાતના કાગઝોનું જ્ઞાસ જ્ઞાન. આ વિષય ઉપર વધારે ધ્યાન આપવાની જરૂર છે

મલામળ કરેલા પુસ્તકો —

Pitman- Manual of Business Training for Indian Students
(જ્ઞાસ મલામળ)

Mairet- Principles and Practice of Business.

Grebby- Modern Business Training

Pitman- Theory and Practice of Commerce.

Stephenson— Principles and Practice of Commercial Correspondence

Pitman— Commercial Correspondence

૨. નામુ—

(૧)—ગુજરાતી પાકુ નામુ

(૨)—ઇંગ્લીઝ—Book Keeping by Aiyar—all chapters except those on Single Entry, Interest, Ledger Method, and Exchange Operations

૩. વ્યાપારી ભૂગોઠ—હિન્દુ દુનિયાપર સ્થાન, મરહદો, વ્યાપારનો અર્થ, તેને માટેની હિન્દી અનુકૂળતાઓ, હિન્દીનો અમલનો વ્યાપાર, જમીનમાર્ગો અને જલમાર્ગો, કુદરતી પ્રતિકૂળતાઓ, તે દૂર કરવાના આપણી મહેનત, તેમા મફલતા કેટલે અંશે, રાજ્યની અસર, હિન્દીની સ્થિતિ, માલ લાવવા લઈ જવાના સાધનો, હિન્દીની નદીઓ, રેલ્વે, નહેરો, રસ્તાઓ, વિગેરે

હિન્દીના રાજકીય વિભાગ અને રાજવધાનના ટુક ફિતિશમ તથા રૂપરેખા, હિન્દીના કુદરતી વિભાગ (1. physical) છતાં હિન્દીના ણકતા, હિન્દીની આબોહવા, વરમાદ અને મોચ, તેના પર સંતાવાનાનો આધાર

વ્યાપારના વસ્તુઓ—ટાગર, ઘઉં, ચણા તુવેર, બીજું કંઠોઠ, ર, મુતગડ કાપડ, પાટ, લોચડ, પેર્સિયમ, કાલમો, માનુ, લાકડુ, વિગેરે વિગેરે—અનુકૂળ પડતી બીજી વાજોના પણ સમાવેશ કરતા (તનો આધાર શિક્ષકો ઉપર રાખવો જાડા)

હિન્દીનો વદ, શહેરો રેલ્વેના મથકો, હિન્દીના પ્રાન્તો પ્રાન્તો વચ્ચેનો વેપાર, તથા તે વેપારના નીજે કિલેના હયાલ

વ્યાપારના આપણા અમલના સ્થિતિ અને ફાલના સ્થિતિ વચ્ચેની સરસામણી અને ફેર હોવાના કારણા વિદ્યાર્થીઓને સમજાવવા

પુસ્તકો—

૧—વ્યાપારી ભૂગોઠ (ગૂજરાત વિદ્યાપાઠ)

૨—વ્યાપાર શિક્ષક

૩—હિંદુસ્તાનના વેપારનો વીગત— વા. ક છાણીવાઝા (વડોદરા)

૪—Cottons' Handbook of Commercial Information

૫—વર્નાક્યુલરનો ફાઈનલ શિક્ષક

૬—Indian Year Book

૭—World & India by Herbertson & Wren

તે સિવાય શિક્ષકે પોતાને માટે બીજી કેટલીક મોટી ચોપડીઓ વાંચી લેવી જોઈ

૪. વ્યવહારક ગણિત—બ્યાજ-સાદુ અને ચક્રવૃદ્ધિ વલ્લતર, હુડીઆમણ, શેર, માલની પડતર અને નફો-ટોટો કાઢવાની રીત, નફા-ટોટાના હોસાબ

(६) संगीत

शास्त्रीय ज्ञान

१. स्वर, ताल, लय, आरोहावरोह, राग, नियम
२. खमाज, काफी, आसा, माड (माढ), क्षिप्पटी, देश, सारंग, भैरवी, आसावरी, गौडमलार, कल्याण, बिहाग, केदार, तिलग, भूपाली—आ रागोना सादा आरोहा-वरोहना प्राथमिक नियमो
३. दश देशी ढाळो
४. ताल—ध्रुमाली, केरवा, दादरा, त्रिताल, झपताल, एकताल, तेवरा
५. अलंकार—भट्ट, नद, जित, सोम, ग्रीव, भाल, प्रकाश

प्रत्यक्ष ज्ञान—गायन अथवा वाद्य

१. गायनना विद्यार्थीए तबला अथवा मृदंग जाणवां जोईए.
२. वाद्यमा सतार, वायोलिन अथवा दिल्हवा

पाठ्य पुस्तको—गायन वायोलिन तथा दिल्हवा माटे —

१. संगीत तत्त्व दर्शक—प विष्णु दिगबर कृत (गांधर्व महाविद्यालय, मुंबाई)
२. अंकित अलंकार ,,
३. बालप्रकाश—भा १-२ ,,
४. गूजराती ढाळो भा १ प नारायण मोरेश्वर खरे प्रसिद्ध करशे
५. तबला मृदंगवादन पद्धति—प विष्णु दिगबर

सतार माटे—

सतार की पहिली पुस्तक प विष्णु दिगबर कृत

परीक्षा—लेखी १०० गुण, प्रत्यक्ष २०५ गुण (लय, ताल ४० विचार ५०, राग १००, देशी ढाल ७५)

(७) आलेखन

विषय	विगतो	परीक्षा	समय	गुण
१. अनुस्मरणालेखन (memory drawing)	प्राणीओ अने निर्जीव स्थूल वस्तुओनु	प्रत्यक्ष क्रिया अर्धो कलाक		७५
२. हस्तालेखन अने पल्लवा- लेखन (freehand and foliage)—रंगक्रिया साथे	समसंख्यापसव्य (बन्ने बाजुए सम) तेमज अनियमित आकृतिओनु	,,	त्रण कलाक	७७

૩	પ્રતિમાલેખન (model drawing) રંગક્રિયા સાથે	સહેલા આકારવાઢી વસ્તુઓનુ દશનચિત્ર	,,	,,	૭૫
૪.	મિતાલેખન (Geometry) રંગક્રિયા સાથે	પ્રેક્ષિતકલ ઝ્યોમેટ્રી નામના પુસ્તકના સર્વે કૃત્યો	પ્રથમ પત્ર સહિત	,,	૭૫
૫	છેલ્લા વર્ષમાં કરેલા કામની તપામણી				૨૫
કુલ ગુણ					૩૨૫

(૮) વ્યાયામ

લેક્ષી એક પ્રથમ પત્ર

વિષયો — વ્યાયામ શાસ્ત્ર, શરીર સરક્ષણ સબધી તથા વ્યાયામના વિષયો સબધી શાસ્ત્રીય પાન

પ્રત્યક્ષ — વિષયો	૧ દડ બેઠક	૭ ચ્વોલા
	૨ જોડી (મગદલ)	૮ હુ તુ તુ
	૩ લેઝીમ	૯ કુસ્તી
	૪ મલ્લસંબ	૧૦ પટા
	૫ લાઢી	૧૧ કવાયત
	૬ આટાપાટા	૧૨ તરવાની કલ્પા (મરજીયાત)

૧ દડબેઠક — નીચે લખેલા પ્રકારોની શાત અને પદ્ધતિસર આવડત —

(અ) સીધે, સીનાકસી નમસ્કાર વજે, મયુરદડ, બજરગ દડ, જૂટ, દડ જોર, વીર દડ અને સાફસૂફ

(આ) આગે પાવ, પીછે પાવ, બાજુ પાવ, પેટ ગુઠન, ટાગતોલ, સ્વડી બેઠક, નીમ બેઠક, કૂદન, નીમલ્લમલી અને સ્વડીલ્લમલી

૨ જોડી મગદલ — નીચે લખેલા પ્રકારોના સફાઈથી ંક ધીજાને જોડીને કરવાની આવડત —

શ્વોલે, કલાઈ, દુર-બગલ, બગલી, દુર્ગમ બગલી, બગલ-લપેટ, કલાઈ-શીરી, શીરી, રુમાલી ંક, રુમાલી ઢો, ઢુહરી શીંગ, ફેકન મી ડી, ફેકન ડલટી, મોઢા કસી, બદન ફેર, વજેદાર ડલટી, સીધી કલાઈ મોચ, વજેદાર કલાઈ મરોડ અને બહાર લપેટ

૩ લેઝીમ — નીચે લખેલા પ્રકાર સઘમા ંકી અવાજે કરવાની આવડત —

ંક જગ્હે, આઢી, પવિત્રા ગોલચાલ, ચક્ર ગોલ, ગોલ બેઠક, અને મુહ મિલાફ

૪ મલ્લસંબ — પ્રકારો —

સલામી બે પ્રકાર, સીધી, બગલી, કૈચી, સ્વદા, ંક હાતી, ધાપ, ફિરકી ડઢી, ધોઢા બે પ્રકાર, કાનસઢી સ્વોપરી, મશ્ક, સલામી ચાર પ્રકાર, સાધી — આઢી ઢોનો બાજુ, ડપેકી સલામી, બગલી આઢી ઢોનો બાજુ, કૈચી આઢી ઢોનો બાજુ, ડતરતી, મર્દન આઢી, સ્વદા આઢી, ડલટી ડઢી, બદર પકડ સપૂર્ણ

૫ છાટી—

દોરૂઝ, સલામી એક, સલામી દો, ચોમુઝી એક, ચોમુઝી દો, બગલમો, જંગમો, ચોમુઝી બગલ, ચૈકઝા (આની કાટ), ચોમુઝી જંગ, એકસે ગોલ, ગોલસે દો કતાર

૮-૮—આટાપાટા, છો છો, હુતુતુ પદ્ધતિસર રમત

૯—કુસ્તી—

સલામી સર્વ પ્રકારની ઢકેલ, સર્વ પ્રકારની ચાલ, ડુબ, હાથ છોડાવવાના સર્વપ્રકાર, ઉલેહ, પટ કાઢવાના અને તેના બચાવના સર્વ પ્રકાર, તરાવા, નોંદર ઝેંચવો તે ઉપર બચાવ

૧૦—પટા—તઢફથી બદન તોડીને—

સીધી સલામી, ડુબેદ સલામી, પાલટ સલામી, દ્વિડુબેદ, શેરખજ, ડુબફેર, સીધી ગર્દન કાટ, ચીર આની, પાલટ આની, ગર્દન કાટ, દ્વિચીર.

૧૧—કવાયદ

પોતે કરવી, બીજા પાસે કરાવવી, સઘ વ્યાયામ પુસ્તકમાથી પ્રથમ અર્ધભાગના હુકમો લેતા અને દત્તા આવઢવા

૧૨—બાહ્યચમૂ—

૧૩—તરવું—આસનો સાથે—સિદ્ધાસન, બદ્ધ પદ્માસન, દ્વિપાદ શિષાસન, દ્વિપાદ શિષાસન

(આ વિષયની પરીક્ષા નહિ લેવાય, અને ણુ શિક્ષણ મલામણ રૂપે સમજવું)

મલામણ કરેલા પુસ્તકો

૧. સઘ-વ્યાયામ તથા બોજા જુમ્મા-દાદા વ્યાયામ મદિર (વઢોદરા)નાં પુસ્તકો
૨. વ્યાયામ-શાસ્ત્ર (હિંદી)-ચિત્રશાલા પ્રેસ પૂના
૩. આરોગ્ય ઔર વ્યાયામ (હિંદી) —'
૪. બ્રહ્મચર્ય હી જીવન હૈ વીર્યનાશ ની મૃત્યુ હૈ— (હિન્દી)- કર્તા સ્વામી શિવાનન્દ પ્રકાશક બાવુ કેદારનાથ ગુપ્ત, છાત્ર દિનકારી પુસ્તકમાલા, ઢકન ગજ, મિરજાપુર
૫. શરીર સરક્ષણ સબધી શાસ્ત્રોક્ત શિલામણ- મરકારી વૂક ડાપો-વઢોદરા રાજ. વઢોદરા
૬. દવા વગરનો ડાકટર યાને શરીરની ઝીલવળી-વે પી માલન, ૩૭૧ ળોઝર કોલાબા, મુબાઈ
૭. વ્યાયામ-મદિર-ઠક્કર વલ્લભદાસ લેમરાજ આટાવાલા, ઢકન રોઢ, વે ટાંકી મુબાઈ

જૂદા જૂદા ઉદ્યોગો વિષે તજ્ઞોની કેટલીક મૂલનાઓ:—

૧. વ્યાયામ—

૧ ૧૫-૧૬ વર્ષથી નાના વિદ્યાર્થીઓને 'દઢ-બેઠક'ની બધારે પઢતી કસરત કરાવવી હિત નથી એનુ પ્રમાણ વહુ જ માફકસર હોવુ જોઈએ. એ વિદ્યાર્થીઓને તઢફદાર (smart and brisk) રમતો અને વ્યાયામોમાં વિશેષ રોલ્લા જોઈએ.

तरवानो विषय परीक्षाना विषय तरीके समजवानो नथी, पण ज्या सगवढ होय त्या शीखवतु मलाह भयुं छे

२ व्यायामना समय हमेशा सवारे क साजे ६ थी ८ नो ज राखवो जोइए बपोरे व्यायाम कराववाची नुक्मान थवानो गभव छे

३ व्यायामना विद्यार्थी पुरपुरी वीयरला करे छे, तेने बीडी पान वगेरेनु कोई पण जातनु व्यमन नथी, ए गना शिक्षक बराबर जावु जाइए ए विद्यार्थीना शरीर, वस्त्र अन हृदय स्वच्छ रहे ए विषे लूब काढजा राखवा जाइए

एन माटे शिक्षकनु निष्कलक चारित्र अन प्रमाठ स्वभाव अनिवार्य छे

४ व्यायाम-मंदिर माटेनो नकशो अन मगदल वगेरे साधनो सबधी सुचना कोईने जाबा हशे तो कार्यालयमा जाई शकशे, अथवा प्रा० माणिकराव (जुग्मादादा व्यायाम मंदिर, बडोदरा) क था० छाटालाल बालकृष्ण पुराणा (न्यु इंग्लिश स्कूल, भरुच) एमन लखवाची मळी शकशे

बणाय

१ बणायना जुदा जुदा अगोना वडनगानु समय पत्रक ५०० कलाकमा नाचे प्रमाणे गाठवा शकाय नेमाया राज बे कलाक लेखे २५ दिवसनो महाना अन ८ महीनानु वर्ष एम समजी १०० कलाक शाळांमा आवा शकाय अन १०० कलाक विद्यार्थीग खानगी समयमाथी काढवा जाइए

पण हाइ शाळा नियमितपण राज बे कलाकनो समय आपवाने बदले कटलाक महीना मुधी औद्योगिक विषय पाठन विद्येय समय जावा याडा महानामा एने पने करी शके आछामा ओछा वर्पना २० कलाक जाइए एउटा च आ गणजीनो अथ छे

कातण.

कलाक.

- १ जाडा त्राक पर रातवु ३६
- २ झीणी त्राक पर कातवु
  - (अ) माडी चडावी जाणवु
  - (आ) माळ बनावी जाणवु
  - (इ) रेटोओ तैयार करी जाणवु ५०
- ३ ६, ९ १२ सुधाना आक अदाजथा काढता आवडवा
  - (अ) आक काढवानो हिसाब जाणवा
  - (आ) पोनातु कातेल्ल सुतर १ मीनोटमा १०० बार जेटलु फाळकीपर लपेटी शकाय तेवु काकडु भरी जाणवु ५०
- ४ १० था २० आक अदाजवी कातवा २०
५. (अ) आक प्रमाणे मजुरीनो दर नक्का करवो
  - (आ) कावु पाकु सुतर ओळखता शीर १

(૬) કાતવાની ક્ષણ કેલ્વવી	૩૦
૬. ૬ થી ૨૦ સુધીના આકો માગ્યા હોય તે પ્રમાણે બરાબર અદાજથી કાતી જાણવું	૨૦

૨૦૬

પીંજણ.

કલાક

૧ કપાસ ઝુલ્લવો	૮
૨ કપાસ પીલવો	૧૬
૩ જુદી જુદી જાતનું ૬ સરસાવના શીશવું, બીજવાળા કપાસથી તેની પરીક્ષા કરવા	૧૦
૪ કામઠા પર પીંજવું	૧૦
૫ જુદી જુદી પીંજણ પર હાથ કલ્લવવો	૩૦
૬ કલાકે ૧૦ તોલા પીંજી તેની પુણી બનાવી લેવી	૧૦
	<u>૮૪</u>

વળાટ.

૭ સુતરની માધ જાણવી	૧૬
૮ પાલ્લકી ધોળી જાણવી ને કોકડા ભરતા શાશવું	૧૨
૯ સુતરના દડા કરવા	૮
૧૦ સુતર ઠરડવું	૧૬
૧૧ નાડી બનાવવી. (અ) તાળી કરતા શીશવું (આ) રાત્ર બાધી જાણવા	૫૦
૧૨ ચઢાપટ્ટાવાળી નાડી બનાવવી	૩૦
૧૩ સુતર દેશી રંગો વડે રંગવું	૨૦
૧૪. પાટી વળતા આવડવી.	૩૦
	<u>૧૮૨</u>
શાસ્ત્રાય જ્ઞાન	૨૮

કુલ કલાક ૫૦૦

- ૨ કાતવાનો સમય વનતા સુધી ચોમાસામા આવે એવી ગોઠવણ કરવી, વળાટ ટનાલમા રાશવું
૩. એક સાથે વળવાનું કે એક સાથે કાતવાનું અથવા એક સાથે બૌદ્ધિક માહિતીનો ક્રમ રાશવો ઉચિત નથી, કારણ કે એથી વિદ્યાર્થીઓને કટાલો ચડે છે
૪. વળાટનો ઉદ્યોગ જો શીશવબોજ હોય તો તે ગમે તેવા સાધનોથી શીશવી નહિ શકાય રેંટીયો, સાલ, ત્રાક, ચમરસા, હાથા વગેરે સર્વે સાધનો પરિપૂર્ણ અને સુવ્યવસ્થિત હોવા જોઈએ. ઓજારોની આકૃતિ ન હોવી જોઈએ પણ ઓજારજ (એટલે સારી રીતે વાલી કાકે એવા)

હોવા જોઈએ સાધન મારા હજે તા છોકરાં જા હોજે હોજ શાસ્ત્રસે અને પ્રગતિ પણ કરશે
દરેક મંદિરે વળાટ વિભાગ માટે મુદ્રારના ઓજારોના એક સેટ સજ્જ રાખવો જોઈએ

૫. દર્શીઓની યાર્દી —

દુધોડા, ઈરળ, લાકડુ ઘસવાના કાનસ, લોંદુ ઘસવાની કાનસ, પકડ, કુરવત,
ચોરમા, વાસલા ત્રાક ધમતી વગત પકડવા માટે ચકલીઓ, લેવલ, કાટખુણા, ફુટપટ્ટી,
પરચુરણ-કાતર, ચપ્પુ, નાનુ ગ્રાજવુ

૬. વિશેષ માહિતીવાળી એક યાર્દી કાર્યાલયમા છે, જેને દેખ્યા હોય તેને જોવા મળી શકશે અભ્યાસક્રમમા જણાવેલા પુસ્તકા ઉપગત નવજીવનમા પ્રસિદ્ધ થતી સાર્દી વિભાગની પત્રિકાઓ સાથે મુપરિચિત રહેવુ ઇષ્ટ છે.

સંસ્તી

નીચેનુ પુસ્તક ઉપયાગ થવાના સમ્ભવ છે —

૧. સેતર, વાડા અને વર્ગીચાની ઉપજ વધારનારા સ્વાતર-લે. દુલેરાય છોટાલાલ અગારિયા
પ્રકાશક-ગુજરાત વર્નાક્યુલર મોસાઈટા, અમદાવાદ કિંમત ૦-૫-૦
૨. ઈજ લેક્ચરના સ્વેનાન ઝગતા રીજા પુસ્તકા પણ છે

રાજ્યવધારણ.

૧. ત્રિદાશ ગગનત્ર અન આપણા મહાસભા (ગુજરાત વિદ્યાપાઠ)
૨. Indian Administration to Dawn-B K Thakore Published
by D B Thaparewala & Sons Rs 4 nett
૩. હિંદુસ્તાનુ રાજ્યવધારણ—ઈન્ડિયન માસિકા મંદ્ર
૪. Montague-Chelmsford Report Government of India,
Printing, Calcutt.
૫. Government of India I bert
૬. Indian Constitution Mukherji

મહાસભાવધારણ

૬. Indian National Congress-Ambika Charan Mazumdar-G A
Natesan & Co., Madras (એનુ ગુજરાતી ભાષાતર શ્રી જ ન વર્મા, હુદાણા
પ્રેસ વડાદરા)
૭. How India Brought for Freedom-Mrs. Annie Besant-
'Theosophical' Publication House, Adyar, Madras
મહાસભા ગુજરાત પ્રાન્તિક સમિતિ ૬૦ ના વધારણ, રોલ્ડ એક્ટ વિષે સમજુતી ૬૦
મંત્રી ગુજરાત પ્રાન્તિક સમિતિ, અમદાવાદ
“ યુગધર્મ ”ની હાયરી

હિંદુસ્તાની.

હિંદી-ગુજરાતી વ્યાકરણ માટે નીચેના પુસ્તકો ઉપયાગ થાય એવા છે —

૧. હિંદી-ગુજરાતી શિક્ષા-કર્તા-શ્રીરામ રામપ્રસાદ શર્મા, પ્રકાશક, મગવદત્ત વધુ મહલી-
વડાયે સિટી. (R K. Ry)

- ૨ હિંદીશિક્ષિકા—કર્તા વિજયશંકર ત્રિભુવન ત્રિવેદી, રાજકોટ મૂલ્ય ૦-૧૪-૦
 ૩ હિંદી ભાષા પ્રબોધિની—ભાગ ૧ કર્તા—આશાભાઈ કાશીભાઈ પટેલ, નડિયાદ મૂલ્ય ૦-૬-૦
 ૪ ઉર્દુ માટે ‘ઉર્દુકા કાયદા’ શીશ્યા પછી નીચેના પુસ્તકો વાંચી શકાય—
 ૧ સીપાહી ઔર દરવેશ ૫ અબુલહસન
 ૨ ત્રીન બહનોંકા કહાની ૬ પેટોનૌજવાનકા કિસ્સા
 ૩ અલીબાબા વ ચાલીસ ચોર ૭ સિપાહી કાદાહ
 ૪ બશોંકી બહાદરી

ગ. મહાવિદ્યાલયોના અભ્યાસક્રમ, પાઠ્ય પુસ્તકો વગેરે* સામાન્ય નિયમો

૧. માન્ય મહાવિદ્યાલયો—

વિદ્યાપીઠને માન્ય એવા બે મહાવિદ્યાલયો* છે, ગુજરાત મહાવિદ્યાલય (અમદાવાદ) અને રાષ્ટ્રીય મહાવિદ્યાલય (મુબાઈ)

૨. ગુજરાત મહાવિદ્યાલય—

ગુજરાત મહાવિદ્યાલય વિદ્યાપીઠ સ્થાપિત છે, એનો નિર્વાહ, દેસરેસ, આચાર્ય, અધ્યાપકો વગેરેની નીમણુક વિદ્યાપીઠ તરફથી સીધી રીતે થાય છે. એમાં સ્નાતક થવા સુધી પૂરો અભ્યાસ કરવાની ગોઠવણ છે.

૨. રાષ્ટ્રીય મહાવિદ્યાલય—

રાષ્ટ્રીય મહાવિદ્યાલય, મુબાઈ, સ્વતંત્ર સંસ્થા છે, એનો નિર્વાહ, દેસરેસ, આચાર્ય, અધ્યાપકો વગેરેની નીમણુક મુબાઈની પ્રાંતિક સભા તરફથી થાય છે. એમાં પણ સ્નાતક થવા સુધી પૂરો અભ્યાસ કરવાની ગોઠવણ છે. એને નોંચેની થરતે માન્ય કરવામાં આવ્યું છે—

“ગુજરાતી વિદ્યાર્થીઓને ગુજરાત વિદ્યાપીઠ તરફથી નિર્ણીત કરેલા અભ્યાસક્રમ, અને બીજા વિદ્યાર્થીઓને હિંદુસ્તાનની કોઈ પણ પ્રાંતિક ભાષાનો અભ્યાસક્રમ ફરજીયાત શીક્ષણ, હાલ તુર્ત કેલવણીનું વાહન પોતે નક્કી કરે, પણ ભવિષ્યમાં કેલવણીના વાહન તરીકે હિંદુસ્તાનની કોઈ પણ પ્રાંતિક ભાષા રાખે એવી શરતથી મુબાઈ રાષ્ટ્રીય મહાવિદ્યાલયને માન્ય કરવામાં આવે છે.”

૩. મહાવિદ્યાલયોમાં પ્રવેશાવધિ—

ગુજરાત વિદ્યાપીઠની વિનાત પરીક્ષામાં, અથવા કોઈ પણ રાષ્ટ્રીય વિદ્યાપીઠની એને મળતી પરીક્ષામાં, અથવા સરકારી યુનીવર્સિટીઓની મેટ્રિક્યુલેશન પરીક્ષામાં, ઉત્તીર્ણ થયેલ વિદ્યાર્થી મહાવિદ્યાલયમાં અભ્યાસ કરવાને લાયક ગણાશે.

અપવાદ—ગુજરાત મહાવિદ્યાલયના સંગીત મંદિરમાં દાસલ થવા ઇચ્છનાર વિદ્યાર્થીએ ઉપલી પરીક્ષા પસાર ન કરી હોય, પણ તે ધોરણ સુધીનો અભ્યાસ કર્યો હોય તો ચાલશે.

* અ. ભાગ જુદો આઠ આનાની કિંમતે મળી શકશે. નામ ‘સ ૧૯૮૧ જું બોધપત્ર’

* મહાવિદ્યાલય એટલે વિદ્યાપીઠે સ્વીકારેલા કોઈ પણ વિષયોમાં વિદ્યાર્થીને નિષ્ણાત કરવાના ફરાદાથી યોજાયછું મંદિર

† સ. ૧૯૭૮-૭૯ ની બીજી નિયામક સભાનું કાર્ય ૨ જુ. મહા જુદ ૧૫/૭૮

८ अभ्यासकाल—

एवा विद्यार्थीने स्नातक* तथा माटे ओछामा ओछा चार वर्ष मुर्था अभ्यास करवो जोईशे

६. परीक्षाधो—

अभ्यास पूरा थना मुर्तीमा त्रे परीक्षाओं उत्तीर्ण करवी जोईशे

पहेली (प्रथमा) परीक्षा पहेला वर्षने अन्ते, अने बीजी (स्नातक) परीक्षा चोथा वर्षने अन्ते

७. परीक्षाना समयो—

दरक परीक्षा वर्षमा त्रे बार लेवामा आवशे पहेली (वासन्तिक) परीक्षा सामान्यत मीन मकान्ति पछी त्राजा (माच मासना छेला) अठवाडीआमा शरु थशे, अने बीजी (शरत) परीक्षा कन्या मर्का तना वाजा (मष्टेबरना त्राजा) अठवाडियामा शरु थशे

८. शरत परीक्षा वासन्तिक परीक्षाने धारण लेवाशे, एटले सर्वे पाठ्य-पुस्तको अभ्यासक्रमो बगेरेनी पसदगी तथा महाविद्यालयामा चलाववाना अभ्यासो वासन्तिक परीक्षाने दृष्टिमा राखी करवाना आवशे

९. विभागीय स्नातक परीक्षा-

स्नातक तथा माटना परीक्षाआमा बधा प्रश्नपत्रानी एकी साथे परीक्षा आपवाने बदले विद्यार्थीओन तमना उच्छा प्रमाण महाविद्यालयना आचार्य पासैथी लायकातनु प्रमाणपत्र मन्थैथी वर्षमा थनी त्रे पैका गम त परीक्षामा गमे त प्रश्नपत्रानी परीक्षा आपवानी छुट छे

साधारण रात विद्यार्थीए कोई अभ्यापक साथे अमुक विषयना अभ्यास कर्यो छे, एवा खात्री थय आचार्य आवा लायकातनु प्रमाणपत्र आपशे

अपवाद (१)—जे प्रश्नपत्रो विद्यानिधिमंडल एवा नक्की कर्यो होय के तेमा सव सत्रा पूरा थया सिवाय विद्यार्थी परीक्षा आपा शके नहि, ते प्रश्नपत्रोमा उपर प्रमाणे गमे तयारे परीक्षा आपा शकश नहि

अपवाद (२) गम्भीर मर्दरोमा क अन्यज मस्थाओमा शिक्षक तरीके काम करी स्नातक परीक्षामा तेमवा इच्छता विद्यार्थीओने अभ्यापक साथे अभ्यास करवाना नियममाथी छुट आपवामा आव छ

खुलाना (१)—प्रथमा परीक्षाना सव विषयोमा उत्तीर्ण थया सिवाय कोई विद्यार्थीने आ नियमनो लाभ मलो शकशे नहि

खुलासो (२)—बधा प्रश्नपत्र ना परीक्षा खलास थया पहेला विद्यार्थीए ३ वर्षनी पूरा हाजरी आपवो जोग

१० विभागीय प्रथमा परीक्षा—

प्रथमा परीक्षामा निष्कल नीबडेल अथवा कोई सबल कारणसर नहि त्रेडेल विद्यार्थीनी परीक्षा ते निष्कल गयो होय ते विषयमा फगीथी शरतमा लेवाशे शरत परीक्षामा आगली वासन्तिक परीक्षाना अभ्यासक्रम राखवामा आवशे

* स्नातक एटले विद्यापीठ तरफथी कोई पदवी मेळवना.

आवो विद्यार्थी प्रथमा परीक्षा पसार कर्या सिबाम स्नातक परीक्षाना व्याख्यानोमा हाजरी मरी शकशे, पण प्रथमा परीक्षा पसार कर्या पछी ओछामा ओछु एक शिक्षण वर्ष पुढं थयेज स्नातक परीक्षामा बेसी शकशे

खुलासो—

१ जे विद्यार्थी प्रथमा परीक्षामा एक वखत निष्कल गयो होय तेने फरी पसार थाय त्यारे वर्ग मळी शकशे नहि

२ जे विद्यार्थीना शरत् परीक्षा वखते सत्रो पुरा थया होय ते प्रथमा परीक्षाना बधा विषयमा ते वखते परीक्षा आपी शकशे

११. लवाजमो—

(क) लवाजमोना दर नीचे प्रमाणे छे—

- १ महाविद्यालयमा हाजरी आपवा माटे सत्र दीठ रु ३०
- २ मर्गोत अथवा चित्रकलाना मंदिरमा ज मात्र शिक्षण लेवा माटे सत्र दीठ रु. १५
३. प्रथमा परीक्षामा बेसवा माटे रु १०
- ४ विभागीय स्नातक परीक्षामा बेसवा माटे प्रश्नपत्र दीठ रु ३ पण बधारेमा बधारे रु २०
- ५ एकी वखते आखी स्नातक परीक्षामा बेसवा माटे रु २०
- ६ निष्कल थयेल विद्यार्थीओने गुण जाणवा माटे रु १
- ७ विभागीय परीक्षानु प्रमाणपत्र गुम थाय तो नकल माटे रु १
- ८ उपाधिपत्र के परीक्षामा पसार थयानु प्रमाणपत्र गुम थाय तो नकल माटे रु ५
- ९ प्रमाणपत्र के उपाधिपत्रना इंग्रेजी भाषातर माटे रु. ५
- १० नाम बदलामणा माटे रु २
- ११ राष्ट्रीय मंदिरमा काम करी परीक्षामा बेसवा इच्छता विद्यार्थीओनी नाम नोंधामणी माटे रु १
- १२ बीजी विद्यापीठना स्नातकोने स्नातक मतदार मडळमा नाम नोंधामणा माटे वार्षिक रु ५, अथवा एकी वखते रु २५
- १३ पदवीदान समारभ वखते पदवी लेवा हाजरी न आपी शकवा माटे रु. १०
१४. सेवार्थे पदवी मेळवनारने माटे रु २०
- १५ मुबाईना राष्ट्रीय महाविद्यालयना लवाजमो—

प्रवेश फी रु ५. बे सत्रोनी प्रत्येकनी फी रु ५०. प्रयोगशाळानी सत्रदीठ फी रु १० जीमखानानी फी सत्रदीठ रु ४

(ख) परीक्षामा बेसवानी अरजी मजुर थया पछी सामान्य रीते विद्यार्थी पाछळथी कोइ पण प्रश्नपत्रमा बेसवानु माडी बाळे तो तेने माटे भरेलु लवाजम पाछु न मळी शके

अपवाद—ओंचीती मांदगी के एवा कोइ आकस्मिक कारणथी विद्यार्थी परीक्षा आपी न शके, तो तेनु लवाजम जमे राखवा बाबत जो परीक्षा पूरी थया पछी एक मासमा अरजी करवामा आवझे, तो ते उपर कार्यवाहक सभा विचार करी शकशे

૧૨. ઇષ્ટ ગુણ—

કોઈ પણ પરીક્ષામાં પસાર થવા માટે નીચે પ્રમાણે ઇષ્ટ ગુણ છે —

પ્રથમ વર્ગ ૬૦ ટકા, બીજો વર્ગ ૪૫ ટકા, સામાન્ય વર્ગ ૩૦ ટકા.

૧૩. સરલ અભ્યાસક્રમ—

સ્નાતક પરીક્ષામાં પહેલા કે બીજા વર્ગમાં ઉત્તીર્ણ થવા ન ઇચ્છનાર વિદ્યાર્થીઓને જુદા જુદા મદિરોની પરીક્ષાઓમાંથી કેટલાંક પ્રશ્નપત્રો અથવા પુસ્તકોની પરીક્ષામાંથી મુક્તિ મળશે

૧૪. સત્રો—

ગૂજરાત મહાવિદ્યાલયમાં વર્ષમાં ત્રણ સત્રો રાખવામાં આવે છે તેનો વિભાગ વસ્તુતોવસ્તુત નક્કી કરવામાં આવે છે

દરેક સત્રમાં વિદ્યાર્થીને સેકન્ડે ૮૦ દિવસ હાજરી ભરવી આવશ્યક છે

૧૫. હાજરીમાંથી મુક્તિ —

(ક) સામાન્ય રીતે મહાવિદ્યાલયોમાં હાજરી ભર્યા વિના જ્ઞાનગી રીતે કોઈ વિદ્યાર્થીને પરીક્ષા આપવાની છૂટ આપવામાં નહિ આવે પણ જ્ઞાસ સજોગોમાં દસ દિવસ સુધીની ગેરહાજરી દરગુજર કરવાની આચાર્યને સત્તા આપવામાં આવી છે તેથી વધારે છૂટ આપવાની કાર્યવાહક સભા સત્તા રાખે છે

અપવાદ—વિદ્યાપીઠે માન્ય કરેલ મહાવિદ્યાલયમાં ઓછામાં ઓછું એક વર્ષ ગાળ્યું હોય, જો કોઈ માન્ય રાષ્ટ્રીય મદિરમાં શિક્ષક તરીકે કામ કરતા હોય, તો તેઓ બાકીની મુદત માટે સ્નાતક પરીક્ષાના વિદ્યાર્થી તરીકે મહાવિદ્યાલયના કોઈ મદિરમાં ઠરાવેલી ફી આપી પોતાનું નામ નોંધાવી શકે પણ એવા વિદ્યાર્થીઓ એકી નસતે ન કરતા વધારે પ્રશ્નપત્રો માટે ઉમેદવારી કરી શકે નહિ

(જ) અન્ય રાષ્ટ્રીય વિદ્યાપીઠના વિદ્યાર્થીઓ ગૂજરાત વિદ્યાપીઠની કોઈ પરીક્ષામાં બેસવા ઇચ્છા ધરાવતા હોય, તો તે વિધેની અરજીઓ તે વિદ્યાપીઠના મહામાત્ર કે બીજા કોઈ મુખ્ય અધિકારીની મારફતે અને મલામણ સાથે આવશે તો કાર્યવાહક સભા તેનો વિચાર કરશે

(ગ) કોઈ પરીક્ષા માટે તૈયાર ન થતા હોય તેવા વિદ્યાર્થીઓ ગૂજરાત મહાવિદ્યાલયમાં લગાજમ ભરી વ્યાખ્યાનોમાં હાજરી આપી શકશે

૧૬. ફનામો ૬૦

મહાવિદ્યાલયના વિદ્યાર્થીઓને માટે નીચે મુજબ ફનામો વગેરે નક્કી થયા છે

(૧) વિદ્યાર્થી પરિષદનું ફનામ—દ્વિતીય ભારતીય મહાવિદ્યાલય વિદ્યાર્થી પરિષદ પાસેથી મળેલી રૂ ૧૩૫૫-૮-૦ ની રકમના વ્યાજમાંથી સ્નાતક પરીક્ષામાં જે વિદ્યાર્થી ગૂજરાતી ભાષાના પ્રશ્નપત્રમાં પહેલો આવે તેને તે સમય સુધીમાં મળેલા વ્યાજનું ફનામ પુસ્તક રૂપે આપવામાં આવશે

(૨) તારાગૌરી ચત્રક—શ્રી રણછોડલાલ છગુભાઈ દેસાઈ તરફથી તેમની પુત્રી બેન તારાગૌરીની યાદગીરીમાં મળેલી રૂ ૨૫૦) ની રકમના વ્યાજમાંથી દરવર્ષે ‘સાબરમતી’ પત્રમાં

ઉત્તમ હેતુ લક્ષ્યનાર વિદ્યાર્થીને 'તારામૌરી ચક્ર' નામે એક રૂપાનો ચાંદ અર્પણ કરવામાં આવશે.

(૩) ઉપાધ્યાય કૃતિ—ગૂજરાત મહાવિદ્યાલયના અધ્યાપક મહત્વની સલાહ હઈ સ્નાતક થયા પછી વધુ અભ્યાસ કરવા વધારેમાં વધારે રૂ. ૬૦)ના વેતનથી ત્રણ ઉપાધ્યાય નીમવાથી ગૂજરાત મહાવિદ્યાલયના આચાર્યને સત્તા આપવામાં આવી છે.

૧૭. શામ સગવડો—

(૧) ટ્રેનિંગ કૉલેજના વિદ્યાર્થીઓ—ટ્રેનિંગ કૉલેજના ત્રીજા વર્ષમાં પસંદ થયેલ વિદ્યાર્થીને મહાવિદ્યાલયમાં દાખલ કરવામાં આવશે, પણ વિનિશ્ચિત પરીક્ષાના જે વિષયોમાં તેઓ ટ્રેનિંગ કૉલેજમાં પાસ ન થયા હોય, તે વિષયમાં તેઓને પાસ થવું પડશે.

(૨) અ-ગૂજરાતી વિદ્યાર્થીઓ—જેમની મુલાકાત ગૂજરાતી ન હોય, તેમને માટે ગૂજરાત મહાવિદ્યાલયમાં ગૂજરાતીની સરલ પરીક્ષા રાખવામાં આવશે.

(૩) ગરીબ વિદ્યાર્થીઓ—ગરીબ વિદ્યાર્થીઓને ફીની માફતમાં નીચે મુજબ રાહત આપવા ગૂજરાત મહાવિદ્યાલયના આચાર્યને સત્તા આપવામાં આવી છે —

(ક) દર વર્ષે ૧૫ ટકા જેટલા લાવક ગરીબ વિદ્યાર્થીઓને ફીની રકમ ધર્મ-કૃષ્ણ તરીકે આપવા સમાન ગણી એમને દાખલ કરવાની વિદ્યાર્થીઓં પોતાના જીવનમાં સરકારી રકમ ભરી દેવાનું ધર્મ-કૃષ્ણપત્ર લઈ આપવું જોઈશે.

(ઁ) ઉપરના નિયમો યોગ્ય કરવામાં જો ૧૫ ટકા કરતા વધારે વિદ્યાર્થીઓને રાહત આપવાની જરૂર પડે, તો થીજા ૫ ટકા જેટલા વિદ્યાર્થીઓ માટે પણ પ્રમાણે કરવાની આચાર્યને વિશેષ સત્તા આપવામાં આવી છે.

(૪) સ્નાતક મતદાર મંડળ (ક) ગૂજરાત વિદ્યાપીઠનો તેમજ થીંજી કોઈ પણ વિદ્યાપીઠનો સ્નાતક જે આ વિદ્યાપીઠના ઉદ્દેશો સ્વીકારતો હોય, અને કાર્ય વિષે સહાયમૂલિ શ્રાવતો હોય તેમજ કોઈપણ સરકારી વિદ્યાપીઠ સાથે પ્રત્યક્ષ સંબંધ ન રાખતો હોય, તેને કોઈ પણ વચ્ચે વિદ્યાપીઠના મહામાત્રને પોતાનું નામ “ નોંધાયેલ સ્નાતક મતદાર મંડળ ” માં નોંધવાને અરજી કર્યાથી તેનું નામ આ મતદાર મંડળમાં નોંધવામાં આવશે તે એવી થરતે કે આ નોંધણી માલત વચ્ચેનોવચ્ચત નિયામક સમાળ જે ફી ટ્રાન્સિલ હશે તે, તે સ્નાતક જ્યાં મુર્ત્યા આપે ત્યાં મુર્તિજ તે મતદાર રહી શકશે *

(ઁ) સ્નાતક મતદાર મંડળ તરફથી નીચે પ્રમાણે પ્રતિનિધિઓ ચુદી શકાશે —

મતદારોની સંખ્યા	પ્રતિનિધિની સંખ્યા
૧ થી ૨૦	૨
૨૧ થી ૩૦	૩
૩૧ થી ૫૦	૪
૫૧ થી ૧૦૦	૬
૧૦૧ થી ૧૨૦	૧૦
૧૨૦ થી વધુ	૧૨

* ગૂજરાત વિદ્યાપીઠના સ્નાતકો પાસેથી પહેલાં પાંચ વર્ષ સુધી કોઈ પણ સંજોગમાં નહિ આવે.

૨ પ્રથમા પરીક્ષા

સામાન્ય અભ્યાસક્રમ

૧. પ્રથમા પરીક્ષાની રચના નીચે મુજબ છે:—

વિષયો, પ્રશ્નપત્રો ૬૦

વિષય	પ્રશ્નપત્રો	સમય કલાક	ગુણ	ટીપ
૧. સ્વભાષા ^૧	૨	-	૧૦૦	નિયત પાઠ્ય-પુસ્તકો પરથી નિબંધ
૨. રાષ્ટ્રીય ભાષા ^૨	૧	-	૧૦૦	નિયત પાઠ્ય-પુસ્તકો પરથી
૩. અર્વાચીન ભાષા ^૩	૧	-	૧૦૦	"
૪. ઐત્હાસિક વિષય ^૪	૨	૩ ટરેકના	૫૦ દરમિયાન કુલ ૧૦૦	ભાષાઓ માટે નિયત પાઠ્ય પુસ્તકો પરથી, બીજા વિષયો માટે આગળ જણાવેલો વાગના મુજબ
૫. મપત્તિશાસ્ત્ર	૧	૩	૧૦૦	આગળ જણાવેલી વાગના મુજબ
૬. હિંદની આધુનિક ગડચ સ્થિતિ અને મહાત્મ્યનાં ઇતિહાસ	૧	-	૧૦૦	"
કુલ	૮		૮૦૦	

૧. ગુજરાત મહાવિદ્યાલયમાં માત્ર ગૂજરાતીનું સ્વભાષા સ્વીકારવામાં આવે છે તટલે સર્વે વિદ્યાર્થીઓને ગૂજરાતીનું જ્ઞાન આવશ્યક છે. પણ જેની સ્વભાષા ગૂજરાતી ન હોય, તમને માટે જુદા અભ્યાસક્રમ સૂચવ્યો છે. રાષ્ટ્રીય મંત્રાલય (મુબાઈ)માં ગૂજરાતી તથા મરાઠી બે સ્વભાષા તરીકે રાખી છે.

૨. હિંદી અથવા ઉર્દુ પણ આ મેદ લાપાજાન પરતો જ છે. હિંદી એટલે સમન પ્રચુર અને ઉર્દુ તટલે ફારસી પ્રચુર એમ સમજવાનું નથી.

૩. વગાલી, મરાઠી, ઇમ્જી કે પ્રત્વ.

૪. (ક) પ્રમાણશાસ્ત્ર, (સ) ગણિત, (ગ) સંસ્કૃત, (ધ) અરબી (ચ) ફારસી, (છ) સંગીત, (જ) ચિત્રશાસ્ત્ર, કે (ઝ) વાણિજ્ય.

૨. (૧) વિષય ૧ થી ૩

સ્વ-, રાષ્ટ્રીય-, અને અર્વાચીન ભાષાઓના અભ્યાસની વીગતો માટે વચ્ચતો વચ્ચત પુસ્તક ઠરાવવામા આવે છે.

શુલાસો—ગૂજરાતી સ્વભાષા નથી એવા વિદ્યાર્થીઓની મૌખિક તેમજ લેખી પરીક્ષા લેવામા આવશે લેખી પરીક્ષામા એક આપેલા વિષય ઉપર નિબંધ લખવો પડશે.

(૨) વિષય ૪—વૈજ્ઞાનિક વિષયો

(ક) પ્રમાણશાસ્ત્ર

પ્રાચીન ન્યાયશાસ્ત્રના આધારે આ વિષયનું નિરૂપણ કરવામા આવશે. યોગ્ય સ્થલે યુરોપીય લૅજિકની ઉપયોગી ગણત જણાવવામા આવશે એમા નીચે જણાવેલા વિષયોનો સમાવેશ કરવામા આવ્યો છે —

પ્રમાણશાસ્ત્રનો વિષય-નિર્દેશ (પ્રમાણશાસ્ત્ર એટલે યથાર્થ જ્ઞાનના સાધનોનું શાસ્ત્ર); વિચાર અને ભાષા, લક્ષણ, વિભાગ પ્રમાણના પ્રકારો પ્રત્યક્ષ (આધુનિક માનસશાસ્ત્રની દૃષ્ટિ પ્રમાણ), અનુમાન, વ્યાપ્તિ વ્યાપ્તિની મિદ્ધિ; દોષ, શાસ્ત્ર પદ્ધતિ, ઉદ્દેશ, લક્ષણ અને પરીક્ષા; તાત્પર્ય નિર્ણય વાદનીતિ

(ઁ) ગણિત

૧ હુ પ્રશ્નપત્ર :—

(ક) ઘીજગણિત—શેષ-સિદ્ધાન્ત (Remainder Theorem), ઘાત ઘિહો (Indices), કરણી (Surds), ઘગમમીકગ્ગનો સિદ્ધાન્ત (Theory of Quadratic Equations), શ્રેઢાઓ (Progressions), માદી શ્રેણીઓ (Simple Series), માન (Logarithms), ઘ્યાજ અને ઘર્ષાસનો (Interests and Annuities)

(ઁ) ઘીજઘૂમિતિ (Algebraic Geometry)—ઘુરેઁ અને ઘૂત-સમીકરણો (Equations of a line and a circle)

૨ હુ પ્રશ્નપત્ર .—

(ક) ઘૂમિતિ—સજાતીય કે અનુપાતી ત્રિકોણો (Similar Triangles) ટોલેમિ (Ptolemy) સેવા (Ceva) અને મેનાલો (Menalau)ના સિદ્ધાન્તો, ત્રિકોણના અતઘૂત અને પરિઘૂત (In-circle and Ciren-m-circle of a Triangle)

(ઁ) ત્રિકોણમિતિ—૦, ૩૦, ૪૫, ૬૦, ૯૦ અઘના અને અનુઘર્તી (corresponding) ઘુરુકોણો (obtuse angles)ના ત્રિકોણમૈતિક ફલો (Trigonometrical Functions), ત્રિકોણ ઘર્મો (Properties of Triangles), ત્રિકોણ ઘૂર્તિકરણ (Solution), ઁઘાઈ અને અતરને ઁઘતા સઘેલા શ્રઘો.

(ગ ઘી ઁ) હુઓ આગઁ

(સ) વાણિજ્ય—

૧ સુ પ્રશ્નપત્ર—ઇંગ્રેજી નામાનાં મૂલતત્ત્વો—સિંગલ અને ડબલ ઇન્ટ્રુ, વૂક—કીપિંગ, માગીદારોના હીસાબ, નફાટોટાના હીસાબ, લિમિટેડ કંપનીના સહેલા હીસાબ, ભરતીઆ, કન્સાઇન-મટ, બ્યાજ ગણવાના રીતો વગેરે

૨ સુ પ્રશ્નપત્ર—હિંદના આર્થિક જીવનનો ઇતિહાસ.

પ્રશ્નાસો—વાણિજ્યનો વિષય લેનાર વિદ્યાર્થીએ અર્વાચીન ભાષા તરીકે ‘ઇંગ્રેજી’ જ લેવી જોઈએ.

(૩) વિષય ૧-સપત્તિશાસ્ત્ર

ટુકો ઇતિહાસ—આ શાસ્ત્રનો ટાંચા શાસ્ત્ર સાથે મબંધ

સપત્તિ પટલે શુ^૨ સપત્તિશાસ્ત્રના વિભાગો—(ક) ઉત્પત્તિ (ખ) ળેચર્ણા (ગ) વિનિમય (ઘ) ઉપભાગ

(ક) ઉત્પત્તિ સપત્તિના ઉત્પત્તિના કારણા—મૃત અને અમૃત મૂર્ત—નૈસર્ગિક શક્તિ, માનવી શક્તિ, મડોલ અથવા મુડી, વ્યવસ્થા, અમૃત જ્ઞાનમાલની મરક્ષિતતા, વાસનાની ક્રિદ્ધિ છ કારણોના છ સ્વામી (૧) નૈસર્ગિક શક્તિનો પ્રમોનદાર, (૨) માનવી શક્તિના મજૂર, (૩) મુડીવાલા, (૪) કારણાનદાર, (૫) મરકાર, (૬) સમાજ

ઉત્પત્તિના નિયમો — મોટા પ્રમાણ ઉપર ઉત્પત્તિ અને નાના પ્રમાણ ઉપર ઉત્પત્તિ—વ્યવસ્થા પ્રમાણ અને ઘટનું પ્રમાણ—શ્રમવિભાગ અને શ્રમસંયોગ સામાજિક શ્રમવિભાગ આતરંગણીય શ્રમાવમાગ નિઘરાનુગ્રહી નોતિ—નિરાગ્રહ નાત—રાષ્ટ્રીય સ્વાશ્રય.

(ખ) ળેચર્ણા — છ વસ્તુ ળેચર્ણા થવી જોઈએ તેમા ન્યાય અને મમતા સહકા, રુઠિ અને શ્રિષ્ટિ, અનિયત્રિત ળેચર્ણા અને રાજ્ય નિયત્રિત ળેચર્ણા સમાજ સત્તાવાદ, મજૂર મધ્ય, કઠતાલ, પાતિવ્યવસ્થા

(ગ) વિનિમય — મૂલ્ય અને કિમ્મત, વિનિમય સામાન્ય અને તેના ગુણો, પરદેશ સાથેના વ્યાપાર.

(ઘ) ઉપભાગ — કર અને તેના તત્ત્વો, અનુપાર્જિત આવક, યુદ્ધનું સામ્રાટિક સ્થિતિ પરીણામ

(૪) વિષય ૬—હિંદુસ્તાનની રાજવ્યવસ્થા અને હિંદી રાષ્ટ્રીય જાગૃતિ.

વિદ્યાર્થીને નીચના વિષયોમા છેલ્લામા છેલી માહિતા હોવી જોઈએ રાષ્ટ્રીય ચલચલનાં જુદા જુદા ખગા, રાજવ્યવસ્થા પાછલ રહેલી શક્તિ (spirit), અને એ વેનુ પરસ્પર પરિણામ (interaction)

૩ સ્નાતક પરીક્ષા.

૧. મંદિરો—

છેલ્લા ત્રણ વર્ષનો અભ્યાસ ગુજરાત મહાવિદ્યાલય (અમદાવાદ) અથવા રાષ્ટ્રીય મહાવિદ્યાલય (મુમ્બઈ) ના નીચેનાં કોઈપણ મંદિરમાં દાખલ થઈ વિદ્યાર્થી પૂરો કરશે અને સ્નાતક પરીક્ષા આપશે, તેને તે વિષયના 'વિશારદ' થવાની પદવી આપવામાં આવશે.—

મંદિર	પદવી	અન્તર્ગત વિષયો	કે મહાવિદ્યાલયમાં શીલ્ડવાની જગ્યા છે તેનું નામ
૧ આર્ય વિદ્યા-મંદિર	આર્યવિદ્યાવિશારદ (આ. વિ.) (સ્નાતક વિભાગના નામ સાથે)	(૧) પુરાતત્ત્વ અને આર્યસંસ્કૃતિ (૨) ધર્મ અને તત્ત્વ-જ્ઞાન (૩) સાહિત્ય અને કલા (૪) સમાજ શાસ્ત્ર	પ્રથમ નથી અમદાવાદ પ્રથમ નથી
૨ સમાજ વિદ્યા-મંદિર	સમાજવિદ્યા વિશારદ (સ. વિ.) (સ્નાતક વિષયના નામ સાથે)	(૧) રાજકારણ (૨) ઇતિહાસ (૩) સપત્તિશાસ્ત્ર	અમદાવાદ અને મુમ્બઈ મુમ્બઈ અમદાવાદ અને મુમ્બઈ
૩ વાણિવિદ્યા— (અથવા ભાષા) મંદિર	ભાષા વિશારદ (ભા. વિ.) (સ્નાતક વિષયના નામો સાથે)	સંસ્કૃત, પાલી, માગધી, હિંદુસ્તાની, (હિંદી અને ઉર્દુ), બંગાળી, મરાઠી, ગુજરાતી, અરબી, ફારસી, ઇંગ્રેજી, ફ્રેન્ચ.	સર્વે (અમદાવાદ) હિંદી, મરાઠી, ગુજરાતી, ઇંગ્રેજી (મુમ્બઈ)
૪. ગણિત વિદ્યા-મંદિર	ગણિત વિશારદ (ગ. વિ.)	..	અમદાવાદ
૫. વાણિજ્યવિદ્યા (અથવા વ્યાપાર) મંદિર	વાણિજ્ય વિશારદ (વા. વિ.)	...	અમદાવાદ
૬ તત્ત્વજ્ઞાન મંદિર	તત્ત્વજ્ઞાન વિશારદ (ત. વિ.)		અમદાવાદ

૭ ઔદ્યોગિક રસાયન મંદિર	ઔદ્યોગિક રસાયન વિશારદ (ઔ. ર. વિ.)	.. ...	મુવડે
૮ લલિત કલા મંદિર	લલિતકલા વિશારદ (લ. વિ.) (વિષયના નિર્દેશ સાથે)	૧ સર્ગીત ૨ ચિત્રકલ્પ*	અમદાવાદ

૨ પ્રવેશ માટે લાયકાત—

સ્નાતક પરીક્ષામાં બેસવા માટે કોઈપણ હિંદી વિદ્યાપીઠની પ્રથમા પરીક્ષા પસાર કરેલ વિદ્યાર્થીને ત્રણ શિક્ષણ વર્ષની હાજરી, મધ્યમા પરીક્ષા પસાર કરેલ વિદ્યાર્થીને બે વર્ષની હાજરી અને સ્નાતક થયેલ વિદ્યાર્થીને એક શિક્ષણ વર્ષની હાજરી ભરતી પડશે, અને પરીક્ષા વસતે હાજરા મયાનુ પ્રમાણપત્ર મહાવિદ્યાલયના આચાર્ય પાસેથી રજુ કરવું પડશે.

૩. ફરજિયાત વિષયો

દરેક માર્ગમાં સ્વભાષા અને રાષ્ટ્રીય ભાષાનો અભ્યાસ ફરજિયાત છે (જુઓ પા ૧૮ થી પૃષ્ઠાન્ત નોંધ ૧ અને ૨.)

૪. પરીક્ષા વિધિ

૭ મા અને ૮ મા માસ ગિલાય રાજા મંદિરોની સ્નાતક પરીક્ષા બાર પ્રશ્નપત્રોથી લેવાશે. દરેક પ્રશ્નપત્ર માં ગુણનું અને ત્રણ કલાકનું સ્થેશે બાર પેઠી બે પ્રશ્નપત્રો બે ફરજિયાત વિષયોના થશે અને મત્તિગત વિષયો માટે દશ પ્રશ્નપત્રો આપવામાં આવશે.

આર્ય વિદ્યામંદિર.

૧ પ્રથમ વર્ષ

પ્રથમ (સામાન્ય) વર્ષમાં ચાર પ્રશ્નપત્રો નીચે પ્રમાણે રાખવામાં આવ્યા છે—

- ૧ પાત્રાન ભાગવતપાત્ર સ્તોત્રાલય
- ૨ ભૂ અને તત્ત્વજ્ઞાન
- ૩ ગાઠ્ય અને ફલા
- ૪ ગણતંત્ર વ્યવસ્થા

૨ વાગ્ધિદ્યા મંદિરમાં જવાની છુટ

આ મંદિરનો પ્રથમ વર્ષનો અભ્યાસ કર્યા પછી કોઈપણ વિદ્યાર્થીને સસ્કૃત, પ્રાકૃત અથવા પાલ્લ લઙ્કેન વાગ્ધિદ્યા મંદિરમાં જવું હશે તો તેને જવા દેવામાં આવશે.

* ચિત્રકલ્પને સ્નાતક પરીક્ષાનો વિષય બનાવી 'વિશારદ' પદવી આપવાની યોજના નથી પણ એક વધારાના વિષય તરીકે એને શીખવવાની યોજના છે.

૩. હેઠ્ઠાં બે વર્ષના વિષયો

પછીનાં બે વર્ષોમાં નીચેનાંથી એક વિષયનો વિશિષ્ટ અભ્યાસ કરવાનો છે

- ૧ પુરાતત્ત્વ અને આર્ય સંસ્કૃતિનો ઇતિહાસ
- ૨ ધર્મ અને તત્ત્વજ્ઞાન
- ૩ સાહિત્ય અને કલા
- ૪ સમાજશાસ્ત્ર

૪. વિશિષ્ટ વિભાગના વિષયો

દરેક વિભાગની ઁંચળી નીચે મુજબ છે—

૧. પુરાતત્ત્વ અને આર્ય સંસ્કૃતિનો ઇતિહાસ

નોંધે પ્રમાણે બાકીનાં છ પ્રશ્નપત્રો રાખવામાં આવ્યાં છે—

૫. મશાહન પદ્ધતિ અને અત્યાર સુધીના ભારતવર્ષીય સશોધનની રૂપરેખા
૬. પ્રાચીન લિપિ, શિલ્પલેખો, અને નિષ્કવિદ્યા
૭. શામનતત્ત્વ
૮. (ક) મહાભારતનું અભ્યયન, અથવા (ખ) મૌર્યવંશ અને ગુપ્તવંશનો, અથવા (ગ) હર્ષના સમયનો, અથવા (ઘ) પ્રાચીન ગૂજરાતનો ઇતિહાસ.
૯. (ક) પશ્ચિમનો જૂના ઇતિહાસ (રોમ, ગ્રીસ, મીસર, આલ્જીરિયા, એસીરીયા, ઇરાન વગેરે).
- (ખ) પૂર્વનો જૂનો ઇતિહાસ (બ્રહ્મદેશ, જાવા, ચીન, જાપાન વગેરે).

૧૦. યુરોપનો અવાર્ચીન ઇતિહાસ

૨. ધર્મ અને તત્ત્વજ્ઞાન

નોંધે પ્રમાણે બાકીનાં છ પ્રશ્નપત્રો રાખવામાં આવ્યાં છે

૫. ન્યાય, વૈશેષિક અને પૂર્વમીમાસા દર્શન તથા પાશ્વત્ય પ્રમાણશાસ્ત્ર
૬. યોગદર્શન તથા માનસશાસ્ત્ર
- ૭-૮. માઘ્ય, વેદાન્ત અને તત્ત્વમીમાસા
૯. જૈન અને બૌદ્ધ દર્શન
૧૦. ધર્મ ચર્ચા

મરઠ અભ્યાસક્રમ—

નોંધ —મરઠ અભ્યાસક્રમમાં પ્રશ્નપત્ર સાત અને આઠ કાઠી નાખવામાં આવ્યાં છે.

માહિત્ય અને કલા

નોંધે પ્રમાણે બાકીનાં છ પ્રશ્નપત્રો રાખવામાં આવ્યાં છે —

૫. કાઘ્ય
૬. પુરાણ

૫-૮ અલંકાર શાસ્ત્ર

૧-૧૦ જ્ઞાનદર્શીમાંજા (Aesthetics) કલાનુ નિરૂપણ (ચિત્ર, કિત્ત, સ્થાપત્ય, મંગીત-ગીત, વાદ્ય અને નૃત્ય)

સરલ અભ્યાસક્રમ—

નોંધ:—સરલ અભ્યાસક્રમમાં પ્રથમત્રે નવમો અને દશમો કાઢી નાસવામાં આવ્યા છે.

૪. સમાજશાસ્ત્ર

નીચે પ્રમાણે શાકીના છ પ્રશ્નપત્રો રાસવામાં આવ્યા છે —

૫. ભારતવર્ષીય લોકન્યવસ્થા અને રાજન્યવસ્થા
૬. લૌકિક સાહિત્ય સંગ્રહ
૭. સામાજિક-વિષ્ણવ વિચાર
૮. રૂક્ષામ અને પાશ્વત્ય વિચારોની હિંદુસ્થાન ઉપર અસર
૯. માત વધારણનો ઇતિહાસ
૧૦. પાશ્વત્ય લોકન્યવસ્થા અને રાજન્યવસ્થા.

સમાજ વિદ્યામંદિર

૧. વિમાંગો.

સમાજ વિદ્યામંદિરમાં નીચેનાથી એક વિભાગમાં વિદ્યાર્થી અભ્યાસ કરશે (૧) રાજકારણ, (૨) ઇતિહાસ, (૩) મપતિશાસ્ત્ર

સમાજ વિદ્યામંદિરમાં ગમે ત પ્રશ્નપત્રમાં જોછામાં જોછા એક સત્રની દ્વારા પછા વેસી શકાશે.

૧. રાજકારણ વિભાગ

રાજકારણ વિભાગમાં—નીચે પ્રમાણે દશ પ્રશ્નપત્રો રાસવામાં આવ્યા છે —

૧. રાજાના રાજ
૨. આર્યના નીતિના નીતિ
૩. હિંદુ અને મુસ્લમાન નીતિ
૪. પ્રાચીન અને મધ્યકાલીન રાજનીતિ વિષયક મતમતાતમે, અને Plato's Republic, Aristotle's Politics, Gierke's Theories of Middle Ages, Figgis's Gerson to Grotius
૫. અર્વાચીન રાજ્યવધારણા
૬. રાજનીતિ અને પ્રાચીન ભારતીય ઇતિહાસ
૭. મપતિશાસ્ત્રના મૂલનસ્ત્રો
૮. યુરોપના ઇતિહાસનું દિગ્દશન
૯. આતર રાજ્નીય કાયદાની રૂપરેખા

સરઠ અભ્યાસક્રમ—

નોંધ—સરઠ અભ્યાસક્રમમાં સ્ત્રીજા અને દસમા પ્રશ્નપત્રો કાઢી નાસવામાં આવ્યા છે

૨. ઇતિહાસ વિભાગ

નીચે પ્રમાણે દશ પ્રશ્નપત્રો રાસવામાં આવ્યા છે

- ૧ હિંદુસ્થાનનો ઇતિહાસ સપૂર્ણ
- ૨ મહાન સીકદરના મરણપર્યંત પ્રોસનો ઇતિહાસ અને પ્રજાસત્તાક રોમનો ઇતિહાસ
- ૩ ઇસ્લામી સામ્રાજ્યનો ઇતિહાસ
- ૪ ચીન અને જાપાનનો ઇતિહાસ
- ૫ (ક) પ્રાચીન હિંદુસ્થાન

કે

(સ) હિંદુસ્થાનમાં મુસલમાનોનો સમય, મરાઠા અને શીસોના ઇતિહાસ સાથે

કે

(ગ) હિંદુસ્થાનમાં યુરોપાયનો અને બ્રિટિશ રાજ્ય અને ઇ સમયનો ઇસ્લામનો ઇતિહાસ.

- ૬ યુરોપનો ઇતિહાસ મને ૪૭૬ થી ૧૪૧૩ ઇસ્તબુલના પતન સૂધી
- ૭ યુરોપનો ઇતિહાસ મને ૧૪૧૩ થી ૧૯૨૦ સૂધી
- ૮ રાજનીતિના મૂલતત્ત્વો
- ૯ મપતિશાસનના મૂલતત્ત્વો
- ૧૦ ભારતીય મપતિશાસન

સરઠ અભ્યાસક્રમ—

નોંધ—સરઠ અભ્યાસક્રમમાં સ્ત્રીજા અને છઠ્ઠા પ્રશ્નપત્રો કાઢી નાસવામાં આવ્યા છે.

૩. સપતિશાસન વિભાગ

નીચે પ્રમાણે દશ પ્રશ્નપત્રો રાસવામાં આવ્યા છે

- ૧-૨ સપતિશાસન માંમાસા અને તેનો તાત્ત્વિક ઇતિહાસ
- ૩ ભારતીય સપતિશાસન
- ૪ સામાજીક જમાસર્ચ કે આકાશાસન
- ૫ સમાજ સત્તાવાદ અને મજુરસવવાદ
- ૬ ભારતીય નાળા ચલણ, વિનિમય અને શરાપી
- ૭ રાજ્યનીતિના મૂલતત્ત્વો
- ૮ યુરોપના ઇતિહાસનું દિશ્ન
- ૯ વ્યાપારી મૂળોઢ
- ૧૦ હિંદવી અને બહારની સહકારી ચલ્લક

સરલ અભ્યાસક્રમ—

નોંધ—સરલ અભ્યાસક્રમમા છઠ્ઠા અને નવમા પ્રશ્નપત્રો કાઢી નાખવામા આવ્યા છે.

વાગ્ધિદ્યા મંદિર

૧. વિષય નિકૂપણ

વાગ્ધિદ્યા મંદિરમા અભ્યાસ કરવા ઇચ્છનાર વિદ્યાર્થીએ નીચેમાથા જે ભાષાઓ પસંદ કરવા પડશે—

સંસ્કૃત, પ્રાકૃત, પાલી, અગાઢી, મરાઠા, હિંદુસ્તાની, ગૂજરાતી, અરબી ફારસી, ઇંગ્લીઝી અને પ્રત્યેક દરેક ભાષા માટે પાંચ પ્રશ્નપત્રો રાખવામા આવ્યાં છે

સંસ્કૃત

૨ સંસ્કૃત

(ક) નીચે પ્રમાણે પાંચ પ્રશ્નપત્રો રાખેલા છે—

- ૧ વેદ-મન્ત્ર, બ્રાહ્મણ અને ભાષા
- ૨ ઉપનિષદ તથા સ્મૃતિ
- ૩ રામાયણ, મહાભારત મહાકાવ્ય અને નાટક
- ૪ ગદ્ય, વપ્ અને જલ્કાર
- ૫ ધાર્મિક ગ્રંથો

(લ) સરલ અભ્યાસક્રમ માટે પદ્મ પ્રશ્નપત્ર બાદ

(મ) પદ્ય રાજગ બધા મિત્રાચ ૧ લા અને ૨ થા પ્રશ્નપત્રમા પદ્યના આવી દશકાશે નહિ

૩ અર્વાચીન હિન્દી ભાષાઓ

ગૂજરાતી, હિંદુસ્તાની મરાઠા અગાઢી વગેરે ભાષાઓના અભ્યાસમા “ભાષાશાસ્ત્ર” અથવા “સાહિત્યના ઇતિહાસ” ના પ્રશ્નપત્રમા તે શાસ્ત્રના મુલતત્ત્વ સવધા અર્ધુ પ્રશ્નપત્ર બધી ભાષાઓમા સામાન્ય રહેશે

ગૂજરાતી

૪ ગૂજરાતી

(ક) નીચે પ્રમાણે પાંચ પ્રશ્નપત્રો રાખેલા છે—

- ૧ ભાષાશાસ્ત્ર અને જુનુ ગૂજરાતી
- ૨ પ્રાચીન કાવ્યો
- ૩ અર્વાચીન પદ્ય અને સાહિત્ય ચર્ચા
- ૪ અર્વાચીન ગદ્ય
- ૫ સાહિત્યનો ઇતિહાસ

- (ક) સરઠ્ઠ અભ્યાસક્રમમા પ્રશ્નપત્રોની સહ્યા ઘટાડવામાં આવતી નથી, પણ રાંચવાનાં પુસ્તકોની સહ્યા ઓછી રાખવામાં આવે છે
- (ગ) પૂરી હાજરી સિવાય ૧ લા અને ૫મા પ્રશ્નપત્રોની પરીક્ષા આપી શકાશે નહિ
- (ઘ) ઉપરના ફેરફારો સ ૧૯૮૧ ની વાસન્તિક પરીક્ષાથી અમલમા આવશે
- (ચ) જૂના અભ્યાસક્રમ પ્રમાણે 'અર્વાચીન સાહિત્ય'ના (૩જા) પ્રશ્નપત્રમા જે વિદ્યાર્થી પસાર થયો હોય, તેણે સ ૧૯૮૦ ની શરત્ પરીક્ષા વક્ષતે નિવંધની પરીક્ષા આપી દેવી
- (છ) જૂના અભ્યાસક્રમ પ્રમાણે 'નિવંધ ની પરીક્ષા જેણે પસાર કરી હોય તેને 'અર્વાચીન ગદ્ય' અને 'અર્વાચીન પદ્ય'માથી કોઈ એક પ્રશ્નપત્ર પસંદ કરવા દેવામાં આવશે, પણ તેને વર્ગ નહિ મઢી શકે તેને વર્ગ મેઢવવો હોય તો તે 'નિવંધ'ના ગુણ જતા કરી 'અર્વાચીન ગદ્ય' તથા 'અર્વાચીન પદ્ય' એ બન્ને પ્રશ્નપત્રોમાં બેસી વર્ગ મેઢવી શકશે

મરાઠી

૫ મરાઠી

- (ક) નીચે પ્રમાણે પાંચ પ્રશ્નપત્રો રાખેલા છે —
  - ૧ કાવ્ય
  - ૨ નાટક અને કાદવરા
  - ૩ ઇતિહાસ અને ચરિત્ર
  - ૪ નિવંધ અને સાહિત્ય ચર્ચા
  - ૫ ભાષાશાસ્ત્ર
- (ક) સરઠ્ઠ અભ્યાસક્રમમા પાંચમા પ્રશ્નપત્ર કમી છે
- (ગ) ગમે તે સમયે ગમે તે પ્રશ્નપત્રની પરીક્ષા આપી શકાશે

હિંદી

૬ હિંદી

- (ક) નાચે પ્રમાણે પાંચ પ્રશ્નપત્રો રાખેલા છે
  - ૧ પદ્ય
  - ૨ ગદ્ય
  - ૩ નાટક
  - ૪ વ્યાકરણ અને કાવ્ય
  - ૫ સમાલોચના અને સાહિત્યનો ઇતિહાસ

૧. (ક) સરલ અભ્યાસક્રમમાં પાંચમો પ્રશ્નપત્ર કમી છે
(ગ) ગમે તે સમયે ગમે તે પ્રશ્નપત્રની પરીક્ષા આપી શકાશે.

બંગાળી

૭ બંગાળી

(ક) નીચે પ્રમાણે પાંચ પ્રશ્નપત્રો રાખેલા છે—

- ૧ કાવ્ય
- ૨ ગદ્ય
- ૩ નવલકથા
- ૪ નાટક
- ૫ પ્રાચીન બંગાળી કાવ્યો અને બંગાળી સાહિત્યનો ઇતિહાસ

(ક) સરલ અભ્યાસક્રમમાં પાંચમો પ્રશ્નપત્ર કમી છે.

(ગ) પૂરી રાજગી મર્યા મિલાય ગમે તે પ્રશ્નપત્રની ગમે તે સમયે પરીક્ષા આપી શકાજ.

ઇંગ્રેજી

૮ ઇંગ્રેજી

(ક) નાંચે પ્રમાણે પાંચ પ્રશ્નપત્રો રાખેલા છે—

- 1 English Language and Literature
2. Prose including Essays and Novels
3. Poetry including Dramas
- 4 A Special Author, or Translation of a foreign classic in Gujarati or Marathi
- 5 Composition An Essay on a given subject.

(ક) પહેલા પ્રશ્નપત્રમાં સમાલોચના પર સવાલો પૂછવામાં આવશે

(ગ) ચોથા પ્રશ્નપત્ર માટે ભાષાતર કરનાર વિદ્યાર્થીએ એક વિદેશી શિષ્ટ પુસ્તકનું નામ અનુમાતિ માટે જણાવવા રજા મેલવશી પડશે, અને ભાષાતર વિદ્યાર્થીએ પોતે કરેલું છે એવા મહાવિદ્યાલયના આચાર્યના પ્રમાણપત્ર સાથે તે વિદ્યાપીઠ કાર્યાલયમાં પહોંચાડવું જોઈશે ભાષાતર મળ્યા પછી તે જ મહાનામા વિદ્યાપીઠ ભાષાતરની યોગ્યતા સત્તરી નિર્ણય જાહેર કરશે, અને ભાષાતર અયોગ્ય જણાયે વિદ્યાર્થીને કોઈ એક સાક્ષરના પ્રયોનો અભ્યાસ કરી પરીક્ષામાં બેસવાની કૂટ રહેઝ

(ક) સરલ અભ્યાસક્રમ માટે ચોથો પ્રશ્નપત્ર કમી કરવામાં આવ્યો છે

(ગ) પહેલા પ્રશ્નપત્રની પરીક્ષા સપૂર્ણ હાજરી મર્યા થઈજ આપી શકાશે.

ફારસી

૧. ફારસી

નીચે પ્રમાણે પાંચ પ્રશ્નપત્રો રાખેલા છે—

૧. ગદ્ય ૨. પદ્ય.
૩. પ્રાચીન અને અર્વાચીન ફારસી સાહિત્યનો ઇતિહાસ
૪. ઇરાનનો ઇતિહાસ અને સાહિત્ય ઉપર તેની થયેલી અસર
૫. નિબંધ, અનુવાદ તથા મૌલિક

અરબી

૨૦. અરબી

નાચે પ્રમાણે પાંચ પ્રશ્નપત્રો રાખેલા છે—

૧. ગદ્ય ૨. પદ્ય ૩. વ્યાકરણ
૪. અરબસ્તાનનો ઇતિહાસ ૫. અનુવાદ

ફ્રેંચ

૨૧. ફ્રેંચ

નાચે પ્રમાણે પાંચ પ્રશ્નપત્રો રાખેલા છે—

- (૧) ગદ્ય (૨) પદ્ય (૩) અનુવાદ ફ્રેંચમાંથી અથવા ગૂજરાતીમાં, અને અંગ્રેજી અથવા ગૂજરાતીમાંથી ફ્રેંચમાં (૪) દ. સ. ૧૭૮૮ થી ફ્રેંચ સાહિત્યનો ઇતિહાસ (૫) નીચેમાંથી કોઈપણ એક સાહ્યરનો જ્ઞાત અભ્યાસ: Moliere, Anatole France, Balzac, Victor Hugo

(જ) સરલ અભ્યાસક્રમ માટે ૫ મો પ્રશ્નપત્ર કમી.

(ગ) ગમે તે વસ્તુ ગમે તે પ્રશ્નપત્રમાં બેસી શકાશે.

પ્રાકૃત

૨૨. પ્રાકૃત

નીચે પ્રમાણે પાંચ પ્રશ્નપત્રો રાખેલા છે—

૧. વ્યાકરણ, ભાષા શાસ્ત્ર, નાટક અને ચિંતલેલોનું પ્રાકૃત
૨. કાવ્ય અને છંદ-અપભ્રંશ સાથે
૩. ગદ્ય-અપભ્રંશ સાથે, અને પ્રાકૃત સાહિત્યની ઇતિહાસિક સ્મરણ
- ૪-૫. જૈન આગમો, નિર્બુક્તિ, માધ્ય અને ચૂર્ણ

૧૩ પાલિ

નીચે પ્રમાણ પાંચ પ્રશ્નપત્રો રાખેલાં છે —

- ૧ સુત્ત-અને વિનયપિટક
- ૨ અભિધમ્મ
- ૩ વ્યાકરણ અને ભાષાશાસ્ત્ર
- ૪ ઈતિહાસ
૫. અટ્ટકથા

ગણિત યંત્રિ

૧ અભ્યાસક્રમ:

નીચે પ્રમાણે દશ પ્રશ્નપત્રો રાખવામા આવ્યાં ૩ —

(૧) ટ્રીજ ગણિત અને ત્રિકોણમિતિ—

Algebra—Complex Quantities, Logarithmic and Exponential Theorems, Convergency and Divergency of Series Theory of Equations and Determinants.

Trigonometry—Properties of Triangles, Inverse Trigonometrical Functions, Demoivre's Theorem, Summation of Simple Trigonometrical Series, Exponential Values of Circular Functions Expressions of Circular Functions as Infinite Products

(૨) ટ્રીજક-ભૂમિતિ—પૃષ્ઠ અને ઘનની (*Analytical Geometry of two and three dimensions*)—Equations of a General Conic in the Rectangular and Polar Co-ordinates, Plane, Sphere and Ellipsoid with their Elementary Properties.

૩ શૂન્ય લઘિ (*Differential Calculus*)—

Elementary Calculus—Differentiation, Tangents, Normals, Maxima and Minima Values, Integration of Standard Forms Integration by Parts, Method of Partial Fractions for Integration, Application to Area

Differential Calculus—Expansion Partial Differentiation, Asymptotes, Singular Points, Curvature, Curve Tracing.

(૪) શૂન્યયુત્તિ (*Integral Calculus*)—Definite Integrals, 'Gamma' Functions, Applications to Rectifications and Quadrature and Volumes.

(૫) શૂન્યસમીકરણ અને ફલસિદ્ધાન્ત (*Differential Equations and Theory of Functions*)-

Differential Equations-Standard Forms of Differential Equations, Linear Equations of the First and Second Degree, General Equations with Constant Co-efficients, Applications to Geometry and Physics

Theory of Functions-Contour Integration, Theory of Residue, Fourier's Series, 'Gamma' and 'Beta' Functions

(૬) સ્થિતિશાસ્ત્ર (*Status*)

Elementary Mechanics-Parallelogram of Forces, Couples, Equilibrium of Forces in one Plane, Centre of Gravity, Machines, Friction

Higher Mechanics-General Conditions of Equilibrium, Centres of Gravity Equilibrium of Heavy Strings.

(૭) ગતિશાસ્ત્ર (*Dynamics*)

Elementary-Rectangular Motion, Projectiles, Circular Motion, Simple Harmonic Motion

Higher-Motion under the Law of Direct Distances and Inverse Square of Distance, Central Forces, Moments of Inertia, D'Alemberts' Principle, Motion of a Rigid Body about a Fixed Axis.

(૮) દ્રવ્યત્રશાસ્ત્ર (*Hydrostatics*)-

Resultant Thrusts of Fluids on Bodies, Centre of Pressure, Floating Bodies, Specific Gravity of Liquids and Solids, Properties of Gases, Hydrostatic Machines and Rotating Fluids.

(૯) ગોળીય ત્રિકોણમિતિ અને સ્વર્ગોલકવિદ્યા (*Spherical Trigonometry and Astronomy*.)

Spherical Trigonometry-Fundamental Formula, Solution of Triangles, Properties of Triangles.

Astronomy-Refraction, Aberration, Parallax, Earth, Moon, Eclipses, Transits, Planets, Direct and Retrograde Motion

(૧૦) કૂટ પ્રશ્નો (*Problems*)

૨. સરકલ અભ્યાસક્રમ માટે પ્રશ્નપત્રોની સહ્યા ઘટાડવામાં નથી આવી, પણ દરેક પ્રશ્નપત્રમાં પૂરતા પ્રમાણમાં સરકલ પ્રશ્નો પૂછવામાં આવશે.

૩. કૂટ પ્રશ્નોનો પત્ર સંપૂર્ણ હાજરી પૂરી થવે જ આવી શકાશે.

વાણિજ્ય વિદ્યામંદિર

૧ નીચે પ્રમાણે દશ પ્રશ્નપત્રો રાખેલાં છે —

(૧) લઘુ લેક્ચર અને ઇંગ્રેજી *

આ પ્રશ્નપત્રમાં સરસાગુણના ત્રે વિભાગ રહેશે, ઇંગ્રેજી વિભાગમાં માત્ર દોહનના, વ્યાકરણના, અને નિયત કરેલા પાઠ્ય પુસ્તકોમાંથી નિવંધના સવાલો પુછવામાં આવશે.

લઘુલેક્ચરમાં ઉત્તીર્ણ થવા માટે ૧૦૦ શબ્દની કાદબ હોવી જોઈશે.

(૨-૩) નાંચના ચાર વિષયમાર્થી કોઈપણ એક-વિદ્યાર્થીની પસંદગા મુજબ, દરેક ઉપર બે પ્રશ્નપત્રો

(ક) ઇંગ્રેજી નામુ અને નીમતાનો (Auditing)

(૨) નામુ, રૅયલ્ટિ, આવક અને સ્વર્ચ, કૉન્ટ્રેક્ટ વગેરેના હિમાબ, ટબલ એકાઉન્ટસ, શરાફીનામુ, શાઝાઓના હીમાબ, શીમાના હીમાબ, નાદારીના હાસાબ, લિમિટેડ કંપનીના અધરા શીમાબ વગેરે દુકામા, ચર્ચા જાતના હીમાબ

(૩) નામનાનો

અથવા

(ઘ) શરાફી અને શરાફી કાયદો—

(૨) શરાફી—ધાતુઅનુ નાળાચલણ, નાળાનુ ઉપયોગીપણુ, જૂદી જૂદી જાતનુ નાળુ, નાળા ચલણ અને મિલ્કા, વિલાયતની ટકશાહ, તેની જાળવા જેવા નાબતા અને કાયદા, કાયદેસર નાળાચલણ, જૂદા જૂદા દેશાંનુ નાળાચલણ, નાળાની ક્યશક્તિમા થતા ફેરફાર કારણો, ક્યશક્તિ ટકાવા રાખવાના ઉપાયો, આતરરાષ્ટ્રીય નાળાચલણના પ્રશ્ન, તે વિષેની માહિતી, હિંદી નાળાચલણ હિંદી ટકશાહ, નિયમો, હિંદને લગતા સવાલો વગેરે

શરાફી અને શરાફી બજાર, તેની જરૂરિયાત અને કાયદા, વિલાયતની શરાફી પેઢીઓ, નક પદ્ધતિ, બંન્ક, કલચરિંગ-હાઉસ, શરાફી, પેઢીઓના નાળાનુ મેકાણ, પેસા ધીરવાની પદ્ધતિ, પેટીઆ તરફથી છાપેલા માલ (Quotations) વગેરે

ચલણી નોટોનો પ્રતિબંધ પરદેશની શરાફી પેઢીઓ સાથે સરસામણી હિંદની શરાફી પેટીઓ ઇતિહાસ, સામાન્યજ્ઞાન, શરાફી પેટીઓને લગતુ આકાશાક્ષ, પરદેશના નાળામાં આપણા નાળાનો બદલાનો માલ, વધવટનાં કારણો વગેરે.

૩ શરાફી કાયદો

અથવા

(ગ) રૂ અને રૂનો ઉદ્યોગ—

(૨) રૂનુ ઉત્પાદન તેને ચરૂરી સયોગો, જૂદી જૂદી જાતોનુ નિરીક્ષણ, સુધારવાના ઉપાયો પરચ, રૂની આયાત અને નિકાસ.

* સ ૧૯૮૧ ની વાસન્ટિક પરીક્ષા પછી વાણિજ્ય મંદિરમાં દાસલ થવાર વિદ્યાર્થીઓ માટે તે પૂર્વે દાસલ થયેલા વિદ્યાર્થીઓને માટે પહેલું પ્રશ્નપત્ર 'ઇંગ્રેજી નામાનાં મૂલ્યતત્ત્વો' રહેશે.

(૩) રુઝ હાથે તથા સત્તામાં કતામણ અને ચણાદ, સૂતરની જાતી, સૂતર તથા કાચ-કઢી આયાત તથા નિકાસ, મિલોમાં મજૂરોની સ્થિતિ, રાજ્ય તરફથી મિલોને લગતા કાયદા, અને તેમનું પાલન, મજૂર મહલો વગેરે

અથવા

(બ) લીમા પેટીઓનું શાસ્ત્ર.

(૪-૫) વ્યાપારી કાયદા-એ પ્રશ્નપત્રો—

(૪) કપનીનો કાયદો, આવકવેરા અને જ્યાદા આવકવેરાના કાયદા, મુદતનો કાયદો અને સ્ટેમ્પનો કાયદો, રેલ્વેનો કાયદો.

(૫) શરાફી અથવા હુડીઓ વગેરેને લગતા કાયદા (Negotiable Instruments Act), કરારનો કાયદો (Contract Act) તથા બીજા કાયદા

(૬) સંપત્તિશાસ્ત્ર, નાણાંચલણ અને શરાફીનાં મૂલ્યતસ્વોના જ્ઞાસ અભ્યાસ સાથે.

સંપત્તિશાસ્ત્ર, દ્રવ્ય અને મજૂરી, ફલદાયક અને નિષ્ફલ મહેનત, ધર્મવિભાગ અને હાલની ઔદ્યોગિક પ્રવૃત્તિ, મ્હોટા પાયાપર ઉત્પાદન, મુઢી, ઉદ્યોગોની વ્યવસ્થા, ઉત્પાદનમાં ફેરફાર થવાનાં કારણો, વસ્તુઓની આપલે (Exchange), ઉપયોગિતા (Utility), ગરુરિયાત (Value) અને કિંમત (Price), માલમા અથ્થા અને ઊઠાવ વચ્ચેનો સંબંધ; સડો, ઉત્પાદનનું સર્ચ અને તેની ગરુરિયાત, બટનું જનું ફલ, વખતું જનું ફલ, ફજારો, સંયુક્ત ઉત્પાદનનું સર્ચ, સંયુક્ત માલનો ઊઠાવ, સિદ્ધા, નાણું, કિંમત, જૂદી જૂદી જાતનું નાણું ચલણ, કિંમતમાં ફેરફાર, ચલણી નોટો, શરાફી, પરદેશનાં નાણાં અને આપણા નાણાં વચ્ચેનો સંબંધ, વ્યાપાર સમતા (Balance of Trade), આંતર રાષ્ટ્રીય વ્યાપાર, પ્રતિબાધિત અને અવાધિત વ્યાપાર, મુઢીનો અથ્થો અને ઊઠાવ, માડુ, ચેતી, વિષોટી પદ્ધતિ, ફજારાનો નફો, મ્હેનતાણું, અને ગરુરિયાત, નફો, વસ્તી, મજૂરમહલી, મજૂર કાયદાઓ, સહકારી પ્રવૃત્તિ, રેલ્વે વિષેના સવાલો વગેરે મુલ્યત્વે હિંદી દૃષ્ટિર્વિબુધી.

(૭) મારતીય સંપત્તિશાસ્ત્ર.

(૮) આંકડાશાસ્ત્ર અને સામાજિક અમાસર્ચ.†

(ક) સામાજિક અમાસર્ચનાં મૂલ્યત્વો અને સામાજિક અમાસર્ચ, સરકારી મ્હેનુલ પદ્ધતિ, આવક અને સર્ચનું વર્ગીકરણ, કર, રાજ્યનું દેહું, તેનો સ્તિદ્વાસ અને ટાલવાના અને ખરી દેવાના ઉપાયો.

(ઘ) આંકડાશાસ્ત્રનાં મૂલ્યત્વો અને હિંદી આંકડાશાસ્ત્ર.

આંકડાશાસ્ત્રનો અર્થ, તેના વિભાગ, તપાસ કેમ શરૂ કરવી, પત્રક યોજના, પત્રકપરીક્ષા, કોષ્ટક યોજના, સરેરાશ, વિચલન, ચેકોલ્પનું, આકેશ અને આકેશકૃતિઓ, ઐતિહાસિક શ્રેણીઓ, સંબધ સૂત્રક સંદ્યાઓ વગેરે.

† સં. ૧૯૮૦ ની સાલની વન્ને પરીક્ષાઓમાં ત્રીજા વર્ષના વિદ્યાર્થીઓને જુના અભ્યાસક્રમ પ્રમાણે પ્ર. ૫. ૬-સંપત્તિશાસ્ત્ર અને પ્ર. ૫. ૮ (સંપત્તિશાસ્ત્રના વિભાગોમાં) વેસવાની અને વધા વિદ્યાર્થીઓને જુના અભ્યાસક્રમ પ્રમાણે પ્ર. ૫. ૭ માટે રાજચંચારણ, અથવા આર્થિક જીવનનો સ્તિદ્વાસ એ વિષય પસંદ કરવાની છૂટ હતી.

હિંદી આંકડાશાસ્ત્ર-જન્યમરખને લગતું, વસ્તીગણતરીને લગતું, હિંદના અદરના અને પરદેશના જમીન અને જલમાર્ગના વેપારને લગતું, નેતીને લગતું, રેલ્વેને લગતું, પંચાર અને કિમ્મતને લગતું વગેરે

(૯) વ્યાપાર વ્યવસ્થા

વ્યાપાર વ્યવસ્થા, સંક્ષિપ્તલેક્ષન, આંદરજાહ, ઝોરજાહ, માગીદારી પેઢીઓ, ફિર્મિટેડ કંપનીના પત્રવ્યવહાર, મત્રી તરીકેની ફરજો, કાર્યપદ્ધતિ, વ્યાપારી પેઢીઓની કાર્યપદ્ધતિ, મવતીયા, તાર, વ્યાપારી પત્રવ્યવહાર, અને તેમના જવાબોની મોટવણી-આયોગિક વ્યવસ્થા અને મજૂરોની કામ કરવાની શક્તિ, વિમા વિષે, જલમાર્ગે માલ મોકલવાં વિષે વગેરે માહિતી

(૧૦) ભૂગોળ

(૧) વ્યાપારી ભૂગોળ-મનુષ્ય પ્રવૃત્તિ તના આધાર, દુનિયા ઉદ્યોગ અને વ્યાપારને અલગલગ સંબંધો, ઉત્પાદન વગેરે ઉત્પત્તિ--નેતીની નીપજ, મનીજ પદાર્થો, જગલની નીપજ, પ્રાણા નીપજ, દુનિયા ઉદ્યોગ, જૂદી જૂદી વસ્તુઓ-સાસ કરીને હિંદને લગતી, તેની જરૂરીયાતો પરદેશ સાથેના વ્યાપાર વગેરેની માહિતી, જૂદા જૂદા પ્રદેશોની ઉપજ, ઉદ્યોગ, વ્યાપાર, કુદરતના અને માનુષી અનુકૂળ મયોગો વગેરે

(૨) પ્રાકૃતિક ભૂગોળ-પૃથ્વીના ઉત્પત્તિ, આકાર, કદ, રાસદિવસનાં અને ઋતુ વધારણના કારણો, સ્થલ, જલ, જમીનનાં સ્વરૂપો, તેનો ઘસારો, આબોહવા, ઉષ્ણતાનું પ્રમાણ, પવનના પ્રવાહ, મહાસાગરના જલપ્રવાહ, કુદરતી પ્રદંબો, તેમની મુખ્ય નીપજો, નકશા અને તેમના ચાટ, વગેરે

૨ સરકાર અભ્યાસક્રમ અને પરીક્ષામાં ચેસલાનો ક્રમ

સરકાર અભ્યાસક્રમ રાસલામાં આવેલ નથી. પ્રથમપત્ર પહેલાની પરીક્ષા પ્રથમપત્ર કે અને ત્રણમાં સાથે આપવી પડશે કે તે પહેલાં આપવી પડશે, સરકારના પ્રથમપત્રોની પરીક્ષા ગમે તે સમયે આપી શકાશે

તત્ત્વજ્ઞાન મંદિર

૧ છ પ્રાથમિક ફિલસુફીનાં, ત્રણ બીજાં ફિલસુફીનાં, અને એક ઇસ્લામી ફિલસુફીનું, એક નીચે પ્રમાણે દસ પ્રથમપત્રો રાસલામાં આવ્યાં આવ્યાં છે.

(૧) પ્રાથમિક તત્ત્વજ્ઞાનનો ઇતિહાસ અને એક પ્રાથમિક તત્ત્વજ્ઞાનનો અભ્યાસ.

પ્રાથમિક તત્ત્વજ્ઞાનના અભ્યાસક્રમ માટે પ્લેટો, ઍરિસ્ટોટલ, કાન્ટ, વર્ગસન પૈકી એકને ૨૨ ૩ વર્ષ આગળથી ઠરાવવામાં આવશે,

(૨) ચિત્તશાસ્ત્ર (Psychology)

(૩) ચારિત્રમીમાંસા (Ethics)

(૪) પ્રમાણશાસ્ત્ર (Logic) અને તત્ત્વમીમાંસા (Metaphysics)

(૫) શૈશ્વવાદ (Theology)

(૬) જાનકમીમાંસા (Aesthetics) અને કામકમીમાંસા (Sens-psychology)

(૭) બૌદ્ધ અને જૈનધર્મો

(૮-૧) વૈદિક ધર્મ

(૧૭) હસ્તકામ ધર્મ

(આ મંદિરની યોજના અમલમાં આવી નથી. આ વિષય કચેરામાં વિદ્યાર્થીઓની ચીકણતાની યોજના વિશેષ પૂર્ણ કરવામાં આવશે.)

ઔદ્યોગિક રસાયન મંદિર

૧. આ મંદિરમાં અભ્યાસ કરવાની મોટાં ભાગ મુંબઈના રાષ્ટ્રીય મહાવિદ્યાલયમાં છે.

૨. અભ્યાસક્રમ ત્રણ વર્ષનો છે, અને તે અરસામાં વિદ્યાર્થીને (જ્યાં સુધી હિંદુસ્તાનના કેટલાક*) ઉદ્યોગોને સમગ્ર રાસાયનિક જ્ઞાન તટકે દરજ્જે આપવા ઉમેદ છે, કે જેથી ફટકો અભ્યાસ કર્યા બાદ વિદ્યાર્થી સરકારી અથવા મંદિરનો ત્રીજા વર્ષનો અગ્રજ્ઞાતક (Post-graduate) અભ્યાસ કરી શકે, અથવા કોઈ કારણનામા રહી શકે, અથવા વિશેષ અભ્યાસ માટે વિદેશ ગઈ શકે.

૩. પ્રથમ વર્ષને અગ્રે પ્રથમ વૈજ્ઞાનિક પરીક્ષા પ્રથમ વર્ષના ત્રણ વિષયોમાં લેવાશે: તે પરીક્ષા માટે નીચે પ્રમાણે વિષયો ઠરાવેલા છે.

- (૧) નિરિન્દ્રિય રસાયનનાં મૂલતત્ત્વો
- (૨) પદાર્થવિજ્ઞાન (Physics) ના મૂલતત્ત્વો
- (૩) ગણિત
- (૪) યંત્રશાસ્ત્રની વ્યાવહારિકતા (Applied Mechanics)
- (૫) યંત્રાલેખન (Machine Drawing)

રસાયનનાં પ્રયોગશાળામાં વિદ્યાર્થીને જાતે કામ કરવું પડશે, અને બીજા વિષયોમાં પ્રયોગ સાધીતીઓ સીખવાશે.

વિદ્યાર્થીની શુદ્ધ હશે તો ફ્રેન્ચ અને સમાજશાસ્ત્રના વિષયોમાં આ હાજરી આપી શકશે.

૪. બીજા વર્ષના વિષયો નીચે મુજબ છે.—

- (૧) નિરિન્દ્રિય રસાયનનો વિશેષ અભ્યાસ
- (૨) સેન્દ્રિય રસાયનનાં મૂલતત્ત્વો
- (૩) નિરિન્દ્રિય ઔદ્યોગિક રસાયન
- (૪) શારીર (Physical) રસાયનનાં મૂલતત્ત્વો
- (૫) પદાર્થ વિજ્ઞાન (Physics)
- (૬) ગણિત

*એમાં કે કમ્પ્યુટરિંગનું તેલું, કમ્પ્યુટર રસાયન, રસાયનશાસ્ત્ર પ્રત્યાદિ.

નિરિન્દ્રિય રસાયનના મહત્વના પ્રયોગો અને તાર્કિક (Qualitative) પૃથક્કરણ વિદ્યાર્થી જાણે કરશે.

ત્રીજા વર્ષને અંતે પદાર્થ વિજ્ઞાન અને ગણિતના વિષયો પુરા થશે અને તેમાં પરીક્ષા થશે. કાર્ગ્જના અને યન્ત્રાલયોની મુલાકાત

૫ ત્રીજા વર્ષના વિષયો નીચે મુજબ છે —

(૧) સેન્દ્રિય રસાયનનો વિશેષ અભ્યાસ

(૨) શારીર રસાયન (Physical Chemistry)

(૩) ઔદ્યોગિક રસાયન શાસ્ત્ર-રાસાયનિક ઉદ્યોગોના હાલ ઉલ્લેખ સહિત

ત્રીજા વર્ષને અંતે પરીક્ષા થશે તેમાં જે બાકીના થયા વિષયોમાં ઉત્તીર્ણ થશે તેને સપૂર્ણ પગે ઉત્તીર્ણ ગણવામાં આવશે

આ વિષયોમાં વિશેષ માહિતી રાષ્ટ્રીય મહાવિદ્યાલય (મુબાઈ)માંથી મળી શકશે

પારંગત પરીક્ષા

૧ ગુજરાતી ભાષામાં કોઈપણ વિષયપર સ્વતંત્ર નિબંધ (thesis) લખનાર સ્નાતકને 'પારંગત' પદવી આપી શકાય

૨ નિબંધ માટે પસંદ કરેલ વિષય માટે વિદ્યાનિધિ મંડળની અનુમતિ ઉમેદવારે મેલવવી જોઈશે અને નિબંધ તૈયાર થયે, વિદ્યાનિધિ મંડળ તે પર અભ્યાસ કરવા પરીક્ષકો નીમશે

અનુસ્નાતક અભ્યાસ

ગણિત

ગણિતવિદ્યાર્થીને જે માટે નીચે પ્રમાણે અનુસ્નાતક (post-graduate) અભ્યાસ કરવાની જોગવાઈ થઈ શકશે

(૧) નીજગણિત, ડિટર્મિનન્ટ્સ (Determinants) અને સમીકરણ સિદ્ધાન્ત (Theory of Equations)

(૨) શૂન્યલઘ્વિ અને શૂન્યચુતિ, શૂન્યસમીકરણ.

(૩) પૃષ્ઠ અને ઘનની શુદ્ધ અને પૃષ્ઠકુલ બૈજિક ભૂમિતિ.

(૪) ક્વર્ટર્નિયન, અને Quaternions.

(૫) સ્થિતિશાસ્ત્ર, બૈજિક આકર્ષણનો સિદ્ધાન્ત (Theory of Potential Attractions).

(૬) ક્ષપ્તરેણ ગતિશાસ્ત્ર (Dynamics of a Particle) અને અસહ પદાર્થનું ગતિશાસ્ત્ર (Rigid Dynamics)

(૭) દ્રવસ્થિતિશાસ્ત્ર (Hydrostatics) અને દ્રવગતિશાસ્ત્ર (Hydrodynamics).

(૮) વિદ્યુત, લોહચુંબક અને સ્વગોળ ગણિત.

તત્ત્વજ્ઞાન

તત્ત્વજ્ઞાન વિષ્ણુરદ માટે નીચે પ્રમાણે અનુસ્નાતક અભ્યાસની ભલામણ છે

૧. ઇતિહાસ

૧. એશિયાઈ ફીલસુફી

૨. યુરોપીય ફીલસુફી

૨. નીચેમાંથી એક વિષય

(૧) પ્રમાણશાસ્ત્ર

૧. યુરોપીયન

૨. પ્રાચીન (ભારતીય)

(૨) ચિત્તશાસ્ત્ર

૧. ઉચ્ચ પ્રકારનું સામાન્ય

(પ્રાચીન ચિત્તશાસ્ત્ર સાથે)

૨. શારીર ચિત્તશાસ્ત્ર અથવા સમાજ-ચિત્તશાસ્ત્ર

(૩) ચારિત્રમીમાંસા (Ethics)

૧. ચારિત્રમીમાંસાનો ઇતિહાસ (પ્રાચીન ચારિત્ર-મીમાંસા સહિત)

૨. ચારિત્રમીમાંસાના મૂલતત્ત્વો (પ્રાચીન ચારિત્ર-મીમાંસા સહિત)

૩. નીચે પૈકી કોઈપણ એક વિષય

(૧) રાજનૈતિક તત્ત્વમીમાંસા

(Political Philosophy)

૧. ઉચ્ચ પ્રકારનું સામાન્ય પ્રશ્નપત્ર

૨. એશિયા અને યુરોપના રાજનૈતિક સિદ્ધાન્તો અને પ્રવૃત્તિઓનો ઇતિહાસ

૩. આર્યનોતિ શાસ્ત્રો

(૨) સમાજવિદ્યા (Sociology)

૧. એશિયા અને યુરોપના સામાજિક સિદ્ધાન્તો અને સામાજિક જીવનના ઇતિહાસ

૨. સામાજિક સપત્તિશાસ્ત્ર

૩. સામાજિક ચિત્તશાસ્ત્ર

(૩) તત્ત્વમીમાંસા (Metaphysics)

૧. તત્ત્વમીમાંસાનો ઇતિહાસ

૨. ક્રિટીક ઓફ પ્યોર રીઝન

૩. શંકર અને રામાનુજ

(૪) પ્રાચીન દર્શનો

૧. પ્રાચીન દર્શનનો ઇતિહાસ

૨. નીચે પૈકી કોઈ પણ એક દર્શન સમૂહ

(ક) ન્યાય-વૈશેષિક

(ઘ) સાંખ્ય-યોગ

(ગ) પૂર્વ મીમાંસા

(બ) વેદાન્તા

(ચ) જૈન

(ઢ) બૌદ્ધ

૩. એક વિશિષ્ટ દાર્શનિક કે ધર્મપ્રવર્તક

(૫) ધર્મ અને ફેશરવાદ (Religion and Theology)

૧. ધર્મ અને ફેશર વિષયક સિદ્ધાન્તો

૨. ધર્મોનો ઇતિહાસ

૩. મિશ્ર મિશ્ર ધર્મોનો તુલનાત્મક અભ્યાસ
બ્રાહ્મણ, જૈન, બૌદ્ધ અને જરથોસ્તી ધર્મનો
વિષ્લેષ

સૂચના—વિદ્યાર્થીઓને ૨ જા અને ૩ જા વિષય સમૂહમાંથી પસંદ કરવામાં નીચેના
વિષયોની ઝોડણી કરવાની સલાહ આપવામાં આવે છે

૨ જા માંથી

(૧) પ્રમાણ શાસ્ત્ર

(૨) વિસશાસ્ત્ર અથવા ચારિત્ર મીમાંસા

૩ જા માંથી

તત્ત્વમીમાંસા અથવા પ્રાચીન દર્શનો

રાજનૈતિક તત્ત્વ મીમાંસા અથવા સમાજવિજ્ઞા
અથવા દર્શનો, અથવા ધર્મ અને ફેશરવાદ

લલિત કલા મંદિર

સંગીત

વાદ્યવાદનનો અભ્યાસક્રમ

(૧) સતાર

૧ હુ વર્ષ—આસરે ૨૦ સાદી ગત

૨ હુ વર્ષ—તોડાની સાથે આસરે ૧૦ ગતો

૩ હુ વર્ષ—ગતતોડા તથા મેંડ ગમક

૪ થુ વર્ષ—સપૂર્ણ જ્ઞાન

(૨) ફિડલ

૧ હુ વર્ષ—સાદા ગાયનો તથા અભ્યાસ

૨ હુ વર્ષ—આલાપ સાથે થોડાં ગાયનો

૩ હુ-૪ થુ વર્ષ—અભ્યાસ તથા સપૂર્ણ જ્ઞાન

(૩) શીલકલા સતારના અભ્યાસક્રમ પ્રમાણે

જો તમે જોઈએ તેમજ અભ્યાસક્રમની સાથે કઈ શાળાએ

શાળાવિદ્યાનો અભ્યાસક્રમ :

૧ હું વર્ષ

શાસ્ત્ર—(ચિત્રો) સપ્તસ્વર, આરોહ, અવરોહ તથા સાદા સ્વરાલંકાર.

પ્રત્યક્ષ પ્રદર્શન (પ્રેસિટસ) નીચેના રાગોની ચીજો—સાદી મોડા તાન આલપની સ્વરો—

મૂળ, કલ્યાણ, આશા, ગૌરી, કૌશિયા, કેશ, સારંગ, જમાજ, જીંજોટી, કાફી, આસાવરી, પીછ તથા મૈરવી

૨ હું વર્ષ

શાસ્ત્ર—વધા સ્વરાલંકાર, ગ્રામ, શ્રુતિ, મૂર્છના વગેરેનું જ્ઞાન

પ્રત્યક્ષ પ્રદર્શન—નીચેના તાલ વગાડતાં આવડવા જોઈએ —

રાવરા, ધુમાઢી, કેરવા, એકતાલ, ત્રિતાલ, ચૌતાલ, રૂપક, તેવરાં, જપતાલ, તથા દુરકાકતાલ
કુપલો અને તરાણા.

સાથે નીચેના રાગની ચીજો —હમીર, ગૌડસારંગ, વાગેશ્રી, શકરા, સિંધુરા, સોહની, કમોદ, કેદાર, મીમપલાસ, ચિલાવલ

૩ હું વર્ષ

શાસ્ત્ર—ચીજોનું સ્વરલેખન (નોટેશન) અને સ્વ તાનાલાપનું જ્ઞાન

પ્રત્યક્ષ પ્રદર્શન—નીચેના તાલ વગાડતાં આવડવા જોઈએ—

દીપવદી, ધુમાર, હુમરા, આઢાચૌતાલ, પજાબી

નીચેના રાગોની ચીજો —

કાનહા, વિભાસ, તોડી, કલિત, મુલતાની, હિંદોલ, ગૌડમલ્હાર, પુરવી, તથા કાલિંગડો.

૪ હું વર્ષ

શાસ્ત્ર—ગમે તે ચીજોનું સ્વરલેખન તથા શારીરિક કર્મો અભ્યાસ કરવું જોઈએ. અર્થાત્ જ્યાં રાગો વચ્ચેનો ફરક પારખવો. સપૂર્ણ તાનાલાપ સાથે ચીજો ચીજી.

પ્રત્યક્ષ પ્રદર્શન—નીચેના રાગો તાન આલપ સાથે વાવા:—

મૈરવ, માલકસ, કલ્યાણ, મીમપલાસ, મૂળ, વાગેશ્રી, આસાવરી, અને શારંગ.

વધા પ્રસિદ્ધ તાલોનું સપૂર્ણ જ્ઞાન—પ્રયોગ સાથે

મહામન કરેલ પુસ્તક:—માતલુકેનું હિંદુસ્તાની સંગીત પદ્ધતિ મંગ ૧ જો

સરલ અભ્યાસક્રમ માટે વાદન અથવા વાદન પૈકી એક.

ચિત્રકલા

ગુજરાત મહાવિદ્યાલયના ચિત્રકલા મંદિરમાં નીચેના વિષયો શીખવવામાં આવે છે. ૧ પદ્ધતી સપાદનનો વિષય નથી, પણ એનું નિવસિત શિક્ષણ અને પરીક્ષા હઈને પ્રમાણપત્ર આપવામાં આવશે. અપવાદ રૂપે, કોઈ બીજા વિષયને બદલે એને ઐચ્છિક વિષય તરીકે લેવા દેવામાં આવે.

અભ્યાસક્રમ

૧ હું ઘરું—ચિત્રક્રિયા

૧. હસ્તાલેખન (Free-hand)—સમસમ્યપસમ્ય (Symmetrical) ચિત્રો અને પલ્લવાલેખનના નમુના પરથી ચિત્રો દોરીને તેમાં રંગ પૂરવા (છાલ, પીઢો અને શાદલી ૫ ત્રણ રંગોનો જ ઉપયોગ)

૨ અનુસ્મરણાલેખન (Memory Drawing)—સામાન્ય જોવામાં આવતી સહેલા આકારવાળી વસ્તુઓનું યાદગીરી પરથી ચિત્ર દોરવું ઉદા. ૦ કપડું, કાતર, દેગઢો, ટોપલી, કલમ વગેરે

૩. પ્રતિમાલેખન (Model Drawing) અને યથાદર્શન (Perspective)—સાદા મૌલિક આકારના પદાર્થો, જવા કે ઘનચોરસ, ત્રિકોણ, ચોરસ, ષટકોણ, સૂચિ, પાર્શ્વ, નજાકૃતિ, શંકુ વગેરે પદાર્થોની યથાદર્શનના નિયમોને અનુસરી આકૃતિઓ શાદલી

૨ હું ઘરું ચિત્રક્રિયા

૧ મર્યાદાલેખન અને પલ્લવાલેખન—શાદલી છાલ પરથી તેનું ચિત્ર રંગ સાથે કરવું વગેરે

૨ અનુસ્મરણાલેખન—પશુ, પક્ષી, ફલ, ફુલ વગેરેનું યાદગીરી ઉપરથી ચિત્ર દોરવું

૩ પ્રતિમાચ્છિન્ન અને યથાદર્શન—સાદા અને અઘરા પદાર્થોના સમુદ્ધતા યથાર્થ ચિત્રા શાદલી, અને તેમના રંગ પૂરવા અને મર્યાદા બાંધવી

૪ માન (Designing)—પલ્લવાલેખનના નમુનાને આધારે વણાટકામ (textile), કીનારીઓ (border), ચોપડીના પૂઠા વગેરે

૩ હું ઘરું—રંગાક્રિયા ઘરું ? હું

૧ છાયા લેખન—સાદા મૌલિક આકારના પદાર્થો ઉપરથી છાયાચિત્ર દોરવું એમકે—ચોરસ, ત્રિકોણ, ચતુર્કોણ, સૂચી, પાર્શ્વ, નજાકૃતિ શંકુ સાદી પ્લાસ્ટર પરથી વગેરે.

૨ અનુકરણ—ચિત્ર—અજડાની ગુફાઓ વગેરે સ્થલોના ચિત્ર ઉપરથી રંગ સાથે નકલ કરવી

૩ પ્રકૃતિદર્શનલેખન (Landscape)—શાદ, નદી, કિનારા વગેરેનું સુદર ચિત્ર હોઈને શાદલું, ગુજરાતના પ્રસિદ્ધ ચિત્ર શાદલી

૪. અન્યપ્રતિમાલેખન—ફલ, ફૂલ, અથવા સારા આકારનાં વાસણો વગેરેના રંગ અને છાયા લેખન સહિત ચિત્ર દોરવું.

૪૫૫ ચર્ચ-રંગક્રિયા ચર્ચ ૨૫૫;

૧. છાયાલેખન—પુતલાઓ ઉપરથી કાઢી સઢી (ચારકોલ) વડે છાયાચિત્ર દોરવું
૨. રંગક્રિયા—તેલનાં, પાણીના કે સઢીના રંગથી પ્રત્યક્ષ દેસાઓ ચિતરવા, તથા બનાવરો વગેરે ચિતરવા.
- ૩ સચ્છાચિત્રપ્રતિમાલેખન(Still—life) ફલ-ફૂલનો સમુદ્ધ રંગ સાથે ચિતરવો
- ૪ આદમે કદમ—પ્રત્યક્ષ માણસ ઉપરથી છાયાચિત્ર કાઢી સઢી વડે ચિતરવું તથા માણસનું આલેખ ચિત્ર કાઢવું
૫. હિન્દુસ્તાનનાં માવ ચિત્ર—પ્રાચીન ચિત્રકારોનાં ચિત્રોનું અનુકરણ તથા તેમણે રચેલાં માવો ઉતારવાની દૃષ્ટિ અભ્યાસ.

૪ પાઠ્ય તથા ભલામણ કરેલાં પુસ્તકો

પ્રથમા પરીક્ષા—સં. ૧૯૮૦-૮૧

માતૃભાષા

૧ ગૂજરાતી—સામાન્ય અભ્યાસક્રમ

૧. નવલ પ્રંથાવલ્લી માગ ૨ જો (શાલોપયોગી આદૃતિમાંથી) નીચેના નિબંધો (૧) સ્વ. સાક્ષર નવલરામ લક્ષ્મીરામનું જીવન વૃત્તાંત—સ્વ. ગોવર્ધનરામનું લલ્લેશ્વર, (૨) રણવંશ કાવ્ય, (૩) ગૂજરાત તથા કાઝીયાનાઢ દેશની વાર્તા, (૪) દેશી કારીગરીને ઉત્તેજન, (૫) હરિશ્ચંદ્ર નાટક, (૬) ગૂજરાતી ભાષાનો મોટો કોષ, (૭) રામાયણ નિરૂપણ, (૮) કરસનદાસ મૂલજી ચરિત્ર, (૯) મહેતાજી દુર્ગારામ મહારામનું ચરિત્ર, (૧૦) ગૂજરાતી શબ્દમૂલદર્શક કોષ, (૧૧) કરણ ઘેલો—એક વાર્તા, (૧૨) કાંતા, (૧૩) સુબોધ ચિંતામણી વિવેચન, (૧૪) ત્રિધવાનો વકીલ, (૧૫) સદ્ગુણમય ગૂજરાતી, (૧૬) નાટકશાલા ને ગોપીચંદ નાટક, (૧૭) બાલકુલ ને બલાત્કાર વૈયક્ષ, (૧૮) નાત યુધારો, (૧૯) ગૂજરાતી ભાષાનું એક્ય, (૨૦) પ્રેમાનંદ (મામેરૂ), (૨૧) કવિ નર્મદાશંકરની કવિતા, (૨૨) નર્મ કવિતાની પ્રસ્તાવના, (૨૩) કવીશ્વર રત્નપતરામ વાઘાભાઈ, (૨૪) હિન્દુસ્તાનમાં એક ભાષા, (૨૫) દેશી પિંગલ, (૨૬) ભાષાશાસ્ત્ર, (૨૭) અક્ષર લિપિની ઉત્પત્તિ, (૨૮) સ્વભાષાના અભ્યાસનું અગત્ય, (૨૯) બનાવરને સંસ્કૃત કર્યું

૨. કાવ્ય સમુચ્ચય માગ ૧ લામા થી—નીચેના અક્કનાં કાવ્યો ૧, ૨, ૩, ૫, ૭, ૧૨અ, ૧૪ થી ૧૮, ૨૧, ૨૨, ૨૪, ૨૭, ૨૯, ૩૦, ૩૬, ૩૭, ૩૯, ૪૦, ૪૩, ૪૪, ૪૬ થી ૪૯, ૫૨, ૫૫, ૫૭ થી ૫૯, ૬૧ થી ૬૬, ૬૮, ૬૯, ૭૧, ૭૩ થી ૭૫, ૮૦ થી ૮૪, ૯૬

૩. મામેરૂ અને સુદામાચરિત્ર—પ્રેમાનંદ

૨. મરાઠી—(મુંબઈ રાષ્ટ્રીય મહાવિદ્યાલય માટે જ)

૧ મહારાષ્ટ્ર ઇતિહાસ મજરી

- २ विनायकाची कविता (विनायकाच्य माळेचा द्वितीय खण्डकार)
- ३ तोतयाचें बंड (केळकर) व त्या वरील टीकात्मक लेख (कोल्हटकर)
- ४ नवनीत [वेचे]
- ५ सुकन अलंकार [जोशी]
- ३ हिंदी (मुंबई राष्ट्रीय महाविद्यालय माटे ज.)

- १ सी अजान एक मुजान
- २ कविता कौमुदी भाग १-२

प्राचीन—चंद, कबीर, नवदास, रहाम, केशवदास, रसखान, बिहारी और भूषण
अर्वाचीन—भारतेन्दु अम्बिका ध्यास, श्रीधर, अयोध्यासिंह, रामदेवीप्रसाद,
शंकर गुप्त, सत्यनारायण

- ३ मुद्राराक्षक नाटक—(भारतेन्दु)

व्याकरण, काव्य, अलंकार, छंद, पिंगल

सूचित पुस्तको

- १ हिन्दी व्याकरण (अम्बिकाप्रसाद)
- २ हिंदी पद्यरचना (रामनरेश त्रिपाठी)
- ३ छंद-पिंगल-छंद प्रभाकर
- ४ अलंकार मञ्जूषा (भगवानदीन)
- (निम्नलिखित अलंकार—उपमा, रूपक, उत्प्रेक्षा, अलंकारयोक्ति, अनुप्रास, यमक,
अर्थान्तरन्यास, समेद ध्याज, विभावना, श्लेष, दीपक, अपनुक्ति)
- ५ समालोचना-बिहारी सतसई भाग १—पद्मसिंह (डी. एल्. राय)
- ६ साहित्य का इतिहास—हिंदीभाषा की उत्पत्ति—द्विवेदी

सरळ अभ्यासक्रम

गुजराती (अथवा मुंबई राष्ट्रीय महाविद्यालयमा मराठी के हिंदी) जेमनी स्वभाषा नवी,
तेमने माटे सरळ अभ्यासक्रम—

- १ नीति शिक्षण.

- २ इल्लपतसार

भळामण—'नवजीवन'ना केखो

नोध—आ विद्यार्थीओनी परीक्षा मौखिक तेमज केखी केवामा जावसे. केखी परीक्षाजां
आपेल विषयपर विद्यार्थीओने निबध लसवो पडसे

'नवजीवन'ना केखो समजवा पुरतु ज्ञान विद्यार्थीनि होतु जोइव

राष्ट्रीय भाषा

हिंदी

- १ किसान-मैथिलीखरण गुप्त
- २ हिंदी रीडर-भाग ६-रामदास गौड़
- ३ बाल व्याकरण-इन्डियन प्रेस-अल्हाबाद

उर्दु

- १ कायदाए उर्दु
- २ अलीबाबा चाकी चौर
- ३ उर्दु व्याकरण

ऐतिह्यक विषय

प्रमाणशास्त्र:

प्रमाणशास्त्रप्रवेशिका रामानारायण पाठक

संस्कृत:

- १ स्वप्नवासवदत्तम्
- २ कुमार संभवम् सर्ग १-५
- ३ उपनिषत्पाठावली

फारसी:

- १ गुलिस्तान : भाग १ अने ८
- २ बोस्तान . १ छो भाग
- ३ कवायद फारसी (व्याकरण)

अरबी

- १ अरबीनी पहली चौपटी
- २ कवायद अरबी

अर्वाचीन भाषा-मरजियात

मराठी:

- स्फुट गोष्टी-भाग १ डा० हरि नारायण आपटे
 नवनीत-कर्म पर्व : मोरोपत
 वनवासी फूल : टिळक
 वाचन पाठमाळा : भाग १ डा०-पहेळा १०० पानां

બંગાળી

- ૧ વર્ણપરિચય : ચેટરજી
- ૨ કથામાલા ઓ શિશુશિક્ષા : વિદ્યાસાગર
- ૩ પદ્યપાઠ મદ્દાચાર્ય
- ૪ રાજપૂત કાઠિની દાસગુપ્ત
- નીચેનાં પુસ્તકો લેવામાં મલામળ કરવામાં આવે છે
- ૧ શિશુરત્ન રામાયણ
- ૨ અરધોપન્યાસ ચેટરજી

ઇંગ્રેઝી

- ૧ Readings in English Prose (વિદ્યાપીઠ તરફથી પ્રકાશિત)
- ૨ Poetical Selections (વિદ્યાપીઠ તરફથી પ્રકાશિત)
- ૩ Rime of the Ancient Mariner-Coleridge

ફ્રેન્ચ

- ૧ Un Heritage-Sandeau
- ૨ Auvas-Les poetes francais du XIXme siecle

સંપત્તિશાસ્ત્ર

સંપત્તિશાસ્ત્ર (વિદ્યાપીઠ તરફથી પ્રકાશિત)

હિંદુસ્તાનની રાજવ્યવસ્થા અને હિંદી રાષ્ટ્રીય જાગૃતિ-મલામળ કરતા પુસ્તકો—

Indian National Evolution—Amlika Charan Mazumdar

હિંદુસ્તાનની રાજવ્યવસ્થા ઉપર કોઈ પણ જાણીતું અને સારું પુસ્તક

સ્નાતક પરીક્ષા**માતૃભાષા**

ગુજરાતી (ફરજીયાત) -સામાન્ય અભ્યાસક્રમ

સં ૧૯૭૮-૭૯, ૧૯૭૯-૮૦, ૧૯૮૦-૮૧ માટે

- ૧ સરસ્વતીચંદ્ર ભા. ૧
- ૨ નબાહ્યાન-પ્રેમાનંદ
- ૩ પહેલી અને બીજી સાહિત્ય પરિષદના પ્રમુખોના વ્યાખ્યાનો
- ૪ ગુજરાતી પદ્યસંગ્રહ-કાવ્યાંક ૧૩૬ થી ૧૭૯

સ. ૧૯૭૯-૮૦, ૧૯૮૦-૮૧, ૧૯૮૧-૮૨

૧ સરસ્વતીચંદ્ર ભા. ૩

૨ ગોવિન્દગમન-નરસિંહ મહેતા (વિદ્યાપીઠ પ્રકાશિત) મૂલ્ય ૦-૫-૬

૩ વસન્તવિલાસ

૪ ગૂજરાતી પદ્યમગ્નહ-કાવ્યોંક ૧૭૧ થી અત સુધી

સ ૧૯૮૦-૮૧, ૮૧-૮૨, ૮૨-૮૩ માટે

૧ સરસ્વતીચંદ્ર ભા. ૪ પ્રકરણ ૧ થી ૧૪

૨ ભાલ્લુકકૃત કાદવરી-પૂર્વ ભાગ કઢવાં ૧ થી ૧૩

૩ કાવ્યસમુચ્ચય-ભાગ ૨ જો-નીચેનાં અંકવાળાં કાવ્યો—૧, ૪, ૭, ૧૦, ૧૨, ૧૫, ૧૯, ૨૨, ૨૫, ૨૮, ૩૧, ૩૪, ૩૭, ૪૦, ૪૧, ૪૪, ૪૭, ૫૦, ૫૩, ૫૭, ૬૦, ૬૩, ૬૮, ૭૧, ૭૪, ૭૭, ૮૦, ૮૧, ૮૩, ૮૪, ૮૭, ૯૦, ૯૨, ૯૬, ૯૯, ૧૦૨, ૧૦૬, ૧૦૯, ૧૧૦, ૧૧૨, ૧૧૭, ૧૨૦, ૧૨૩, ૧૨૪, ૧૨૫, ૧૨૦, ૧૨૨, ૧૨૮, ૧૪૧.

સ ૧૯૮૧-૮૨, ૮૨-૮૩, ૮૩-૮૪ માટે

૧ સરસ્વતીચંદ્ર ભા ૪, પ્રકરણ ૧૫ થી

૨ ભાલ્લુકકૃત કાદવરી—પૂર્વ ભાગ કઢવાં ૧૪ થી ૨૫

૩ કાવ્યસમુચ્ચય ભાગ ૨ જામાંથી નીચેનાં અંકવાળાં કાવ્યો—૨, ૫, ૮, ૧૧, ૧૪, ૧૭, ૨૦, ૨૩, ૨૬, ૨૯, ૩૨, ૩૫, ૩૮, ૪૨, ૪૫, ૪૮, ૫૧, ૫૪, ૫૬, ૫૮, ૬૧, ૬૪, ૬૬, ૬૯, ૭૨, ૭૫, ૭૯, ૮૨, ૮૫, ૮૮, ૯૧, ૯૪, ૯૭, ૧૦૦, ૧૦૩, ૧૦૫, ૧૦૭, ૧૧૧, ૧૧૫, ૧૧૮, ૧૨૧, ૧૨૫, ૧૨૭, ૧૩૧, ૧૩૪, ૧૩૭, ૧૩૯, ૧૪૦

સ. ૧૯૮૨-૮૩, ૮૩-૮૪, ૮૪-૮૫ માટે

૧ સરસ્વતીચંદ્ર ભાગ ૪ પ્રકરણ થી પુર્વ

૨ નઠાહયાન

૩ કાવ્ય સમુચ્ચય ભાગ ૨ જામાંથી નીચેના અંકવાળાં કાવ્યો:—૧, ૬, ૯, ૧૨, ૧૬, ૧૮, ૨૧, ૨૪, ૨૭, ૩૦, ૩૩, ૩૬, ૩૯, ૪૩, ૪૬, ૪૯, ૫૨, ૫૫, ૫૯, ૬૨, ૬૫, ૬૭, ૭૦, ૭૩, ૭૬, ૮૦, ૮૬, ૮૯, ૯૩, ૯૫, ૯૮, ૧૦૧, ૧૦૪, ૧૦૮, ૧૧૨, ૧૧૪, ૧૧૬, ૧૧૯, ૧૨૨, ૧૨૮, ૧૨૯, ૧૩૨, ૧૩૫, ૧૩૬, ૧૪૦, ૧૪૩, ૧૪૪.

સર્વે વર્ષો માટે યાંચવા અભામળ—

ગૂજરાતી સાહિત્યના માર્ગસૂચક સ્તમ્ભો (ડૉ. મો. કાવેરી. ગૂજરાત યુનાયટેડ સોસાયટી)

१३६

मराठी (फरजीयात)

स. १९७८-७९

- १ नीतिशास्त्र प्रवेश-उत्तराध-वा म जोशी
- २ गीतारहस्य-प्रकरण २, ७, १४, १५
- ३ नवनीत (नावडक वेचें)
- ४ मराठी वाङ्मय विवेचन-रा व जाधा

स १९७९-८०

- १ नीतिशास्त्र प्रवेश-वा, म जोशी
- २ मराठी गद्याचा इंग्रजी अवतार-पोनदार
- ३ अभिनव काव्यमाला भाग १

सरळ अभ्यासक्रम

गूजराती (अथवा मुंबाई राष्ट्रीय महाविद्यालयमा मगठा) जेनी स्वभाषा नथा तेमने माट सरळ अभ्यासक्रम—

- १ गूजरातनो नाथ कनैयालाल मुनशा
- २ काव्य समुच्चय भाग १ लो—प्रथमा परीक्षामा सामान्य विद्यार्थीआ माट नियत करेली काव्यो

- ३ माह्दम विलाम—रतनलाल भट्ट.

भलासण—‘ नवजीवन ’ ना लेखा

नोंध—आ विद्यार्थीओनी परीक्षा मौलिक तमज लेखा लेखामा आवशे लेखा परीक्षामा आपेल विषयपर विद्यार्थीओने निबध लखवो पढजे ‘ नवजीवन ’ ना लेखो समजवा पुरतु ज्ञान विद्यार्थीने होवु जोइण.

राष्ट्रीय भाषा

हिंदी

स. १९७८-७९, ७९-८०, ८०-८१

- १ सूर्य हरिश्चन्द्र-भारतेन्दु
- २ जयप्रबोध-मैथिलीचरण गुप्त
- ३ सुदर्काण्ड-तुलसी रामायण-इन्डियन प्रेस, अलाहाबाद
- ४ नवविधि-प्रेमचंद
- ५ बाल-व्याकरण

ઝડું :

સ ૧૯૫૧-૮૦, ૧૯૮૦-૮૧ અને ૧૯૮૧-૮૨

૧ મુન્તસે બાતે ઝડુ (વિદ્યાપીઠ પ્રકાશિત)

૨ ગુલ્શારે નસીબ

સ. ૧૯૮૦-૮૧, ૧૯૮૧-૮૨, ૮૨-૮૩

૧ સ્વરાજ્ય ઝડું

૨ મસ્નવી મીર હસન

સ ૧૯૮૧-૮૨, ૧૯૮૨-૮૩, ૧૯૮૩-૮૪

૧ બાગો બહાર

૨ મસ્નવી મુમે ઝમ્મીદ

આર્ય વિદ્યામંદિર

પ્રથમ વર્ષ

૧ આર્ય સંસ્કૃતિનો ઇતિહાસ—

મધ્યયુગીન ભારત—વિ વિ નંથ

Oxford History of India—V A Smith

Aryan Rule in India—E B Havell

૨ ધર્મ અને તત્ત્વજ્ઞાન

વૈદિકપાઠાવલિ (વિદ્યાપાઠ પ્રકાશિત)

બ્રહ્મપદ

કાઠકોપનિષત્

તર્કભાષા

મગવદ્ગીતા અ. ૨, ૧૨ ૧૮

બદ્ધર્શનસમુચય (હરિમહાસૂરિકૃત)

૩ સાહિત્ય અને કલા

કિરાતાર્જુનીય—સર્ગ ૧, ૨, ૮

શિશુપાલજીવ—સર્ગ ૧, ૨, ૧૨

કાવ્યાર્થ—પરિચ્છેદ ૧, ૨

મહાભારત

પાર્શ્વપાઠાવલિ (વિદ્યાપીઠ પ્રકાશિત)

Handbook of Indian Art—

પ્રાકૃત કથાસંગ્રહ („)

E. B. Havell

૪ સમાજ અને વ્યવસ્થા

મહાભારત ૧-૨

શાન્તિપર્વ (રાજધર્મપર્વ, આપવધર્મપર્વ)

વીજું અને વ્રીજું વર્ષ-વિશિષ્ટ અભ્યાસ

૧ પુરાતત્ત્વ અને ઇતિહાસ વિભાગ

(૫) સશોધન પદ્ધતિ અને ભારતવર્ષીય મંશોધનના ઇતિહાસની રૂપરેખા

Early History of India-V A. Smith (મુદ્રિત પરિશિષ્ટ)

અભ્યાસ

પુરાતત્ત્વના પૂર્વ ઇતિહાસ-મુનિશ્રી જિનવિજયજીનો આર્યવિદ્યા વ્યાખ્યાનમાળામાંનો લેખ
પ્રથમ ગ્રાન્યવિદ્યા પરિષદ (પૂના) ના અધ્યક્ષ (ડૉ માદારકરનુ વ્યાખ્યાન

(૬) પ્રાચીન લિપિ, શિલાલેખો અને નિષ્કલિપ્ત

પ્રાચીન લિપિમાલા-ગૌરીશંકર ઓક્ષા

Ancient Coins-Rapson

અભ્યાસ

પ્રાચીન ગોધ સમ્રાટ-ભાવનગર રાજ્ય પ્રકાશિત

Bombay Gazetteer Vol I

પ્રાચીન મુદ્રા (ર દા યાનર્જી-વગાડીમા)

(૭) શાસનતત્ત્વ

શાન્તિપર્વ-(રાજધર્મપર્વ અને આપદધર્મપર્વ)

નીતિસાર-કામન્દક

અર્થશાસ્ત્ર-કૌટિલ્ય

મનુસ્મૃતિ-અધ્યાય ૭-૮

અભ્યાસ

Madras Epigraphy Annual Reports

Village Communities—Henry Mayne

Ancient Law—Henry Mayne

Carmichael Lectures on Ancient History and Administration
of India—Devadatta Bhandarkar

Ancient Administration of India—Pramatha Nath Bannerjee

Political Theories and Institutions of Ancient Hindus—

B K Sarkar

પ્રાચીન ગ્રામ સંસ્થા

વેદિક સ્વરાજ્ય

વાણિક્યકૌટિલ્ય (શ્રી રા. વિ પાઠકનો આર્યવિદ્યાવ્યાખ્યાનમાળામાંનો લેખ)

(૮) (ક) મહાભારતનું અધ્યયન

સક્ષિત મહાભારત-ચિ વિ વૈદ્ય

મહાભારત—

મહાભારત-ઉપસહાર-ચિ વિ વૈદ્ય (મરાઠી અથવા હિંદી)

The Great Epic of India—Hopkins

A Prospectus of Mahabharat—Udgikar

ભારતમૃત-વચ્ચત વ્યવક દ્રવીડ

(સ) મૌર્ય અને ગુપ્તવંશનો સમય

Ashoka-Smith

A Peep into the Early History of India—Bhandarkar

મહાભારત—

આય ચાળક્ય (મરાઠી)

‘મેઢની મુદ્રિના’ની પ્રસ્તાવના-કેશવ હર્ષદ ધ્રુવ

‘સાચુ સ્વપ્ન’ની પ્રસ્તાવના-કેશવ હર્ષદ ધ્રુવ

Introduction to Mudra-Rakshasa—P. K. Telang

Early History of India—V A. Smith

Indica—Megasthenis

Corpus Inscriptionem Indicarum

(ગ) હર્ષના સમયના ઇતિહાસ માટે

મહાભારત—

હર્ષચરિતમ્-વાળ

શ્રી હર્ષ (મરાઠી)—પ્રાચીન કાવ્યો પાઠ્ય

વાળ (મરાઠી)

‘પ્રિયદર્શના’ની પ્રસ્તાવના-કેશવ હર્ષદ ધ્રુવ

Huentsang—Waters

(ઘ) ગુજરાતનો પ્રાચીન ઇતિહાસ

મહાભારત—

ગુજરાતનો પ્રાચીન ઇતિહાસ—ગુજરાતી ભાષામાં લખેલો પ્રાચીન ઇતિહાસ

સામગ્રીક ગાળ ૧

Bombay Gazetteer—Gujarat

કુમારપાલ ચરિત-હેમચંદ્ર

દ્વિયાથય— ”

દમ્ભિર મદમર્દન

(૯) (ક) પશ્ચિમનં જુનો ઇતિહાસ

મલામણ—

Ancient and Modern Europe-2 Parts-Robinson and Beard

History of Greece J C Owen

History of Rome-Bury

(ખ) પૂર્વનો જુનો ઇતિહાસ

મલામણ—

The Soul of a People-Fielding Hall

The Ancient East (Home University Library)

Civilisation of China (Home University Library)

Bactria-Rawlinson

(૧૦) યુરોપના અર્વાચીન ઇતિહાસ માટે

Re-making of Modern Europe-Marriot

Modern Europe-E Philip

Outlines of European History by Robinson and Beard-Vol. II

૨. ધર્મ અને તત્ત્વજ્ઞાન વિભાગ

(૬) ન્યાય, વૈશેષિક અને પૂર્વમીમાંસા દર્શન, તથા પાશ્ચાત્ય પ્રમાણશાસ્ત્ર

અર્થ સમ્રહ (લૌગક્ષિ માસ્કર)

કારિકાવલિ

પ્રમાણશાસ્ત્ર પ્રવેશિકા-રા વિ પાઠક (ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ)

(૬) યોગ દર્શન તથા માનસશાસ્ત્ર

યોગસૂત્ર-મોજવૃત્તિસહ-પાદ ૧

યોગ વિષયક વ્યાખ્યાન (૫ સુક્ષ્મલાલજીકૃત આર્યવિદ્યા-વ્યાખ્યાનમાળા)

માનસશાસ્ત્ર (ગૂજરાત ધર્મોપચાર સોસાયટી)

(૭-૮) સામ્ય, વેદાંત અને તત્ત્વમીમાંસા

મહાસૂત્ર-શાકરમાધ્ય સહ-અધ્યાય ૨ (સ્થિતિપાદ અને તર્કપાદ)

સામ્યકારિકા

Philosophy of Kant-is explained by Watson.

Problem of Truth-H W Carr (People's Book Series)

Elements of Constructive Philosophy-Mackenzie

(૯) જૈન અને બૌદ્ધ દર્શન

પ્રવચનસાર

મહામણ—

અભિરમ્ન-ચગડો (વિગ્રામીઠ)

જૈન દર્શન-પ બેચરદાસ

Buddhist Psychology -Rhys Davids

બુદ્ધ શ્રીલાસારસમહ-શ્રી ધમાનન્દ કોસલી

(૧૦) ધર્મચર્ચા

ધર્મવર્ણન

નીતિશાસ્ત્ર પ્રવેશ વા મ જોશી

ગીતારહસ્ય

Shakti and Shakta-Woodroffe

ધર્મપર વ્યાખ્યાન-મહાદાસ

Elements of Islamic Philosophy -Ameer Ali

૩. સાહિત્ય અને કલા વિભાગ

(૧) કાવ્ય

ભાસ, કાલિદાસ, ભવભૂતિ, યાજ્ઞ, અશ્વધોષ, ક્ષેમેન્દ્ર, વગેરેમાથી એક કવિના પુસ્તકો.

(૬) પુરાણ

દેવી ભાગવત

મહામણ

કથા સરિત્સાગર-લબક ૧, ૨

Ancient Indian Historical

પચતન્ત્રાદિક કથા

Traditions-Pargiter

Wilson's Introduction to

Introduction to Mythology.

Vishnu Purana

(૭-૮) અલંકાર શાસ્ત્ર

કાવ્યપ્રકાશ-મમ્મટ

કાવ્યાલંકારસૂત્ર-વામન

ધ્વન્યાલોક-આનંદવર્મા

દશરૂપક-ધનંજય

Modern Study of Literature-Molten

(૯-૧૦) આનંદમીમાંસા અને કલાનિરૂપણ

Lectures on Aesthetics - Bosanquet

Essay on the Sublime (Oxford Lectures on Poetry: A. C.

Bradley)

Creative Unity-Tagore

What is Art-Tolstoy

An Essay towards a Theory of Art: Abercrombie

Theory of Indian Music-Clements

A Hand-book of Indian Art: Havell

Rupam माना नीचेना लेखो

Name	Vol	No	Article	Page
1. The Continuity of Pictorial Tradition in the Art of India }	I	1	2	7
2. A note on Kirtimukha	I	1	4	11
3. Continuation of 1.	I	2	3	5
4. Indian Art and Iconography	I	2	7	19
5. Problems of Indian Art	I	3	2	2
6. Some temples on Mt Abu	I	3	3	11
7. Indian Art in Siam	I	3	4	21
8. Asiatic Art	I	4	2	3
9. The History of Hindu Iconography	I	4	5	11
10. The subject-matter of Art	II	1	8	26
11. Note on the History of Sikhara temples	III	10	2	42
12. Indian Sculpture	III	12	3	120
13. The training of Architects in Ancient India	III	12	7	128
14. Aims and methods of painting in ancient India	III	13-14	5	19

भाषा मंदिर

संस्कृत

(१) वेद, मंत्र, ब्राह्मण अने भाषाशास्त्र

Introduction to Philology—Gune

वैदिक पाठावलि (विद्यापीठ)

निरुक्त—शास्त्र, अ० १ (स १९८१ नी वासन्तिक परीक्षा सुधी तयार पछी)

वैदिक साहित्यना इतिहासनी रूपरेखा—वेद, ब्राह्मण, उपनिषद् अने वेदांग—
मॅक्समूलरना प्राचीन संस्कृत साहित्यमाथी

(२) उपनिषत् अने स्मृति

अर्यमग्रह—लैंगार्की भास्कर

भगवद्गीता अ० २, १२, १८

काठकोपनिषत्

मनुस्मृति अ० १—७

(३) रामायण, महाभारत, काव्य, नाटक

वाल्मीकिरामायण—अयोध्याकाण्ड अने अरण्यकाण्ड

गुणेश सग २, ५, ८, १३, १४

महाभारत—विराटपर्व

किराताजुनीय सर्ग १, २, ८

शाकुन्तल

शिशुपालवध सर्ग १, २, ११

उत्तररामचरित

नैषधचरित सर्ग १९

मृच्छकटिक

(४) गद्य, चपू, अलंकार

कादंबरी जन्डाद सगेदर्शनथी पूर्वा ५ पूरो

काव्यप्रकाश

भारतचपू—स्तवक १ थी ३

दशरूपक

(५) दार्शनिक ग्रंथो

शांकरभाष्य—चतु मंत्रा

पातजल योगदर्शनपर व्यासभाष्यमाथी

वाय्म्यायन न्याय भाष्य

समाधिपाद

गुजराती

१ भाषाशास्त्र अने जूनु गुजराती :

*संक्षिप्त रामायण (संस्कृत) शब्दोना पटन्डद समन्वा पूरतु

*प्राकृत कथासंग्रह (विद्यापीठ)

”

शूलभद्र कथा—अपभ्रंश

गिरनार चेत्य परिपाटी (गुजरात पुरातत्त्व मंदिर)

पृथुराज चरित—प्राचीन गुर्जर काव्य संग्रह (गायकवाड ओरिएण्टल सीरीस)

भालण कृत कादंबरी (पूर्व भाग)

*Introduction to comparative Philology P D Gune

વૃહદ વ્યાકરણ કમળાશકર ત્રિવેદી

*History of Gujarati Language and Literature—N B Divetia.

૨ પ્રાચીન કાવ્યો :

નરમિંહ મહેતા—

શામળશાના વિવાદ

શામળ—

ભાક્ત જ્ઞાનના પન્ના

પદ્માવતીના વારતા

અલ્ખા—

દયારામ—

*અગ્ને ગાના

*શ્મિક વસ્ત્ર

પ્રેમાનન્દ—

વિનયવિજય—

નગાશ્યાન

શ્રીપાલનો રામ

તપત્યાશ્યાન

૩ અર્વાચીન પદ્ય અને સાહિત્ય ચર્ચા.

ફાલરા ત્રિવેદી

દલપતરામ

હરિપ્રેમ પંચદશા

ચાલાશકર હાસરામ

કલાન્ત કાવિ

” ”

*અમેદામિ

મણિલાલ નમુભાઈ દ્વિવેદી

કાન્તા નાથ

” ” ”

પૂર્વાલાપ

માણશકર રત્નજી ભટ્ટ

મળકા

ચક્રવર્તીય ક ઠાકર

વિનાયકાચાર્ય

ત્રિભુવન પ્રમશકર

નરપુર શકર

નરમિતરામ ભાજનાથ દિવેદીજી

શંતુકુમાર

જ્ઞાનાલાલ રત્નરામ કવિ

રાઈના પવત

રમણભાઈ

પિંગલ

રત્નપુત્રરામ

કવિતા અને સાહિત્ય

રમણભાઈ

૪ અર્વાચીન ગદ્ય

*રાજ્ય રામ

નમદાશર

નવલગ્રંથાવાલ ભાગ ૨

નવલરામ

*સરલ અભ્યાસક્રમ માટે * આવી નિશાનાવાળા પુસ્તક કમળા સમજવા તથા શ્રી આનંદશકર ધ્રુવના ‘આપણો ધર્મ માધી નીચેના લેખો જ વાંચવાની જરૂર સમજવી ૧ થી ૩, ૫ થી ૮, ૧૩, ૧૬, ૧૮ થી ૨૦, ૩૦, ૩૧, ૩૩, ૩૭, ૪૪, અને ૪૯ થી ૫૭ (ઉભય અક્ષર સહ)

भाषणो अने लेखो	अबालाल साकरलाल
गुलाबसिंह	मणिलाल नभुभाई द्विवेदी
नारी प्रतिष्ठा	" ,
सरस्वतीचंद्र भाग ४	गोवर्धनराम
भद्रभद्र	रमणभाई
आपणो वम	आनंदशर्मा

भलामण—

रणजीतरामना निबधो, सन्यासी, उतरराम चरित्र, गूजरातनो नाथ अने जयाजयन्त
उपरना नरसिंहावना विवेचनो

५ साहित्यनो इतिहास

भलामण—

दयारामनो अक्षर देह	गोवर्धनराम
Classical Poets of Gujarat	
गूजराती सा न्यना मार्गसूचक स्तभो	रु मो अवेरा
बहन् काव्यदाहननी प्रस्तावनाओ	साथीनु साहित्य
गूजर माक्षर जयान्तअ	लोकगात
साहित्य परिषदना हेवालो	रासभाळा भाग १लो (नवी आवृत्ति)

मराठी

१ काव्य

नुकाराम—महाराष्ट्र वेद अभग १-३००	अनंतपदा—' दो दिनमाची ' ही लावणी
एकनाथ— , , पान १-५०	रामजाशी—' टटा तटाने ' ही लावणी
रामदास—दामबोध दशक १-२	म वसुनोश्वर—' तु माझा यजमान ' हें पद
मोरोपंत—त्रेमावर्ल	विठोबा अण्णा—' उत्तम जन्मा येऊनि रामा ' हें पद
वामन—भरतभाव	अफझुलखानाचा पावाडा
मुक्तेश्वर—शकुन्तलाम्यान	अभिनव काव्यमाला भाग २ रा
श्रीधर—प्रियालाम्यान	टिळक—वनवामी फुल

२ नाटक व कादंबरी

शारदा, सन्ध्यापरीक्षा, एक च प्याला, पण लक्षात कोण घेतो, रागिणा (पूवाध)

३ इतिहास व चरित्र

शिवाजीचें चरित्र—केळुस्कर	झाशीची लक्ष्मीबाई
मराठे आणि इंग्रज—केळकर	एकनाथ चरित्र—पागारकर
नाना फडनवीस—खरे	

(४) निबंध व साहित्य चर्चा

निबंध माछेतील 'इतिहास व आकांतर' हा निबंध

भांडारकरांची 'धर्मपर व्याख्याने व लेख'

नीतिशास्त्र—वा. म. जोशी

गीतारहस्य प्रकरण २, ४, १४, १५

भाषे कृत 'महाराष्ट्र सारस्वत'

(५) भाषाशास्त्र

अभ्यास—

मराठी भाषेचा घटना

Wilson Philological Lectures—

मराठी भाषेतील सांप्रदाय व म्हणी

Bhandarkar

मराठी छंद (वि. वा. राजवाडे यांचा लेख)

Introduction to Purology—

अलंकार प्रकाश—लेल शास्त्री

P. D. Gune

ज्ञानभरीचा प्रस्तावना व ज्ञानभरीचे व्याकरण—राजवाडे

हिन्दी

१ पद्य

संक्षिप्त सुरसागर

संक्षिप्त रामायण—श्याम मुद्गदास

प्राचीन पद्य कविता कांमुदी भाग १ मेसे चंद, कबीर, नंददास, माराबाई, रहीम, वंशनाथ, रमखान, बिहारी आर भूषण के काव्य

अधुनीन काव्य—कविता कांमुदी भाग २ मेसे—भागने-दु, अंबिकादत्त व्यास, श्रीधर पाठक, अयोध्याप्रिय, रा. देवीप्रसाद, नुराम शरर शना, मैथिलीशरण गुप्त, और सत्य नारायण के काव्य

२ गद्य—

मुद्राराक्षस—

सौ जान एक मुजान—बालकृष्ण भट्ट

प्राचीन पंडित और कवि—द्विवेदी

३ नाटक

शकुन्तला—राजा लक्ष्मणसिंह

उत्तररामचरित्र—सत्यनारायण

राजस्थान केसरी—राधाकृष्णदास

४ व्याकरण और काव्य

हिन्दी व्याकरण—अम्बिका प्रसाद बाजपेयी

अलंकार मञ्जूषा—लाला भगवानदीन

५ समालोचना और साहित्यका इतिहास

समालोचना—

नवरत्न मिश्रबन्धु

बिहारी सतसई—पद्मसिंघ

साहित्य का इतिहास—

संक्षिप्त हास मिश्रबन्धु

हिन्दी भाषा का उत्पत्ति—द्विवेदी

नगरी अक और अक्षर आशा

बंगाली

- १ पद्य—मेघनाद बोस, गीताजलि, पलासीर युद्ध
- २ गद्य—निवृत्ति चिन्ता, प्रतिव, प्राचीन साहित्य
- ३ नवलेखिका दुर्गाशन्दिनी, गोरा, दत्त
- ४ नाटक—शाहजहाँ, डाक घर (टागोर) रिजियावेगम

ENGLISH

1 English Language and Literature

Books recommended

An Introduction to the study of English Literature

Panconist

The Making of English H Bradley

2 Prose including Essays and Novels—

English Essays Iobbau

Speeches on Taxation and Representation, and on

Conciliation with America Burke

Essays on Goldsmith and Johnson Macaulay

Spanish Military Nun De Quincey

The English Mail Coach De Quincey

Heroes and Hero Worship Carlyle

Essays in Criticism-2nd Series M Arnold

Pride and Prejudice Jane Austen

Kenilworth Scott

Pickwick Papers Dickens

The Ordeal of Richard Feverel George Meredith

A Modern Utopia H G Wells

Last Days of Pompeii Lytton

Unto This Last Ruskin

3 Poetry including Dramas-

Golden Treasury complete with additional Poems
 Paradise Lost-Book I Milton
 Absalom and Achitophel-Part I Dryden
 Child Harold Canot IV Byron
 In Memoriam Tennyson
 Pippa Passes Browning
 Othello Shakespeare
 Julius Caesar Shakespeare
 Merchant of Venice Shakespeare
 Every Man in his Humour Ben Jonson
 Doctor Faustus Marlowe
 The Rivals Sheridan
 The Doctor's Dilemma G. Bernard Shaw
 The Post Office Tagore

**4 Special Author One of the following -Shakespeare, Tennyson
 Browning, Carlyle, Burke, Ruskin, Tagore**

फारसी

स १९८१-८२ माटे

गद्य-१ राऊरनामा-ईनाम बेग १५० पाना
 २ रसाडे अन्जल नाम येसा
पद्य-१ रावाने रावान नाम दाल

स. १९८१-८२ तथा १९८२-८३ माटे

गद्य-१ नाम रागा रागा १-(मात रागातना अहेतकाणे)
 २ रागातनामा-नागात रागा
पद्य १ रागा १- ५ रा

स १९८१-८२, १९८२-८३ तथा १९८३-८४ माटे

गद्य १ गुन्तधुत रावान-मा - जा-२०० पाना
 २ रागा-जात आलमात
पद्य-१ कलिआत रामाना (पजाव युनिवर्सिटी वा ए ना अभ्यासक्रम माटे प्रसिद्ध
 करेलु)

૧૩૯

પ્રશ્નપત્ર ૩ માટે ભલ.મળ

૧ શેરલ અઝમ

૨ સંયુક્તને ફારસ

૩ નિગરિસ્તાને ફારસ આશ્વાદકૃત

પ્રશ્નપત્ર ૪ માટે ભલ.મળ

1 Literary History of Persia-Brown

2 History of Persia-John Malcolm

અરબી

સં ૧૦૮ -૮૨ માટે

૧-૨ ગદ્ય-પદ્ય- અરબી ૨ જી અને ત્રીજી ચોપડી

સં. ૧૦૮ -૮૦ અને ૧૦૮૨-૮૩ માટે

પંજાબ યુનિવર્સિટી પ્રસિદ્ધ કરેલો અરબીના મટ્રિક્યુલેશનનો અભ્યાસક્રમ

શેરલ વગસ સફા ૧૦૦

અલ્લિફ લયલા -૨૦૦ પાના

દિવાન અબુલ અતાહિયા

૩ વ્યાકરણ - કવાયદ અરબી

૪. ઇતિહાસ- ૧ અબુલ કુર'ન-ઉર્દુમા-બે ભાગ

૨ અલજુતબાત અહમદીયા-ઉર્દુમા

ફ્રેન્ચ

૧ ગદ્ય-

Palzac-Pore Coriot

A Trunc -Les oeuvres de Jerome Coignard

Ste Benve-Trois Portraits Litteraires

Hugo-'ref ce d i Cromwell

La omaye-Alld mah

૨. પદ્ય-

Amiere-Le Pourgeois genti homme Les Femmes Savantes-

Anzas-Les poetes francais du XIX me siecle.

Racine-l'anthanc is

Hugo-Hernane

Augier-Le gendre de M Poirier

૪. સાહિત્યનો ઇતિહાસ-૬૦ સં ૧૭૮૨ થી અત્યાર સુધીના ફ્રેન્ચ સાહિત્યનો ઇતિહાસ
મહામણ કરેલાં પુસ્તકો-

History of French Literature-Saintsbury
Histoire de la litterature Francaise-Lanson.

પ્રાકૃત

૧. વ્યાકરણ, ભાષાશાસ્ત્ર ૬૦

પ્રાકૃત વ્યાકરણ-૫ વેંચરદાસ (છપાય છે)

દેશી નામમાલા-હેમચંદ્ર

Wilson Philological Lectures-Bhandarkar

પ્રાકૃત શિલાલેખો-અશાસ્ત્રના ચંદ્રા શિલાલેખો અને સ્વારવેલનો લેખ

અશ્વધોષ, ભાસ અને કાલિદાસના નાટકોમાં આવેલું પ્રાકૃત

૨. કાવ્ય, છંદ-અપભ્રંશ

ગૌડવદ્ધો-સર્ગ ૧ થી ૫

અવિસયત કદા-મધિ ૧ થી ૧૧

પ્રાકૃત પિંગલ

ગાદાસત્તસર્ગ

કુમારપાલ ચરિય-પહેલા ત્રણ અને છેલ્લા બે મગ

હેમચંદ્રના વ્યાકરણમાથી અપભ્રંશદુહા

વજ્રા લગ્ન

૩. મદ્ય અને સાહિત્યનો ઇતિહાસ

વસુદેવ દિડી-અધિકાર ૧ થી ૩

સમરાશ્વ કતા-ભવ ૧ થી ૫

સામયિક આવશ્યકમાની કથાઓ

ઉત્તરાધ્યયન-૧૮ માં અધ્યયનની કથાઓ (ટીકા)

(પ્રાકૃત સાહિત્યના ઇતિહાસ માટે અધ્યાપકો વર્ગમાં વ્યાખ્યાનો આપશે)

૪-૫. જૈન આગમો નિર્યુક્તિ ૬૦

આચાર્ય મુત્ત-પ્રથમ શ્રુતસ્કથ પૂરો, અને બીજા શ્રુત સ્કથનું પહેલું અને છેલ્લું અધ્યયન

સૂયગદ મુત્ત-પ્રથમ શ્રુત સ્કથ પૂરો, અને બીજા શ્રુત સ્કથનું 'આદર્શકીય' અધ્યયન.

ઉત્તરજ્ઞાન મુત્ત-ત્રીચેનાં ૧૧ અધ્યયન-૧, ૨, ૩, નમિ, ૧૦, ૧૭, ૨૩, ૨૫, ૨૮, ૨૯

અને તપ અધ્યયન

સામાદય નિજ્જુતિ-નુ માધ્ય અને ચૂર્ણિ

પાલિ

૧. મુત્ત અને વિનયપિટક

મજ્ઞિમનિકાય-ભાગ ૧ સૂત્રો ૧ થી ૫૦

મુત્તનિપાત

મહાવગ્ગ (વિનયપિટકમાથી)

૨. અભિધમ્મ

અભિધમ્મત્થસંગહો (વિદ્યાપીઠ)

ધમ્મસંગમિ

૩. વ્યાકરણ અને ભાષાશાસ્ત્ર

કાતમ્મ વ્યાકરણ—કચ્ચાયન વ્યાકરણ

Gune's Comparative Philology

Wilson's Philological Letrures-Bhandarkar

ભક્તિશતક—લે રામચન્દ્ર કવિભારતી

૪. ઇતિહાસ—

મહાવસ-ભાગ ૧

અશોકના શિલાલેખો—લિપિજ્ઞાન સાથે

Buddhist India-Rhys Davids

૫. અટ્ટકથા

ભાગ ૩

નિવેદન અને યાદીઓ

૧ સં. ૧૯૮૦ ના પદવીદાન સમારંભ સમયે કરેલું નિવેદન

(સ. ૧૯૭૯.)

૧. અમદાવાદ સ્થાતે મહેલી ચોથી ગૂજરાત રાજકીય પરિષદે તા ૧૧ જુલાઈ ૧૯૨૮ને દિને 'રાષ્ટ્રીય કેલ્ચનીની સંસ્થાઓ રચવાની' તથા 'તે હેતુ રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ મંડલ ગૂજરાતમાં સિદ્ધ કરવા' માટે એક 'ગૂજરાતી વિદ્યાપીઠ સ્થાપવાની જરૂર' છે એમ સ્વીકારી, 'રાષ્ટ્રીય શિક્ષણનો ગૂજરાતમાં પ્રચાર કરવાને સારુ યોગ્ય ઉપાયો યોજવા' એક નાનકડું મંડલ નીમ્યુ હતું એ મંડલમાંથી ગૂજરાત વિદ્યાપીઠની સ્થાપના થઈ

૨ મંડલનુ શરૂઆતનુ કાર્ય શિક્ષણમાં અસહકાર કરવા શાલકાના બ્યવસ્થાપકો, શિક્ષકો અને માળાપોને સમજાવવાનુ, ધનિકોને વિદ્યાપીઠની સ્થાપનામાં મદદ કરવા વિનંતિ કરવાનુ, ગૂજરાત મહાવિદ્યાલયની સ્થાપના માટે યોજના કરવાનુ અને ગૂજરાત વિદ્યાપીઠનુ વંચારણ મહી

કરવાનુ હતું. આ મંડલના કાર્યોને અસરકારક રીતે અંજામ આપવા માટે

૩. સર્વેશ્વર મંડલે ગૂજરાત વિદ્યાપીઠનુ વંચારણ કામને સંભાળી લીધું અને તેને દિને દિને સ્થાપના કરી, અને પ્રથમ નિયામકો તરીકે એ મંડલના સભ્યોની નીમણુક કરી. મહત્ત્વા

ગાંધીજીએ વિદ્યાપીઠનું કુલપતિ પદ સ્વીકાર્યું અને શ્રી ગિદવાળાજી કુલનાયક નામાયા સ્વા વિદ્યા યા વિમુક્તયે એ વિદ્યાપીઠનો ખ્યાલ મત્ર થયો. પના સાથે 'અલ્પ લોકમતો શાહુતુલ્ય મૌમીને' પદસા. વજરદા અ ક્ક 'રહા' (નિમ્ન મુસલમાનની ગમ થયેલી વાજ છે, જ્યાંથી તે મઠી આવે ત્યાંથી તેને રૂડ લેવી ન તેમના રૂઢ છે) એવું સ્લામી ૬ નિનું મત્ર પણ ઉમેરાયું, અને આ રીતે મુક્તના અને વિદ્યાની ઉપાસના એ વિદ્યાપીઠનું ન્દય થયું.

૪ વિદ્યાપીઠનું પહેલું મહત્વનું કામ શ્રામાન કુલપાતજાન રાયે મહાવિદ્યાલયની સ્થાપનાનું થયું. હમણાજ પની પ્રાન્ટાને ત્રણ વર્ષે પરા ચલ્યા છે પ્રાન્ટાને દિવસે ૫૯ વિદ્યાર્થીઓએ અપદ્ધાર કરી મહાવિદ્યાલયમા નામ નોગાયા ના આ સનમા ૨૦૦ વિદ્યાર્થીઓ અભ્યાસ કરે છે થાઢા વગ્યા વાદ મુરત અન મુનિમ. પણ નીચીય મહાવિદ્યાલયાના સ્થાપના થઈ, અને તેઓ વિદ્યાપીઠ સાથે જાઢાયા પંમો મુનરા માત્ર પ્રચમાના ડાગસવજનીજ માટવળ હોવાની હાલ ન મહાવિદ્યાલયમા વિદ્યાર્થી નના મુચરમા તાલ ૫૨ વિદ્યાર્થીઓ છે.

૫ મહાવિદ્યાલયનો ડાગ વિદ્યાર્થી નને સિલ્લિ ના કાઢવળ નાપ્રચમા નિબ્ધાન કરવાના છે* દરેક મદિરમા રમાવા અન રાનીય માવાના અભ્યાસ કરાજાત છે

ઔશાગિક રસાયન મદિર અને લગ્નિતલા મદિર પિવાય બીજા મદિરોમા પ્રથમા પરીક્ષા વાદ ત્રણ વળના અભ્યાસ ચર્ચે વાર પ્રદાપત્રાચી પરીક્ષા લેવાનો નિયન છે તે પેલા બે પ્રદપત્રો સ્વમાષા અને રાનીય માવાના ફાજયાત નિયનાનો ચાય છે

૬ મહાવિદ્યાલયમા સ્થાપના સાથેજ વિદ્યાપીઠ ડપર તાત્કાલિક અગત્યતાનું કામ પરીક્ષાઓ લેવાનું આવ્વી પડ્યું અનેક વિદ્યાર્થી તાન છર પગલાન ટાડંગેજ—કે ટાલકે પરીક્ષા માટે અરજીઓ પળ કરી શુવ્યા વાદ અપદ્ધાર કર્યા નના મ ગાંધીજીએ અને વલ્લભતાની મહાસમાળે અસ-હકારનું આન્હાન આસ્લા મા નવળના વિદ્યાર્થીઓને મ્યું હતું, પણ વિદ્યાપીઠ ની તાવડતોબ સ્થાપના તો કેવલ ગૂજરાતમાજ થઈ હતી ગૂજરાત વિદ્યાપીઠનું કા.કે.ત્ર તો ગૂજરાત અથવા ગૂજરાતીઓ પૂરતુજ અકાયેલુ હતું, પણ આસ્લા હિદમાથી અનેક વિદ્યાર્થીઓ પોને પરીક્ષા માટે કરેલી મહેનત ફોકટ ન જાય ન વિષે હસેજાર હતા તેથી શ્રી વુલનાયક ગિદવાળીને હિંદુસ્થાનમા ફરતા ફરતા આ વિદ્યાર્થીઓ માટે પરીક્ષા લેવાની સગવલ ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ દ્વારા થવીજ જોઈએ એમ લાગ્યું, અને એમની સૂચના સ્વીકારી ત્યાર પછીના, છટલે સ ૧૯૭૭ના ડન્હાઢામા, આસ્લા મારતવર્ષના અસહકારી વિદ્યાર્થીઓની પરીક્ષા પોતપોતાના વિષયોમાં તેમની યુનિવર્સિટીઓના અભ્યાસક્રમ પ્રમાણેજ લેવાનું ઠરાવવામા આવ્યું તુર્તના સ્થપાયેલ વિદ્યાપીઠને આ બોજો ડપાઢવો અથરો પડત પણ બોજો ડપાઢ્યા પછી થોઢા સમયમાજ પનામા ટિલક મહારાષ્ટ્ર વિદ્યાપીઠ અને પજાબમાં રાષ્ટ્રીય કેલવળી મઢલ સ્થપાયા અને તેમણે પરીક્ષાની સર્વે વ્યવસ્થા વિદ્યાપીઠની વતી કરી, તથા સ્નાતકોને પદવીદાન આપ્યા મહાસના વિદ્યાર્થીઓને માત્ર ત્યાંથી પદવીદાન અને પ્રમાણપત્ર આપનાર કોઈ રાષ્ટ્રીય સસ્થા અસ્તિત્વમા આવેલી ન હોવાથી, એ વિદ્યાર્થીઓને ગૂજરાત વિદ્યાપીઠમાથી પ્રમાણપત્રો આપવામાં આવ્યા છે અને ૧ સ્નાતકોને પદવીદાન આપ-વાના રહેલા હોવાથી આજે એમને માટે મહામળ કરવામા આવશે

* મૂલ નિવેદનમાં આ પછી મહાવિદ્યાલયોના મદિરોની વેંચળી આપેલી છે તે મા. ૨ માં આપી છે તેથી અહિંથી કાઢી નાસી છે.

સ. ૧૯૭૭માં ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ દ્વારા લેવાયેલી ભારતવર્ષીય પરીક્ષામાં નીચે મુજબ વિદ્યાર્થીઓ બેઠા હતા

યુનિવર્સિટી	વિનિત પરીક્ષા	મત્વ્યમા પરીક્ષા	સ્નાતકપરીક્ષા
	ઉમેદવાર	ઉમેદવાર	ઉમેદવાર
મુબાઈ	૫૪૭	૧૦૮	૫૦
અલાહાબાદ	૧૧૨	૪૨	૨૫
મદ્રાસ	૬૯	૧૬	૧૬
પંજાબ	૨૫	૭	૧૪
બનારસ હિંદુ	૩	.	.
કલકત્તા			૩
પટના	૧		૨
કુલ	૭૫૭	૧૭૩	૧૧૦ જુમલે ૧૦૪૦

તે સાથેજ ગૂજરાત વિદ્યાપીઠમાં અભ્યાસ કરનારા વિદ્યાર્થીઓની સ. ૧૯૭૭ અને ૭૮માં પરીક્ષાઓ થઈ આ પરીક્ષાઓ લગભગ મુબાઈ યુનિવર્સિટીના અભ્યાસક્રમ મુજબજ લેવાઈ હતી, કારણ કે જે વિદ્યાર્થીઓ વિદ્યાપીઠના મહાવિદ્યાલયોમાં જોડાયા હતા, તેમણે પોતાનો ઘણો સરો અભ્યાસ એ યુનિવર્સિટીની પદ્ધતિ પ્રમાણે કર્યો હતો વધારામાં ગૂજરાતી અને હિંદુસ્તાનના ફરજિયાત વિષયો સાલ કરવામાં આવ્યા હતા સદરહુ વિદ્યાર્થીઓનો પદવીદાન સમારમ સ ૧૯૭૮ ના જેઠ વદ ૩ ને રોજ શ્રી વલ્લભભાઈ કાવેરભાઈ પટેલના પ્રમુખપણાથી થયો હતો તે વચ્ચે ૬૬ ઉમેદવારોને પદવીદાન આપવામાં આવ્યાં હતા. વિદ્યાપીઠના પ્રથમ ઉમેદવારોની નામાવલી પરિશિષ્ટ X ૧ પરથી જણાશે ઉપરના કોષ્ટકમાં મુબાઈ યુનિવર્સિટીના ૫૦ સ્નાતક પરીક્ષાના ઉમેદવારો જણાવ્યા છે, તેમાં ગૂજરાત મહાવિદ્યાલય મારફતે બેઠેલા વિદ્યાર્થીઓનો પણ સમાવેશ થાય છે

૭. પરીક્ષા લેવા માટેની આટલી વ્યવસ્થા પૂરતી જણાઈ નહિ. અસહકારનો સંદેશો આપવામાં મહાત્મા ગાંધીજીનો ઉદ્દેશ વિદ્યાર્થીઓને સરકારી સંસ્થા-
સ્વચાર્ય પદવીદાન ઓનો ત્યાગ કરાવવાનો હતો અસહકારના અંગે રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ સંસ્થાઓ સ્થાપવીજ અથવા અસહકારી વિદ્યાર્થીઓને શિક્ષણ કે પદવી પ્રાપ્ત કરવાનું સાધન કરી આપવું એવો પ્રધાન ઉદ્દેશ ન હતો જો કે આ વસ્તુને પ્રજાનો ઘણો ઓછો ભાગ સમજતો હતો, છતાં કેટલાક વિદ્યાર્થીઓ આ વસ્તુ બરાબર સમજી ગયા હતા, અને તેથી છેક પરીક્ષાની વડીએ અસહકાર કરી, કોઈ પણ મહાવિદ્યાલયની કે પદવીની અપેક્ષા રાખ્યા વિના તેમણે રાષ્ટ્રીય કાર્યમાં કાપલાવી દીધું હતું. આમાંના કેટલાકની કૉલેજની કારકીર્દી કલકતી હતી, રાષ્ટ્રીય કાર્યમાં પણ એમણે ખારે માગ મગવ્યો છે, કેટલાકને તેને

X પરિશિષ્ટ ૧ થી ૪ અને ૬ માં આપેલી હકીકત, આ વિદ્યાપકર્માં થીને સ્વચ્છે આપેલી હોવાથી, જાદિ આવી નથી.

માટે બારબાર સજાઓ સહન કરવી પડી છે, કેટલાક માટે એમના પ્રાતના કાયકર્તાઓએ એવા પ્રમાણપત્ર આપ્યા છે કે એમને મોડલા કાર્યક્ષેત્રમાં એમના ઉપરજ કાર્ય ટકી રહેલું છે એ વિદ્યાર્થીઓને કોઈ પરીક્ષાના વિશિષ્ટમાર્થી પમાર થવા કહેવું એટલે એમને રાષ્ટ્રીય કાય કેટલોક સમય સૂચી બંધ કરવાજ કહેવું પડે આ સર્વ વસ્તુઓનો વિચાર કરી નથા તેમની સેવાની કદર કરવાની ઇચ્છાથી સ ૧૦૦ ના મહા મુદ ૧૫ ને દિવસે નિયામક સભાએ નીચે પ્રમાણે એક ઠરાવ કર્યો “ જે વિદ્યાર્થીઓ સીનીઅર બી એ માથી મહાસભાના આમત્રણને લીધે ચલ્લવલ્લના કાગળમાં પઢવા અભ્યાસ મુલતવી રાખ્યો છે, તેમને પરીક્ષા લીધા મિવાય સ્નાતકની પદવી આપવી ” આ ઠરાવના કળ ૧૬ વિદ્યાર્થીઓને છઠ્ઠા પદવીદાન સમારમ વચ્ચે વિશારદ પદવી આપવામાં આવી હતી. આજના સમારમમાં ૧૫ વધુ વિદ્યાર્થીઓ માટે મલામણ કરવામાં આવશે

૮ એટલે આ સમારમ વચ્ચે જે ઉમેદવારોને પદવી આપવા મલામણ થશે, તેમની વેંચળી નીચે મુજબ છે —

૧ વિદ્યાર્થી— ગુજરાત વિદ્યાપીઠનો, પળ મુબઈ યુનિવર્સિટીને અનુમતિ મેળવી ધોરણે ઉત્તરણ થયલા

૨ વિદ્યાર્થી—મદ્રાસ યુનિવર્સિટીને ધોરણે પરાક્ષિત

૩ વિદ્યાર્થી— ગુજરાત વિદ્યાપીઠના સ્વતંત્ર અભ્યાસક્રમ પ્રમાણ પૂળ અભ્યાસ કરા ઉત્તરણ થયલા

૪ વિદ્યાર્થી—રાષ્ટ્ર સેવા કરી પદવી મેલ્લવના

કુલ ૫૦

સદરહુ ૫૦ ઉમેદવારોને જે પદવીઓ પનાયત કરવામાં આવશે તેનું વર્ગીકરણ નીચે મુજબ છે —

	૧ લો વર્ગ	૨ જો વર્ગ	સામાન્ય વર્ગ	સેવાથ
૧ ભાષા વિશારદ			૭	
૨ સમાજવિજ્ઞા વિશારદ	૧	૪	૧૫	૫
૩ ગણિત વિશારદ			૨	૨
૪ વાણિજ્ય વિશારદ		૨	૨	
૫ વિજ્ઞાન વિશારદ				૫
૬ તત્ત્વજ્ઞાન વિશારદ	૧			૨
કુલ	૨	૭	૨૬	૧૫

કુલ ૫૦

સ્નાતકોની મામાવલી પરિશિટ ૨ માં આપી છે

૯. સ્નાતકોની મુખ્ય પરીક્ષા ઉપરાંત તથા વિદ્યાપીઠ તરફથી કપર બનાવેલી પદવીઓની બીજી પરીક્ષાની સિવાય બીજી ગોળ પરીક્ષાઓ નીચે મુજબ કેવામાં આવી હતી:—

પરીક્ષા	મ ૧૯૭૭ ઉમેદવાર ઉત્તીર્ણ	મ. ૧૯૭૮ ઉમેદવાર ઉત્તીર્ણ	સ. ૧૯૭૯ ચૈત્ર માસ ઉમેદવાર ઉત્તીર્ણ	સ ૧૯૭૯ માર્ગ. ઉમેદવાર ઉત્તીર્ણ
વિનીત	૫૪૭ ૩૭૪	૩૯૩ ૨૯૩	૨૮૦ ૧૪૮	...
પ્રથમા	૧૦૮ ૭૪ (મધ્યમા) (મધ્યમા)	૧૩૧ ૧૧૧	૧૧૦ ૭૯	૧૮ ૯
સ્નાતક	૧૦ ૪૦	૮ ૭	...	૨૫ .. ૧
પ્રથમા વૈજ્ઞાનિક			૧૩ ૬	
શાલાન્ત	૧૮	...	૮૫	...

૧૦ ગુજરાત મહાવિદ્યાલયની સ્થાપના પછી થોડા જ સમયમાં માગશર સુદ ૧૨ મ ૧૯૭૭ ને દિવસે ગુજરાત પુરાતત્ત્વ મંદિરની સ્થાપના થઈ ગુજરાત પુરાતત્ત્વ મંદિર નામ પ્રમાણે આ મંદિરનો ઉદ્દેશ પ્રાચીન હકીકતોનું સંશોધન કરવાનો છે. આ મંદિરને અને અત્યાર સુધીમાં આઠ પુસ્તકો બહાર પડ્યા છે, જે પૈકી ત્રણ પુસ્તકો સામાન્ય શાસ્ત્રોને ઉપયોગી છે^૧ એ આઠમાંના ચાર નો પ્રધાન વિષય વૈદિક સંસ્કૃતિમાંથી છે^૨ ત્રણનો બૌદ્ધ સંસ્કૃતિમાંથી છે^૩, અને એકનો જૈન સંસ્કૃતિનો છે^૪ બીજા પાંચ પુસ્તકો છપાય છે, જેમાંથી બે ભાષાશાસ્ત્રને લગતાં છે, એક વૈદિકપાઠાવલી છે, એક બૌદ્ધ ગ્રંથ છે, અને એક જૈન ગ્રંથ છે. આ ઉપરાંત “પુરાતત્ત્વ” માટે એક ત્રિમાસિક પત્ર આ મંદિર તરફથી બહાર પડે છે.

૧૧ ત્યારબાદ સ ૧૯૭૯ ના વૈશાખ વર્ષ ૧૦ ને દિવસે શિક્ષકોને તૈયાર કરવા માટે એક અધ્યાપન મંદિર સ્થાપવામાં આવ્યું હતું. આ મંદિરમાં અધ્યાપન મંદિર ૪૦ શિક્ષકોને એક એક સમૂહ તૈયાર કરવાની યોજના રાખી હતી, તે પ્રમાણે ચાર સમૂહ વડે ૧૧૪ શિક્ષકો તૈયાર થયા પરંતુ આ રીતની યોજના સંતોષકારક ન ગણાવાથી આ મંદિર મ ૧૯૭૯ના મહા સુદ ૧૫ ને રોજ બંધ કરવામાં આવ્યું.

૧૨. આ ઉપરાંત વિદ્યાપીઠ દ્વારા મીઠી રીતે અમદાવાદમાં નવી ગુજરાતી શાળા (કુમાર મંદિર), નવા વાહજમા રાષ્ટ્રીય કુમાર મંદિર અને કોચરબમા રાષ્ટ્રીય શાળા ચાલે છે, તથા માંગરોળના રાષ્ટ્રીય કુમારમંદિરની વ્યવસ્થા તેના પડમાંથી વિદ્યાપીઠની ડેક્લરેશન નીચે થાય છે.

૧ પ્રાચીન સાહિત્ય, વુદ્ધલીલા સાર સમ્રટ અને આર્યના તહેવારોનો ઇતિહાસ
૨ આર્યવિદ્યા વ્યાખ્યાનમાળા, પ્રાચીન સાહિત્ય, તહેવારોનો ઇતિહાસ, અને ઉપનિષદો પાઠાવલી

૩ વુદ્ધલીલા સારસમ્રટ, પાલી પાઠાવલી અને અભિવ્યક્તિસંગ્રહો

૪ પ્રાકૃત કથા સમ્રટ.

૧૩ વિદ્યાપીઠની एक बीजी प्रवृत्ति पाठ्य पुस्तकની પ્રસિદ્ધિ વિષ છે વિદ્યાપીઠનો ઉદ્દેશ ગૂજરાતી ભાષાદ્વારા સર્વ શિક્ષણ આપવું એવો છે મહાવિદ્યાલયમાં પુસ્તક પ્રકાશન કેટલાક મદિરોમાં ન ઉદ્દેશ ફલીભૂત થયા છે, કેટલાક મદિરોમાં પુસ્તકોને અમાવે, અથવા ગૂજરાતી પર પૂરા કાવ્ય ધરાવનાર અધ્યાપકોને અમાવે અથવા આ વિષયમાં ઠંડુ આપનામાં રહેલી કેટલીક અશ્રદ્ધાને લીધે તદ્દન ફલીભૂત નથી થયો, પરંતુ વિનય મદિરોમાં ગૂજરાતીને કેલવણીનું વાહન કરવાની રીતે મારી રીતે અમલમાં આવતી જાય છે, અને તેન માટે પુસ્તકો પ્રસિદ્ધ કરવાનું કામ ઠીક જાપાટા બંધ ચાલે છે, તથા વિદ્યાપીઠે અત્યાગ સુરી પરિશિષ્ટ ૩ મા જણાવ્યા મુજબ ૨૦ પુસ્તકો છાપ્યા છે, તથા કેટલાંકની યોજના થઈ છે

૧૪ સરકાર સાથે પૂર્વે મંચધ ધરાવતા વિનય મદિરો પૈકા ચોંટી ગુજરાત રાજકીય પરિષદ અને ત્યાર બાદના રાજકીય તથા નાગપુરની હિંદી મહાસભાના શાલાઓનો અસહકાર ઠરાવોન માન આપી આશરે ૧૦ વિનય મદિરો અસહકાર કરી વિદ્યાપીઠ સાથે જાહેર ગયા હતા અસહકાર વચ્ચે ન શાલાઓમાં વિદ્યાર્થીઓની કુલ મહત્તા ૩૦૦૦ થી વધારે હતી

૧૫. તે માયેજ કેટલાંક રાષ્ટ્રીય કુમાર મદિરો અને વિનય મદિરો નવા સ્થપાયા અને નવા મદિરો એમાંથી કેટલાક પૈમાંથી અમાવે અથવા આંતરિક વિપ્રદેશને લીધે ભાગો પડ્યા ત્રણ જૂની શાલાઓ પાછો સરકાર સાથે મંચધ જાહેર આજ દિને માન્ય મદિરોની નવવા આદિ નીચે પ્રમાણે છે—

મદિરોનો પ્રકાર	મ-દિરોની સંખ્યા	વિદ્યાર્થીઓની આશરે મહત્તા	શિક્ષકોના આશરે મહત્તા	આશરે વાર્ષિક આવક રૂ	આશરે વાર્ષિક સ્વચ રૂ	આશરે વાર્ષિક ના મદદ રૂ	પ્રાન્તિક સમિતિની મદદ રૂ	ઇતરફાલા વગેરે રૂ	શેરો
મહાવિદ્યાલયો	૨	૨૭૭*	૩૮	૨૭,૦૦૦	૮૧,૮૫૦	૪૨,૧૦૦	૨૨,૬૦૦	.	.
પૂર્ણવિનય મદિરો	૧૩	૪૫૦૦+	૧૦૬	૧,૨૮,૦૨૬	૧,૮૬,૩૩૦	૧૮,૧૦૦	૩૨,૫૦૦		ચોક્કસ આંકડા ઉપલબ્ધ નથી.
અપૂર્ણ વિનય મદિરો	૧૫	૧૩૮૬૬	૮૧	૨૭,૦૦૫	૩૧,૫૯૫	૩,૮૦૦	૫,૫૨૫	૮,૧૪૫	...
કુમાર મદિરો	૬૩	૨૭૦૦†	૧૦૦	૨૨,૦૦૦	૨૭,૦૦૦	૬,૮૦૦	૧,૮૦૦	૧૦,૩૦૦	આ કેવલ અંદાજ છે પુષ્કળ આંકડા ઉપલબ્ધ નથી
સરવાળા	૭૩	૮,૮૬૯	૪૩૫	૨,૧૩,૮૪૧	૩,૪૨,૭૭૫	૭૩,૪૨૦	૫૮,૯૬૫		

સર્વે માન્ય મદિરોની ચાલી પરિશિષ્ટ ૪ મા આપી છે

*કન્યાઓ ૬

+કન્યાઓ ૪૩

‡કન્યાઓ ૧૪

†કન્યાઓ આશરે ૪૫૦

૧૬ આ ઉપરાંત અમદાવાદ, સુરત અને નડીઆદની મ્યુનિસિપાલિટીઓએ સરકારની ગ્રાન્ટ ન લેવાનો ઠરાવ કરવાથી, અમદાવાદ અને સુરતની મ્યુનિ-શહેરોની પ્રાથમિક શાળાઓ પ્રજાકીય પ્રાથમિક કેલવણી મંડલ, અને સુરત તથા નડીઆદનાં રાષ્ટ્રીય કેલવણી મંડલાએ આ શહેરોની પ્રાથમિક કેલવણીનું કાર્ય પોતાના હાથમા લઈ લીધું. આ ત્રણે શહેરોની પ્રાથમિક શાળાઓ રાષ્ટ્રીય હોવાથી અને હકીકત આ નિવેદનમા સામીલ કરવામા આવી છે.

નામ	શાળા- ઓના સંખ્યા	વિદ્યાર્થી ની આ સહ્યા	આશર આવક રૂ	આશરે વાર્ષિક સ્વર્ચ રૂ	પ્રાન્તિક બગેરે સમિતિનીમદદ રૂ	ફતર ફાલ્સા બગેરે રૂ
પ્રજાકીય પ્રાથમિક કેલવણી મંડલ, અમદાવાદ	૮૪	૧૪૫૩	૧૫૪,૩૫૦	૨,૧૦,૪૦૦	૬૫,૬૩૦	૧૫૬,૦૫૦
રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ સમિતિ, નડીઆદ	૧૧	૨૭૪	૬૫૦	૩૧,૧૦૦	૧૨,૫૦૦	૧૯,૩૫૦X
રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ મંડલ, સુરત	૧	૮૭૦૦	૧	૧	૫૬,૦૦૦	૧

૧૭. આ ઉપરાંત વિદ્યાપીઠ પાસે માન્યતા ન મેલેલી એવી પણ કેટલીક છુટી છવાઈ રાષ્ટ્રીય શાળાઓ છે. ગુજરાત બહાર વસતા દૂર દૂરના ગુજરાતીઓ બીજી રાષ્ટ્રીય શાળાઓ પોત પોતાના ગામોમા રાષ્ટ્રીય શાળાઓ ચલાવે છે. એની ચોક્કસ હકીકતો આપવી અશક્ય છે, પણ એવી સમગ્ર શાળાઓમાં ઓછામા ઓછા ૫૦૦-૮૦૦ વિદ્યાર્થીઓ રાષ્ટ્રીય કેલવણી લેતા હશે. જ આવી શાળાઓમાં મુખ્ય વલવણ કેલવણી મંડલના મંદિરો છે, એમા કુલ આશરે ૩૦૦ વિદ્યાર્થીઓ શીલે છે.

૧૮ આ રાતે સમગ્ર ગુજરાત રાષ્ટ્રીય વિદ્યાર્થીઓના મળ્યા આમરે ત્રીસ હજારની ઉપર થાય છે અને તેમને અગે જે આકાઢા મળ્યા છે તે તપાસતા વાર્ષિક સ્વર્ચનો અંદાજ રૂ ૩,૪૨,૭૭૫ નો થાય અને વાર્ષિક આવક તુલમાં રૂ ૨,૧૯,૪૦૫ ની થયેલી છે. આ આકાઢાઓ અન્ય અચોક્કસ છે. કારણ કે ઘણી શાળાઓ નરફર્થી છેલ્લી અથવા વોગતવાર માહિતી મળી શકી નથી. આવકમા ઘણીસરી સંસ્થાઓનો આધારે દાનો કે સ્વરાજકાઢા ઉપરજ છે. પ્રોપ્રાયટરી હાઈસ્કૂલ મિવાય બીજી કોઈ પણ શાળા કેવલ પોની આવક પર પોતાનો નિર્વાહ કરી શકતી નથી, અને આને લીધે સ્વામાલિક રીતે ઘણે સ્તરે ટેકાણે શિક્ષકો અને કાર્યવાહકોને પૈસાની મુશ્કવણ રાત્રિદિવસ અનુભવી પડે છે.

Xઆમાથી જ રાષ્ટ્રીય વિનય મંદિરનું સ્વર્ચ નોકલે છે.

૧૯. આ સઘ નારી માટી સસ્થાઆના શિક્ષકોની મહ્યાનો અદાજ ૮૦૦ નો છે આ પૈકી જુજ શિક્ષકોના પગારનુ ધોરણ મતોષકારક છે, કેટલાકનો શિક્ષકો માઢ નિર્વાહ ચાલે છે, અને ઘણા સ્વરાનો તો નિર્વાહ કેમ થતો હશે તે કલ્પનામા આવી શકતુ નથી યથાપિ શિક્ષણની દ્રષ્ટિએ લાયક શિક્ષકોની ડળપ લાગ્યાં જ કરે છે, છતાં જુદા જુદા ટેકાણે જે આપમોગ શિક્ષકો આપી રહ્યા છે, તેનાં કઢર ગૂજરાતે કરવી જ જોઈએ ઘણી જગ્યાએ તા શિક્ષકોના મોગ ઉપર જ શાલ્કાઓ ટકી રહી છે એમ કહેવુ જોઈએ શિક્ષકોને પેટ ઢાવા બેસી રહેવા ઉપરાંત કેટલીક વાર અનેક બીજા પ્રકારની મુઢકેલીઓમા કામ કરવુ પડે છે, કોઈક ટકાણે ગામના લોકો ંટલા અજ્ઞાન છે કે શિક્ષણમા રમ જ લડ શકના નથી કેટલીક જગ્યાએ શહેર કે ગામના લોકો શક્તિવાલ્કા અને સમજદાર હોવા છતાં શિક્ષણ અથવા રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ વિષે એમની ભાવના બેઢાયેલી ન હોવાથી શાલ્કાઓ વિષે બેપરવા છે, કોઈ ટેકાણે જગ્યાની તો કોઈ ટેકાણે સાધનોની અગવડ બેઢવી પડે છે, વોટ જગ્યાએ ં બધુ સાનુકૂલ હોય છે, ત્યારે વિદ્યાર્થીઓના વાલીઓ ઢૂકી દ્રષ્ટિવાલ્કા હોય છે આ બધામા કોઢક જગ્યાએ મુશિક્ષણ વિષેના પ્રજાની શક્તિ ઉપરાંત રાજ્સેલા સોંગ મહત્વાકાંક્ષી આદર્શો પણ મુઢકેલીઓ ઉત્પન્ન કરે છે જ

૨૦ વિદ્યાર્થીઢ પાસે મદદ મેળવવા દરક મદિર આશા રાસી રહુ છે છેલ્લા વર્ષમાં વિનય મદિરોને રૂ ૩૦૦૦૦) સુધી મદદ આપવાનુ વિદ્યાર્થીઢે મદદ ઢગમ્યુ છે પૈકી રૂ ૨૧,૫૦૦) ની જવાબદારી સ્વીકારાઈ ચુકી છે કુમાર મદિરાન મદદ આપવાની અત્યંત જરૂરિયાત હોવા છતાં વિદ્યાર્થીઢન સ્વેદપૂર્વક ં વિષે લાચારી થતાવવી પડે દે, અને જ્યાં મૂધી વિદ્યાર્થીઢ સમૂહ જ વાય ત્યાં મુધી એવી લાચાર સ્થિતિ રહેશે ન

૨૧ વિદ્યાર્થીઢના સ્થાપના સમયે ઢાવાલ્કા નજાક આવેલા હતા મં ગાધી છૂટા હતા ઢકાણે ઢકાણે કરી એમણ સ્ત્રી, પુરુષ, બાલક, તરુણ, શૂદ્ધ પાસે વિદ્યાર્થીઢ ફાલ્કો ઢાન માગ્યા અને જેનાએ પોતાના શરીર પરના ઢાગીના કાઢી કાઢીને આપ્યા ત્યારબાદ ં કારાવાસમા ચાલ્યા ગયા આથી ગૂજરાત પ્રાંતિક સમિતિ ઉપર વિદ્યાર્થીઢના સૂચનો વાજા પશ્ય' કેટલાક સમય સ્વરાજ ફાલ્કાની શિક્ષણ માટ અપાયેલી રકમમાધી ં સૂચ ચલાવ્યા બાદ મ. ૧૯૭૮ના જેઢ માસમા કાર્યવાહકોએ વિદ્યાર્થીઢ માટ સ્લાસ રૂપિયા ઉઘરાવવાનુ ઢરાવા ગૂજરાતના પ્રજાને રૂ ૧૦) લાસ આપવા વિનંતિ કરા ગૂજરાતી પ્રજાએ ં વિનંતિ સામલ્કા રૂ ૧૦) લાસની ઢીપ ભરા આ ઢાતાઓમાં ઢો પ્રાણજીવનઢાસ જગજીવનઢાસ મહેતાએ રૂ ૨૫ લાસની રકમ જાહેર કરી ફાલ્કો ઉઘરાવનારાઓની મહેનત ફલકી કરા ઢીપ ભરાયા બાદ નાળાના તમા ઢેશમા સામાન્ય થઈ પડી, અને તેથી રૂપિયા ઉઘરાવવાનુ કામ મુઢકેલ થઈ પડયુ ગયા વર્ષની આસર સૂધીમા રૂપિયા ૫,૧૦,૫૨૫-૮-૦ પ્રાંતિક સમિતિમા વિદ્યાર્થીઢ સૂચિ જમા થયા છે ઢો પ્રાણજીવનઢાસ અને બીજા કેટલાક ગૃહસ્થો તરફથી એમના ફાલ્કા પેટે નિયમિત હપતા આવે છે, અને બાકીના પૈસા ઉઘરાવવાનુ કાર્ય ચાલુ છે રૂ ૫,૦૦) થી બધુ ઢાન આપનાર ઢાતાઓની યાદી પરિશિષ્ટ ૫ માં આપી છે

૨૨. સ્વાસ દાનોમા અશિલ ભારતીય વિદ્યાર્થી પરિષદ તરફથી સ્નાતક પરીક્ષામાં ફરજિયાત ગૂજરાતીમાં પ્રથમ આવનાર વિદ્યાર્થીને વ્યાજમાંથી ફાઇનામ આપવા સ્વાસ દાનો (૨ ૧૬૫૦), X ગૂજરાત મહાવિદ્યાલયના વિદ્યાર્થીઓ તરફથી પ્રસિદ્ધ થતા 'સાબરમતી' પત્રમાં શ્રેષ્ઠ લેક્ચર લખનારને પ્રતિબદ્ધે 'શ્રી તારાગૌરી ચંદ્રક' આપવા માટે રૂ. ૨૫૦), અને શ્રી અમુલ્લક્ષ શાહ નિબંધ ફાઇનામ માટે મહેલા રૂ. ૫૦ ની નોંધ લેવી થટે છે. આ વર્ષના ફાઇનામો મેલ્લબનારાનાં નામ વગેરેની નોંધ પરિશિષ્ટ ૨ ને અતે માલમ પહોંચે

૨૩. મ ૧૯૭૮ ના આસો વદ ૩૦ સુધીના અન્વેષકે તપાસેલા હિસાબો પ્રસિદ્ધ થઈ ચુક્યા છ સ ૧૯૭૯ ની આસર સુધીના આવક સર્વેનો સંક્ષેપ હિસાબો પરિશિષ્ટ ૬ મા આપ્યો છે તે મુજબ વિદ્યાપીઠ સ્વાતે આ વર્ષના પ્રારંભમાં રૂ. ૧,૩૪,૮૦૧-૧૩-૩* ની સીલક હતી તે ઉપરાંત બાધકામ સ્વાતે જુદાં રાસેલી રૂ. ૧,૭૦,૦૦૦ ની રકમમાંથી રૂ. ૧૦,૬૬૭-૧૩-૯ ની સીલક છે વિદ્યાપાઠના સર્વે સ્નાતાઓનો મહા સરેરાશ માસિક સર્વે આ વર્ષમા રૂપીઆ બાર હજારથી ઉપર જવા સમ્ભવ છે

૨૪. વિદ્યાપીઠને માટે આ સમાગમના સ્થાનકથી આશરે એક માઈલ દૂર રૂ. ૮૭, ૭૯૮-૬-૦ ની કિંમતની જમીન સરીદવામાં આવી છે, અને જમીન અને મકાનો તેની ઉપર વિદ્યાર્થીઓને રહેવાને છાત્રાલય બાંધવાનું શરુ કર્યું છે છાત્રાલયના પાયા પુરાઈ જઈ ઓટલા મુખી કામ આવ્યું છે, તથા પાઠશાળા અને સ્નાનગૃહો અને કોઠાર બંધાઈ ગયા છે બાધકામ સ્વાતે અત્યારસુધીમાં રૂ. ૭૯,૩૮૭-૪-૩ નો સર્વે થયો છે

૨૫. વિશેષ બનાવાની નોંધમા શ્રી પ્રફુલ્લચંદ્ર રાયના હસ્તે સ ૧૯૭૯ ના ફાગણ વદ ૭ ને રોજ વિદ્યાપાઠના છાત્રાલયના સ્વાત મુદ્દર્તની ક્રિયા એ વિશેષ બનાવો મહત્વનો પ્રમગ થયો

૨૬. આવા ગૂજરાત વિદ્યાપીઠની ત્રીજા વર્ષને અતે તબીયત છે એના નિર્વાહ માટે જેમણે જેમણે સેવાયા કે ધનથી મદદ કરી છે, તેમનો આભાર માની એ ઉપસહાર તેટલો ઓછો છે, પણ તોયે હજુ વધારે પોષણની જરુર છે જ અને પોષણ આપી ફટપુટ કરવું કે એને ક્ષીણ કરવું, એને લોકો-પયોગી કરવું કે મારરૂપ કરવું, એ ગૂજરાતના સેવકો અને દાતાઓના હાથમાં છે

માગસર મુદ ૪ મ ૧૯૮૦ મગલવાર તા ૧૧-૧૨-૨૩

X આ રકમમાંથી રૂ. ૨૯૪-૮-૦ પાછા આપવા પડ્યા છે

* આ આક્રાઓ પ્રાન્તિક સમિતિના હિસાબો પ્રમાણે આપ્યા છે. વિદ્યાપીઠના છેલ્લા વર્ષના હિસાબો મેલ્લની ચોક્કસ કરવાના બાકી છે

परिशिष्ट-५

दाताओं की सूची

घर्ग पहेलो

- १ श्री. यशवन्तप्रसाद त्रिप्रसाद दशाई
मुंबई १०,०००
२ ,, शंठ जमनालाल बजाज ,, ११,०००
३ श्री प्राणजीवनदाम महता रगुन ३१,०००

घर्ग बीजो

- १ शंठ रमणभाई माराभाई अमदावाद १२५०
२ अमदावाद न्यू कॉटन मिल्स ,, १००१
३ श्री जीतेन्द्रलाल कनैयालाल पराख
नईआद १००१
४ ,, हरिलाल बल्लभदास महेशाणावाळा
मुंबई १५०१
५ शंठ दुर्गाप्रसाद शंभुप्रसाद अमदावाद १००१
६ श्रीमती लेडी मुलोचना चीनुभाई
अमदावाद ५०००
७ श्री प्रमचंद अवरचंद मुंबई १००१
८ ,, पद्मोत्तमदास रामजा ,, १५००
९ ,, जीवनलाल एन्ड कु मलकता ५०००
१० ,, छगनलाल पातावर परीख
मुंबई १५०१
११ शंठ भवानजा करसनदाग ,, १००१
१२ शंठ सोमनाथ रूपजी अमदावाद १५००
१३ एक पारसी बहेन मुंबई २००१
१४ एक गृहस्थ ,, २०००
१५ एस जे अमान, देसाई एन्ड कु
मोलामाटस मुंबई १०००
१६ तुलसीदास बा पटल एन्ड कु ,, १०००
१७ एक गृहस्थ ,, १००१
१८ शंठ गागजी प्रेमजीना कु रगुन १०००
१९ शंठ रतिलाल नाथालाल अमदावाद १००१
२० शंठ खीमजा आसर वीरजी मुंबई १०००
२१ खादी प्रिय सज्जन ,, ५०००
२२ श्री कानजी द्वारकादास ,, २५०१

- २३ श्री गोरधनदाम खेतसी मुंबई १२५१
२४ श्री कल्याणजी उकाभाई मुंबई १००१
२५ ,, दामादर आणदजा ,, १२५१
२६ ,, रतनजी मुलजा ठकर ,, १०००
२७ ,, चापनी भाग ,, १५०१
२८ ,, केशवलाल रतनजी शाह ,, १००१
२९ ,, हीरालाल बकोरदाम चोकमी, १२५१
३० ,, मेघजी जीवनदास ,, २५००
३१ ,, हीरजीभाई होरमगजी
वेलगामवाळा ,, १०००
३२ ,, केशुशाह माराबजा
नाकलसन ,, १०००
३३ शंठ मोराबजी कावसजी
दीनशाजा ,, २००१
३४ सेक्रेटरी-बाम्बे क्लब, कलकत्ता ५०००
३५ ,, ,, ३०७०
३६ एक सराई गृहस्थ ,, ५००१
३७ एक दानवीर ,, ५००१
३८ शंठ कर्मचंद लालचंद ,, २५०१
३९ शंठ उमरशी रायशीनी कु ,, २००१
४० शंठ केशवलाल भारसी ,, २००१
४१ शंठ शोभाचंद अनुपचंद ,, १५००
४२ परचुरण (हा रा कर्मचंद
लालचंद) ,, १०२२
४३ शंठ डाह्यालाल मकनजी शिवेरी
मुंबई ४०००
४४ शा पोपटलाल नमचंदनी कु ,, १००१
४५ श्री वनमाळादास वीरजा ,, २५०१
४६ शंठ एम बी भडुनी कु ,, ३८३०
४७ श्री जेठालाल रामजी दलाल ,, ३०००
४८ शंठ मानसींग कचराभाई भुज-कच्छ २५००
४९ सांताक्रुझ ग्रामसमितिना मंत्री मारफत १०८२
५० पी एस जोशी जोहानीसबर्ग १०१०
५१ श्री बीजलाल केशवलाल अमदावाद १०००

५२ श्री ग्रास मरचन्ट एसोसियेशन मुबाई १००१	२१ शेठ उमेदराम जीवाभाई ,, ७५१
५३ मोतीनो धरमनो काठो मुबाई ५०००	२२ श्री खडुभाई नरोत्तम सुरत ५०१
५४ श्री नहालचद लल्लुभाई पाटणवाळा ,, २५००	२३ ठरमथुरादास ठाकरशीनी का मुबाई ५०१
५५ श्री आर के मोदीनी का ,, ५०००	२४ एक गृहस्थ ,, १००
५६ शेठ परभुभाई बल्लवदास पटेल मुबाई १०००	२५ श्री मनमोहनदास अने अमरचद ,, ५०१
५७ ,, बसनजी खीमजी एन्ड सन्स ,, १५०१	२६ ,, हरिदास बल्लभदास ,, ५०१
५८ ,, खीमजी विश्रामनी का. ,, १००१	२७ ,, करसनदास रणछोडदास ,, ७५१
५९ ,, जेठाभाई देवजीनी का ,, १००१	२८ भुलेश्वर सी बॉर्ड कमिटिना मंत्री ,, ८७१
६० ,, जमनादास नरसी जीनीग एन्ड प्रेसिंग का ली ,, १००१	२९ एक भाई तरफथी मुबाई ५००
६१ ,, अर्जुनलाल खीमजीनी का. ,, १००१	३० अकीआब (बरमा) गामना उधराणीना अकीआब ६०५
श्रीजो वर्ग	३१ शेठ मुलजी शीका गोंदीआ (मध्य प्रा) ५५१
१ श्री शामलदास बहेचरदास बडोदरा ५००	३२ ,, चतुर्भुजदास हाथीभाई कलकत्ता ५०१
२ एक पारसी गृहस्थ अमदावाद ५०१	३३ शेठ कस्तुरचदभाई ,, ५०१
३ श्री डाह्याभाई मकनजी अवेरी मुबाई ५००	३४ ,, एम. ईलीयासनी कां. ,, ५०१
४ श्री मुबाई ५००	३५ ,, लक्ष्मीचद श्रीभोवनदास झवेरी मुबाई ५०१
५ श्री गीरधरदास लीलाधर ,, ५००	३६ ,, मोतीलाल मुळजी ,, ५०१
६ सा रतनबेन ,, ५००	३७ ,, द्वारकादास कानजी ,, ५०१
७ श्री. शिवजी पुजा कोठारी ,, ५००	३८ ,, बसनजी जेतसी हुबलीबाळा, हुबली ५०१
८ श्रीमती हीराबाई जमशेदजा पाटाट ५०१	३९ ,, बापुलाल भोगालालनी कां. मुबाई ५०१
९ ,, बचुभाई मेरवानजी मर जमशेदजी मुबाई ५०१	४० ,, फुलचद कस्तुरचद ,, ७०१
१० ,, बहेन मानबाई ,, ५०१	४१ ,, रायचद मोतीचद ,, ५०१
११ श्री भाणजीभाई गोरधनदास ,, ५०१	४२ ,, अमृतलाल रायचद ,, ५०१
१२ शेठ हीराचद मुलचदना का ,, ५०१	४३ ,, परबोत्तमभाई कच्छ अजार ५००
१३ एक पारसी गृहस्थ ,, ५०१	४४ परचुरण उधराणाना हा गुलाबदास वि लालजी बेरावळ १८५
१४ शेठ खीमजी दामजी ,, ५०१	४५ श्री नानालाल छगनलाल शाह मुबाई ५०१
१५ वी वेस्ट एसोसियेशन ,, २२६	४६ शेठ खडेराम विडुवा ,, ५०१
१६ पाटीदार परिषद ,, ६०१	४७ ,, माधवजी वेलाभाई ,, ५५१
१७ गूजरानी मरचन्ट मंडळ ,, ५०१	४८ बहेन चद्रमणी अमदावाद ६००
१८ शेठ करसनदास धरमशी ,, ५०१	४९ शेठ उमेदराम भगवानदास मुबाई ५०१
१९ शेठ मगनभाई अमीननी का. ,, ५०१	५० श्री गोरधनदास नाथाभाई पटेल ,, ५०१
२० शेठ उमेदराम भगवानदास ,, ५०१	५१ ,, पूनमभाई डनाभाई पटेल ,, ५०१
	५२ ,, गोविंदजी कानजीनी का ,, ५०१
	५३ ,, लालजी ठाकरशीनी कां ,, ५०१
	५४ ,, ओधवजी शीवजीनी कां ,, ५०१

૨ સં. ૧૧૭૧-૮૦ સુધી જુદાં જુદાં મંદિરોના અહેવાલ

ગૂજરાત મહાવિદ્યાલય

સ્થાપના—

ગૂજરાત મહાવિદ્યાલય મ ૧૯૭૭ ના કારતક સુદ ૫, તા ૧- નવેમ્બર ૧૯૨૦ ને સોમવારના રોજ મહાત્મા ગાંધીજીના હસ્તે કોચરબ પાસેના ઝેઠ ઢાઢ્યામાઈ ફજતરામના બગલામાં સ્થાપવામાં આવ્યુ હતુ હાલ તે સત્યાગ્રહાશ્રમને રસ્તે શ્રી. નરીમાન કોઠાવાલા અને શ્રી મૂલામાઈ પ્રાગજીમાઈ પટેલના મકાનમાં છે સંસ્થાનો નિમાવ ગૂજરાત વિશાપીઠ તરફથી થાય છે

સત્રો—

વર્ષમાં ત્રણ સત્રો હોય છે તેના વિભાગો વચ્ચતાં વચ્ચત નર્કી કરવામાં આવે છે દરેક સત્રનુ લઘાજમ રૂ ૩૦) હોય છે

સ ૧૯૮૦-૮૧ ના વર્ષ માટે નીચે મુજબ સત્રો ગોઠવવામાં આવ્યા છે —

પહેલુ સત્ર—ઝેઠ સુદ ૩ મ ૧૯૮૦ (તા ૧-૯-૨૪) થી આવળ વદ ૭ મ ૧૯૮૦ (તા ૨૧-૮-૨૪) સુધી (દિન ૭૪)

બીજું સત્ર—માદરવા વદ ૧ મ ૧૯૮૦ (તા ૨૨-૧-૨૪) થી માગશર વદ ૨ સ ૧૯૮૧ (તા ૧૩-૧૨-૨૪) (દિન ૮૩)

ત્રીજુ સત્ર—પોષ વદ ૨ સ ૧૯૮૧ (તા ૧૧-૧-૨૫) થી ફાગળ વદ ૪ સ ૧૯૮૧ (તા ૧૪-૩-૨૫) સુધી (દિન ૭૨)

(કુલ દિન ૨૧૯)

આચાર્ય—

સ ૧૯૭૭ ના કારતક સુદ ૫ થી મ ૧૯૮૦ ના પોષ સુદ ૩ સુધી શ્રી અસુદમલ ટેકચદ ગિદવાળી આચાર્ય તરીકે હતા તે પછી શ્રી જીવતરામ મગલાનદાસ કપાલાની આચાર્ય તરીકે નીલાયા છે

મંદિરો—

ગયા વર્ષની આશરે દરેક મંદિરની હકીકત નીચે મુજબ છે

મંદિર	અધ્યાપકો	વિદ્યાર્થીની સંખ્ય
આર્યવિદ્યા મંદિર	અ હરિનારાયણ આચાર્ય	૬
	અ રામચંદ્ર બલચત આઠવલે	
	અ હન્ડુભૂષણ મજમુદાર	
	(પુરાતત્ત્વ મંદિરના શ્રી ધર્માનન્દ કોસમ્બી, શ્રી રસિકલાલ પરીસ, પહિત બહેચરદાસ અને પહિત મુસલાલજી પણ વર્ગો લે છે)	

માધામદિર	અ હરિનારાયણ આચાર્ય—સસ્કૃત અ રામચદ્ર ચલ્લવત આઠવટે—સસ્કૃત અને મરાઠી અ બાબુરાવ ગણપતરામ ઠાકોર—અમેજી અને ફ્રેન્ચ અ અબુ કાફર નદ્વી—ફારસી અ બનારસીદાસ ચતુર્વેદી—હિંદી, અરબી અને ઉર્દુ અ ઇન્દુભૂષણ મજમુદાર—બંગાળી અ રામનારાયણ વિશ્વનાથ પાઠક—ગૂજરાતી આચાર્ય ઝીવતરામ કૃપાલાની—અમેજી	૩૭
ગણિત મદિર	અ જેઠાલાલ ચીમનલાલ સ્વામીનારાયણ અ ત્રિકમલાલ મનમુસલિલ શાહ	૨
સમાજ વિદ્યામદિર		
(ક) રાજકારણ	આચાર્ય ઝીવતરામ કૃપાલાની અ. શાનચંદ પેસૂમલ શ્રીપાદીમલાની	૧૨
(જ) સપત્તિશાસ્ત્ર	અ નારાયણ મલકાની	૪
જાતિગ્રંથ વિદ્યામદિર	અ ચંદુલાલ મણુભાઈ દલાલ અ શ્યામલાલ હરિલાલ મગવતી અ હોમી એલ્ડજી મહેતા	૬૬
સંગીતમદિર	અ શંકર દત્તાત્રેય પાઠક અ શ્રીપાદ કેશવ પૂજારી	૨
પ્રથમ વર્ષ		૪૬

કુલ ૧૮૫૭

વિદ્યાર્થીઓની વર્ષવાર સંખ્યા—

વિદ્યાર્થીઓની વર્ષવાર યાદી નીચે મુજબ છે

	પ્રથમ વર્ષ	મંદિરો	કુલ
સંવત ૧૯૭૭ ચૈત્ર વદ ૦)) સુખી	૨૮	૨૮	૭૬
૧૯૭૮ "	૧૦૪	૯૭	૨૦૧
૧૯૭૯ "	૯૧	૧૩૭	૨૨૮
૧૯૮૦ "	૪૬	૧૩૯	૧૮૫
૧૯૮૦ ૮૧ "	૬૫	૧૩૫	૨૦૦

શિષ્યવૃત્તિ અને ફેનામો—

શ્રીમર્જા દયાલ સ્મારક ફંડની સ્વાપાર મદિરના વિદ્યાર્થીઓ માટે માસિક રૂ. ૨૦)ની જાઠ શિષ્યવૃત્તિ છે જે અરજી મંજૂર થયા મુજબ આપવામાં આવે છે. તે શિષ્યવૃત્તિ સંવત ૧૯૭૯-૮૦ માં નીચેના વિદ્યાર્થીઓને મળતી હતી

* સં. ૧૯૮૦-૮૧ના વર્ષમાં કુલ ૨૭૦ વિદ્યાર્થીઓ ફંડલ થયા છે

- ૧ પટેલ છોટાભાઈ નારણભાઈ
- ૨ પટેલ ડમેદભાઈ નારણભાઈ
- ૩ શાહ જીવગજ હરિચંદ
- ૪ મહેતા મુરારીલાલ આશાગમ

- ૫ મહેતા આનંદલાલ મગનલાલ
- ૬ જોષી ચીમનલાલ બાલુભાઈ
- ૭ નહતા રમણગલ મગનલાલ
- ૮ પટેલ ચતુરભાઈ વલ્લભભાઈ

‘સાબરમતી’ દ્વિમાસિકનાં દર્શક, ઉત્તમ લેખ લેખનાર વિદ્યાર્થીને ‘તારાગારી ચક્ર’ નામના એક દવાનો ચાંદ આપવામાં આવે છે. આ ચાંદ મ ૧૯૭૨ ના વર્ષમાં કિશુભાઈ રતનજી દસાઈ અને માપાલ રામચંદ્ર કુલકર્ણીને આપવામાં આવ્યો હતો.

અધ્યક્ષ મહાશયી મલાહ લાલ મ ૧૯૭૮ ના કારતક માસથી આજ સુધીમાં નીચે મુજબ અધ્યેતાઓની નીમણુક કરવામાં આવી છે.

વર્ષ	નામ
૧૯૭૨ ના કારતક વદ ૧	શ્રી રામચંદ્ર શર્મા શ્રી જીવનલાલ કલ્યાણદાસ ચાપાનેરીઆ શ્રી વી. વા. ગોખલે (માગસર મુદ ૧ મુધી)
૧૯૭૨-૮૦	શ્રી મગનલાલ પ્રભુદાસ દેસાઈ, શ્રી જીવનલાલ કલ્યાણદાસ ચાપાનેરી, શ્રી વિઠ્ઠલદાસ માનલાલ કોઠારી

માફી વિદ્યાર્થીઓની વર્ષવાર સરકાર —

સ ૧૯૭૭ થી સ ૧૯૮૦ ના વર્ષના સુધીમાં નીચે પ્રમાણે વિદ્યાર્થીઓને માફી આપવામાં આવી હતી.

વર્ષ	પ્રથમ વર્ષ	મદિરો	કુલ
સ. ૧૯૭૭ ચૈત્ર વદ ૦)	૧૨		૧૨
„ આશી વદ ૦)	૧૧	૨૫॥	૪૪॥
૧૯૭૮ ચૈત્ર વદ ૦)	૧૮	૨૬॥	૪૪॥
„ આશી વદ ૦)	૧૦૧	૧૯॥	૩૨
૧૯૭૯ ચૈત્ર વદ ૦)	૧૦॥	૨૦॥	૩૩
૧૯૭૯-૮૦ પહેલું સત્ર	૮	૨૯	૩૭
„ ચીજી સત્ર	૪	૧૮	૨૨
„ ત્રીજી સત્ર	૩	૨૩	૨૬

આવક તથા સર્વ —

વર્ષવાર આવક તથા સર્વના આગળ નાંચે મુજબ છે.

વર્ષ	સરના સ્વાજમની આવક	સર્વ
સ ૧૯૭૭ વિશાલ વદ ૦)	રૂ ૩,૭૪-૮-૦	૧૨,૪૯૫-૦-૦
„ આશી વદ ૦)	૮,૮૭-૮-૦	૩૧,૯૭૬-૧૦-૦
૧૯૭૮ ચૈત્ર વદ ૦)	૬,૯૬૧-૧૪-૦	૨૮,૦૧૫-૧-૮
„ આશી વદ ૦)	૯,૨૪-૦-૦	૨૭,૮૦૨-૧-૭

૧૯૭૯ ચૈત્ર વદ ૦)	૮,૮૨૨-૮-૦	૨૯,૦૨૬-૦-૩
૧૯૭૯ આસો વદ ૦)	૯,૫૪૨-૧૦-૮	૨૧,૨૧૧-૧૧-૪૧
†૧૯૮૦ ચૈત્ર વદ ૦)	૪૪૧૦-૧-૪	૨૪,૯૪૩-૪-૩

મહાવિદ્યાલયનાં છાત્રાલયો—

સ ૧૯૭૯-૮૦ ની આखरे છાત્રાલયોના વિદ્યાર્થીઓની સહયા નીચે મુજબ હતી.

છાત્રાલયનુ નામ	વિદ્યાર્થીની મર્યા	દેશરેખ રાક્ષનરનુ નામ
હિંદ ખાશ્રમ	૮	શ્રી રામનારાયણ વિ પાઠક
તિલક છાત્રાલય	૨૧	શ્રી ડયામલાલ દ. મગવતી
ગુલિસ્તાન	૧૬	શ્રી હન્દુભૂષણ મજમુદાર
આનદાશ્રમ	૨૦	શ્રી જ્ઞાનચંદ સીપાહીમલાની

કુલ ૭૧

મહાવિદ્યાલયની થીજી પ્રવૃત્તિ

મહાવિદ્યાલયને અગે ણક પુસ્તકાલય છે તેની અદર ખાણવાર અને દરેક જાતના વિષયવાર રૂ ૩૬૫૦૦) ના આધારના પુસ્તકો છે તેના લાભ અધ્યાપકો તથા વિદ્યાર્થીઓ છે છે. મહાવિદ્યાલયના જુના વિદ્યાર્થીઓ અને બહારના સ્નાતકો પળ નિયમો પ્રમાણે પુસ્તકોનો ઉપયોગ કરવા દેવામા આવે છે.

આ ઉપરાત સવત્ ૧૯૭૭ ના વર્ષમા વિદ્યાર્થીઓણ તિલક સ્વરાજ કાલો ઉપરાણવાનુ, મહામખાના સમાસદ નોંધવાનુ અને દારુના પાટ પર ચોકીનુ કાર્ય કર્યુ હતુ.

મહાવિદ્યાલયના વધા વિદ્યાર્થીઓ દર વર્ષ પચાયતની નીમણુક કરે છે તેના દરેક સભ્યને પચાયતના જુદા જુદા કામો મોંપવામા આવે છે પચાયતના પ્રમુખ તરીકે ડાચાય હોય છે. પચાયત મારફતે મહાવિદ્યાલયનુ કાર્ય ચાલુ હાય તરે વિદ્યાર્થીઓ અને અધ્યાપકો શહેરમાં ફરીને મહીનામા ંકાદ બે ઘાર સ્વાદીનુ વેચણ કરે છે. તે ઉપરાંત પચાયત વ્યાયામશાલા, વાચનાલય અને ચર્ચા પરિષદની પળ વ્યવસ્થા કરે છે વિદ્યાર્થીઓ તરફથી ંક દિમાનિક 'સાવરમતી' બહાર પાડવામા આવે છે અને અટવાડિક 'પત્તત્ર' ક્ષાયકલેસ્ટાટલથી કાઢવામાં આવે છે. તે બંનેની વ્યવસ્થા પળ પચાયત તરફથી ખાય છે

ગયા વર્ષના ત્રીજા સત્રમા પ્રથમ વર્ષના વિદ્યાર્થીઓની સમતિથી દરરોજ ંક સમય કાતવાનુ રાક્ષવામા આવ્યુ હતુ ત્રીજા વિદ્યાર્થીઓ પોતાને વગ ન હોય તે દક્ષતે કાંતતા હતા. પુળીઓ પળ વિદ્યાર્થીઓ પોતાની મેલે જ વગાવી લેતા હતા.

આ ઉપરાત શ્રી દત્તાત્રેય ઘાલકૃષ્ણ મહુર્ત્તરની દેશરેખ તલે ચિત્રકલ્પા અને ફોટોગ્રાફીના વર્ગો ચાલે છે.

† વર્ષના બે સત્રો હતા તેના ત્રણ સત્રો ચરવામા આવ્યા છે અને દરેક સત્રનુ લવાજમ રૂ ૪૧) ને વદલે રૂ ૩૦) રાક્ષવામા આવ્યુ છે તેથી લવાજમની આવકમા ઘટાલો જણાય છે.

રાષ્ટ્રીય મહાવિદ્યાલય, મુંબઈ

સ્થાપના—

રાષ્ટ્રીય મહાવિદ્યાલય મુંબઈની સ્થાપના તા. ૧ લી પેબ્રુઆરી ૧૯૨૧ ના દિને આચાર્ય ગિદવાર્ણાના હસ્તે કરવામાં આવી હતી. દરબારમાં આઠ અધ્યાપકો અને ૧૧૩ વિદ્યાર્થીઓ હતા.

આચાર્ય—

આચાર્ય તરીકે શરૂઆતમાં શ્રીકૃષ્ણ વ્યકટેશ પુણતામ્બેકર કામ કરે છે.

અભ્યાસની વ્યવસ્થા અને મંદિરો—

મહાવિદ્યાલયના બે મુખ્ય શાખાઓ છે —સહિત્ય અને વિજ્ઞાન—માહિત્ય શાખાનું કામ મરાઠી શાળાના મકાનમાં સવારને સમયે ચાલે છે. ગૂજરાત વિદ્યાપીઠના ધોરણ મુજબ આ મંદિરોમાં ચાર વર્ષનો અભ્યાસક્રમ છે. પ્રથમ વર્ષનો સામાન્ય અને ત્રણ વર્ષનો વિશિષ્ટ વિજ્ઞાન મંદિરનું મકાન ખાયશાલા આગલ વિક્ટોરીઆ ગાર્ડનની પૂર્વે છે.

મહાવિદ્યાલયમાં વર્ષમાં બે સત્રો હોય છે અને સત્ર દીઠ સ્થાન ૬ ૫૦) રાશ્ત્રુ છે. વિજ્ઞાનના વિદ્યાર્થીઓને સત્ર દીઠ ૬ ૧૦) પ્રયોગશાળા માટે વધારે અવકાશ પડે છે. તે ઉપરાંત કેટલીક સ્થાન ફી પણ છે.

મંદિરો—સ ૧૯૩૧ ના વૈત્રની આશરે દરેક મંદિરની દલીકત નીચે મુજબ હતી

મંદિર	અધ્યાપકો	સંખ્યા.
ભાષા મંદિર	અ. વિમલમોહન ગમુર્તી—અંગ્રેજી અને બંગાલી અ. જન્મસકર મહાશકર તુલ (શલિત)—ગૂજરાતી અ. વિશ્વનાથ ગોપાલ કોટ્યે—મરાઠી અ. દિનકર વિષ્ણુ ગોસલે—સંસ્કૃત પંડિત કાશીપ્રસાદ તુલે—હિંદી	૧૨
સમાજવિજ્ઞા મંદિર		
(ક) રાજકારણ	આચાર્ય શ્રીકૃષ્ણ વ્યકટેશ પુણતામ્બેકર અ. શકર વિષ્ણુ પડનીસ—પ્રમાણશાસ્ત્ર અને સમાજશાસ્ત્ર	૧
(ખ) ઇતિહાસ	૧ આ. શ્રીકૃષ્ણ વ્યકટેશ પુણતામ્બેકર ૨ અ. રામરાવ સતાપા પદવીધી	૧
(ગ) સર્વતિશાસ્ત્ર	અ. હેદોલાલ ગુપ્તા	૮
વિજ્ઞાનમંદિર	અ. કૃષ્ણાજી ગોપાલ શરે અ. મહાદેવ જાગેશ કાલે	૩૭
વાર્ષિકવિજ્ઞા મંદિર	—	૩
આર્યવિજ્ઞા મંદિર	—	૧
પ્રથમ વર્ષ		૩

વિદ્યાર્થીઓની વર્ષવાર સંખ્યા—

સને	વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા	સને	વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા
૧૯૨૧-૨૨ પહેલું સત્ર	૮૬	૧૯૨૨-૨૩ બીજું સત્ર	૮૪
૧૯૨૧-૨૨ બીજું સત્ર	૭૫	૧૯૨૩-૨૪	૬૬
૧૯૨૨-૨૩ પહેલું સત્ર	૯૬	૧૯૨૪-૨૫	૪૦

શિષ્યવૃત્તિ—

શ્રી રેવાશકર શ્વેરી, શ્રી હાથાલાલ મકનજી શ્વેરી અને મેસર્સ છોટાલાલ મોતીચંદની દ્વારા પ્રમાણે મુબાઈ તિલક સ્વરાજ ફંડનો ટ્રસ્ટ કમીટી તરફથી રૂ ૧૨૦૦ની રકમ નીચે પ્રમાણે મંજૂર કરવામાં આવી છે.

રેવાશકર શિષ્યવૃત્તિ

૧ એક શિષ્યવૃત્તિ	માસિક રૂ. ૧૫)	કુલ વાર્ષિક ૧૮૦
૨ પાંચ શિષ્યવૃત્તિઓ	„ રૂ ૧૦)	„ ૬૦૦
હાથાલાલ શ્વેરી શિષ્યવૃત્તિ		
૩ એક શિષ્યવૃત્તિ	માસિક રૂ ૧૦	કુલ વાર્ષિક ૧૨૦
૪ બે શિષ્યવૃત્તિઓ	„ રૂ ૧૨.૧૧	„ ૩૦૦
		રૂ. ૧૨૦૦)

આ પ્રમાણે રૂ ૧૫) ની એક રૂ ૧૦) ની છ અને રૂ ૧૨.૧૧ ની બે શિષ્યવૃત્તિઓ છે. આ શિષ્યવૃત્તિઓ દશાશ્રીમાઝી જ્ઞાતિના વિદ્યાર્થીઓને આપવાની છે. એ જ્ઞાતિનો કોઈ વિદ્યાર્થી ન હોય તો તે બીજા વિદ્યાર્થીઓને આપવામાં આવે છે.

ગયે વર્ષે શિષ્યવૃત્તિઓ નીચેના વિદ્યાર્થીઓને આપવામાં આવી હતી

પહેલું સત્ર	બીજું સત્ર
૧ ધર્મોન એમ. તૈયબજી	૧ મોહલે આત્મારામ નારાયણ
૨ મદદ નાનુમાઈ હરિપ્રસાદ	૨ શ્વાહવાળા રમણિકલાલ ઠાકોરદાસ
૩ વાંવલદર શંકર ખીલાજી	૩ પટેલ નાથાભાઈ મોનોભાઈ
૪ કમોટિયા વી વી	૪ નેવટિયા રામેશ્વરપ્રસાદ
૫ શિવદર વિષ્ણુ વિનાયક	૫ શાસ્ત્રી શ્રી. શિવરામ
૬ નાહકર્ણી રત્નાકર ગણપત	૬ વાટવે વામુદેવ કેશવ
૭ મહેતા ચપકલાલ ટી	૭ પુરાણી જયકૃષ્ણ હરિકૃષ્ણ
૮ શ્વાહવાળા રમણિકલાલ ઠાકોરદાસ	૮ નાહકર્ણી રત્નાકર ગણપત
૯ નાયક કાશીનાથ પાંડુરંગ	૯ મલારીઆ નારાયણ ઝવેરી
૧૦ કાનહે દિવાકર શહેરામ	૧૦ ફઢકે નાગેશ પાંડુરંગ
૧૧ ફઢકે નાગેશ પાંડુરંગ	૧૧ શિવદર શ્રી. શ્રી
૧૨ શાસ્ત્રી શ્રી શિવરામ	૧૨ શામ્ભાગ નાગપ્પા મુકુદ
૧૩ શામ્ભાગ નાગપ્પા મુકુદ	૧૩ પંચવાણ માલતી મલ્હાર
	૧૪ દાતાર મધુમુદન રામચંદ્ર
	૧૫ કાનહે ટી. આર.

સંસ્થાનો નિભાવ—

મસ્થાના નિભાવ માટે રામનુ કબ નથી. બધુ સ્વર્ચ મુઠાઈ પ્રાતિક સમિતિ તરફથી આપવામાં આવે છે. જુન ૧૯૨૩ થી મે ૧૯૨૫ ના બે વર્ષો માટે રૂ. ૫૦૦૦૦) મંજુર કરવામાં આવ્યા છે.

માફી વિદ્યાર્થીઓ—

માફીના સમ્યા	
૧૯૨૧-૨૨	૧૦
૧૯૨૨-૨૩	૧૦
૧૯૨૩-૨૪ પહેલુ સત્ર	૬
„ બીજુ સત્ર	૨

છાત્રાલયની વ્યવસ્થા—

સંસ્થા તરફથી છાત્રાલય માટે કંઈ વ્યવસ્થા કરવામાં આવી નથી.

બીજી પ્રવૃત્તિ—

૧૯૨૧ ના જુનથી ઓગસ્ટ મુધી અન્નપ્રકો અને વિદ્યાર્થીઓએ પરદેશી કાપડ એકત્ર કરવામાં મદદ કરી હતી. ૧૯૨૧-૨૨ ના પહેલા સત્રમાં, ૧૯૨૨-૨૩ ના બીજા સત્રમાં અને ૧૯૨૩-૨૪ માં સારી વચાણનુ કામ થયું હતું.

વિદ્યાર્થીઓ પોતાની ચર્ચા પરિપદ ચલાવે છે તેનું નામ ‘સમ્મતી મંદિર’ રાખ્યું છે. તેની સભા દર શનિવારે થાય છે. તેનું ત્રિમાસિક ‘ઉદય’ પણ મળે છે. વપસી છાપાને બહાર પાડવામાં આવે છે.

ગુજરાત પુગતસ્વ મંદિર

ગુજરાત વિગ્રહ ઠળી, કાર્તિક વદ ૩ મ ૧૯૭૭ની, સભામાં મુનિશ્રી જિનવિજયજીની પુગતસ્વ મંદિરના આચાર્ય તરીકે નીમણુક કરી, કામચલાઉ પ્રવચ સમિતિની મદદથી, તેમને ‘અદાજપત્ર’ ‘ગરબ’ વગેરે નહીં કરવા વિનંતિ કરવામાં આવી હતી. તે ઠરાવની રૂદ્ધ, તે સમિતિના નામ રાખના નિયમક સભા આગળ રજુ કરી અને નિયમક સભાએ તે માગશર સુદી ૧૦ સ ૧૧૭૭ના નિયમ મંજુર કરી. (આ યોજના ભાગ ૧લા માં આપવામાં આવી છે.) તે યોજના સમયે નિમણુક નહીં પ્રવચ સમિતિના સ ૧૯૭૭ના કાળે શુદ્ધ માં મહેલી સભામાં નામ રાખના નિયમ થયો હતો.

દિવસ ૧ — ૨૦ પુજામાં હૈરિચ તરફથી આવેલા કાગળની ચાલત ધ્યાનમાં લઈ આ પુસ્તક માં નામ ‘શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર જ્ઞાનમંદાર’ રાખવામાં આવે છે, અને આ મંદાર માટે નામ રાખના અધિક મહત્વ આવી છે તે માટે તેમનો આ મંદિર આભાર માને છે. આભારના ઠરાવ સમયે ઉપર મોકલવા મંત્રીઓને સત્તા આપવામાં આવે છે.

દિવસ ૨ — ૨૦ હીંગાલ ત્રિ પારેલે પાત્રનાં વચ્ચે માસિકની લગભગ ચડી ફાઈલો આ જ્ઞાનમંદાર મેટ આવી છે તે માટે તેમને આ મંદિર ધન્યવાદ આપે છે.

દિવસ ૩ — શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર જ્ઞાનમંદારના પુસ્તકોનો ઉપયોગ શુ પુ મંદિરની અંદર થયો કોઈ પણ સહજને તે બહાર લઈ જવું નેવામાં આવશે નહિ.

આ ત્રીજા ઠરાવની વાસ્તવમાં નિયામક સભાની બે બેઠકોમાં ચર્ચા થઈ હતી; અને નિયામક સમાની વચ્ચે બેઠકોમાં તે ઠરાવ મંજૂર રાખવામાં આવ્યો હતો

પ્રબંધ સમિતિની સ ૧૯૭૭ ના જેઠ શુદ્ધ ૧ ના રોજ મહેલી સભામાં મહિત્તા કામ કરતા અધ્યાપીઓ પાસે તથા અન્ય વિદ્વાનો પાસે વ્યાખ્યાનો અપાવવાનું તથા વ્યાખ્યાનમાળાનું નામ “આર્ય વિદ્યાવ્યાનમાળા” રાખવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું

આ ઠરાવ પ્રમાણે આ વ્યાખ્યાનમાળાનું પહેલું વ્યાખ્યાન પ્રાચીન શુદ્ધ ૧૫ સ ૧૯૭૭ ના રોજ મુનિ જિનવિજયજીએ ‘પુરાતત્ત્વ સંશોધનનો પૂર્વ દિશામ’ એ વિષય ઉપર આપ્યું હતું. ત્યાર પછી ક્રમે ક્રમે બીજા આઠ વ્યાખ્યાનો આપવામાં આવ્યા હતા

આ વ્યાખ્યાનમાળા કરી પણ શરૂ કરવામાં આવ્યાં હતાં તેમાં અ ધર્માનંદ કોસમ્બીએ “બુદ્ધકાલીન રાજકીય તથા સામાજિક પરિસ્થિતિ” નું વિષય ઉપર બે વ્યાખ્યાનો આપ્યાં હતાં જાહેર પ્રજાને સુગમ પડે તે માટે કેટલાક ગૃહસ્થોની સૂચનાથી આ વ્યાખ્યાનો પ્રેમાભાઈ દેસાઈના રાખવામાં આવ્યાં હતાં.

પ્રબંધ સમિતિની સ ૧૯૭૮ ના માગશર વદ ૭ ની બેઠકના બીજા ઠરાવમાં “પ્રાચીન સાહિત્યના જે જે પુસ્તકો પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવે તે પ્રયત્નમાં નામ ગૂજરાત પુરાતત્ત્વમંદિર પ્રસ્થાવન રાખવું” એમ નક્કી કરવામાં આવ્યું

પ્રબંધ સમિતિની સ ૧૯૭૮ ના મહા શુદ્ધ ૮ ની બેઠકના બીજા ઠરાવ પ્રમાણે અને આવ્યો વદ ૧૨ ના પહેલા ઠરાવ પ્રમાણ “પુરાતત્ત્વ” નામનું ત્રૈમાસિક ગૂજરાતી ભાષા અને ગૂજરાતી લિપિમાં પ્રસિદ્ધ કરવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું

અત્યાર સુધીમાં રૉયલ સાહસના પદર કર્મોના કદાચ આઠ અંકો બહાર પડી ગયા છે પહેલો અંક મહાત્મા ગાંધીની ૫૪મી જન્મતિથિને દિવસે વાર પાડવામાં આવ્યો હતો

પોતાના ઉદ્દેશો વાર પાડવા માટે આ સરવાળું પ્રથમ કાર્ય જ્ઞાનમંદિરમાં યોગ્ય પ્રયોનો સમ્રૂદ્ધ કરવાનું હતું સ્મૃત્ત, પ્રકૃત, અને પાટા ભાષાનાં ડાપાળા મળી શક્યા તેટલા વધા પ્રયોનો સમ્રૂદ્ધ કરવામાં આવ્યો છે, તેમજ કેટલાક અર્ચા અને ફારસી પ્રયોનો પણ સમ્રૂદ્ધ કરવામાં આવ્યો છે હિન્દુસ્થાનના ધર્મ, તત્ત્વ, ઇતિહાસ, પુરાતત્ત્વ, ભાષાશાસ્ત્ર, સાહિત્ય, કલા इत्यादिને લગતા-ગૂજરાતી, મગદી, ધગાઝી, હિન્દુસ્થાની, ફારસી, ફેલ, અને જમન ભાષામાં લખાણ પ્રયો તથા સ્મૃત્ત, પ્રકૃત, પાલી, અરબી, અને ફારસી પ્રયોના તે ને નાનામાં થણા અનુવાદો પણ રાખવામાં આવ્યાં ડ મળ્ડલાચાર્ય મુનિથી કમલવિજયજી તરફથી સત્યાગ્રહ આશ્રમ દ્વારા કેટલાક જૈન પ્રયો તથા હસ્ત લિખિત પ્રતો મંદિરને મેટ મળ્યાં જ સુલનાનો દૃષ્ટિ ઉપયોગી થાય જવા ધર્મ, તત્ત્વજ્ઞાન, સાહિત્ય, કલા इत्यादिના કેટલાક મામાન્ય પ્રયો પણ રાખવામાં આવ્યા છે ઉપરના વિષયોને લગતા ચોપારીઆ પણ મગાવવામાં આવે છે. (આમાં પણ સરા પુરાતત્ત્વના કદલામાં આવે છે થોડાકનું લખાણ અરબી પડે છે) દુકામાં મારતકર્ણની પ્રાચીન સંસ્કૃતિનું સર્ગ અધ્યયન કરવા માટે આવશ્યક પ્રથ સામગ્રી મેળવી કરવાનો પ્રયત્ન કર્યો છે અત્યાર સુધીમાં આ વાસ્તવમાં ર ૨૯૭૩૦-૦-૦ આશરે સર્ચાયા

છે તથા વૈદ્યાલય વદ ૦) સ ૧૯૮૫ સુધીમાં ૪૪૮૫ ગ્રંથો શ્રીમદ્ રાજવદ્ જ્ઞાન મહારમાં
પ્રકાશ થયા છે

ઉપરના ઉદ્દેશો પાર પાડવા માટે બીજું કાર્ય પ્રયો તૈયાર કરવાનું છે. પુરાતત્ત્વ મંદિર
ગ્રંથાવલીમાં આજ સુધીમાં પ્રગટ થયેલાં પુસ્તકોની માહિતી આ વિજ્ઞાપકને છેલ્લે આપેલી
પુસ્તકોની યાદીમાંથી મળશે. તે ઉપરાંત નીચેનાં પુસ્તકો દુક બજારમાં વહાર પડશે.

૧ કાવ્ય પ્રકાશનો અનુવાદ भा ૧ (ઉક્તાસ ૧-૬)

૨ ધમ્મપદ-(મૂલ તથા ગૂજરાતી અનુવાદ)

૩ સમ્પતિ તર્ક भाગ ૧

૪ બૈદ્ધ મથનો પરિચય (થોડા વચ્ચત પછી છાપવા અપાશે)

૫ વૈદિક પાઠાવલા (મૂલ भाગ છપાઈ રહેલા આશ્યો છે અનુવાદ સાથે દુક મુદતમાં
વહાર પડશે)

૬ પ્રાકૃત भाષાઓનું મુલનાત્મક વ્યાકરણ.

પુસ્તકોનું સપાદન વગેરે સબધી નિયમો भाગ ૧ જામાં આપવામાં આવ્યા છે

ત્રીજું કાર્ય અભ્યાસનું છે મદિરના અધ્યાપકો ગૂજરાત મહાવિદ્યાલયમાં અને સાસ
અભ્યાસીઓ માટે વર્ગા છે છે

આ વર્ગોનો લાભ લઈ શકે તે માટે તેની જાહેર સ્થાનિક વર્તમાનપત્રોમાં તથા પુરા-
તત્ત્વમાં આપવામાં આવે છે

શ્રીમદ્ રાજવદ્ જ્ઞાનમહારનો ઉપયોગ કરવાની મુગમતા પડે તે માટે સ્વારના આઠથી તે
સાજના પાંચ સુધી ઉપાડો રાગવાની ગોઠવણ કરી છે મોટી રજાઓમાં પણ જ્ઞાનમહાર ઉપાડો
રાસવામાં આવે છે પેલેથી સ્વર આપનાર માટે રાસ સંગવદ કરી આપવામાં આવે છે.

નવી ગૂજરાતી શાળા, અમદાવાદ

સ્થાપના અને મન્યતા

નવી ગૂજરાતી શાળા અમદાવાદની શરૂઆત તા ૧-૩-૨૦ ના રોજ થઈ હતી. અને
સવત્ર ૧૯૨૮ ના કારતક મુદ ૧ ને દિને ગૂજરાત વિદ્યાપીઠે માન્ય કરી હતી

વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા—

વર્ષવાર વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા નીચે મુજબ છે

	છોકરાઓ	કન્યાઓ	કુલ
સ ૧૯૩૮ કારતક મુદ ૧	૧૮૧	+	૩૦ = ૧૭૦
આસો વદ ૦))	૧૧૦	+	૪૩ = ૨૩૮
૧૯૩૯ ચીજા જેઠ મુદ ૧૫	૧૫૮	+	૩૬ = ૨૩૦
૧૯૮૦ ફાગણ વદ ૦))	૧૫૩	+	૩૮ = ૧૯૧

વર્ગવાર વિદ્યાર્થીઓ—

કુલ આઠ વર્ગો અને દસ શિક્ષકો છે વર્ગવાર વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા નીચે મુજબ છે.

વર્ગો—	વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા
૧ તાલીમ વર્ગ	૨૨
૨ બાલ વર્ગ	૧૦
૩ ધોરણ ૧ હુ	૨૮
૪ „ ૨ હુ	૨૫
૫ „ ૩ હુ	૩૧
૬ „ ૪ હુ	૩૩
૭ „ ૫ હુ	૨૯
૮ „ ૬ હુ	૧૩
કુલ	૧૯૧

શાળાનો નિમાશ—

શાળાનુ કાયમી ફઠ નથી. તેનો નીમાશ ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ કરે છે. સં ૧૯૮૦ ના વર્ષના સર્વે માટે રૂ ૮૩૩૦-૦-૦ મંજૂર કરવામાં આવ્યા છે.

રાષ્ટ્રીયશાળા (માંગરોલ)**સ્થાપના અને માન્યતા—**

શ્રી માંગરોલ રાષ્ટ્રીય શાળાની સ્થાપના મ ૧૯૭૮ ના વાર્ષિક શુદ્ધ ૩ ને રોજ થઈ હતી. અને તેજ તારીખે ગૂજર ન વિદ્યાપીઠે તેને માન્ય કરી હતી.

વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા—

વર્ષવાર વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા નીચે મુજબ છે

	હોલગ્રાજો	અન્યાઓ	કુલ
સ ૧૯૭૮ કારતક શુદ્ધ ૩	૨	+	૧ = ૩
„ આસો વદ ૦૫)	૧૭૨	+	= ૧૭૨
૧૯૭૯ ચીજા જેઠ શુદ્ધ ૧૫	૧૧૬	+	= ૧૧૬
૧૯૮૦ ફાગણ વદ ૦૧)	૯૩	+	૧ = ૯૪

વર્ગવાર વિદ્યાર્થીઓ—

કુલ નવ વર્ગો અને નવ શિક્ષકો છે વર્ગવાર વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા નીચે મુજબ છે

વર્ગો	વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા
૧ તાલીમ વર્ગ	૧૪
૨ બાલ વર્ગ	૧૩
૩ ધોરણ ૧ હુ	૧૦
૪ „ ૨ હુ	૯

૫	„	૩	જુ	૧૦
૬	„	૪	જુ	૧૨
૭	„	૫	જુ	૧૪
૮	„	૬	જુ	૭
૯	„	૭	જુ	૫
				<hr/>
				૧૪

શાળાનો નીમાલ—

શ્રેષ્ઠ હર્ષદાસ પ્રમર્જી દ્વારા શ્રેષ્ઠ જેટાલાલ રામજીભાઈ શ્રી મનગેલ કુમાર મંદિર ચલાવવા માટે રૂ. ૨૦૦૦૦) વીમ હજાર ગૂજરાત પ્રાન્તિક સમિતિમાં મર્યા છે નેમાર્થી સર્વે પેટે વિશાળ ધન્ય અનુદાન આપ્યા કરે છે. ૧૯૮૦ના સર્વે માટે રૂ. ૮૨૦૦-૦-૦ મંજૂર કરવામાં આવ્યા છે.

કુમાર મંદિર (નવું વાડજ)

સ્થાપના અને માન્યતા—

કુમાર મંદિર નવું વાડજની સ્થાપના સંવત ૧૯૭૭ ના વૈશાખ સુદ ૩ ને દિવસે થઈ હતા, અને તે જ દિવસે ગૂજરાત વિદ્યાપીઠે માન્ય કરા હતા.

વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા—

વર્ષવાર વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા નીચે પ્રમાણે છે

સ. ૧૯૭૮ કાર્યક્રમ સુદ ૧	સંખ્યા			કુલ
	છોકરાઓ	કન્યાઓ		
„ આ.વ. વર્ષ ૦)	૫૭	૮	=	૬૫
૧૯૭૯ વ. વ. જી. સુદ ૧૨	૭૦	૨૧	=	૯૧
૧૯૮૦ કાર્યક્રમ વર્ષ ૦)	૬૮	૧૧	=	૮૯
૧૯૮૦ કાર્યક્રમ વર્ષ ૦)	૬૩	૮	=	૭૧

વર્ષવાર વિદ્યાર્થીઓ—

વર્ષ	વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા
૧ શાળા	૨૦
૨ ધોરણ ૧	૮
૩ „ ૨	૧૪
૪ „ ૩	૧૨
૫ „ ૪	૫
૬ „ ૫	૪
૭ „ ૬	૧
૮ „ ૭	૧
<hr/>	
કુલ ૭૧	

શાળાનો નીમાવ—

શાળાનું સર્વ ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ આપે છે તે ૧૯૮૦ ના વર્ષના સર્વ માટે રૂ ૧૭૫૦-૦-૦ મંજૂર કરવામાં આવ્યા છે

રાત્રિશાળા (કોચરબ)

સ્થાપના અને માન્યતા—

રાત્રિશાળા કોચરબની શરૂઆત મ ૧૯૭૭-ના શુદ્ધ ૧૫ ને રોજ થઈ હતી અને તે જ દિવસે ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ તેને માન્ય કરી હતી

વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા—

વર્ષવાર વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા નીચે પ્રમાણે છે

	સંખ્યા—		
	છોકરાઓ	કન્યાઓ	કુલ
સ ૧૯૭૮ કારતક શુદ્ધ ૧	૧૬	૩	= ૧૯
,, આસો વદ ૦))	૨૮	૩	= ૩૧
૧૯૭૯, વાજા જંઠ શુદ્ધ ૧૦	૧૬	૫	= ૨૧
૧૯૮૦ ફગવ વદ ૦))	૧૬	૪	= ૨૦

આ શાળામાં બધા અર્થજ વિદ્યાર્થીઓ મળે ૩ કુલ ચાર વર્ગ ૮ અને ત્રણ શિક્ષકો છે. વર્ષવાર વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા નીચે મુજબ છે.

વર્ગ	ગણતરી
૧ બાળ વર્ગ	૧૬
૨ ધોરણ ૧ નું	૧૦
૩ „ ૩ નું	૩
૪ „ ૪ થી	૧
	<hr/>
	કુલ ૩૦

શાળાનો નીમાવ—

શાળાનું સર્વ ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ આપે છે તે ૧૯૮૦ ના વર્ષ માટે રૂ ૬૯૭-૦-૦ મંજૂર કરવામાં આવ્યા છે

સંવત ૧૯૮૦ ની સાલનું નિવેદન

શ્રીમાન કુલપતિજી,

કાર્યવાહક સભાની આજ્ઞાથી ગયા વર્ષનું નીચે પ્રમાણે નિવેદન રજુ કરવા રજા ઠરુ છું.

૧. વિદ્યાર્થીની પ્રશ્નપત્રોના અહેવાલમાં ઉત્તરતાં પહેલાં પહેલી નોંધ કુલનાયકની લેવી થટે છે. ગયા વર્ષના માર્ચ માસમાં થયેલી કુલનાયક મિદલાણીજીની કુલનાયક ગિરફતારી થયાને જાણીતી છે. ગિરફતાર થયા તે પહેલાંની નિયામક સભામાં ૩ વર્ષના કાચ પછી ૧૫મણે કુલનાયક પદ છોડી દીધું હતું અને એમની જગ્યાએ શ્રી આચાર્ય નૈયમજીને ચુટવામાં આવ્યા હતા. પરંતુ એમણે ૧ પદ સ્વીકારવા અશક્તિ જણાવ્યાથી ૧ સ્થાન જાલી રહ્યું, તે હવે મુખે પૂરી શકાયુ નથી.

૨. ગયા વસતમાં લેવાયેલી વિનીત પરીક્ષામાં ૨૪૦ માથી ૧૪૪ ઉમેદવારો ઉત્તીર્ણ થયા હતા તે પૈકી એક કન્યા હતી અને એક મુસ્લમાન હતો. વિનીત પરીક્ષા વિદ્યાર્થીની સહઆતથી ગયા વર્ષ મુખે આ પરીક્ષામાં નાંચે પ્રમાણે પરિણામો આવ્યાં હતાં

	ઉમેદવાર	ઉત્તીર્ણ
સં. ૧૯૭૭*	૫૪૭	૩૬૦*
સ. ૧૯૭૮	૩૦૩	૨૦૩
સ. ૧૯૭૯	૮૦	૧૪૮
સ. ૧૯૮૦	૮૦	૧૬૪

ગયા વર્ષમાં વિનીત પરીક્ષાનું ધોરણન ધણ વધારવામાં આવ્યું હતું. વિદ્યાર્થીનો સહઆતમાં સામાન્ય અભ્યાસક્રમને બદલે વાનગીકાન ધરનાર વિદ્યાર્થીઓને માટે એક જુદો અભ્યાસક્રમ રાખવામાં આવ્યો હતો તેને બદલે ગયા વર્ષના નવનવ્ય અને ઔદ્યોગિક એવા બે અભ્યાસક્રમોની પરીક્ષા લેવામાં આવે છે. આ અભ્યાસક્રમ પ્રમાણે ત્રિદુષ્ઠની અનુવાદ સહિત ગૂજરાતી, એક અર્વાચીન ભાષા, ઇતિહાસ અને રાજસધર્મ ૧ વિષયો સર્વ વિદ્યાર્થીઓને ફરજિયાત હોય છે અને તદુપરાંત સામાન્ય અભ્યાસક્રમના ગણિત અને એક પ્રાચીન અથવા પ્રાચીન ભાષા અને તે ન લેવામાં આવે તો વળાટ, નુસરકામ, કૃષિ, શિવજીકામ, સર્ગાત, આલેક્ષન, વ્યાયામ અથવા વાણિજ્ય પૈકી એક ઉદ્યોગ પદ વગરનો હોય છે. ઉપરોક્ત ઉમેદવારોનું વિષયવાર વર્ગીકરણ નીચે પ્રમાણે છે —

* ગયા નિવેદનમાં આ આજ્ઞાથી આવવામાં નહીં હોય તે મુખારોને અહીં આપ્યા છે.

	ઉમેદવાર	ઉત્તીર્ણ
સામાન્ય અન્યાસક્રમ	૭૭	૪૮
ઔદ્યોગિક અન્યાસક્રમ	૧૬૫	૧૬
	<hr/>	<hr/>
	૨૪૨	૧૪૪

તે પેકી—

વાણિજ્ય	૧૧૭	૭૮
વળાટ	૧૪	૮
શિક્ષણકામ	૧૪	૫
સુતારકામ	૧૩	૧
સંગીત	૪	૪
વ્યાયામ	૨	૦
આલેક્ષન	૧	૦
	<hr/>	<hr/>
	૧૬૫	૧૬

૩. ઔદ્યોગિક રસાયનની પ્રથમા પરીક્ષા સહ, ૧૫૪ વર્ષનાં બે વસ્ત્રતની પ્રથમા પરીક્ષામાં કુલ ૮૮ ઉમેદવારો બેઠા હતા, તેમાંથી ૪૩ વિદ્યાર્થી સફળ થયા પ્રથમા પરીક્ષા હતા, ૧૭ દ્વિતીય વર્ગમાં અને ૨૮ સામાન્ય વર્ગમાં. આગલા વર્ષોના આંકડા નીચે મુજબ છે.—

	ઉમેદવાર	ઉત્તીર્ણ
સં ૧૯૭૮	૧૩૧	૧૧૧
સ. ૧૯૭૯	૧૨૮	૮૮
સ ૧૯૮૦	૮૪	૪૩

ગયા વર્ષે મુખી પ્રથમા પરીક્ષામાં વિદ્યાર્થીની પસંદગી પ્રમાણે લેવાના વિષયોની યાદીમાં પ્રમાણશાસ્ત્ર, ગણિત, સંસ્કૃત, અરબી તથા ફારસી એટલા વિષયો હતા. વિનીત પરીક્ષામાં વાણિજ્ય, સંગીત અને આલેક્ષનના વિષયો સામેલ કરવામાં આવ્યા અને સ્નાતક પરીક્ષામાં પણ પહેલા બે વિષયો છે, તથા આલેક્ષનનો વિષય પ્રથમા પરીક્ષામાં સ્વામ્ય મજોમોમાં લેવા દેવાની પરવાનગી આપવામાં આવી હતી એટલે સ. ૧૯૮૧ થી આ ત્રણ વિષયોને પ્રથમા પરીક્ષામાં નેચીલક વિષયોની યાદીમાં ઉમેરવામાં આવ્યા છે તે ઉપરાંત મહાસત્તક પરીક્ષાની હિદની આધુનિક રાજ્યવ્યવસ્થા અને મહાસત્તકને અંગ્રીક એ વિષયો ફરજિયાત સામેલ કરવામાં આવેલ છે.

૪. છેલા વર્ષની બે સ્નાતક પરીક્ષાઓના પસાર કરતા મંદિરોનાથી નીચે પ્રમાણે પરિણામ છે સ્નાતક પરીક્ષા વિભાગીય કારણે લેવાના હોવાથી કુલ સ્નાતક પરીક્ષા ઉમેદવારો પૈકી થોડા ઝોનવાળા જ આવી પરિણામો વેગનારા હોય છે

શાસ્ત્રી પરીક્ષામાં ઉત્તીર્ણ—

	ઉમેદવાર	૧ જો વર્ગ	૨ જો વર્ગ	સામાન્ય વર્ગ	કુલ
આર્યવિદ્યા મંદિર	૧૧	..	.		...
ભાષા મંદિર	૬૪	..	૫	૫	૧૦
સમાજવિદ્યા મંદિર	૪૯		૧	૬	૫
વાણિજ્યવિદ્યા મંદિર	૧૭	..	૫	૧૬	૨૧
ગણિત મંદિર	૬	૦	.	૧	૩
ઔદ્યોગિક શિક્ષણ	૦૦	૨	૧	૩	૧૪
સંગીત મંદિર	૨	.	...	...	...
કુલ ..	૦૫૧	૪	૨૦	૨૯	૫૩

છેલા ત્રણ વર્ષના સ્નાતક ઉમેદવારોના આક્રંડો નીચે મુજબ છે —

સંવત ૧૯૭૭* ૪૧, સ ૧૯૭૮ . ૭, સ ૧૯૭૯ ..૨૬

સ્નાતક પરીક્ષામાં પસાર પાળ્યા આ વર્ષના ૫૨ વિદ્યાર્થીઓમાંથી આજે ૫૧ વિદ્યાર્થીઓ પદવી મેલવવા ઇચ્છા દર્શાવી છે ગયે વર જાહેર થયેલ એક સ્નાતકનું પદવીપત્ર બાકી રહેલ હોવાથી એણે પણ આજે ત મેલવવા ઇચ્છા દર્શાવી છે તે રાત્રે આજે ૫૨ સ્નાતકો આપની પાસે પદવી મેલવવા સ્વાયેશ રાણે છે ન ૧૯૭૮ માં સેવાર્થ પદવી લેનાર સ્નાતકો સહિત ૬૬ અને સ ૧૯૮૦ માં ૫૦ (થોડો ૧) સ્નાતકોને પદવી આપવામાં આવી હતી, એટલે આ વર્ષના ૫૨ સ્નાતકો નહીં કુલ ૧૨૭ સ્નાતકો આજ મુઘોના વિદ્યારીટની પદવી મેલવશે. આ વર્ષના પદવીના ઉમેદવારોના નામાવચી પરિશિષ્ટ ૧ માં આપી છે †

* ગયા નિવેદનમાં ૮૦ આક્રંડો છપાયો છે તે ભૂલ છે.

† એ જુદે દેશોને આ પુસ્તકમાં ઉપાયેલ હોવાથી અત્રે પુનઃ છાપ્યું નથી.

૫. ઉચ્ચ શિક્ષણ આવવા માટે વિદ્યાપીઠની પાસે જે મહાવિદ્યાલયો છે ગૂજરાત મહાવિદ્યાલય અને મુબાઈ રાષ્ટ્રીય મહાવિદ્યાલય. ગૂજરાત મહાવિદ્યાલયમાં ગયા વર્ષની મહાવિદ્યાલયો શરૂઆતમાં ૨૦૫ વિદ્યાર્થીઓ હતા અને રાષ્ટ્રીય મહાવિદ્યાલયમાં ૩૭ હતા તે જ વર્ષની આવરે અનુક્રમે ૧૮૦ અને ૨૩ વિદ્યાર્થીઓ હતા. રાષ્ટ્રીય મહાવિદ્યાલયમાં સાહિત્ય વિભાગના વિદ્યાર્થીઓનો નફરો બહુ ઓછો બચી અને આ વર્ષના માર્ચ માસથી વધુ કરવાનો મુબાઈની રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિએ ઠરાવ કર્યો છે.

૬ ગૂજરાત પુરાતત્ત્વ મંદિરે ગયા વર્ષમાં ૩ નવા પુસ્તકો પ્રસિદ્ધ કર્યા છે તે મઘી એ સ્થાના કુલ ૧૧ પુસ્તકો થાય છે નવા પુસ્તકોનાં નામ- ગૂજરાત પુરાતત્ત્વ અભિધાનપદીપિકા (સપાદક મુનિ જિનાવિજયજી) સમ્મતિનર્મક મંદિર ભાગ ૧ છો (સપાદક ૫૦ મુન્નલાલજી ત્રિવા વં. કેશવરાવ), કાવ્યપ્રકાશ અનુવાદ ભાગ ૧ છો (અનુવાદક અ. રામનારાયણ પઠક તથા અ. રમિચ્છલાલ પરીખ) અને ધર્મપદ અનુવાદ નહિત. તે સિવાય પ્રાકૃત ભાષાઓનું વ્યાકરણ, વૈદિક પાઠાવલી અને બૌદ્ધસંપ્રદાયનો પરિચય પટ્ટલાં પુસ્તકો એ મંદિર તરફથી છપાય છે. તે ઉપરાંત ' પુરાતત્ત્વ ' ત્રિમાસિક ગિરસ્તી પ્રમાણે ગયે વર્ષે પ્રસિદ્ધ થયું હતું.

૭ વિદ્યાપીઠે મ ૧૯૭૯ સુધીના ૨૫ પુસ્તકો પ્રસિદ્ધ કર્યાં હતાં. ગયા વર્ષમાં સપત્તિશાસ્ત્ર મા ૫-૬ તથા ધ્યાપારી ભૂગોળ (લેક્ચર અ. ચંદુલાલ પુસ્તક પ્રકાશન દલાલ) એ જે પુસ્તકો નવા ઉમેરાયા છે, તે ઉપરાંત વિદ્યાપીઠ વાચન-માળાની પહેલી તથા બીજી ચોપડીઓનો મુદ્રાણો આશુત્થિનો કાલકાળમાં આવેલી વાચનમાળાની ત્રીજી ચોપડી, ચગોચોરની મુદ્રાણો ત્રીજી આશુત્થિ, ઇતિહાસિક વાર્તામાળા-મોગલવંશની મુદ્રાણો ત્રીજી આશુત્થિ, પ્રાકૃતિક ભૂગોળ (લેક્ચર ઓ છોટલાલ પુરાણી) એટલા પુસ્તકો છપાય છે, તથા આકાશશાસ્ત્ર (લેક્ચર અ. ચંદુલાલ દલાલ), અને રાયણની મુદ્રાણો ત્રીજી આશુત્થિ, એ છપાવવા નિશ્ચય થયો છે. વિદ્યાપીઠનું સપૂર્ણ (Calendar) પણ છપાય છે.

૮. ગયે વર્ષે વિદ્યાપીઠ તરફથી વધેલી પ્રવૃત્તિનાં નવજીવનનાં પ્રતિમાએ એક વધારા હો એક સ્વાસ કેલેન્ડરની અંક કાલકાળ માધે દેવમાં આવ્યું છે. સદરહ કેલેન્ડરની અંક વગરના ગયે વર્ષે ૭ અંક બહાર પડ્યા હતાં.

૯. માન્ય મંદિરોમાં ગયા વર્ષના નિવેદન કરતાં જાણી પરક નથી. અને સામેના કોઠામાં જણાવેલા આમદાઓ પરથી કદરુક મુદ્રાણો થયેલી પણ માન્ય મંદિરો લાગશે પણ એ મુદ્રાણો ઉપર વજન આવવા જોડુ નથી, કારણ કે ગયે વર્ષે ઘણા આકાશ અદાજી માલવા પડ્યા હતા અને ઘણા અંકમાં મઘી ઘવ્યા જ ન હતા.

ગયે વર્ષે એક પૂર્ણ વિનયમંદિરે સમકાર સામે પાછો સંબંધ જોડ્યો છે.

મદિરોનો પ્રકાર	વિદ્યાર્થીઓની મહત્વા			શિક્ષકોના મહત્વા	આશરે વાર્ષિક સર્વ
	સહ્યા	કા મુદ ૧	આનો વદ ૩૦		
મદાવિદ્યાલયા	૩	૨૮૦	૨૦૫૨	૩૦	૩૩,૦૫૧-૩
પૂર્ણ વિનયમદિરો	૧૪	૮,૬૨૫	૮,૦૮૨૨	૨૦૧	૧,૨૧,૧૩૪-૫
અપૂર્ણ વિનયમદિરો	૧૧	૧૨૨	૧૮૩૩	૬૩	૨૬,૩૬૬-૧૦
કુમાર મદિરા	૪૭	૨,૮૧૮	૩,૦૪૬૫	૧૪૮	૫૧,૧૭૪-૧
સરવાળા	૭૫	૮,૬૦૭	૮,૨૬૬	૪૦૦	૩,૦૬,૧૨૬-૪

સત્ર માન્ય મદિરોની યાદી પરિશિષ્ટ ૨૧ મા આપા. ૩ માન્ય મદિરોમાં બે ક શાળાઓ અને ચાર અત્યજ શાળાઓ પણ છે તેની જાસ નોંધ લઈ જુ આ ઉપરાંત કેટ ગૂજરાત બહાર તેમજ ગૂજરાતમાં જ રાષ્ટ્રીય ગૂજરાતી જાળાઓ છે કે જેમણે વિ જ્ઞાન્યતા મેળવી નથી, પણ વિદ્યાપીઠ સાથે પદ્મવ્યવહાર અને મલત મમલત્તનો સંબંધ રાખે

ગયે વર્ષે મરાણી રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ પરિષદના ઠરાવોને પરિણામે અત્યજો વાષતના મદિરોમાં પુનઃ સ્થાપના મનાવી મૂક્યો હતો. એને પરિણામે ૩ કુમાર મદિરોએ અવમા મેળવી હતી અને વિદ્યાપીઠ તરફથી ચાલતા નવુવાડજના કુમારમદિરો અસ્તિત્વ જોશમમા

૧૦. સ. ૧૯૭૧ માં સ્વીકારેલી વિનય મદિરોને મદદ આપવાના પદ્ધતિ ગયે વર્ષે

ચાલુ રાજવામાં આવી હતી મદદ આપવાનું વર્ષે વિદ્યાપીઠ

મદદ મુધીનું ગણવામાં આવે છે સ ૧૦૦-૮૧ મટે રૂ ૩૫૦૦૦) । કરવામાં આવ્યા છે.

૨૧. વિદ્યાપીઠના અન્વેષકે તપાસેલા હીસાબો પરિશિષ્ટ ૩૧ મા સામીલ કર્યા સદરહુ હીસાબો ઉપરથી આપ જોડે શરૂઆત કે વિદ્યાપીઠ પાસે દીવ

વિદ્યાપીઠનો આવક સર્વ વાકી આશરે રૂપીઆ ૧,૨૧,૦૦૦* માંત્રક હતો અને આશરે ૮૦૦ નુ ચોરસ લેણ હતુ વિદ્યાપીઠન સ્થાવર-જગમ મિલકત

૧ કન્યાઓ ૫

૪ બે કન્યાશાળા તથા ચાર અત્યજશાળા

૨. કન્યાઓ ૩૬ અન્યજો ૮

૫. કન્યાઓ ૨૧ તથા અન્યજો ૧૪૨

૩ કન્યાઓ ૧૭

* નિવેદનમાં સરકારના જ્ઞાતર આજ્ઞા આપ્યા છે નફો હીસાબો પરિશિષ્ટ ૩ આપેલ છે

૧ નુ મુદે ઠકાણે આ પુસ્તકમાં ઉપાવેલી હોવાથી પુનઃ જા પાસે ઝાપ્યા નથી

કિંમત ૪ લાખથી કાંઈક ઓછી આકારવામાં આવી છે. આ મિલકત સામે વિદ્યાપીઠ ઉપરની જવાબદારીને ઓળે રૂ ૩૧,૬૦૦ જેટલા ગણવાના છે, એટલે વિદ્યાપીઠને સરકારથી મળી શકે એવી સીલક આશરે ૧૩,૨૦૦ રૂપીઆ દીવાલ્લીને દિવસે હતી.

વિદ્યાપીઠે યથે વર્ષે જુદી જુદી સંસ્થાઓ પાસે નીચે પ્રમાણે સર્ચ કર્યું હતું :—

	રૂ	આ.	પા.
શાલ્ય મલ્ક કાતે	૩૩,૫૫૦—૦—૦		
ગૂજરાત મહાવિદ્યાલય+	૨૬,૦૮૩—૩—૦		
ગૂજરાત પુરાતત્ત્વ મંદિર	૧૦,૧૭૪—૬—૦		
ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ કાર્યાલય	૭,૩૧૭—૨—૦		
નવી ગૂજરાતી શાળા	૩,૧૭૨—૩—૫		
નહુ બાહ્ય રાષ્ટ્રીય શાળા	૧,૫૦૧—૧૪—૯		
કાચરબ રાષ્ટ્રીય શાળા	૬૧૧—૫—૧૦		
બીજા સરચો	૧,૯૪૦—૬—૩		

કુલ ૮૬,૦૩૦—૧-૧૦

આ સર્ચ સામે વિદ્યાપીઠને ઉપલી સંસ્થાઓની ફી વગેરેની આવક. ઉપરાંત નીચે પ્રમાણે આવક થઈ હતી —

	રૂ	આ	પા
વિદ્યાપીઠ પુસ્તક પ્રકાશનનો નફો	૧,૦૧૫—૧૦—૩		
પરીક્ષાના લવાજમ સ્રોતે	૪,૬૧૮—૧૨—૩		
મેટ	૧,૦૯૮—૧—૦		
પરચુરણ આવક	૩૮૭—૬—૦		

કુલ રૂ ૭,૦૧૮—૧૩—૬

નક્કી સર્ચ રૂ ૭૮,૧૫૦—૧૨—૪

૮૬,૮૩૦—૧-૧૦

આ સર્ચ માટે રૂ ૭,૫૧૧-૭-૦॥ આગલા વર્ષના જમે હતા, અને રૂ ૭૧,૩૩૯-૫-૩॥ વિદ્યાપીઠ ફાલ્ગુનાથી ગયે વર્ષે આછા થયા છે

૧૨ મ ૧૯૭૯ મા વિદ્યાપીઠ ફાલ્ગુના રૂ ૫,૦૯,૨૬૫-૩-૩ વસુલ આવ્યા હતા, તેમાં ૪થે વર્ષે રૂ ૧૧,૪૨૪-૧-૦ નો ઉમેરો થઈ કુલ રૂપીઆ વિદ્યાપીઠ ફાલ્ગુ ૬,૦૦,૬૮૯-૧૨-૩ વસુલ આવ્યા છે નવા દાતાઓની યાદી પરિશિષ્ટ ૪ મા આપી છે

+ આ વધા સર્ચો તે તે સંસ્થાઓની આવક રકમ બાદ કરાને અર્થ મૂક્યા છે

૧૩ ગયે વર્ષ સંલેલા સ્નાત દાનોમાં શ્રી. હીરાલાલ આત્મારામ પટેલ (મુબાઈ) તરફથી મહાવિદ્યાલયમાં દસ દસ રૂપીઆની પાંચ છાત્રશ્રાવણો આપવા સ્નાત દાનો માટે રૂ. ૬૦૦ મળ્યા હતા. છાત્રશ્રાવણ નામ દાતાની ઇચ્છાથી 'મહાત્મા છાત્રશ્રાવણ' રાખેલું છે અને તે મહાવિદ્યાલયના સ્નાતકવર્ગના પ્રત્યેક વર્ષમાં મળતા એક વિદ્યાર્થીને અને પ્રથમા વર્ગમાં મળતા બે વિદ્યાર્થીને આપવામાં આવે છે. સદરહુ છાત્રાને આને અગે પ્રતિમાસે ૩૦૦૦ વાર સુતર કાતણુ કરાજિયાત છે. આજ રીતે શ્રી રામચંદ્ર ડા. નાઈક તરફથી ગરીબ વિદ્યાર્થીને મદદ નરીકે આપવા રૂ. ૫૦ મળ્યા હતા.

૧૪. શ્રી તારાગૌરી ચંદ્રક "સાબરમની" મા વતમ લેસ લક્ષ્મી માટે આપવામાં આવતા આ ચંદ્રક આ વર્ષમાં માઈ જગીનદાસ નારણદાસ પારેશ્વને આપવા ઈનામો ઈ૦ ટરાવવામાં આવ્યું છે.

કરજિયાત ગૂજરાતી ઈનામ—અક્ષિલ ભારતવર્ષીય વિદ્યાર્થી પમ્પિયનુ ગઈ વાસન્તિક પરાક્ષાનુ આ ઈનામ માઈ મણિલાલ શંકરલાલ ઠાકરને આપવા ઠર્યું છે.

આ વત્તને ઈનામા આજે આપવામાં જાવશે.

૧૫. વિદ્યાપીઠનો આજનો સમારંભ પોતાની જમીન અને મકાનોમાં થાય છે. એને છુલ્લુ મુકવાની ક્રિયા પણ આજે કરવાની છે. આ જમીનની જમીન અને મકાનો કિંમત રૂ. ૮૫,૭૬૫-૧-૦ પડી છે, અને આ મકાનોની પાછલ ગઈ દીવાલી સુધીમાં રૂ. ૧,૯૭,૩૨૨-૧૧-૫ સર્વ થયો છે.

૧૬. ગયા વર્ષના વિશેષ બનાવોમાં ઑગસ્ટ મહોનામાં થયેલી રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ પરિષદની વિશેષ થનાથો નોંધ લેવી ઘટે છે.

૧૭. મવિષ્યમાં વિદ્યાપીઠને જે રીતે દોરવું ઘટે તે રીતે મૂંચના કરવા આપને વિનંતિ ઉપસદાર કરા નિવેદન પુરુ કરુ છું.

પરિશિષ્ટ ૪

સ ૧૯૮૦ માં ઉમેરાપલા દાતાઓની યાદી

ચર્ગ પહેલો

૧	ડા. પ્રાણજીવનદાસ મહેતા, રંગુન	કુલ રૂ. ૧,૨૫,૦૦૦-૦-૦
૨	એક ગૃહસ્થ પુરાતત્ત્વ મંદિર સારુ, અમદાવાદ	૨૫,૦૦૦-૦-૦
૩	શ્રી શ્રીરદાસ દેવદાસ મનરુવાલા, મુબાઈ	૧૧,૦૦૦-૦-૦
૪	શ્રી જીવળલાલ વલ્લભદાસ તથા શ્રી પરશોત્તમ જીવળદાસ મુલ્જી, મુબાઈ	૧૦,૦૦૦-૦-૦

ચર્ગ થીજો

૫	શેઠ ઠાકરસી રણસોની કુ. મુબાઈ	૧,૦૦૧-૦-૦
---	-----------------------------	-----------

ચર્ગ ત્રીજો

૬	શ્રી હીરાલાલ આત્મારામ પટેલ	મુબાઈ	૬૦૦-૦-૦
૭	,, રવજી નારણજી	,,	૫૦૧-૦-૦
૮	ગોવિંદલાલ નરમેરામ ઠાકોર	,,	૫૦૦-૦-૦

સંવત ૧૯૮૧ ની જુદી જુદી સમિતિઓ .

કુલપતિ

મહાત્મા મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધી (વિદ્યાપીઠની શરૂઆતથી)

કુલનાયક

૧ શ્રી અમુદમલ ટેકચંદ ગિદવાળી (સ ૧૯૭૭ના કારતક વદ ૩ થી સ. ૧૯૮૦ના પોષ વદ ૬ સુધી.)

૨ શ્રી. અન્બાસ તૈયબજી (અધિકાર ન સ્વીકાર્યો)

મહામાત્ર

૧ શ્રી. કિશોરલાલ ઘનશ્યામલાલ મશરુવાળા (સ ૧૯૭૬ ના આસો સુદ ૭ થી સ ૧૯૭૭ ના પોષ સુદ ૩ સુધી)

૨ શ્રી ત્રિકમલાલ મનસુખલાલ શાહ (સ ૧૯૭૭ ના પોષ સુદ ૩ થી સં ૧૯૭૯ ના ચૈત્ર સુદ ૩ સુધી)

૩ શ્રી. કિશોરલાલ ઘ. મશરુવાળા (સ ૧૯૭૯ ના ચૈત્ર સુદ ૩ થી)

નિયામક સભા

[ગુજરાત પ્રાન્તિક સમિતિના પ્રતિનિધિઓ]

૧ શ્રી શંકરભાઈ શંકરભાઈ પટેલ	(સ્નાતક મતદાર મંડળ)
૨ „ મહાદેવ હરિભાઈ દેસાઈ	૧૫ શ્રી જીવણલાલ ક. ચાંપાનેરીઆ
૩ „ શંકરવતરાય પરમોદરાય ઠાકોર	૧૬ „ શંકરલાલ આ ત્રિવેદી
૪ „ મણિલાલ શંકરભાઈ કોઠારી	સ. ૧૯૮૧ના કારતક માસમાં જુન્ટાઈ
૫ „ હામમ અબ્દુલકાદર શાવશીર	આવેલા પ્રતિનિધિઓ
૬ „ ફુલચંદ શાપુજી શાહ	(સ્નાતક મતદાર મંડળ)
૭ „ દયાલજી નાનુભાઈ દેશાઈ	૧૭ શ્રી દિલ્લુશ શ દિવાનજી
૮ „ ગોપાલદાસ અબાઈદાસ દેશાઈ	૧૮ „ નટવરલાલ નિ ત્રિવેદી
૯ „ અન્બાસ એસ તૈયબજી	(કુમાર મંદિર મંડળ)
૧૦ „ ચંદુલાલ મણિલાલ દેસાઈ	૧૯ „ પ્રેમશંકર વસનજી દવે
સં. ૧૯૮૦ના કારતક માસમાં જુન્ટાઈ	(આચાર્ય અને નિરીક્ષક મંડળ)
આવેલા પ્રતિનિધિઓ	૨૦ „ જીવણલાલ હ શીવાન
(મહાવિદ્યાલય મતદાર મંડળ)	(વિનય મંદિર મંડળ)
૧૧ સૈવદ અબુ શફર નઢી	૨૧ „ જીલાલ મોહનલાલ ત્રિવેદી
૧૨ શ્રી શ્રીકૃષ્ણ વ્યકટેશ પુણતંબિકર	૨૨ „ નાનાલાલ મોહનલાલ ત્રિવેદી
૧૩ „ શંકર વિષ્ણુ કઠ્ઠીસ	મેળવેલા નિયામકો
(આચાર્ય તથા નિરીક્ષક મંડળ)	૨૩ „ શંકરવતરાય ન કાનુગા
૧૪ „ મનસુખલાલ કા. પઢ્યા	૨૪ „ રમણકાંત ઘ. દેસાઈ

- ૨૫ શ્રી. જુનીસલલ લે મદ
- ૨૬ „ દત્તાત્રેય બા. કાલેલકર
- ૨૭ „ કૃષ્ણલાલ ન દેસાઈ
- ૨૮ „ પરીક્ષિતલાલ લ. મગમુદાર
- ૨૯ „ પ્રાણશકર હ મદ
- ૩૦ „ શંકરલાલ ધે બેંકર
- ૩૧ „ પંજાભાઈ હીરાચંદ
- ૩૨ „ ચંદુલાલ મ દલાલ
- ૩૩ „ જીવતરામ કુપાલાની
- ૩૪ „ મોહનલાલ ભિ માધી
- ૩૫ „ બાબુરાવ ગ. ઠાકોર
- ૩૬ „ નરહરિ દ્વા પરીક્ષ
- ૩૭ „ ત્રિકમલાલ મ. શાહ
- ૩૮ „ રામનારાયણ વિ પાઠક
- ૩૯ „ રામલાલ હ મગવતી
- ૪૦ „ ગોપાલલાલ નંદલાલ અધ્યારુ
- ૪૧ „ જ્ઞાનચંદ ધે સિપાહીમલાની
- ૪૨ „ હરિશકર ડુ ત્રિવેદી
- ૪૩ „ હરિપ્રસાદ મ દેસાઈ
- ૪૪ „ મીસાભાઈ કુ પટેલ
- ૪૫ „ છોટાલાલ બા. પુરાણી

જુના નિયામકો (પ્રતિનિધિઓ)

(મહાવિદ્યાલય મતદાર મંડલ)

- ૪૬ શ્રી ધર્માનંદ કોસમ્બી
- ૪૭ „ નારાયણ મલકાણી
- ૪૮ „ મહાદેવ ગણેશ કાલે
- ૪૯ „ દિનકરરાય વૈષ્ણવ (આચાર્ય અને નિરીક્ષક મંડલ)
- ૫૦ „ પાનાચંદ શંવેરચંદ સાગાણી (કુમાર માદર મંડલ)

કાર્યવાહક સભા—

સ ૧૯૮૧ ની નિમામક સભાની પહેલી બેઠક ઠરાવ ૧ મિતિ કારતક વદ ૫ ૮૧

- ૧ શ્રી દત્તાત્રેય બાલકૃષ્ણ કાલેલકર
- ૨ „ શંકરલાલ ધેભાઈ બેંકર

- ૩ „ શ્રીકૃષ્ણ વ્યકટેશ પુનતાવેકર
- ૪ „ છોટાલાલ બાલકૃષ્ણ પુરાણી
- ૫ „ જીવતરામ મ. કુપાલાની
- ૬ „ વલ્લભરાય પરમોદરાય ઠાકોર
- ૭ „ રામનારાયણ વિશ્વનાથ પાઠક
- ૮ „ મીસાભાઈ કુવેરભાઈ પટેલ
- ૯ „ જીવળલાલ હરિપ્રસાદ દીવાન
- ૧૦ „ વલ્લભભાઈ શંવેરભાઈ પટેલ
- ૧૧ „ નારાયણ રામચંદ મલકાણી

કુમાર અને વિનય મંદિર સમિતિ—

સં. ૧૯૮૧ ની નિયામક સભાની પહેલી બેઠક ઠરાવ ૧૦ મિતિ કારતક વદ ૫/૮૧

- ૧ શ્રી વલ્લભરાય પરમોદરાય ઠાકોર(પ્રમુખ)
- ૨ „ હરિશકર ડુલંભજી ત્રિવેદી
- ૩ „ મીસાભાઈ કુવેરભાઈ પટેલ
- ૪ „ મનસુક્ષ્મરામ કા પઘ્યા
- ૫ „ દત્તાત્રેય બાલકૃષ્ણ કાલેલકર
- ૬ „ છોટાલાલ બાલકૃષ્ણ પુરાણી
- ૭ „ પાનાચંદ શંવેરચંદ સાગાણી
- ૮ „ દિનકરરાય જા વૈષ્ણવ
- ૯ „ રતિલાલ મોહનલાલ ત્રિવેદી
- ૧૦ „ દિલ્લુશ વ દિવાનજી*

વિદ્યાનિધિ મંડલ

- ૧ શ્રી જીવતરામ મ કુપાલાની
(આચાર્ય તરીકે તથા સમાજ વિદ્યા સમિતિ તરફથી)
- ૨ „ શ્રીકૃષ્ણ વ્યકટેશ પુનતાવેકર
(આચાર્ય તરીકે)
- ૩ „ રામનારાયણ વિશ્વનાથ પાઠક
(આચાર્ય તથા વિદ્યાસમિતિ)
- ૪ „ અબુ શફર નંદવી (ઇસ્લામ બાગ્ વિદ્યાસમિતિ)
- ૫ „ બાબુરાવ ગણપતરાય ઠાકોર
(યુરોપીય બાગ્ વિદ્યાસમિતિ)

* નિયામક સભા ૭/૮૧ ઠાવ ૩૬

- ६ „ त्रिकुमलाल मनसुखलाल शाह
(गणित विद्यासमिति)
- ७ „ हरिप्रसाद मजराय देसाह (ललित
कला समिति)
- ८ „ स्वामलाल हरीलाल भगवती
(बाणिज्य विद्यासमिति)
- ९ „ बी जी. कोठारे (आचार्य तरीके)

आर्यविद्या अने भाषा समिति

(सं. १९८१ नी नियामक समानी पहेली
बैठक ठराव १३ मिति कारतक बद्द ५-८१)

- १ श्री दत्तात्रेय बाळकृष्ण काळेकर
- २ „ रामनारायण विश्वनाथ पाठक
- ३ „ बनारसीदास चतुर्वेदी
- ४ „ धर्मनिन्द कोसम्बी
- ५ „ रामचंद्र बळवत आठवळे
- ६ „ इन्दुमूषण मजमुदार
- ७ „ मुनि श्री जिनविजयजी
- ८ „ रसिकलाल छोटालाल परीष
- ९ „ हरिनारायण आचार्य

इस्लामी भाषा समिति

स १९८१ नी नियामक समानी पहेली
बैठक ठराव १४ मिति कारतक बद्द ५-८१

- १ श्री सैयद अबु सफर नदवी

युरोपीय भाषा समिति:—

स १९८१ नी नियामक समानी पहेली
बैठक ठराव १५ मिति कारतक बद्द ५/८१

- १ श्री बाबुराव ग. ठाकोर
- २ „ खानचंद सीपाहीमलानी

समाज विद्या समिति

स १९८१ ना नियामक समानी पहेली
बैठक ठराव १६ मिति कारतक बद्द ५/८१

- १ श्री श्रीकृष्ण व्यंकटेश पुणतवेकर
- २ „ जीवतराम भ. कृपाळानी
- ३ „ नारायण मलकाणी

- ४ „ खानचंद सीपाहीमलानी
- ५ „ दत्तात्रेय बाळकृष्ण काळेकर
बाणिज्य विद्या समिति

स. १९८१ ना नियामक समानी पहेली
बैठक ठराव १७ मिति कारतक बद्द ५/८१

- १ श्री बडुलाल मणुभाई दलाल
- २ „ स्वामलाल ह. भगवती
- ३ „ नारायण मलकाणी

गणित विद्या समिति

स १९८१ नी नियामक समानी पहेली
बैठक ठराव १८ मिति कारतक बद्द ५/८१

- १ श्री त्रिकुमलाल मनसुखलाल शाह
- २ „ नदलाल मणीलाल शाह

ललित कला समिति

स १९८१ नी नियामक समानी पहेली
बैठक ठराव १९ मिति कारतक बद्द ५/८१

- १ श्री शकरराव पाठक
- २ „ रामचंद्र बळवत आठवळे
- ३ „ नारायण मोरेधर खरे
- ४ „ बी जी कोठारे
- ५ „ द बा महुलीकर
- ६ „ हरिप्रसाद मजराय देसाई
- ७ „ रविशकर रावळ
- ८ „ नारायण मलकाणी
- ९ „ दत्तात्रेय बाळकृष्ण काळेकर

(पुस्तक समिति बंधारे सभ्यो मेळववानी
सत्ता सहित)

स १९८१ नी नियामक समानी पहेली
ठराव ११ मिति कारत बद्द ५/८१

- १ श्री जीवणलाल हरिप्रसाद दीवान
- २ „ छोटालाल बाळकृष्ण पुराणी
- ३ „ रामनारायण विश्वनाथ पाठक
- ४ „ रसिकलाल छोटालाल परीष
- ५ „ बाबुराव ग. ठाकोर

- ૬ ,, મીસામાઈ કુબેરમાઈ પટેલ
૭ ,, કાલિદાસ વસનજી દવે (મત્રી)
પુરાતત્ત્વ પ્રથમ સમિતિ:—
સં ૧૯૮૧ ની નિયામક સમાની પહેલી
ઘેઠક ઠરાવ ૧૨ મિતિ કારતક વદ ૫/૮૧
૧ મુનિ શ્રી જિનવિજયજી—આચાર્ય
- ૨ શ્રી રસિકલાલ છોટાલાલ પરીસ (મત્રી)
૩ શ્રી. ધર્માનન્દ કોસમ્બી
૪ ,, રામચંદ્ર બલવંત આઠવલે
૫ ,, રામનારાયણ વિશ્વનાથ પાંઠક (મત્રી)
૬ ,, પંડિત સુસલાલજી સંઘવી
૭ ,, દત્તાત્રેય બાલકૃષ્ણ કાલેલકર

સંવત ૧૯૭૮ના પ્રથમ સમારંભમાં પદવી લેનારા સ્નાતકોની નામાવલી

સં. ૧૯૭૭ થી ૧૯૮૦ સુધીની સ્નાતક પરિક્ષાઓમાં પસાર થયેલા વિદ્યાર્થીઓ*

ભાષા વિશારદ		૧૭ નીલકંઠ હેમન્તકુમાર ગુણાભાઈ (ગૂ. મ.)	
પ્રથમ વર્ગ		૧૮ પટ્તર્ધન શ્રીપતિ પુરુષોત્તમ (મુ. યુ.)	
૧ મહેતા કર્નયાલાલ ફકીરભાઈ		૧૯ ગોરે પુરુષોત્તમ વાણુદેવ (મુ. યુ.)	
દ્વિતીય વર્ગ		૨૦ તલપદે રામગવ મોરેશ્વર (મુ. યુ.)	
૨ કોનકર નારાયણ કેશવરામ (ગૂ. મ.)		૨૧ દેસાઈ છોટ્ટાભાઈ રઘુનાથજી (ગૂ. મ.)	
૩ ઢામી ફુલસિંહજી ભારતસિંહજી (ગૂ. મ.)		૨૨ મહેતા બલવતરાય ગોપાલજી (મુ. યુ.)	
૪ પચ્ચા કરણલાલ હિંમતલાલ (ગૂ. મ.)		સામાન્ય વર્ગ	
૫ ગાંધી રણછોડદાસ કાઠીદાસ (મુ. યુ.)		૨૩ દેસાઈ અબેલાલ મીસામાઈ (ગૂ. મ.)	
૬ કામટ પદ્મનાભ સુબગવ (મુ. યુ.)		૨૪ દેસાઈ રતિલાલ વાપુભાઈ (ગૂ. મ.)	
સામાન્ય વર્ગ		૨૫ પરીસ માણેકલાલ રણછોડદાસ (ગૂ. મ.)	
૭ દવે જુનીલાલ રઘુરામ (મુ. યુ.)		૨૬ પટેલ આદિતભાઈ સુશાન્તભાઈ (ગૂ. મ.)	
૮ દેસાઈ કાઠીપ્રસાદ ધનેશ્વર (મુ. યુ.)		૨૭ પાઠક લામશકર કેશવલાલ (મુ. યુ.)	
૯ લુહાર જોડાતારામ મીરાતરામ (ગૂ. મ.)		૨૮ શાહ હીમચંદ કપુરચંદ (મુ. યુ.)	
૧૦ ત્રિવેદી શંકરલાલ ભાઈશકર (ગૂ. મ.)		૨૯ વંદ્ય પદ્મકાન્ત બાલાશકર (મુ. યુ.)	
દર્શનશાસ્ત્ર વિશારદ		૩૦ ફોજદાર રણછોડદાસ કરસનદાસ (મુ. યુ.)	
દ્વિતીય વર્ગ		૩૧ ચાપાનેરીભા જીવળલાલ કલ્યાણદાસ (ગૂ. મ.)	
૧૧ પટેલ મણિભાઈ બાબરભાઈ (ગૂ. મ.)		૩૨ દેસાઈ ચતુરભાઈ કાશીભાઈ (ગૂ. મ.)	
૧૨ દેસાઈ રમણકાન્ત શકરપ્રસાદ (મુ. યુ.)		૩૩ પટેલ ભસ્મભાઈ ગુલાબભાઈ (મુ. યુ.)	
સામાન્ય વર્ગ		૩૪ પટેલ પોપટલાલ ગુલાબદાસ (મુ. યુ.)	
૧૩ પટેલ ચંદુભાઈ રાવજોભાઈ (ગૂ. મ.)		૩૫ શાહ દલસુખભાઈ મહીજીભાઈ (મુ. યુ.)	
૧૪ પરાજપે ભાલચંદ પ્રબક (રા. મ.)		ગણિત વિશારદ	
૧૫ દેસાઈ દલપતભાઈ ઝાઝાભાઈ (મુ. યુ.)		પ્રથમ વર્ગ	
અર્થશાસ્ત્ર વિશારદ		૩૬ દેસાઈ મગન પ્રમુદાસ (ગૂ. મ.)	
પ્રથમ વર્ગ		૩૭ શર્મા વ્યાસદેવ લક્ષ્મણદાસ (ગૂ. મ.)	
૧૬ દેસાઈ સહુભાઈ કસનજી (મુ. યુ.)		દ્વિતીય વર્ગ	
		૩૮ ગુમ્બર દહીમરાય મયાદાસ (ગૂ. મ.)	

*ગૂ. અ = ગુજરાત મહાવિદ્યાલય રા. મ. = રાષ્ટ્રીય મુ. યુ. = મુંબઈ યુનિવર્સિટી

सामान्य वर्ग

- ३९ दासु दामोदर राव (गू म)
४० भट्ट केशव गणेश (मु यु)

विज्ञान विशारद

प्रथम वर्ग

- ४१ कान्तेबेट शकरराव (मु यु)

द्वितीय वर्ग

- ४२ वोरा हीरालाल मथुरदास (गू म.)

सामान्य वर्ग

- ४३ महेता हरिवदनराय आणदराय (गू म)
४४ परीख बाडोलाल कचराभाई (गू म)
४५ पटेल डायाभाई अरजुनभाई (मु यु)
४६ शाह जमनादास चुनीलाल (गू म)
४७ अमीन अबालाल झवेरभाई (मु यु)
४८ कोठारी रमणलाल मणीलाल (गू म)
४९ पटेल रावजीभाई मथुरभाई (मु यु)
५० शुक्र ब्रजलाल मयाशकर (मु यु)

संवार्थ पदवी प्रतिप्राप्तको

भाषा विशारद

- १ शाह चीमनलाल जेसीगभाई (मु. यु.)
२ मोदी असुतलाल नाथाभाई (मु. यु.)
३ महेता अमृतलाल शोकदास (मु यु)
४ बळामे पाडुरंग विठ्ठल (मु यु)
५ व्यास अबालाल पुरुषोत्तम (मु यु)
६ पटेल रामभाई चुनीभाई (मु यु)

अ.शास्त्र विशारद

- ७ देशाई नानुभाई खडुभाई (मु. यु.)
८ पटेल ईश्वरभाई मोतीभाई (मु यु)
९ महेता प्रभुभाई विठ्ठलभाई (मु यु)
१० त्रिवेदी अबालाल प्राणलाल (मु यु)
११ अमीन चीमनलाल त्रिभोवनदास (मु यु)
१२ देशाई बापुभाई रणछोडजी (मु. यु.)
१३ सरैया जगमोहन पेलामाई (मु यु)
१४ दवे दोलतराम सुदरजी (मु यु)

गणित विशारद

- १५ महेता पाणशकर मणिशकर (मु यु)

विज्ञान विशारद

- १६ शाह नरसिंह मुळजीभाई (मु यु)

सं. १९८० ना द्वितीय समारंभमां पदवी लेनार स्नातकोनी नामावली.

भाषा विशारद

सामान्य वर्ग

- १ नायक डायाभाई जीवणजी* (गू म)
२ देशाई छगनलाल हरगोविंद (गू म)
३ पटेल छोटाभाई उमेदभाई (गू म)
४ बारोट चुन लाल पुरुषोत्तम (गू म)
५ भट्ट चीमनलाल पुरुषोत्तम (गू म.)
६ महेता जशभाई हीराभाई (गू म)
७ देशाई केशवलाल मथुरदास (गू म)

समाज विद्याविशारद

राजकारण

द्वितीय वर्ग

- ८ पिंगळे ब्रजक गणेश (रा म)

सामान्य वर्ग

- ९ पटेल मणिलाल हरजीवनदास (गू म)
१० त्रिवेदी नटवर गिरिजाशकर (रा म)
११ बगेरा नरेशबल्लया सदाशिव (रा म.)

सपत्तिशास्त्र

द्वितीय वर्ग

- १२ कोठारी विठ्ठलदास मगनलाल (गू म)
१३ आचार्य ईश्वरलाल हिंमतराम (रा म.)
१४ दत्ते श्रीधर हरि (रा म.)

सामान्य वर्ग

- १५ पटेल चुनीलाल धनजीभाई (गू म.)

* मुबाई युनिवर्सिटीना अभ्यासक्रम प्रमाणे.

१६ परीक्ष मणिकाल हरिलाल (गू. म.)	२२ मोहिते प्रभाकर नारायण (गू. म.)
१७ मजसुंदार परिक्षित कस्तुरमाई (गू. म.)	२३ साह उत्तमचंद दीपचंद (गू. म.)
१८ वैद्यवान जयवंत कृष्णराव (ग. म.)	सामान्य वर्ग
१९ महेता धीरमलाल देवाशकर (रा. म.)	२४ परीक्ष हीमतलाल बाडीलाल (गू. म.)
२० चौकडी गोर्धनदास मणिकाल (रा. म.)	

वाणिज्य विशारद

द्वितीय वर्ग

२१ त्रिवेदी नर्मदाशकर जेठालाल (गू. म.)	२५ पटेल छोटालाल शकरलाल (गू. म.)
--	---------------------------------

गणित विशारद

सामान्य वर्ग

मद्रास इलाकाना स्नातको

[सन्त १९७७ मा पसार थयेला]

सामान्य विशारद

आस वर्ग

२६ डी. सुन्दायर

समाजविद्या विशारद

प्रथम वर्ग

२७ रामराव उकील

सामान्य वर्ग

२८ हेरीअवका रामरायमल्या

२९ कद्रेगुल रामचद्रराव

३० कळ ध्यकट राव

३१ देसरराज रामचद्रराव

३२ देसरराज सत्य सुब्रह्मण्यम्

३३ मुडिगन्टी जगन्ना

गणित विशारद

३४ कोन्डा सजीव राव

सेवार्थे पदवीप्रतिप्राहको

आर्यविद्या विशारद

(मु = मुभाई म = मद्रास यु = युनिवर्सिटी)

१ हीराचंद करमचंद मल्लीजाणी (मु यु)

२ दीनवल्लभ सत्यनारायणम् (म. यु)

३ एन. एम. हिंमसिंघानी (मु. यु)

समाजविद्या विशारद

४ हनमंत राघवेन्द्रराय मोहरे (मु. यु)

५ शकर वामन देशपांडे (मु. यु)

६ पाठक के एन (मु. यु)

७ मानसिंग चूहरमल बालचदाणी (मु. यु)

८ परसराम नारायणदास बालाणी (मु. यु)

गणित विशारद

९ सबनिवीसु बेकट सुब्रह्मण्य कृष्णराव (म. यु)

विज्ञान विशारद

१० राम भोजराज मोटवाणी (मु. यु)

११ सी. टी. बलेछा (मु. यु)

१२ कृष्ण हरि मनोहर (मु. यु)

१३ शामराव अभाजी कामट (मु. यु)

१४ पथुभाई ओषडभाई भाषी (मु. यु)

१५ हरिहरदिकीत रामनाथ अय्यर (म. यु)

સંવત ૧૯૮૧ ના વૃક્ષાય સન્મારંભમાં પદવી લેનાર સ્નાતકોની નામાવલી

ભાષા વિશારદ દ્વિતીય વર્ગ સંસ્કૃત-બંગાળી	વાણિજ્ય વિશારદ દ્વિતીય વર્ગ નામું-નીમતાનો
૧ તટ્ટ ગજાનન મહાદેવરાય (ગૂ. મ.)	૧૫ પટેલ ચતુરભાઈ વલ્લભભાઈ (ગૂ. મ.)
૨ મહેતા વિઠ્ઠલદાસ મથુરદાસ (ગૂ. મ.)	૧૬ ત્રિવેદી ચીમનલાલ હીરાલાલ (ગૂ. મ.)
સંસ્કૃત-મરાઠી	૧૮ શાહ છોટાલાલ હરિવલ્લભદાસ (ગૂ. મ.)
૩ સોમન રામચંદ્ર જ્ઞાપ્રાણ (ગૂ. મ.)	શારાફી
ઇંગ્રેજી-મરાઠી	૧૯ મહેતા રમણલાલ મગનલાલ (ગૂ. મ.)
૪ ગોસ્વાલે આત્મારામ નારાયણ (રા. મ.)	સામાન્ય વર્ગ
૫ શાહ સદાશિવ વિઠ્ઠલ (રા. મ.)	નામું-નીમતાનો
સામાન્ય વર્ગ	૨૦ અમીન નટવરલાલ ડમેદભાઈ (ગૂ. મ.)
ગુજરાતી-ઇંગ્રેજી	૨૧ દેવદા મુલ્કજીભાઈ નારણભાઈ (ગૂ. મ.)
૬ ઠાકર મણિલાલ શકરલાલ (ગૂ. મ.)	૨૨ દેસાઈ છોટુભાઈ મીસાભાઈ (ગૂ. મ.)
૭ દેસાઈ હરિભાઈ ઢાલ્યાભાઈ (ગૂ. મ.)	૨૩ દેસાઈ જીવણજી ઢાલ્યાભાઈ (ગૂ. મ.)
સંસ્કૃત-ઇંગ્રેજી	૨૪ પટેલ નારણદાસ વલ્લભદાસ (ગૂ. મ.)
૮ શાહ શકરલાલ રતિલાલ (ગૂ. મ.)	૨૫ પટેલ ભાઈલાલભાઈ નારણભાઈ (ગૂ. મ.)
ભાષા-જુનો અભ્યાસક્રમ	૨૬ પટેલ મગનભાઈ વલ્લભભાઈ (ગૂ. મ.)
૯ દેસાઈ મનિભાઈ પ્રાણુભાઈ (ગૂ. મ.)	૨૭ પલ્લ્યા કમલાશકર લલ્લુભાઈ (ગૂ. મ.)
સમાજવિદ્યા વિશારદ	૨૮ પરીક્ષ મલ્લનાલ કોશરલાલ (ગૂ. મ.)
દ્વિતીય વર્ગ	૨૯ શાહ કનૈયાલાલ માળેકલાલ (ગૂ. મ.)
સંપત્તિશાસ્ત્ર	૩૦ શાહ બાહીલાલ મોતીલાલ (ગૂ. મ.)
૧૦ શાહ અજિતરાય હરિલાલ (રા. મ.)	૩૧ દેસાઈ છોટુભાઈ સહુભાઈ (ગૂ. મ.)
સામાન્ય વર્ગ	શારાફી
સંપત્તિશાસ્ત્ર	૩૨ જોષી ચીમનલાલ શાહુભાઈ (ગૂ. મ.)
૧૧ દેસાઈ સહુભાઈ રણછોડજી (ગૂ. મ.)	૩૩ દેસાઈ વાલજીભાઈ મગનભાઈ (ગૂ. મ.)
૧૨ આમ્ભાગ નાગપ્પા મુકુદ (રા. મ.)	૩૪ પટેલ રમણલાલ જેઠાલાલ (ગૂ. મ.)
૧૩ શેખ કચનલાલ હરગોવિનદાસ (રા. મ.)	૩૫ શાહ જીવરાજ હરિચંદ (ગૂ. મ.)
રાજકારણ	ગણિત વિશારદ
૧૪ પટેલ રામભાઈ શિવાભાઈ (ગૂ. મ.)	પ્રથમ વર્ગ
	૩૬ કુલકર્ણી ગોપાલ રામચંદ્ર (ગૂ. મ.)
	૩૭ શેઠ ગિરધરલાલ ચતુરદાસ (ગૂ. મ.)

સામાન્ય વર્ગ			
૩૮ ગોહશે કલેશ શાપુરદેવ	(ગૂ. મ)	૪૩ ગળાલ અંચુત મંજાન	(રા. મ)
વિજ્ઞાન વિશ્વારવ		૪૪ ઘાળેકર દત્તાત્રેય ગણેશ	(રા. મ)
પ્રથમ વર્ગ		૪૫ દેશમુખ શ્રીપાદ મોરેશ્વર	(રા. મ)
ઔષ્ઠીગિક રસાયન		૪૬ પરીસ મળુલાલ ત્રિકમલાલ	(રા. મ)
૩૯ સુલે લહેરાવ ત્રિલક	(રા. મ)	૪૭ વિલલકર શકર ભીલાજી	(રા. મ)
૪૦ રોલે હરવન્સ લાલ	(રા. મ)	૪૮ મટ નાનુભાઈ હરિપ્રસાદ	(રા. મ)
દ્વિતીય વર્ગ		૪૯ અમીન એમ તૈલવજી	(રા. મ)
૪૧ કરદીકર આત્મારામ સદાશિવ	(રા. મ)	સામાન્ય વર્ગ	
૪૨ કોપીકર ગણેશ મગેશ	(રા. મ)	૫૦ કોપીકર વેકટ મવાનીશ્વર	(રા. મ)
		૫૧ ગઢમીર મગેશ ગળાબારાવ	(રા. મ)
		૫૨ નાડકર્ણી શકર મામતિરાવ	(રા. મ)

૫ માન્ય મંદિરો

મહાવિદ્યાલયો (૩)		મુબાઈ	
ક્રમાંક	સંસ્થાનુ નામ અને સ્થલ	૧૪ રાષ્ટ્રીય શાળા	મુબાઈ
૧	ગૂજરાત મહાવિદ્યાલય, અમદાવાદ	અપૂર્ણ વિનય મંદિરો (૧૦)	
૨	રાષ્ટ્રીય મહાવિદ્યાલય, મુબાઈ	લેડા જાલ્લો	
૩	કોલેજ આફ ફાઈન આર્ટસ, મુબાઈ	૧૫ રાષ્ટ્રીય વિનય મંદિર કરમસદ	
પૂર્ણ વિનય મંદિરો (૧૧)		૧૬ „ „ ઓહ	
અમદાવાદ જીલ્લો		૧૭ „ „ અઢાસ	
૪	પ્રોપ્રાયટરી હાઈસ્કૂલ, અમદાવાદ	૧૮ „ „ મુળાવ	
લેડા જીલ્લો		૧૯ „ „ આકલાવ	
૫	લો તિલક વિનય મંદિર, નડિયાદ	પંચમહાલ જીલ્લો	
૬	દાદામાઈ નવરોજી વિનય મંદિર, આણંદ	૨૦ રાષ્ટ્રીય વિનય મંદિર, કાલોલ	
૭	એડવર્ડ સ્મારક વિનય મંદિર, બોરસદ	મરુચ જાલ્લો	
સુરત જીલ્લો		૨૧ સયુક્ત રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ મંદિર, નિકોરા	
૮	રાષ્ટ્રીય વિનય મંદિર સુરત	૨૨ એડવર્ડ વિનય મંદિર, આમોદ	
૯	„ „ „ „ અમલસાહ	૨૩ રાષ્ટ્રીય વિનય મંદિર, અકલેશ્વર	
મરુચ જીલ્લો		ગાયકવાડી રાજ્ય	
૧૦	ન્યુ ઇંગ્લિશ સ્કૂલ, મરુચ	૨૪ રાષ્ટ્રીય વિનય મંદિર	શાકરોહ
૧૧	દક્ષિણામૂર્તિ વિનય મંદિર, ભાવનગર	કુમાર મંદિરો (૩૯)	
૧૨	રાષ્ટ્રીય શાળા, રાજકોટ	અમદાવાદ જીલ્લો	
૧૩	„ „ વલ્લવાળ શહેર	૨૫ નવી ગૂજરાતી શાળા	અમદાવાદ
		૨૬ રાષ્ટ્રી શાળા	કોચરવ

२७ राष्ट्रीय कुमार मंदिर	नरुं बाढज	४४ राष्ट्रीय कुमार मंदिर शिकर (ता बारकोली)-	
२८ श्री मोहन विद्या मंदिर	मांडल	४५ " स्यादला "	
लेडा जील्लो		४६ " समबाण "	
		४७ " अमेटी "	
२९ नवी गूजराती शाळा	बोरसद	४८ " पेरा "	
३० " "	आणद	४९ " अकोटी "	
३१ अत्यज शाळा	नडियाद	५० " रायेम "	
३२ राष्ट्रीय कुमार मंदिर	वासद	५१ " सेगवा (स्यादला)(ता ओरपाड)	
३३ " "	ओड	५२ " रांदेर (ता चोर्यासी)	
३४ " "	रास	५३ " सीसोदरा (ता जलालपुर)	
३५ मदेमा ए हिदायतुल इस्लाम	चिखोद्रा	५४ " मटवाड "	
पन्महाल जील्लो		५५ " पारडी (सरपोर) "	
३६ अत्यज शाळा	गोधरा	५६ राष्ट्रीय कुमार मंदिर कराडी (ता जलालपुर)	
भरुच जील्लो		५७ " नरथाण (ता ओरपाड)	
		५८ " एरथाण "	
३७ राष्ट्रीय शाळा	वागरा	दिल्ही	
सुरत जील्लो		५९ राष्ट्रीय शाळा	दिल्ही
३८ राष्ट्रीय कुमार मंदिर वालोड (ता बारकोली)		देशी राज्यो	
३९ " साकळी "		६० अत्यज शाळा	बीदवा
४० " वराड "		६१ राष्ट्रीय शाळा	मांगरोळ
४१ " हरिपुरा "		बाणा जील्लो	
४२ " सींगोद "		६२ राष्ट्रीय कुमारी मंदिर	मलाड
४३ " आफवा "		६३ लक्ष्मी राष्ट्रीय शाळा	बोरीवली

६. पुस्तक समितिणें मंजुर करेली पुस्तको

(क) पुस्तकालय माटे मज्जुर

पुस्तकनु नाम	प्रकाशक के लेखकनु नाम
१ कविवाणी भा १, २, ३,	विलेपार्ले साहित्य सभा
२ नीति वाचनमाळा भाग १, २, ३, ४	
३ शीखोलु बलिदान	
४ Poems from Tagore	
५ बाळक	
६ श्रीमद् भागवत सक्षिप्त	
७ A Selection from English Letters	के. एन्ड जे. कूपर, मुंबई
८ School Selections from Modern Prose	"

पुस्तकें नाम

- १ Lotus Book of English Verse
- १० हिंदुस्तानी हितोपदेशमानी बातें
- ११ अनबारे मुहल्लीमानी बातें
- १२ मुकुल
- १३ बाल भजन संग्रह भा १, २
- १४ डबलु बहाण (टागोर)
- १५ सहकार प्रवृत्ति
- १६ भीष्म चरित्र भाग १
- १७ एशियातुं कलक
- १८ Quentin Durward
- १९ Kenilworth
- २० Story of Aeneas
- २१ The Prisoner of Zenda
- २२ A Legend of Montrose
- २३ West-Ward Ho !
- २४ स्वास्थ्य कुजी
- २५ King Arthur
- २६ हिंदलु संक्षिप्त राज्यव्यवहार
- २७ Nagnatham at School
- २८ पारसमणि याने हृदय तेज
- २९ विजय कला
- ३० Inductive Logic
- ३१ The Man born to be King
- ३२ Heroes of Industry
- ३३ The White Company
- ३४ Stories from the Earthly Paradise
- ३५ Stories from the Deccan History (उर्दू)
- ३६ भारतीय इतिहास के नायक
- ३७ भारत के उपाख्यान
- ३८ रामकथा
- ३९ पंचतन्त्र की कहानियां
- ४० सूरजबाई
- ४१ श्री कृष्णचंद्र की बाललीला
- ४२ सीताराम
- ४३ The Laureate Poetry Books Pts. I to XII

प्रकाशक के लेखकनु नाम

के. एन्ड जे कूपर, मुंबाई
मैकमीलन एन्ड कु. मुंबाई

”

युगधर्म कार्यालय, अमदावाद
गोविंदराम बालाशंकर ठाकर
कृष्णप्रसाद मणिशंकर शास्त्री
गुजरात वर्नाक्युलर सोसायटी
वैद्यशास्त्री दामोदर कामजी
सौराष्ट्र मुद्रणालय
ओक्सफर्ड युनिवर्सिटी प्रेस मुंबाई

”

”

”

”

”

बाबुराव गर्ग मुम्बईनगर
ओक्सफर्ड युनिवर्सिटी प्रेस
भारत मंडळ बडोदरा

के एन्ड जे कूपर, मुंबाई
साकरचंद भाणेकचंद घडीयाळी

”

मैकमीलन एन्ड कु. मुंबाई
लॉगमन्स प्रीन एन्ड कु. मुंबाई

”

”

”

”

”

”

”

”

”

”

”

”

૪૪ Hindu India from Original Sources ૪ Pts. કે. એન્ડ જે. કૂપર	
૪૫ The Bride of Lammermoor	”
૪૬ Letters to Boys	”
૪૭ Cobbett's Advice to Young Men	”
૪૮ ગ્રાન્થીન કાવ્યસુધા ભાગ. ૧, ૨	”
૪૯ વાલ્મીકી	જીવનલાલ ક. ઠાકર અમદાવાદ
૫૦ પદિયારની ઝીવનકથા	”
૫૧ ભરત મન્નિ	ચીમનલાલ ઝી. પરીક્ષ કજરી
૫૨ શ્રી રુક્મિણીહરણમ્	નાગરદાસ બ. પંડ્યા વડવાળ
૫૩ જય ભારતી	વર્ધમાન એન્ડ સન્સ મુંબાઈ
૫૪ Personality	મેકમીલન એન્ડ કુ. મુંબાઈ
૫૫ Sacrifice	”
૫૬ Mashi	”
૫૭ The Fugitive	”
૫૮ The King of the Dark Chamber	”
૫૯ The Home and the World	”
૬૦ વીરસીંહની વીરતા	નાથાભાઈ મ પટેલ
૬૧ શરતચાલુની ત્રણ વાર્તાઓ	નવજીવન કાર્યાલય
૬૨ મોટી કહેન	”
૬૩ વાતા કહેનારને	દક્ષિણામૂર્તિ વિદ્યાલય ભાવનગર
૬૪ ચાલવાર્તા મા ૩	”
૬૫ દમયન્તી-ચરિત્ર (સચિત્ર)	મહાશકર પાઠક
૬૬ કેટલાંક સ્તોત્રો	દક્ષિણામૂર્તિ વિદ્યાર્થીમંચન
૬૭ અન્નલાયતન	નવજીવન કાર્યાલય
૬૮ આશ્રમ ભજનાવલી	”
૬૯ અમદાવાદ શહેરની ભૂગોળ	નારણદાસ મોતીલાલ અમદાવાદ
૭૦ ઓસ્તા હરણ	”
૭૧ શ્રીમદ્ ભાગવત પ્રવેશિકા	મૂલશકર કેશવરામ શાસ્ત્રી
૭૨ કુમાર (માસિક)	રવિશકર રાવલ
૭૩ કલકત્તાનો કારાયુગ	ગાડીવ સાહિત્ય મંદિર સુરત
૭૪ ચોમ્બયુગનુ વગાળા	”
૭૫ હાય ! આસામ ! ! !	”
૭૬ નીતિ ધર્મ અને સર્વોદય	”
૭૭ મહાત્મા ગાંધીને પુષ્પાંજલિ	વર્ધમાન એન્ડ સન્સ મુંબાઈ
૭૮ બાલ વિહાર	ગાડીવ સાહિત્ય

कुस्तकनु नाम	प्रकाशक के लेखकनु नाम
७९ रथयात्रा	युगधर्म कार्यालय
८० मोहनमाळा	छोटालाल नारणदास पटेल
८१ सस्कृत भाषा प्रदीप	ठाकोरदास जमनादास पजी
८२ गांधी-शिक्षण भा १ थी १३	नगीनदास अमलखराय मुबाई-वाटकोपर
८३ बर्नाक्युलर स्कूल ज्योग्राफी हिंदी धो ५ माटे	लॉगमेन्स ग्रीन एन्ड कु
८४ " " " वि. २ जो "	
८५ " " धो ६ माटे "	
८६ " " " वि ३ जो "	
८७ " " धो ७ माटे "	
८८ " " " वि. ४ थो "	
८९ " " धो. ८ माटे "	
९० बर्नाक्युलर स्कूल ज्योग्राफी (उर्दु) धो ५ माटे	लॉगमेन्स ग्रीन एन्ड कु
९१ " " " वि २ जो "	
९२ " " धो ६ माटे "	
९३ " " " वि ३ जो "	
९४ " " धो. ७ माटे "	
९५ " " " वि ४ थो "	
९६ " " धो ८ माटे "	

(ख) पाठ्य पुस्तक तरीके मंजूर

૧૭ સરલ ચાલપોથી	નવી ગૂજરાતી શાળા, અમદાવાદ
૧૮ હિંદી સુબોધિની માળા भा १ થી ૪	મીમાશકર શર્મા
૧૯ ગીર્વાણ ભાષા પ્રવેશ	પાઙ્કરુગ વિઠ્ઠલ વઘામે
૧૦૦ શીઝ ગણિત	મગલદાસ હરકીશનદામ સુરત
૧૦૧ ઉત્તરતા શર્મે માટે ભૂગોલ	મેકમીલન ઍન્ડ કુ.
૧૦૨ Types of English Poetry Pt. I & II	"
૧૦૩ Matriculation and Intermediate Unseen	"
૧૦૪ રામ અને કૃષ્ણ	નવજીવન પ્રકાશન મદિર
૧૦૫ બુદ્ધ અને મહાવીર	"
૧૦૬ સીતા હરણ	"
૧૦૭ કુરુબાનીની કથાઓ	સૌરાષ્ટ્ર મુદ્રણાલય રાણપુર
૧૦૮ Simple Poems Book III	કે ઍન્ડ જે કૂપર
૧૦૯ Prose Selections from Scott	"
૧૧૦ પદ્ય-પાઠ સમ્રહ ભાગ ૧	કેશવલાલ ખુવ અને વેરાસરી
૧૧૧ History of Gujarati Language &c. Vol. I	મેકમીલન ઍન્ડ કુ.

पुस्तक का नाम	प्रकाशक के लेखक का नाम
११२ गुजराती भाषा का लघु व्याकरण भाग १, २	रा. व. कमलधर त्रिवेदी
११३ " " मध्य	"
११४ Types of English Poetry Parts I & II	इन्डियन प्रेस, अलाहाबाद
११५ राष्ट्रीय अनुलेखनमाळा मणका १ थी ६	बी. ए. जोशीनी कु., ओड
११६ Tale of the Two Cities	ओक्सफर्ड युनीवर्सिटी प्रेस-मुंबई
११७ Don Quixote-Abridged	"
११८ The Last Days of Pompeii	"
११९ Stories from Scott	"
१२० Scott's Ivanhoe	"
१२१ Fort Amity	"
१२२ Gulliver's Travels	"
१२३ The Cloister and the Hearth	"
१२४ आरोग्य विज्ञान	मेकमीलन एन्ड कु
१२५ Guinevere	"
१२६ Hereward the Wake	ओक्सफर्ड युनीवर्सिटी प्रेस
१२७ A First Book of English Verse	के. एन्ड जे. कूपर मुंबई
१२८ Poets for Schools	"
१२९ The Golden Book of English Verse.	"
१३० School Favourites IV & V	"
१३१ Robinson Crusoe	"
१३२ The Vicar of Wakefield	"
१३३ आपणा देशाचा इतिहास भा. २	नृसिंहप्रसाद
१३४ बालवार्ता भा. ३	दक्षिणामूर्ति विनयमंदिर
१३५ हिंदु सक्षिप्त राज्य चरण	भारतमंडळ बडोदरा
१३६ रचनात्मक भूमिति	गणेश रामराव भोकरा
१३७ न्यू इंग्लिश प्रायमर ४ भाग	बंगाल लायब्रेरी ढाका
१३८ Stories of Love & Life	
१३९ Stories of the Teacher and the Taught	
१४० विद्यार्थी गणित भाग १ लो	चरोत्तर केळवणी मंडळ
१४१ Micah Clarke	लॉगमेन्स ग्रान एन्ड कु
१४२ Tom Brown's School Days	"
१४३ Tangle wood Tales	"
१४४ Tales from Shakespeare	"
१४४ Readings in Modern Prose	"
१४५ Geography of the Indian Empire (उर्दू)	"

पुस्तकसु नाम	प्रकाशक के लेखकसु-नाम
१४६ Gould's Youth's Noble Path Parts I & II डोमनेन्स ग्रीन एन्ड कुं-	
१४७ भूमितिना मूळतत्त्वो	चरोतर केळवणी मंडळ
१४८ Story Poems	के. एन्ड जे. कूपर
१४९ Progressive English Composition	"
१५० Swift's Gulliver's Travels	"
१५१ A First Book of English Verses	"
१५२ The Simple Parts of Speech	"
१५३ वीरपसली	श्री जीवकोर वनिताविश्राम अमदावाद
१५५ कौटिल्य अथशास्त्र	मोतीलाल बनारसीदास, साहोर
१५६ उर्दु की पहली प्राथमर	बाबु गोपालचंद आग्रा
१५७ " दूसरी "	"
१५८ गांधी गीरामृत	आपाभाई मोतीभाई पटेल
१५९ हिंदी सुभाषितो प्रथम वर्ष	दक्षिणामूर्ति विद्यार्थीभवन
१६० कैलास मानसरोवर दर्शन	"
१६१ भूमितिना मूळतत्त्वो भा २	चरोतर केळवणी मंडळ आणद
१६२ गद्य संग्रह	"
१६३ गीर्वाण भाषा प्रवेश	दक्षिणामूर्ति विद्यार्थीभवन
१६४ प्रेमानदनां काव्य	नारणदास मोतीलाल
१६५ नळाख्यान क. १थी ६४	"
१६६ कुवरबाइनु मामेद क १थी १६	"
१६७ भूमितिना मूळतत्त्वो भा ३-४	चरोतर केळवणी मंडळ
१६८ राष्ट्रीय गरबावली	गाडीब साहित्य मंदिर सुरत
१६९ टॉलस्टोयनी त्रण वार्ताओ	"
१७० बालनवनीत	टिलक राष्ट्रीय विद्यालय खामगांव
१७१ नरसै महेतानु आख्य न	गुजरात बर्नाबियुलर सोसायटी
१७२ अनता	युगधर्म कार्यालय अमदावाद
१७३ संस्कृत साहित्यनो इतिहास	गुजरात साहित्य परिषद् भंडार-मुंबाई
१७४ Selections from the Valmikiya Ramayana हिंदु युनिवर्सिटी काशी	
१७५ संस्कृत प्रातिपदिक रूपावलि	ठाकोरदास जमनादास पजी सुरत

(ग) शिक्षकोने उपयोगी

१७६ A Simple Algebra for Middle Schools	के एन्ड जे कूपर
१७७ A Modern Algebra Parts I to IV	"
१७८ Map Studies for Schools in India	के एन्ड जे कूपर
१७९ Geography for Indian Schools	मेकमीलन एन्ड कु

પુસ્તકનું નામ	પ્રકાશક કે લેખકનું નામ
૧૮૦ બ્રિટીશ સામ્રાજ્યનો ઇતિહાસ	મૅકમિલનની કુ.
૧૮૧ New Readings from Indian History	કે. એન્ડ જે કૂપર
૧૮૨ A Short History of Hindu India	"
૧૮૩ Poetical Selections	"
૧૮૪ Picture Composition	"
૧૮૫ A Book of Verse	"
૧૮૬ Mughal Administration	એમ સી સરકાર એન્ડ સન્સ કલકત્તા
૧૮૭ Hindu India from Original Sources Pts I & II	કે. એન્ડ જે કૂપર
૧૮૮ હિન્દી રાજ્ય વર્ણન	ગુજરાત બર્નકિયુલર સોસાઈટી અમદાવાદ
૧૮૯ ગુજરાતી ભાષાનું વૃહદ્ બ્યાકરણ	કમલાશકર પ્રા ત્રિવેદી
૧૯૦ The English People	મૅકમિલન એન્ડ કુ
૧૯૧ ડોશીની વાતો	સૌરાષ્ટ્ર મુદ્રણાલય રાણપુર
૧૯૨ Easy stories from English History	કે. એન્ડ જે કૂપર
૧૯૩ A Simple History of England	"
૧૯૪ A First History of England	"
૧૯૫ કેલ્વર્ણીના અસ્તરા ૧૯૨૧-૨૨	દક્ષિણામૂર્તિ ભવન માધનગર
૧૯૬ પરિચય પદ્ધતિ	"
૧૯૭ A First History of India	કે. એન્ડ જે કૂપર
૧૯૮ Last Stories from Indian History	"
૧૯૯ મસ્કૂત રૂપકોષ ભાગ ૧ અને ૨	
૨૦૦ શિક્ષક અને શિક્ષણ	દક્ષિણામૂર્તિ વિદ્યાર્થીભવન

ગુજરાત વિદ્યાપીઠનું સં. ૧૯૮૦ ના આસો વદ ૦)) ના ગેજ પુરા થતા વર્ષનું સરવૈયું.

અ

ક

૨,૨-૩-૩ શિષ્યવૃત્તિ, ચટ્ટક, હનામ વિ. છાતે દેવા

૨૦૦-૦-૦ શ્રી મહાત્મા છાત્રવૃત્તિ

૫૦-૦-૦ ,, રામચંદ્ર ડી નાયક છાત્રવૃત્તિ

૨૮૮-૦-૩ ,, તારાગૌરી ચટ્ટક

૧૬૯-૦-૦ ,, વિદ્યાર્થી પરિષદ હનામ

૨૨ ૩-૩-૩

૩૪,૩૮૭-૩-૦ સર્વ સંસ્થા અને આસામીઓના દેવા

૭૬-૧૩-૩ કૅલ્કવળી અક

૩૧૬૦૦-૦-૦ શાળામદદ, ચાદી ન ૧ મુજબ

૬૦૦-૦-૦ નિરીક્ષણ મદદ ચારહોલી

૯-૦-૦ પરીક્ષા અનામત

૧૦૧૧-૧૧-૬ રાષ્ટ્રીયશાળા, માગરોલ

૨૪-૩-૯ શ્રી ભીક્ષાભાઈ કુ. પટેલ

૫-૦-૦ શ્રી કુમાર કાર્યાલય

૧૧૪-૧૧-૯ ,, નવજીવન પુસ્તક પ્રકાશન

૭૩-૧-૦ ,, ,, પુસ્તક વેચાણ

૧૨,--૧-૧ ,, કાલીદામ વ દેવે

૨,૮૨,૫૮૮-૪-૦ જમીન સ્તરીદા તથા મકાન બાધકામ છાતે લેણા

૮૦૨.૫-૧-૦ જમીન સ્તરીદી

૧૧૭૩૨૨-૧૧-૫ મકાન બાધકામ સ્ત્રવ

૨,૮૨,૫૮૮-૪-૦

૧,૦૦,૦૦૦-૧૦-૭ સંસ્થાઓ પાસે લેણા

૫૫૩૧૫-૮-૮ ગુજરાત મહાવિદ્યાલય-ચાદી ન ૨

૪૪૨૯૯-૧૫-૬ ગુજરાત પુરાતત્ત્વ મંદિર-ચાદી ન ૩

૧૯૮૪-૧૩-૦ નવી ગુજરાતી શાળા-ચાદી ન ૪

૧૪૨૯-૧૫-૬ ગુજરાત વિદ્યાપીઠ કાર્યાલય-ચાદી ન ૫

૧૨૫૫-૯-૮ અધ્યાપન મંદિર-ચાદી ન ૬

૬૧૪-૮-૩ રાષ્ટ્રીયશાળા નવુ બાહજ-ચાદી ન ૭

૫૭-૪-૦ કોચરબ રાત્રિશાળા-ચાદી ન ૮

૧,૦૫,૦૫૭-૧૦-૭

૪૭,૪૨૫-૧૩-૩ સર્વ, ધર્મશ્રુણ, અદાજપત્ર તથા પુસ્તક પ્રકાશન

છાતે લેણા

૦૦-૦-૦ પરચુરણ રોજમેલ

૧૨૫-૦-૦ શ્રી રસિકલાલ છો પરીક્ષ

૩૨૦-૦-૦ ,, જમનાદાસ વ્રજલાલ

૩૪,૩૮૭-૩-૦

૫,૨૧,૨૫૦-૬-૧૧૩ શ્રી વિદ્યાપીઠ સ્વરાજકાવ્યાની આવક.

૫૦૧૨૬૫-૩-૩ વસુલ આવી આસો વ. ૦))//૭૯

૧૧૪૨૪-૧-૦ ,, આસો વ. ૦))//૮૦

૬,૦૦,૬૮૯-૧૨-૩ કુલે વસુલ મળી.

૭- આવક સર્વે જ્ઞાતાના વધારાના

૭૧,૪૩૯-૫-૩૩ સર્વેની બાકીના માફવાલના

— બાદ યાદી ન ૧ પ્રમાણે

૫,૨૧,૨૫૦-૬-૧૧૩

૫,૬૫, ૧૦૫-૧-૨૩

ઉપરનું સરવૈયું અમોદ ગુજરાત વિદ્યાપીઠના સ. ૧૯૮૦ ની સાલના હિસાબના ચોપડાઓ સાથે મેલ્લયુ છે, અને અમો જ્ઞાત્રી આપીએ છીએ કે તે અમારા સારામા સારા અભિપ્રાય તથા મત પ્રમાણે બરાબર છે

ગુજરાત મહાવિદ્યાલય જ્ઞાતે લેખા રૂ ૫૫,૪૧૫-૮-૮ અને ગુજરાત પુરાતત્ત્વ મંદિર જ્ઞાતે લેખા રૂ ૪૪,૨૯૯-૧૧-૬ છે, તે મધ્યે તે દરેકની પાસે એક એક પુસ્તકાલય છે, જેમા અનુક્રમે રૂ ૩૮,૦૭૮-૫-૧૧ અને રૂ ૨૦,૮૫૨-૪-૬ ની કિંમતના પુસ્તકો છે

તા. ૧૭-૧૨-૨૪

નર્મનિદાસ દાન્ડ માળેકલાલ,
અન્વેષકો (ઑડીટર્સ)

૫૦-૦-૦ ધર્મચૂળ

૩૬૫૫૦-૦-૦ અદાબપત્ર

૧૦૭૭૫-૧૩-૩ પુસ્તકપ્રકાશનના સ્ટાંકની કિંમત

૪૭,૪૨૫-૧૩-૩

૧,૨૮,૧૧૧-૧૩-૧૩ જ્ઞાત લેખા

૧૦૬૬૦૧-૭-૧૦ ગુજરાત પ્રાંતિક સમિતિ

૨૨૩૧૮-૫-૩૩ શેઠ નેમચંદ કચરાભાઈ

૧૨૮૧૧૧-૧૩-૧૩

૭૧૧-૧૪-૩ પરચુરણ લેખા

૭૪૫-૧૪-૧ શ્રી બાલમોવિંદ કુબેરદાસ

૫૩-૧૫-૬ રાષ્ટ્રીય મહાવિદ્યાલય, મુબાઈ

૭૧૧-૧૪-૩

૧૦૦૦-૦-૦ રોકાણ:

આયોજ્ય સ્પોનીંગ દાન્ડ વીવીન કુ લી. ના શેર ન ૪ ની કિંમત, આ શેરો ગુ. વિદ્યાપીઠના જ્ઞાત્રીની શેઠ નેમચંદ કચરાભાઈના નામ ઉપરના તેમને ત્યા છે

૩૩-૧-૭ હાથપર રહેલ સીલક

૫,૬૫,૧૦૫-૧-૨૩

ચીમનલાલ દ. શાહ,
હિસાબનીસ

કિશોરલાલ ઘ મશરુબાલા
મહામાન.

યાદી નં ૧

ગુજરાત વિદ્યાપીઠનાં સં. ૧૯૮૦ ના આમો વદ ૦)) ના રાંજ પુરા થતા વર્ષનો આવક જાવકનો હિસાબ.

આવક

૫,૫૧૧-૭-૦૩ શ્રી મરવાદ શાકી દેવા આમો વ ૦)) ૫૧

૧૫૨-૧૨-૦ રેંટિયાની લેનના આવક

બા. જલુસર રાષ્ટ્રીયશાળાને રેંટિયાની લેન આપેલા,
તે શાળા વધ થવાથી મ ૧૦૩૮ મા માઠી બાકેલા
તે રેંટિયાના વેચાણની ઉપજના

૩,૩૪૮-૭-૦ નવી ગુજરાતી શાળાના આવક

૩૨૫૦-૩-૦ બા વિદ્યાર્થીઓના માસિક લવાજમના

૧૮-૬-૦ બા પરચુરણ છાતાની માઠવાઝના

૩૩૪૮-૭-૦

૧,૦૧૫-૧૦-૩ શ્રી ગુજરાત વિદ્યાપીઠ પુસ્તક પ્રકાશન આવક:

૨૦૩૦૩-૧૨-૩ વેચાણ, સ્ટોક આસો વ ૦)) ૮૦

૧૫૨૭-૧૫-૦, ૧૦,૭૭૫-૧૩-૩

૬-_____

૧૧૨૮૮-૨-૦ સ્ટોક કા સુ ૧/૮૦, વાર્ષિક પ્રસિદ્ધિ સર્વ

૮,૨૩૨-૧૩-૩, ૧૧,૦૫૫-૪-૧

_____

૧,૦૧૫-૧૦-૩ નફાના

૧૭,૩૮૧-૭-૧ શ્રી ગુજરાત મહાવિદ્યાલયની આવક

૧૫૧૬૧-૭-૧ વિદ્યાર્થીઓના સત્રલવાજમના

સર્વ

૩૩૦-૧૬-૧ શ્રી અધ્યાપન મંદિર સ્વાતે સર્વ

બા વિદ્યાર્થીઓને શરૂઆતમા આપેલ લેન, તે પછી
શિષ્યવૃત્તિની પદ્ધતિ દાખલ થવાથી પાછી વસુલ
આપવા સમ્ભવ ન હોવાથી માંડવાઝના

૨૮૩-૮-૦ શ્રી વળાટલેન સ્વાતે સર્વ.

બા રાષ્ટ્રીયશાળા, રાદેર અને ચીંચલીને વળાટ માટે
આપેલ લેન, તે શાળાઓ પાસેથી પાછી વસુલ
આવવા સમ્ભવ ન હોવાથી માંડવાઝના

૧૪-૧૨-૧ શ્રી રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ પરિષદ સર્વ.

બા ગૂ. વિ. મારફત બોલાવેલ ઉપરોક્ત પરિષદની
બેઠક ધમે થયેલ સર્વના

૧,૨૨૭-૨-૧ "સાબરમતી" દ્વિમાસિક સર્વ

૧૩૩૪-૧-૧ વર્ષ દરમીયાન : અકલુ સર્વ

_____

૧૦૭-૦-૦ લવાજમ વિ.

_____

૧,૧૨૭-૨-૧

૩૩,૫૫૦-૦-૦ શાળા મદદ સ્વાતે સર્વ

બા. સં ૧૯૭૯-૮૦ ની મજૂરી મુજબ ચૂકવાયેલ
રકમ યાદી નં ૧ મુજબ

૪૩,૬૩૨-૧૦-૮ ગુજરાત મહાવિદ્યાલયનો સર્વ

૩૨૦૫૪-૬-૦ પગાર

૬૫૩૮-૧૨-૧ મકાન માફ તથા વેરો

૧,૧૭૦-૦-૦ બા. છાત્રાલય સત્ર લઘાજમના

૨૫૦-૦-૦ બા. ચિત્રકલાના વર્ગ ,,

૧૭,૩૮૧-૪-૧

૧૦૪-૨-૬ શ્રી ગુજરાત પુરાતત્ત્વ મંદિરની આવક

૧૩૬૬૪-૪-૩ વેચાણ, સ્ટોક આ વ. ૦))//૮૦

૨૦૭૧-૧૩-૧, ૧૧,૫૮૪-૧-૬

૧૩૬૪૫-૧-૧ સ્ટોક કા મુ ૧/૮૦, વાર્ષિક પ્રસિદ્ધિ સર્વે

૧,૭૨૭-૩-૧ ૩૧૧૮-૬-૦

૧૮-૧૩-૬ ચોરુલો નફો

૪૨-૧૪-૩ ત્રૈમાસિક સ્વાતે થયેલ નફો

૮૨-૬-૧ પરદેશની હુબીના બટાવના

૧૦૪-૨-૬

૫,૧૧૧-૭-૩ શ્રી ગુજરાત વિદ્યાપીઠ હસ્તકની આવક

૪,૬૧૮-૧૨-૩ પરીક્ષા સ્વાતાની આવક

૧૦૦-૧૪-૧ પદવીદાન સ્વાતાની આવક

૩૫-૦-૦ સ્નાતક મતદાર મહત્તની આવક

૨-૧૧-૩ સત્યાગ્રહશ્રમના સ્વાતાની માહવાલના

૫૦-૦-૦ બ્યાજસ્વાતાની આવક

૬-૦-૦ ઉપલક્ષ્ સ્વાતાની માહવાલના

૧,૦૧૮-૧-૦ મેટ સ્વાતાની આવક

૫,૧૧૧-૭-૩

૨૭૧૨-૧૫-૧ છાત્રાલય ભાડુ તથા વેરો

૪૨-૪-૦ ,, સરસામાન બસારાના

૧૭૦-૬-૦ સરસામાન બસારાના

૧૦૮-૧૨-૦ વાર્ષિકશાલના સામાનના

બસારાના

૪૩-૧૦-૪ ચિત્રશાલ ,,

૧૩૧-૪-૭ રેટિયા ,,

૧૦૮-૦-૦ ટાઇપ રાઇટર ,,

૩-૬-૦ ગણિત સાહિત્ય ,,

૨૭૩-૧૦-૧ પુસ્તકાલય, પેકીંગ, પોસ્ટેજ

૨૮૩-૦-૦ પુસ્તક બધામળી

૮૩-૭-૧ રેટિયા-ચાલુ સર્વે

૧૧૧-૧-૬ તાર, ટપાલ, સ્ટેશનરી

૩૨-૪-૦ ટાઇપરાઇટર સર્વે

૩૧૭-૧-૬ ગાદીભાડુ

૨૨૭-૧૨-૩ પરચુરણ સર્વે

૬૧-૧૫-૬ છાત્રાલય પરચુરણ સર્વે

૪૩,૪૭૨-૧૦-૮

૧૧,૦૭૮-૮-૬ શ્રી ગુજરાત પુરાતત્ત્વ મંદિરનો સર્વે

૧૧૦૬-૧-૧ પગાર

૧૦૭૦-૦-૦ મકાનભાડુ

૩૪૫-૩-૦ પુસ્તક બધામળી

૫૧,૧૨૯-૧-૩૬ ગુજરાત વિદ્યાપીઠ સ્વરાજકાદાનો આવક
 બા. સર્વિસ રૂ ૧,૮૭૧-૧૦-૪ માર્થા આવકના
 રૂ ૩૧,૧૩-૧-૧૧ જના સુદતા સર્વિસ રકમના
 માહિતી

૧,૦૬,૮૭૨-૧૦-૧

૧૯૭-૭-૦ સ્ટેશનરી, તાર, ટપાલ, પરચુરણ સર્વિસ
 ૮૨-૪-૯ પુસ્તકાલય પેકીંગ, પોસ્ટેજ
 ૩૭-૮-૦ સરસામાન ઘસારાના

૧૧,૦૭૮-૮-૬

૫,૭૨૭-૨-૦ શ્રી ગુજરાત વિદ્યાપીઠ કાર્યાલયનો સર્વિસ
 ૩૬૬૮-૩-૩ પગાર
 ૧૪૫૪-૭-૨ નિરીક્ષણ સર્વિસ
 ૭૭-૦-૦ મકાનભાડુ
 ૮૭૨-૨-૦ છપામણી
 ૩૬૧-૧૦-૬ તાર, ટપાલ, ગાડીભાડુ
 ૩૪૮-૧૨-૬ સમાસદ લેવાજમ
 ૧૬૬-૧-૬ સ્ટેશનરી
 ૧૪૧-૧-૦ પરચુરણ સર્વિસ
 ૨૧-૧૩-૦ સરસામાન ઘસારાના

૫,૩૨૭-૨-૦

૫,૩૨૦-૧૦-૫ શ્રી ત્રી ગુજરાતી શાળાનો સર્વિસ
 ૫૭૩૮-૧૧-૫ પગાર
 ૧૧૧૮-૪-૦ મકાનભાડુ
 ૧૩૦-૧૪-૦ પરચુરણ સર્વિસ
 ૧૨૦-૦-૦ કટીજન્ટ
 ૬૧-૮-૦ છપામણી-ફાઇનાન્સ
 ૭૧-૫-૦ મુસાફરી-પર્યટન

૫,૩૨૦-૧૦-૫

१,५०१-१४-९ श्री राष्ट्रीयशाला, नवु वाहजनां खच

१२३६-३-९ पगार

८८-८-० मकान भाडु

१३-१४-३ रेंटिया खाते खर्च

१३-१५-० कटीजट

१४९-५-९ रेंटियाखर्च, आगळनो नहीं माडी वाळेल

१,५०१-१४-९

५११-५-१० श्री कोचरव रात्रीशालानो खच

५११-१५-१० पगार

३२-०-० मकान भाडु

३५-१-० ग्यासतेल

१७-१५-० ईनाम

९-२-८ मटोजन्ट

१-०-० परचुरण खच

५११-५-१०

तपासु अने बराबर छे

१,०६,८५२-१०-५

ता १७-१२-२४

नगीनदास एन्ड माणेकशाल

अन्वेषको (ओडीटर्स)

यादी नं. २ थी ८ विस्तारभयथी छापी नथी.

चीभनलाल द शाह

हिसाबनीस

निशोरलाल घ. मशरवाळा

महामात्र,

यादी नं. ९

शाळा मददनी यादी

शाळानु नाम	मजुर-१९७९-८०	चुकवेल-१९८०	शेरो
राष्ट्रीय शाळा, अमलसाह	१०००-०-०	१०००-०-०	
राष्ट्रीय विनयमदिर, करमसद	२४००-०-०	२४००-०-०	
न्यू इंग्लीश स्कूल, भरुच	५०००-०-०	५०००-०-०	
राष्ट्रीय शाळा, बलसाह	१०००-०-०	१०००-०-०	
राष्ट्रीय विनयमदिर, उत्तरसडा	१२००-०-०	१२००-०-०	
राष्ट्रीय आदश विनयमदिर,			अवमान्य थवाथी छेळी
अमदाबाद	३२००-०-०	२७५०-०-०	हप्तो चुकववानो नथी
दादाभाई न विनयमदिर, आणद	४७००-०-०	४७००-०-०	
राष्ट्रीय विनयमदिर, मोडासा	२५००-०-०	२५००-०-०	
एडवर्ड स्मारक विनयमदिर, बोरसद	२५००-०-०	२५००-०-०	
राष्ट्रीय विनयमदिर, आमोद	१०००-०-०	१०००-०-०	
,, मुणाव	१२००-०-०	१२००-०-०	
,, ओड	१३५०-०-०	१०००-०-०	रु ३५०-०-० चुकववा बाकी छे.
टिळकराष्ट्रीय विनयमादर, नडियाद	३५००-०-०	३५००-०-०	
राष्ट्रीय विनयमदिर, निकोरा	६००-०-०	६००-०-०	
,, आकलाव	५००-०-०	५००-०-०	
,, कालोल	७००-०-०	७००-०-०	
,, शाळा, उमरेठ	१६५०-०-०	१६५०-०-०	
मजुर—	३४०००-०-०	३३२००-०-०	चुकवेल
नदि चुकववाना	४५०-०-०	३५०-०-०	चुकववाना
	३३५५०-०-०	३३५५०-०-०	

शाळा मददनु सं १९८० ना आसा वद ०)) ना रोज पुरा थता वर्षनु सरवैयुं.

जमा रकम

शाळामदद अनामत	२२४००-०-०	जुदी जुदी शाळाओ खाते मजुर करवा
राष्ट्रीय विनयमदिर, ओड	३५०-०-०	बाकी रहेली रकम
दादाभाई न वि म आणद	२५००-०-०	
न्यू इंग्लीश स्कूल, भरुच	३७५०-०-०	
राष्ट्रीय विनयमदिर, करमसद	२६००-०-०	
	३९,६००-०-०	

૧૯૩

ભાગ ૪ પત્રકોના નમુના

(ક) શાલાઓને ભરવાનાં પત્રકો

૧ શાલાની માન્યતા મેલવવા માટે ભરવાનાં પત્રકો

(૧) અરજી

શ્રી. મહામાત્ર,

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ,

અમદાવાદ

વિ

મદિરને

માન્ય કરવા માટે અરજી કરુ છુ મદિર સબધી સર્વે માહીતી જોડેના પત્રકમા ભરીને મોકલુ છુ

૨

હી સેવક^૧

(૨) માન્યતા મેલવવા માટે મોકલવાની વિગતો

૧ મદિરનુ નામ અને ઠેકાણુ	
૨ મદિરની સ્થાપના થયાની મિતિ	
૩. મદિરના વ્યવસ્થાપકો અને માલીકોનુ નામ અને ઠેકાણુ જો મદિર કોઈ પણ મહલ તરફથી ચાલુ હોય તો તેની કાર્યવાહક સમિતિના સભાસદોના નામ અને ઠેકાણા	
૪. કેટલાં ધોરણો સુધી મદિરમાં શીશુ-બાલીની વ્યવસ્થા છે, તેની વિગતવાર મહિતી	

૧. આચાર્ય, વ્યવસ્થાપક અથવા વ્યવસ્થાપક મહલ હોય તો તેના પ્રમુખની સહી કરવી અને હોદ્દો લખવો.

૨ ગામનુ નામ, ઠેકાણુ અને મિતિ લખવા.

૫ દરેક વગમા વિદ્યાર્થીની સહ્યા અને સરેરાશ હાજરા.																																	
૬ વિદ્યાર્થીઓનું જાત અથવા ધર્મવાર વર્ગીકરણ	<table><tr><td></td><td>છોકરા</td><td>છોકરીઓ</td><td>કુલ</td></tr><tr><td>હિંદુ-અન્યજ</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>બીજી કોમના</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>જન</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>પારસી</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>મુસલમાન</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>ખ્રિસ્તી</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>યાહુદી</td><td></td><td></td><td></td></tr></table>		છોકરા	છોકરીઓ	કુલ	હિંદુ-અન્યજ				બીજી કોમના				જન				પારસી				મુસલમાન				ખ્રિસ્તી				યાહુદી			
	છોકરા	છોકરીઓ	કુલ																														
હિંદુ-અન્યજ																																	
બીજી કોમના																																	
જન																																	
પારસી																																	
મુસલમાન																																	
ખ્રિસ્તી																																	
યાહુદી																																	
૭ અભ્યાસકોના નામ, લાયકાત અને પગાર																																	
૮ મંદિરના દરેક ધોરણના અભ્યાસક્રમ અને પાઠ્ય પુસ્તકો સંબંધી માહિતિ (જો મંદિરે સ્વતંત્ર અભ્યાસક્રમ રાખ્યો હોય તો)																																	
૯ મંદિરની ઉપજના સાધનો અને ઉપજનો આકરો																																	
૧૦ મંદિરના સ્વચ્છ સ્નાતાઓ અને સ્વર્ચનો આકરો																																	
૧૧ દરેક ધોરણની ફી, પ્રવેશ ફી, બીજી ફીઓ																																	
૧૨ સફત અને ઓછી ફીએ મળતા વિદ્યાર્થીઓની સહ્યા																																	

૧૩. મદિરમા કેટલા રૅંડિયા ચાલે છે ?	
૧૪. કેટલા વિદ્યાર્થીઓ કાતે છે ? દરરોજ સરેરાશ કેટલા કલાક ?	
૧૫. દરરોજનુ કેટલુ યુતર પેદા થાય છે ? (છેલ્લા પચ્ચવાડિયાની સરેરાશ લઈને જણાવવુ)	
૧૬ મૂતરની શી વ્યવસ્થા થાય છે ?	
૧૭ ધાર્મિક શિક્ષણ, હિન્દુસ્તાનીનુ શિક્ષણ તથા ઔદ્યોગિક શિક્ષણ માટે કાઈ પ્રબધ છે કે કેમ ? હોય તો કેવા પ્રકારનો છે ?	

મિતિ

પ્રમુખ, મત્રી અગર આચાર્યની સહી

(૩) નિરીક્ષકનું નિવેદન

શ્રી૦ મહામાત્ર,

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ

અમદાવાદ

વિ _____ મદિરની તપાસ મેં કરી છે એ વિષે મારો અહેવાલ અને સલાહ નીચે મુજબ છે.

૧ મદિરની ગામમા જરૂરીઆત છે, કારણ કે વિદ્યાર્થીઓની સહ્યા છે ગામના લોકોનો ઉત્સાહ સારો છે ગામના લોકોએ મદિરના નિભાવ માટે નીચે મુજબ સગવડ કરી છે નથી

૨ મદિરના મકાનની હવા, અજવાલુ અને તદુરસ્તીના નિયમ પ્રમાણે યોગ્યતા સારી છે વિશેષતા સ્વામીઓ નથી

૩. મદિરમા તદુરસ્તી અને વ્યવસ્થિતતા ઉપર ધ્યાન સારુ અપાય છે અપાતુ નથી વિશેષતા સ્વામીઓ

૪. મદિરમા શિક્ષણને માટે યોગ્ય અને પૂરતાં સાધનોની સામગ્રી છે
નથી

વિશેષતા

સ્વામીઓ

૫. મદિરના અધ્યાપક વર્ગ અને તેમના પગાર વિષે મારો નીચે મુજબ અભિપ્રાય છે.

૬. મદિરોના પત્રકો અને હીસાબો રાખવાની પદ્ધતિ ચોક્કસી છે
નથી

૭. મદિર અને ગામના લોકોનું અત્યજો પ્રત્યે વલણ નીચે મુજબ છે.

૮. મદિરમાં ઔદ્યોગિકશિક્ષણ ઉપર સારું ધ્યાન અપાયછે
કતામણ અપાતુનથી

વિશેષતા

સ્વામીઓ

૯. મદિરના વિદ્યાર્થીઓ વિષે મારા ઉપર નીચે પ્રમાણે છાપ પડી છે

૧૦. મદિરની આર્થિક સ્થિતિ સારી છે
નબલ્લી

૧૧. એકઢરે મારી સલાહ છે કે મદિરને માન્ય કરવું નહિ
નીચેની શરતેથી ધોરણ મુધી માન્ય કરવું
શરતો—

લી૦ સેવક

નિરીક્ષક

(૪) માન્યતાનું પ્રમાણપત્ર

સમિતિ આગળ રહુ

મિતિ સુદ સ. ૧૧
વદ

ઢરાવ મદિર ગામ

તાલુકો જીલ્લો ને ધોરણ

મુધી નીચેની શરતે માન્ય કરવામાં આવે છે
માન્ય કરવામાં આવતું નથી.

શરતો—

સિદ્ધો

મિતિ સુદ ૧૧
વદ

મહામંત્ર

૧૯૭

૨ મદદ મેલવવા માટે મરવાનાં પત્રકો

પત્રક ૧

(૧) મદદની અરજી માટેનાં નમુનો

શ્રી. મહામાત્ર,

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ

અમદાવાદ

જત વિદ્યાપીઠે મદદ માટે ઠરાવેલા નિયમોને અનુસરીને સ ૧૧ ના છુદી ૧ થી
સ ૧૧ ના વદી ૩૦ સુધી એક વર્ષ માટે ૧ માટે
૬ અંકે રૂપિયા ની મદદ કરવા વિનંતિ કરુ છુ
મદિર સ્વધી સર્વ માહિતિ સાથેના પરિશિષ્ટ ૧-૨-૩ મા આપી છે.
૨જી.

પત્રક ૨

(૨) નિરીક્ષકનું નિવેદન

શ્રી. મહામાત્ર,

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ

અમદાવાદ

વિ. વિનય મદિરની મદદ માટેની
અરજી વિષે તપાસ કરી હુ નીચે મુજબ જણાવવા રજા લઉ છુ
ક મદિરની ગામ અગર લતામા જહરીઆત છે નથી કારણ કે
ચ મદિરના મકાનની હવા, અજવાળા અને તદુરસ્તીના નિયમો પ્રમાણે યોગ્યતા સારી
છે નથી. સ્વામીઓ
ગ મદિરમા તદુરસ્તીના નિયમો ઉપર ધ્યાન સારુ અપાય છે
વિશેષતા અપાતુ નથી
સ્વામીઓ
ઘ મદિરમા શિક્ષણને માટે યોગ્ય અને પૂરતા સાધનોની સામગ્રી છે
વિશેષતા સ્વામીઓ

૧ વિનયમદિરનુ નામ

૨ મદિરના માલીકે અથવા વ્યવસ્થાપક મહાત્મા પ્રમુખે સહી કરવી. અને જે અધિકારથી
સહી કરી હોય તે અધિકાર જણાવવો.

ચ. મદિરના અધ્યાપક મહાલની લાયકાત અને પગાર વિષે મારો અભિપ્રાય નીચે મુજબ છે.

મદિરના માલિકનો પોતાને આપે માસિક ઉપાદ રૂ. છ, મારા માનવા

મુજબ એ ઉપાદ વ્યાજબી છે^૧ નથી.

જ. મેં મદિરનું કાયમનું મહાલ અને તેને જિલ્લા કે તાલુકા સમિતિ તરફથી મળેલી રકમ ધ્યાનમાં લીધી છે.

ઝ. મદિરની ઔદ્યોગિક શિક્ષણના સગવડ સત્તાધિકારક છે

વિશેષતા સ્વામીઓ

ટ. અત્યંત વિદ્યાર્થીઓ પ્રત્યે મદિરમાં દર્શાવાતી શક્તિ વિષે મેં પુછપરછ કરી છે અને લાગે છે કે અત્યંતજોને દાખલ થવા માટે મદિરમાં પૂરતું અનુકૂળ વાતાવરણ છે^૨ નથી

મદિરોના પત્રો તથા હીસાબો વિગેરે ચોક્કસ રીતે રાખેલ છે નથી

સ્વામીઓ

ડ. મદિરને મદદ આપવા માટે મારી નીચે મુજબ સ્પષ્ટ છે મદિરને મદદ નીચે પ્રમાણે કરવી ન

૧. મદદની રકમ—

૨. ક્યારે—

૩. કઈ બાબતમાં સંબંધ—

૪. કેવે પ્રકારે—

૫. સ્વાસ શરતો—

લી. સેવક

સમિતિ આગળ રજુ મિતિ

સુદ
કદ

સ ૧૯

નિરીક્ષક

સમિતિનો ઠરાવ

^૧ વાજબી ન હોય તો વાજબી આકલો સૂચવવો

^૨ કાંઈ સ્વાસ પ્રસંગો જાણવામાં આવ્યા હોય તો તેની નોંધ રાખવી.

(३) माहिती
परिशिष्ट १
मंदिरांनी रचनानी माहिती

१		२	
नाम	ठेकाणु	मिति	विद्यार्थीओनु जातवार वर्गीकरण
मंदिरनु		स्थापनानी मान्यतानी	छोकरा छो कल
आचार्यनु		नीमणुकनी	हिंदु-अत्यज
मालिक,		मढळ	हिंदु-बीजा
व्यस्थापक के		होय तो	जैन
व्यस्थापक मढळनु		स्थापवाती	पारसी
मढळनी	प्रमुख	चुटणीनी	मुसलमान
कार्यवाहक	प्रमुख—		ख्रीस्ती
समितितु	मत्री		याहुदी
	सभ्यो		सरबाळो

परिशिष्ट १ (चालु)

4

400

આર્થિક સ્થિતિની માહિતી

પરિશિષ્ટ ૨

મદિરની આર્થિક સ્થિતિની માહિતી

મદિરનું વર્ષ

માસથી

માસ સુધી

કેટલું વર્ષ સ

અદાજપત્રનું વર્ષ સ

ઉપજ	છેલ્લા વર્ષની સંખ્યા	મદદના વર્ષનું અદાજ	મદદના વર્ષની છેલ્લા માસની સંખ્યા	સ્તંભ	છેલ્લા વર્ષનો સંખ્યા	મદદના વર્ષનું અદાજ	મદદના વર્ષની છેલ્લા માસનો સંખ્યા
૧. કાર્મ કચ્છના ધ્યાજ સાતે				૧ શિક્ષકોના પગાર સાતે			
૨. કાળાઓ સાતે				૨ નોકરોના પગાર સાતે			
૩. સામાન્ય દાન સાતે				૩ પાઠ્ય પુસ્તકો સાતે			
૪. વિદ્યાર્થીઓનાં ભાજન સાતે				૪ પુસ્તકાલય સાતે			
૫. ઉદ્યોગ વિભાગની ઉત્પત્તિ સાતે				૫ સરસામાન સાતે			
૬. તાલુકા કે જિલ્લા સમિતિ અથવા કોઈ સંસ્થા તરફથી મળતી મદદ સાતે				૬ ઔદ્યોગિક વિભાગ સાતે			
૭. વિદ્યાપીઠની મદદ સાતે				૭ પ્રયોગશાળા સાતે			
૮. બીજી આવક સાતે				૮ વાંધકામ સાતે			
				૯ ફેનામો અને મેલાવડા સાતે			
				૧૦ પ્રવાસ સાતે			
				૧૧. પરચુરણ સ્તંભ સાતે			
				સરવાળો			
				સરેરાશ વિદ્યાર્થી દીઠ સ્તંભ			
				સ્ટુડી રકમનો આંકડો			
				માગેલી રકમનો આંકડો			

* માસની

મુકબી

૨૦૨

परिशिष्ट २ (बाहु)

१

मिलकतनी बीगन	किंमत	जेवम मिलकतनी बीगन	किंमत
१. कायमनां भंडोळ एत व्याजना दर माये बीगत मुजब	१. सरसामान		
	२. पुस्तको		
	३. भोजारो		
२. रथाद मिलकत	४. औद्योगिक मान		
	५. प्रयोगशाळा थो रो सामान		
३. सागबो			

४१

टीपः—उपर जणाव्या सिवाय बीजा अगदरना खाताओनां उपज, खर्च, माल, भंडोळ, बगेरेनी माहिती केन्ना आंकडाची आगळआंकडो वाडी मांडची

અભ્યાસો અને ઉદ્યોગોની માહિતી

પરિશિષ્ટ ૩

૭

૮

મંદિરના અભ્યાસો અને ઉદ્યોગોની માહિતી

૧. રૅટિયાની સંખ્યા			ઉદ્યોગ નામ		અભ્યાસો ધોરણોમાં સાપ્તાહિક સમય							
૨. કેટલા વિદ્યાર્થી કાંતે છે ?			૧ વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા		વિષયો							
૩. કેટલો સમય કાંતે છે ?			૨ કયાથી કયા ધોરણ									
૪. રૅટિયો સરેરાશ રોજ કેટલા કલાક ચાલે છે ?			૩. ઉદ્યોગ પાછલ અપાતો નિત્ય સમય									
			૪ વર્ગ પાછલ સર્વ									
૫. છુતરનો આંક	માસિક ઉપજ ફેર	કિંમત	૫ ઉદ્યોગનો વિદ્યાર્થી લીઠ સર્વ									
			૬ વર્ગની ઉપજ									
			૭ ઉત્પન્ન થતા માલની વીગત કિંમત									
૮. છુતરનો શો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે.			૮. માલની વ્યવસ્થા									

૨૦૨

૩ નિરીક્ષણ કરવા માટે

(૧) ડૉઆચાર્યનું નિવેદન

મહિરનું નામ _____

ગામ _____

તાલુકો _____

જિલ્લો _____

સ્થાપના મિતિ _____

માન્યતા મિતિ _____

વર્ગ	છેલ્લા નિરીક્ષણ સમયે (મિતિ)	આજ રોજ (મિતિ)
૧. ધોરણ સંખ્યા		
૨. વિદ્યાર્થીની સંખ્યા		
પત્રક પ્રમાણે { છોકરા છોકરી . . કુલ		
જાજર { છોકરા છોકરી કુલ		
૩ શિક્ષકોની સંખ્યા		*
૪ કાતણ ચાન્ડ સ્થિતિમાં રેંટિયા કુલ ચલાવનાર વિદ્યાર્થીની સંખ્યા રેંટિયા માટે રોજ કેટલો સમય અપાય છે સુતરની સરેરાશ ઉત્પત્તિ* કાતણ સાથે કપાસ પીલવા અને પીંજ- વાની વ્યવસ્થા હોય તો ચરખા સંખ્યા પીંજણ ,, વળાટ ચાલુ હોય તો ચાંદીની શાલ સંખ્યા શેતરજીની શાલ ,, પાટીની ,, ,,	છે નથી	છે નથી
૫. બીજા કોઈ ધંધા હોય તો તે ધંધા વિશે		

ડૉનિરીક્ષક તપાસ કરવા આવે, ત્યારે આ પત્રક ભરીને નિરીક્ષકને આપવું. *ફરક પડ્યો હોય તો ક્યારથી તે મિતિ સાથે સૂચવવું. *ઉત્પત્તિ દૈનિક, સાપ્તાહિક કે માસિક એ જણાવવું.

૬. પ્રગતિ ૧ અધ્યાસમાં ૨ ઉદ્યોગમાં

૭. પ્રકીર્ણ ૧ મકાનની સ્થિતિ માલમ્લુ હોય તો રકમ

૨ બહાર ગામના છોકરા

૩ છેલ્લા નિરીક્ષણ પછી મંદિરની મુલાકાત કોને લીધી ?

૪ છેલ્લા નિરીક્ષણ બાદ કોઈની કસુર જણાઈ હોય, અને તેને માટે શિક્ષા કે પ્રાયશ્ચિત્ત કરવામાં આવ્યા હોય તો તેની બીગત:

કસુરનો પ્રકાર

કસુર કરનારનું નામ

શિક્ષા કે પ્રાયશ્ચિત્તનો પ્રકાર,
કોઈ બીજાએ પ્રાયશ્ચિત્ત કર્યું
હોય તો તેનો સંબંધ

૫ મંદિરની જરૂરિયાતો

૬ મંદિરની વિશેષતાઓ

विद्यार्थीओनी धोरणवार हकीकत

धोरण						
१	२	३	४	५	६	७
						छात्रा
						कन्या
						कुल
						छात्रा
						कन्या
						कुल
						उत्तर
						गणित
						भाषा
						इतिहास, भूगोल
						सर्व विषयों में
						कुल पास
						१ बरस रहेला
						२ बरसना
						३ बरस उपरना
						१ बरस रहेला
						२ बरसना
						३ बरस उपरना

१. परीक्षा केन्द्रों के नाम

२. परीक्षा केन्द्रों के पते

३. परीक्षा केन्द्रों के अधिकारियों के नाम

४. परीक्षा केन्द्रों के अधिकारियों के पते

५. परीक्षा केन्द्रों के अधिकारियों के फोन नम्बर

६. परीक्षा केन्द्रों के अधिकारियों के मोबाइल नम्बर

७. परीक्षा केन्द्रों के अधिकारियों के ईमेल आईडी

१. परीक्षा केन्द्रों के नाम

२. परीक्षा केन्द्रों के पते

३. परीक्षा केन्द्रों के अधिकारियों के नाम

४. परीक्षा केन्द्रों के अधिकारियों के पते

५. परीक्षा केन्द्रों के अधिकारियों के फोन नम्बर

६. परीक्षा केन्द्रों के अधिकारियों के मोबाइल नम्बर

७. परीक्षा केन्द्रों के अधिकारियों के ईमेल आईडी

શિક્ષકના નામ હોદ્દા સાથે	લાયકાત	કનુ ધોરણ કેટલી મુદત શીક્ષણ		રજિસ્ટર સહ્યા	હાજર સહ્યા	પાસ સહ્યા	નોંકરીની મુદત		પગાર	મતની	વિશેષ હકોકત	સેનો
		ધોરણ	મુદત				સ્વાતામી	આ શાલ્લમા				

(૨) નિરીક્ષકનુ નિવેદન

નિરીક્ષકના મન પર થયેલી અસર

	વિદ્યાર્થીઓનાં	શિક્ષકોના
૧ તદુરસ્તી વિષે		
૨ ચારિત્ર વિષે		
૩ શિસ્ત વિષે		
૪ અભ્યાસ વિષે		
૫ અવસ્થિતતા વિષે		
૬ શક્તિરો વિષે		
૭ હાજરી વિષે		
૮ અત્વજો પ્રત્યેની કૃતિ વિષે		

૬ પ્રશ્નોર્થ

૧. હાથરી કમતી રહેતી હોય તો સેજું કારણ
૨. કદ કોમ ગામનાં વસતી હોય છતાં તેના વિદ્યાર્થી આવતા નથી; અને તેનું કારણ
૩. મંદિરના શિક્ષણમાં પ્રત્યક્ષ જવાબદારી કામીઓ અને લીધેલા ફલાજ
૪. મંદિર તથા શિક્ષકો પ્રત્યે કોકોનો માવ કેવો છે ?
૫. મંદિરના આચાર્ય વિષે અભિપ્રાય
૬. મંદિરના મકાનની સ્થિતિ
૭. છેલ્લી પરીક્ષાનાં પરિણામો વિષે ટીકા
૮. નિરીક્ષકે લીધેલી પરીક્ષાનો પ્રકાર અને તે વિષે ટીકા
૯. સૂચનાઓ
૧૦. સામાન્ય ટીકા

મિતી _____ નિરીક્ષકની સહી _____
 _____ આચાર્યની સહી _____

(૩) માસિક નિવેદન

માસ _____ સવત્ ૧૯૮
 મંદિરનું નામ _____ ગામ _____ તા _____ જિલ્લો
 વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા —

				છોકરા	કન્યા	કુલ
કારતક સુદ ૧ ને રોજ	...	.	...			
ગયે માસને અન્તે {	દફતર ઉપર	.	..			
	સરેરાશ હાજર		...			
માસ દરમિયાન ઊઠી ગયેલ	..	..	.			
„ „ દાખલ થયેલ		...				
આ માસને અન્તે {	દફતર ઉપર...	.	...			
	સરેરાશ હાજર	...	...			

* પોતાને આ નિવેદન વિષે કાઈ જણાવ્યું હોય તો તેનો ધોરો આની ઉપર જ કરી, નિરીક્ષકને જતાથી આ નિવેદન અને પોતાનું નિવેદન કાર્યાલયમાં રવાના કરવું

ધોરણ અને જાતબાર વિદ્યાર્થીઓનું વર્ગીકરણ —

ધોરણ	હિંદુ*		અંત્યજ	મુસલમાન	પારસી	ખ્રિસ્તી	કુલ
	ઉજ્જવિયાત	પંછાત					
૭ મુ							
૬ હુ							
૫ મુ							
૪ યુ							
૩ જી							
૨ જી							
૧ જી							
બાક							
તાલીમ							
કુલ							

શિક્ષકોની સંખ્યા _____ પગાર-શ્રેણી રૂ _____ પગાર કનિષ્ઠ રૂ _____ સરેરાશ રૂ _____

આ માસની ઉપજ રૂ _____ , કુલ ઉપજ (ચાલુ વર્ષના છેલ્લા માસોની મઠ્ઠી) રૂ _____

આ માસનું સર્વે રૂ _____ , કુલ સર્વે „ „ „ રૂ _____

આ વર્ષે કરેલો અદાજ રૂ _____

અદાજ પ્રમાણે આ માસ સુધીમાં સર્વે થાત રૂ _____

અદાજ પ્રમાણે આ માસ સુધીમાં થવી જોઈતી ઉપજ રૂ _____

ઉદ્યોગ: અને તે સવધી વિશેષ વિગતો:—

મંદિરની જરૂરિયાતો:—

જાળવાજોગ બનાવો+:—

મિતિ _____ આચાર્યની સહી _____

* જૈનોને ઉજ્જવિયાત હિંદુમાં ગણવા

+ કોઈ શિક્ષક શાળા છોડી જાય કે નવા આવે તો તેમનાં નામ, કારણો અને પગાર દર્શાવવા

સૂચના:—આ નિવેદન સર્વે માન્ય મંદિરોએ માસ પૂરો થયા પછી સુદ ૫ સુધીમાં મોદ્દલિયુ નિયમિતતા રાખવા સાસ વિનંતિ છે.

(જ) પુસ્તકોના અવલોકન સંબંધી પત્રકો

૧ અભિપ્રાયનું પત્રક

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ—પુસ્તકસમિતિ

મિતિ Date	નિર્ણય અંક Decision No.	પુસ્તકનું નામ Name of the book	લેખક વા સંપાદક Author or Editor	પ્રકાશક Publisher	મૂલ્ય Price	અભિપ્રાય Decision	લેખક વા પ્રકાશકને માટે અવલોકનકારનો ટિપ્પણ Remarks by reviewers (for the author or publisher)

મિતિ
Dated

શુ/પ સં. ૧૯
192 }

મહામાત્ર
(Registrar)

૨ અવલોકન માટે મોકલવાનું પત્રક

અમદાવાદ

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ કાર્યાલય,

જુદ
બદ

સ ૧૯૭૯ને વાર

માઈઝી,

વિનંતી કે આ સાથે કૌલમાં બજાવેલ પુસ્તક મોકલ્યું છે, તે ઉપર નિચત સમયમાં

આપનો અભિપ્રાય મોકલશો

હી સેવક,

મહામાત્ર.

મલ્લુ

જુદ
બદ

પાહુ મોકલ્યું

જુદ
બદ

અભિપ્રાય:—

(ગ) ચુંટણીનાં પત્રકો

૧ નિયામક સમાની ચુંટણી માટે

(૧) સ્નાતક મતદાર મંડલમાં નામ નોંધાવાનું અરજીપત્ર

શ્રી. મહામાત્ર,

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ,

અમદાવાદ

માઈઝી,

હુ નીચે સહી કરનાર આવી જણાવું છું કે ગુજરાત વિદ્યાપીઠના સહુઓ મને માન્ય છે અને એના કાર્ય વિષે હુ સહાનુભૂતિ ધરાવું છું, તેમજ કોઈ પણ સરકારી વિદ્યાપીઠ સાથે મારે પ્રત્યક્ષ સંબંધ નથી.

હુ સ્નાતક મતદાર મંડલમાં મારા નામ નોંધાવવા ઇચ્છું છું અને આ સાથે જવાબનારુ. ૨૫ મોકલાવું છું, તો મારા નામ સ્નાતક મતદાર મંડલમાં નોંધશો.

(૫ વાર્ષિક હફતાના)

હી-

સહી

પૂરેપૂરું નામ

અરનામું

કઈ વિદ્યાપીઠના સ્નાતક

કયા વર્ષમાં

હીઝી વડવીઓ મંચંવી હકિકત

૨૧૨

(૨) દાતા-મતદાર-મહત્ત્વનાં નામ નોંધાવવાનું અરજીપત્ર

શ્રી. મહામાત્ર,

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ

અમદાવાદ

માર્શી,

હું નીચે સહી કરનાર આથી જણાવું છું કે ગુજરાત વિદ્યાપીઠના ઉદ્દેશો મને માન્ય છે.

હું દાતા-મતદાર-મહત્ત્વનાં મારું નામ નોંધાવવા ઇચ્છું છું, અને આ સાથે યજમાનનો વાર્ષિક ફક્તો રૂ. ૨૫) અંકે પચીસ મોકલાવું છું, તો મારું નામ દાતા-મતદાર-મહત્ત્વનાં નોંધાયેલું.

લી.

સહી

પૂરેપૂરું નામ

અરનામું

(૩) પ્રતિનિધિ દરસ્તાસ્ત પત્ર

શ્રી. મહામાત્ર,

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદ

માર્શી,

ધિનંતિ જે અમે વિદ્યાપીઠના મતદાર

મહત્ત્વના સભ્યો હોઈ તે મહત્ત્વ તરફથી સવત ૧૯૮ ની ચુટણીમાં અમારા મહત્ત્વના નીચેના સભ્યની નીમણુક કરવા દરસ્તાસ્ત કરીએ છીએ.

નામ

લી. સેવકો

સહી (૧)

તિથિ

ઠેકાણું

સહી (૨)

તિથિ

ઠેકાણું

સૂચિત સમ્મતી, પ્રતિજ્ઞા

હું ઉપરોક્ત સમ્મત જણાવું છું કે ગુજરાત વિદ્યાપીઠના સિદ્ધાન્તો મને માન્ય છે. જ્યે સદરહું મંડલ તરફથી મારી પસંદગી કરવામા આવે તો હું એ મંડલ તરફથી નિયામક સમાર્પા પ્રતિનિધિ રહેવા સ્વીકૃતી છું.

હી. સેવક

સહી

તિથિ

ટેકાણું

(નીચેની થીમતો ઉમેદવારે ભરવાની નથી)

દરજાસ્ત પત્ર મળ્યાની તિથિ

ક્રમાંક

પ્રતિનિધિનું નામ મતદાર નોંધમાં

ક્રમાંકે તથા દરજાસ્ત કરનારાઓના

નામો

તથા

ક્રમાંકે નોંધાયેલાં છે

મહામાત્ર

(ઘ) વિદ્યાર્થીઓને ભરવાના પત્રકો

૧ મહાવિદ્યાલયના પ્રથમ વર્ષમા દાખલ થવા માટે

શ્રોમાન આચાર્ય,

ગુજરાત મહાવિદ્યાલય

અમદાવાદ

વિનંતિ જે હું મહાવિદ્યાલયમાં દાખલ થવા રૂચું છું, તો કૃપા કરી મને દાખલ કરશો. મારા સમઘી નીચે પ્રમાણે વિગતો છે—

પૂરું નામ

ટેકાણું

જાત

જન્મતિથિ

ધર્મ

વિવાહિત કે અવિવાહિત

ભાજ પૂર્વનોઅભ્યાસ

ચાલુ અભ્યાસ

માતૃભાષા

આધુનીક ભાષા

એંગ્લિક

છેલ્લી થાબડા

વિદ્યાપીઠ પરીક્ષાનો ક્રમાંક

હી મર્યા મિતિ

અરજો દાખલ કર્યા મિતિ

હી. બાહાકિશ,

૨ મહાવિદ્યાલયના કોઈ મંદિરમાં દાક્ષક થવા માટે

શ્રીમાન્

ગુજરાત મહાવિદ્યાલય

અમદાવાદ

વિનંતિ છે કે હું મહાવિદ્યાલયમાં દાક્ષક થવા ઇચ્છુ છું, તો આપ કૃપા કરી મને દાક્ષક કરાવો મારા સબધી નીચે પ્રમાણે વિષયો છે —

પૂર્વ નામ

ટેકાણું

જાત

જન્મતિથિ

ધર્મ

વિવાહિત કે અવિવાહિત

આજ પૂરનાં અભ્યાસ

મંદિરનું નામ

વર્ષ

વિભાગ

શાસ્ત્ર વિષય

માતૃભાષા

છત્તુ મહાવિદ્યાલય

ત્યાં કેટલા સત્ર મર્યા છે

ફી મર્યા મિતિ

અરજી દાક્ષક કર્યા મિતિ

સી. આદ્યાકિત

૩ ધર્મ ઋણ લેવા માટે

શ્રી આનાર્થ

ગુજરાત મહાવિદ્યાલય

મું અમદાવાદ

જન્મ દુ

રહેવાસી ગામ

ટેકાણું

તાલુકો

જિલ્લો

મહાવિદ્યાલયના

મંદિરના

વર્ષમાં મળતો વિદ્યાર્થી

પ્રતિજ્ઞા કરુ છું કે મારી આ સત્રની માફ કરેલી ફી રૂ.

અંકે રૂપિયા

હું મારા ઉપર ઋણ તરીકે સમજીશ, અને મારા જીવનમાં પહેલી તકે એને પાછું વાઢવાનો મારો ધર્મ માનીશ.

ગુજરાત મહાવિદ્યાલય

મિતી

સુદ

વદ

સવત ૧૯

તારીખ - - ૧૯૨

સી. આદ્યાકિત,

૨૧૫

૪ પરીક્ષાઓમાં બેસવા માટે
(૧) વિનિત પરીક્ષામાં બેસવા માટે

શ્રી- મહામાત્ર,

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ

અમદાવાદ

આવતા _____ માસમાં કેવામાં આપનારી વિનિત પરીક્ષામાં મને બેસવા દેવાની
વિનિતિ છે

મારી રજા _____ મુકામે પરીક્ષામાં બેસવાની છે.

મારી અર્વાચીન માષા _____ ૨ છે.

હું _____ આવા^૧ તથા ગણિતના
ના ઔદ્યોગિક^૪ વિષયમાં બેસવા રજા હું

આ સાથે પરીક્ષાનું લઘાજમ રૂ. ૧૦) મોકલું છું તે સ્વીકારશો.

પૂર્વ નામ^૫

ટેકાનું^૬

જન્મસ્થાન અને તિથિ _____

શ્રી. સેવક,

મિતિ _____

સ. ૧૯૮

વિનયમદિરના આચાર્યનું પ્રમાણપત્ર

જાણવું છું કે ઉપર આપેલી હકીકત બરાબર છે. ઉમેદવાર વિનિત પરીક્ષામાં બેસવા
લાયક છે અને હું માનું છું કે એનું ચારિત્ર્ય સારું છે.

આચાર્ય,

મિતિ _____

સ. ૧૯૮

વિનયમદિર

૧ અમદાવાદ, સુરત અને મુબાઈ મુકામે પરીક્ષા થનાર છે.

૨ મરાઠી, ગુજરાતી, હિંદુસ્થાની કે અંગ્રેજી લખો

૩ સંસ્કૃત, અરબી, ફારસી કે ફેન્સ લખો.

૪ વજાદ, સુધારકામ, શિવણકામ, કૃષિ, વાણિજ્ય, સંગીત, આલેક્ષન કે વ્યાયામ લખો

૫ અટકથી નામ શરૂ કરો.

૬ કાચમનું સરનામું લખો.

સ. ૧૯૮ ની સાલનું વિનિત પરીક્ષામાં બેસવા દેવાનું લઘાજમ રૂા ૧૦-૦૦-૦
વિદ્યાર્થી _____ તરફથી મોકલ છે.

મહામાત્ર વતી

સહી _____

શ્રી

સ. ૧૯૮

વિનયમદિરના આચાર્ય

(૨) પ્રથમા ક્ષેત્રમાં બેસવા માટે

શ્રી. મહામાત્ર,

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદ.

વિ. કે સ ૧૯૮ ના માસમાં કેવામાં આવનારી પ્રથમા પરીક્ષાના ઉમેદવાર તરીકે
માફ નામ નોંધાવો. પરીક્ષાના સ્વાજમના રૂ. ૧૦) સાથે મોકલવા છે. મારી इच्छा^૧
મુકામે પરીક્ષામાં બેસવાની છે. વિશેષ હકીકત નીચે મુજબ છે—

પૂર્વ જ્ઞામ^૨

ટેકાણું

અર્વાચીન ભાષા^૩રાષ્ટ્ર ભાષા^૪સ્વભાષા^૫ऐच्छिक विषय^૬

વિનિત પરીક્ષાનુ પસાર કર્યાનું વર્ષ

વિદ્યાપીઠનું નામ

ન્ય તિથિ

જન્મસ્થાન

ધર્મ

આ પૂર્વે સાથે જોડેલાં પ્રમાણ પત્ર મુજબ

વિષયો ઉત્તીર્ણ કર્યા છે, એટલે એ વિષયોમાં

મારે પરીક્ષા આપવાની નથી.^૭

મિતિ સ ૧૯૮ ના

સુદ/વદ

ને

વાર

લી. સેલક

મહાવિદ્યાલયનુ પ્રમાણપત્ર

જનાવુ છું કે ઉપર આપેલી હકીકત બરાબર છે. ઉમેદવાર પરીક્ષામાં બેસવા લાયક છે,
અને એને મારી તરફથી પરીક્ષામાં બેસવા પરવાનગી છે. ઉમેદવારે નીચે પ્રમાણે મહાવિદ્યાલયમાં
હાજરી ભરી છે —

મ ૧૯	ના	સત્રમા	દિવસમાથી	દિવસ
મ ૧૯	ના	સત્રમા	દિવસમાથી	દિવસ
મ ૧૯	ના	સત્રમા	દિવસમાથી	દિવસ

આચાર્ય

મહાવિદ્યાલય

૧ અમદાવાદ તથા મુંબઈ મુકામે પરીક્ષા થશે ૨ અઠક પહેલી લક્ષ્મી ૩ મરાઠી,
બંગાળી, इंग्रजी કે કેન્ચ ૪ હિન્દી કે ઉર્દુ ૫ ગુજરાતી, મરાઠી કે હિન્દી પૈકી સ્વભાષા
તરીકે જેમાં પરીક્ષા આપવી હોય તે લક્ષ્મી. ૬ પ્રમાણચાક્ર, ગણિત, સંસ્કૃત, અરબી, ફારસી
સંગીત, ચિત્રકલા કે શાણિય ૭ જે આલી પરીક્ષામાં બેસવાના હોય તેમણે આ વાક્ય છંદી નાલવુ.

* ૧ છ, ૨ જુ ૬૦ લક્ષ્મી. વર્ષાસત્ર પહેલ, શરદસત્ર થીજુ, અને શિશિરસત્ર ત્રીજુ સમજવુ.

સ ૧૯૮ ના માસમાં કેવામાં આવનારી પ્રથમા પરીક્ષામાં બેસવા દેવાનું
સ્વાજમ રૂ ૧૦) ઉમેદવાર તરફથી મોકલ છે.

મિતિ સ. ૧૯૮ ના

સુદ
વદ

વાર

આચાર્ય

મહાવિદ્યાલય

(३) स्नातक. प्रवेशाम्। जसवा मात

श्री महासाहब,

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદ

વિનિતિ કે સ ૧૨૮ ના માસમા લેવામા આવનારી સ્નાતક પરીક્ષાના ઉમેદવાર તરીકે નામ નોંધવો પરીક્ષાના લવાજમ સાથે પ્રથમપત્ર દોઢ રૂ ૩ લેખે રૂ.)
સાથે મોકલવા છે નાની રૂચ્છા ————— નાપંચા વોસ
હકીકત નીચે મુજબ છે. નુદામે પરીક્ષામાં બેસવાની છે. વિશેષ

पुरु नाम

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

प्रश्नस्रोतः नाम फगजियान (१) ३ (२) _____

मरजियात^४ - तन्म भद्रि - शाखाना

प्र० प० ( )	प्र० प० ( )
प्र० प० ( )	प्र० प० ( )
प्र० प० ( )	प्र० प० ( )
प्र० प० ( )	प्र० प० ( )
प्र० प० ( )	प्र० प० ( )

प्रिनीत पगीजा पन्तर काशु दने ————— लक्ष्मणु नाम ———

प्रथमा पराजाने पत्तार कपीटु बधि " "

जन्मतिथि ————— यत्न ————— ज्ञान ————— धर्म

મન આ પરીક્ષામાં લેવવાને કાર્યવાહક તમાના ડગલ^૧ ૫. પચ્ચાનશી
મઝી છે મેં આ પૂ. ગાત્રે જાહેલા પ્રમાણપદમાં જમાખ્યા મુલક પ્રથપત્રીનો
પરીક્ષા ઉત્તાણે વગા છે

मिति स १९८ ना मुद्रवद ने वार } ली. सेवक

— सुहृद्विशालयना आचार्यः प्रमाणवत् —

जणावु छु के उपर आरेली हकिमत बराय। उ उगार पराक्षमा बेसवा सत्यक छ,

१ अमरावती के मुवाडे २ अटक पहाड़ लखवा ३ हवामवा (गुजराती के मराठी)
४ राष्ट्र भाषा (हिंदी के उड़ु) (आ के विषयमां बेसुतु न होय तो लीटी छेकी नाखवी)
५ बोधपत्रमां जणावेलं योजना प्रमाण प्रक्षपत्रोना नाम बराबर लखकां ६ पहेली बार स्नातक
परीक्षामां त्रैमस्र उमेद्वारे प्रमाणपत्र माथे जोडु ७ सामान्य उमेद्वारोण आ लीटी छेकी
नाखवी. ८ सामान्य उमेद्वारो माटन आ प्रमाणपत्र भरतु

અને એ મારી તરફથી પરીક્ષામાં લેવા પરવાનગી છે. ઉમેદવારે નીચે પ્રમાણે મહાવિદ્યાલયમાં દાખલ થવી છે:—

સં. ૧૦.	સત્રાક	દિવસ	/	સં. ૧૧	સત્રાક	દિવસ	/
મ. ૧૦	સત્રાક	દિવસ	/	મ. ૧૧	સત્રાક	દિવસ	/
સં. ૧૧	સત્રાક	દિવસ	/	મ. ૧૧	સત્રાક	દિવસ	/
સં. ૧૧	સત્રાક	દિવસ	/	સ. ૧૧	સત્રાક	દિવસ	/
સં. ૧૧	સત્રાક	દિવસ	/				

અરજી મંજૂર.

મહામાત્ર

આચાર્ય,

મહાવિદ્યાલય.

સં. ૧૧ ના _____ માસમાં લેવામાં આવનારી સ્નાતક પરીક્ષામાં લેવા ડેવાનું
લેવાક્ય ન. _____) વિદ્યાર્થી _____ તરફથી મહેલ છ
મિતિ _____

મહામાત્ર વતી
મહાવિદ્યાલયના આચાર્યની સહી.

(વ) પ્રમાણપત્રોના નમુના

૧ વિનિત પરીક્ષા

વિદ્યાપાઠના

મિત્રો

વિનિત પરીક્ષા

વિનય મદિના

વિદ્યાર્થી

૫૩૮ ૧૧ ના _____ માસમાં લેવાયેલી વિનિત પરીક્ષામાં ઉત્તીર્ણ થયેલ છે. અરજી
પત્રમાં અગાઉના સુચક વિદ્યાર્થીની અભિપ્રાયે _____ છ.

અમદાવાદ

સ. ૧૧ ના _____

મહામાત્ર

૧ આ પ્રમાણે મંજૂર. સ. ૧૧૭૧ સત્રાક ૨ દિવસ ૬૭/૮૦ વર્ષાસત્ર, શરદાસત્ર ૨ ને
ચિત્તિરસત્ર અનુક્રમે ૧ છ. ૨ છ અને ૩ છ સત્ર સમજવું

૨૧૯.

૨ પ્રથમા પરીક્ષા

વિદ્યાપીઠનો

સિકો

પ્રથમા પરીક્ષા

વિદ્યાર્થી

(પરીક્ષામાં ક્રમાંક)

સં. ૧૯ ના

માસ મુખીમાં ઢેવાયેલી પરીક્ષાઓમાં

નીચેના
સર્વે

વિષયોમાં વર્ગમાં

હતીયે થયાનું આ પ્રમાણપત્ર આપવામાં આવે છે.

વિષય	ગુણ		ઉત્તીર્ણ કર્યાનું વર્ષ
	કુલ	મેલવેલા	

સ ૧૯ ના

સુદ
વદ

ને વાર

મહામાત્ર

સૂચના—વિદ્યાર્થીએ આ પ્રમાણપત્ર સાચવી રાખવું, અને બીજી વખતે પરીક્ષામાં બેસતી વખતે અરજી સાથે જોડવું આ પ્રમાણપત્ર કોઈ નાશવામાં આવશે તો શોધન માટે રૂ ૧ મરવો પડશે.

प्र.माक

३ स्नायुक परीक्षा

ગુજરાત વિદ્યાર્થીઓનો

सिद्धो

बिम्बापीथ रत्नाकर पगीजा माटे

विद्यार्थी

(पराक्षानां क्रमांक)

મ ૧૦ ના માગ સુરીમાં દેવાયેલી પરીક્ષાઓમાં નીચેના વિષયોમાં ઉત્તીર્ણ થવાનું જી પદમાળપત્ર આપવામાં આવે છે.

[illegible]

स १२ ना

ਸੁਦ   ੭   ਪਾਰ
੫੬

महाभात्र

राज्यता - प्रियायाण जा पतापत भावर्दी राखव जे कीजो वखने परीक्षाभा बेसती
जखो जरजी मध्ये जाइनु जा पलाणपत खा. नाखनाभा अगरो तो शाबेन भाटे ह १)
नवरो पट्ट

(૫) પદ્મી મેલ્લબનાર વિદ્યાર્થી માટે

વિદ્યાપીઠનો

સિક્કો

પ્રીમાન

એમણે ગુજરાત વિદ્યાપીઠના ધારાધોરણ પ્રમાણે ના
મહાવિદ્યાલયમાં તાલીમ લઈ અને અભ્યાસ પૂરો કરીને અધ્યાપકો અને પરીક્ષકોને સતોષ
આપી ના વિષયમાં જ્ઞાત યોગ્યતા
મેલ્લેલી હોવાથી, તથા હવે પછી સ્નાતક થઈ જીવનની ફરજો અદા કરવા રૂચા ધરાવતા
હોવાથી, ઉક્ત પ્રીમાનને, એમણે ગુજરાત વિદ્યાપીઠના કુલપતિ અને નિયામકો સર્વે મઠી
'વિદ્યાર્થ'ની પદ્મી આપીને હીળ, અને તેમના અભ્યાસનું પરીક્ષણ કરી
તેમને ધ્રુવીમા મૂકીને હીળ, તથા સ્વર્ગમાં પાલન કરી ગુજરાત વિદ્યાપીઠ,
સ્વર્ગ અને સ્વર્ગપાની પ્રતિષ્ઠા વધે એ રીતે પોતાનું જીવન ગાળવા આદેશ આપીને હીળ
મિતિ ૨૧ ૧૨૮ ના ને વા ૧૧ ૧૨૮
મુકામ અમદાવાદ

પ્રતિષ્ઠા વધે એ જ જાણવપયત માગ
ધ્રુવનું પાલન કરવા અને માગ વિદ્યાપીઠ, દશ
અને માધાની પ્રતિષ્ઠા વધે એવી રીતે જીવન
ગાળવા નિમ્ન પ્રયત્નશીલ રહીશ પરમાત્માની
કૃપા અને ગુરુજનાના જાણીવાંદો મારી પ્રતિષ્ઠા
પાર પડા મિતિ સદર

ઉક્ત સ્નાતક

કુલપતિ

* 'અને તેમનો
માટે વાદ.

મૂકીને હીળ ' એટલો માગ સામાન્ય વર્ગમાં ઉત્તીર્ણ થનાર

ગુજરાત વિદ્યાપીઠનાં પ્રકાશનો

પુરાતત્ત્વ મંદિર ગ્રંથાવલી

૧	આર્યવિદ્યા વ્યાખ્યાનમાળા—કીટની પદી	ફિ ૨—૦—૦
	„ ચામડાની પદી	ફિ ૦—૮—૦
૨	પ્રાચીન સાહિત્ય—(ધા. રવિન્દ્રનાથ ટાગોરના પુસ્તકનો અનુવાદ)	ફિ ૦—૧૨—૦
૩	કુદ્દલીલા સાર સંગ્રહ—લે. અ. ધર્માનંદ કોસમ્બી	ફિ ૦—૮—૦
૪	આર્યોના તહેવારોનો ઇતિહાસ—લે. ઋગ્વેદી	ફિ ૩—૮—૦
૫	પાલિ પાઠાવલિ—મ. મુનિ જિનવિજયજી	ફિ ૦—૧૪—૦
૬	પ્રાકૃત કથા સંગ્રહ—સ. મુનિ જિનવિજયજી	ફિ ૦—૧૨—૦
૭	ઉપનિષદ્ પાઠાવલી—મ. શ્રી. ડ. બા. કાલેલકર	ફિ ૦—૧૦—૦
૮	અભિધમ્મસૂત્રસંગ્રહો—સ. અ. ધર્માનંદ કોસમ્બી	ફિ ૨—૦—૦
✓ ૯	અભિધાનવર્ણવીષિકા—(પાલિ ભાષાનો શબ્દકોષ)	ફિ. ૫—૦—૦
✓ ૧૦	સમ્મતિતર્ક ભાગ ૧ લી—(મ. પ. સુભલાલજી તથા પ. બેચરદાસ)	ફિ ૧૦—૦—૦
૧૧	કાવ્ય પ્રકાશ ૩ ૧ થી ૬ ગૂજરાતી અનુવાદ (પાઠક તથા પરીક્ષ)	ફિ ૧—૮—૦
૧૨	ધર્મપદ—પ. અ. ધર્માનંદ કોસમ્બી	ફિ ૧—૦—૦
૧૩	સમાધિમાર્ગ—લે. ધર્માનંદ કોસમ્બી	ફિ ૦—૮—૦
૧૪	પ્રાકૃત ભાષાઓનું વ્યાકરણ—લે. પ. નેચરદાસ જીવરાજ	(છપાય છે)
૧૫	જિનચરિત્—સ. મુનિ જિનવિજયજી	(„)
૧૬	વૈદિક પાઠાવલિ—સ. શ્રી રતિકલાલ છોટાલાલ પરીક્ષ	(„)
૧૭	કુદ્દલિંગનો પરિચય—લે. અ. ધર્માનંદ કોસમ્બી	(„)

પાઠ્ય પુસ્તકમાર્ગ—કુમાર મંદિરો માટે:—

- ૪,૫ ચાલુજમાડી નાની-વાઘપોથી-સચિત્ર કિ. ૦-૨-૦ મોટી-બીજી આવૃત્તિ કિ. ૦-૩-૦
- ૧૧ ચળીબોર—(વાલકવિતાઓનો સંગ્રહ ત્રીજી આવૃત્તિ) માગ ૧ કિ. ૦-૧-૩
માગ-૨ કિ. ૦-૨-૦ માગ ૩ કિ. ૦-૩-૦ ત્રણે માગ સાથે કિ. ૦-૫-૦
- ૧૨ રાજન—(ચળીબોર શીશી આગલ વધેલાઓ માટે) બીજી આવૃત્તિ
તે માગ દરેકની કિ. ૦-૩-૦
- ૧૫,૧૭ વિદ્યાપીઠ વાચનમાળા—પહેલી ચોપડી (ત્રીજી આવૃત્તિ) કિ. ૦-૩-૦
બીજી ચોપડી (દુધારેલી-બીજી આવૃત્તિ) કિ. ૦-૪-૦ ત્રીજી ચોપડી કિ. ૦-૬-૬

કુમાર અને વિનય મંદિરો માટે:—

- X ૧૬ ઇતિહાસિક વાર્તામાળા—મોગલવંશ (ત્રીજી આવૃત્તિ) કિ. ૦-૧૨-૦
- ૨૨ સંક્ષિપ્ત કરણધેલી કિ. ૦-૧૨-૦
- ૨૩ પાઠસંચય માગ ૧ છો—મ. શ્રી નરહરિ દ્વા પરીક્ષ કિ. ૦-૧૩-૦

વિનય મંદિરો માટે:—

- X ૧૮ Poetical Selections for the Vinaya Examination કિ. ૦-૮-૦
- X ૨૪ હિન્દી તવારીખ (તુર્ક અને પટાણ મમયનો ઇતિહાસ) કિ. ૦-૧૨-૦
- ૨૬ પ્રાકૃતિક ભૂગોળ—લે. શ્રી હોટાલાલ શા પુરાણી (છપાય છે) કિ. ૨-૮-૦

વિનય મંદિરો અને મહાવિદ્યાલયો માટે:—

- X ૧૦ મુસ્લામેશ્વરત ઉર્દુ—મ. મૉ. અબુ સફર નદવી કિ. ૦-૪-૦
- X ૧૪ પૂર્વરંગ—(હિન્દી પ્રાચીન સમયનો ઇતિહાસ) લે. શ્રી દ શા કાલેલકર કિ. ૧-૦-૦
- ૧૭ વ્યાપારી ભૂગોળ—લે. શ્રી. ચંદુલાલ મણુભાઈ દલાલ કિ. ૨-૮-૦

મહાવિદ્યાલયો માટે:—

- ૩, ૬, ૧૩, ૨૬ મવત્તિશાસ્ત્ર—માગ ૧થી ૬ (પ્રો. માટે કૃત મરાઠી પુસ્તકના આધારે) માગ ૧ કિ. ૦-૩-૦, માગ ૨ કિ. ૦-૮-૦, માગ ૩-૪ કિ. ૧-૪-૦, માગ ૫-૬ કિ. ૦-૫-૦. દરબર કિ. ૨-૪-૦
- ૮ Poetical Selections for the Prathama Examination કિ. ૦-૮-૦
- ૯ પ્રમાણશાસ્ત્ર પ્રવેશિકા—લે. શ્રી રામનારાયણ વિ. પાઠક કિ. ૨-૦-૦
- ૧૧ ગોવિંદ નમન—સ. શ્રી રામનારાયણ વિ પાઠક કિ. ૦-૫-૦
- ૨૦ હિન્દી રાષ્ટ્રીય ગર્વ—લે. શ્રી સુધાલ તલકશી શાહ કિ. ૦-૮-૦
- ૨૧ Prose Selections for the Prathama Examination કિ. ૧-૪-૦
- સાંકટાશાસ્ત્ર—લે. ચંદુલાલ મણુભાઈ દલાલ (છપાયે છે)

અધ્યાપકો માટે:—

૧ સ્વતંત્ર શાળાશિક્ષણ—(શ્રી વધેકાનુ વ્યાખ્યાન)	કિ. ૦—૩—૦
૨ શાળાવાર્તાઓ પર વ્યાખ્યાનો—શ્રી. વધેકા તથા શ્રી કાલેલકર	કિ. ૦—૩—૦
૭ ગણિતકી પરિભાષા—કર્તા શ્રી હરિહર પ્રા મટ	કિ. ૦—૪—૦
કુમાર મંદિરો માટે અભ્યાસક્રમ	કિ. ૦—૪—૦
ચિનય મંદિરો માટે અભ્યાસક્રમ	કિ. ૦—૪—૦
ચિનીત પરીક્ષાનો અભ્યાસક્રમ	કિ. ૦—૩—૦
મિહાવચાલયનું બોધપત્ર મ. ૧૯૮૦ (અભ્યાસક્રમ)	કિ. ૦—૫—૬
” ” મ ૧૯૮૦-૮૧ ”	કિ. ૦—૫—૬
ગુજરાત વિદ્યાપીઠનું વિજ્ઞાપક (કલેન્ડર) મ ૧૯૮૦-૮૧	કિ. ૧—૮—૦
ગુજરાતી તથા હિંદી સારા પુસ્તકોની એક યાદી વિદ્યાપીઠ તરફથી પ્રસિદ્ધ થયેલી છે. કિમત અનુક્રમે ૦-૧-૦ અને ૦-૦-૬	
વેપારીઓ તથા શિક્ષણ વિષયક સમ્પ્રદાયોને તેમજ મામટા પુસ્તકો સર્ગદ કરનારને નિયમ મુજબ યાગ્ય વલ્લભ વાળી આપવામાં આવે છે	

પુસ્તકો વેચનાર મુખ્ય આડતાઓ—જા.શાળાગોવિંદ કુંભંગડાસ

ટે પ્રોપ્રાયટરી હાઈસ્કૂલ પામે, અમદાવાદ

